Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Almanach ad annos XV [...] calculata - Cod. Ettenheim-Münster 31

Regiomontanus

[15./16. Jahrh.]

Astronomisch-astrologische Vorlesungen 1. Teil. Mit Abschrift eiens Teils Abschnittes aus: Johannes de Monteregio [...] cum additionibus Jo. Stoefflerini Justingensis et Jacobi Pflaum Ulmensis [...] ...

urn:nbn:de:bsz:31-103103

Visual Library

Prohemium

Cogitanti mihi et fere innumeros viros respicienti
tam claros et peritos esse aetate nostra, divinae
huius scientiae et facile artem naturalem [illegible]
superare quam astronomiam pollicentur prima, nec non
studiosos verae artis praeceptores, ut ipsi sequuntur
convenire et sustentari non possit. Fieri id est
quemadmodum nonnulli animadvertunt, tum propter
difficultatem rei discendae, tum [illegible] magnum labor
quo haec disciplina nititur et tamen fere nec
nunc potest, tum veritatis ac quaestionibus
homini christiano superstitionem potius [illegible]
ac fere abominabile esse, bonis artibus
ut [illegible] dicta astronomiae scilicet et ceteris
operam dare, nequaquam enim postquam venit plenitudo
temporis quo deus opt. max. misit nobis filium suum
filium [illegible] relictum adorandumque esse nuncque [illegible]
medio ad aeternam beatitudinem nos perveniremus
sanguine [illegible], quae tota divina pagina
ad [illegible] et nihil nobis scitu dignum esse (aiunt)
quam Ihesum Christum et non crucifixum [illegible]
ora mundana esse descendamus. Respondeo in
primis et impressione [illegible] quod haec [illegible] et [illegible]
superius disciplina astronomia excellit quidem scilicet
materia et scitu et difficilitate, relinquit scilicet [illegible]
propter eius magnitudinem et excellentiam [illegible]
in quibus versatur, [illegible] quod si tamen in [illegible]

oculos direxerint mensa quedam et fere ad-
miranda creatoris virtute admirabantur, sed
ea quod philosophus optimum animi studiosi tenere
non dicet, aristoteles ergo quemadmodum conso-
lationibus, aristoteles capitulo 10 ethicorum contra simo-
nidem poetam disputans homo inquit ad divi-
na et immortalia trahi debet quantum potest, et Si-
monides asserebat homini dimittenda super-
iorum cognitionem divina humana debere
sapere hominem et mortalia mortalem. Item
aristoteles 2° de animalibus sic scribit quamquam
parum sit quod de substantiis superioribus perci-
pimus, illud tamen modicum est magis di-
lectabile omni cognitione quam habemus
de eis [illegible] de sole [illegible] scribit, et in de ce-
rebus celestibus questiones [illegible] quamvis audire
ut sit vehemens gaudium eius. Et cum quemadmodum
tertio libro naturalis et modicum scire de celis
nobilibus quam multum de rebus vilioribus. Hoc
pulchre alludit virgilius ~~[illegible]~~ 2 g mathe-
seos in perfectione que [illegible] [illegible] haud
in suo astrorum [illegible] in [illegible] eius [illegible]
satis ~~[illegible]~~ [illegible] cum in superioribus [illegible]
motibus ex veteribus [illegible] tabulis ptolo-
mei alfonsi et aliorum, sed nostra tempestate (laude
et honore sit celum opifici) [illegible] longe

aliter se habet. Novimus enim astronomiam

sunt ad manus libellos ephemerides quos

Calendaria vocant, in quibus ac diversimode

plures certa astrorum motus expressa sunt

inserta, ut eorundem aspectus, radiationes,

latitudines, progressus, regressus, orientali-

tates, occidentalitates, et alia situm varia-

[illegible] et innumera, vobis expertis eruditis auditoribus

multiplicius fructum ex opere illo tam facili

colligendum polliceor; non modo commodum

ad medicinam exercendam multimoda, ad

nativitates hominum et eorundem revolutiones,

sed et ad artes mechanicas, et principia [illegible]

in electiones vulgo dici solent et innumera

alios usus invenies. Tecum acquirendum ex [illegible]

[illegible] ex floribus [illegible] [illegible] nil grat[illegible]

bonas artes addiscendas [illegible] non tamen

paulus ad corinthios in hec verba scribit

et ego cum venissem ad vos fratres veni

non in sublimitate sermonis aut sapientie

indicans me scire aliquid inter vos nisi

Jesum Christum [illegible] scribit ad [illegible] [illegible]

[illegible] et [illegible] [illegible], ut ex verbis eius patet

est et ex sequentibus in dicit scriptura [illegible]

loqui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ephemeridibus

situ dignissimas proprie nuperrit ad har-
monia videmus se praestat exhibeat et habebit
ephemeridae aliquot [illegible] nil praemissa
quod ad earum elucidationem sufficere potest
In vestibulis librorum autores sua clarissima titulos
apponere consueverunt, quod vide architectos in suarum
[illegible] et opificibus abstinere non raro consuevimus
, nos igitur libro huic titulum praenotavimus
Ephemerides astraciae planetarum Joannis
Stoeffleri Justingensis et Jacobi pflaumii Ulmensis
Hic pauca haec sola facile (o vos auditores
fuerit ante) praenotanda omnino sunt. Imprimis exper-
[illegible] mathematicis qua in uno proposito
astronomicum [illegible] appellare titulum, liber est
quo omnium planetarum motus ut loca sub signis zodiaci
, aspectus, aliaque eiusmodi passiones iusta supputa-
tione ad unum vel plures annos continentur
, in eo statim accipit universalis fabrica secta-
rum [illegible] Illius omnium [illegible] utare [illegible]
In cuius manibus eam [illegible] [illegible]
Tecum ephemerides
Est autem ephemeris, dies autem ut nonnulli pu-
tant ephemeris graecum vocabulum, liber, [illegible]
autem facta [illegible] quotidiani atque ut rebus [illegible]
per singulos dies adnotat atque [illegible]

Ephemerides quid?

ab ephe. qd e sup. z hiemea dieb. ipsi dies
addidit sup. dic. hiruspice libros dixit Canistas
fumatores, z creditores, quos summas sem
rate. z imitati perenni psteribut, z pre
singulos dies hora danaz supputati p pcu
z 10 cleopatrae de tabulis palit
Me miscea his aliis rationa scribit annui
Et ponit duas in ephemeridas
Veteres quidem ut pphi huius ephemerides predicti
appellasse in quibus diurnas ningas sub adnotarunt
Hic aut in vero tractatu ephemeris restringit
z astracia z pstraeu Ebdo loco genethli,
z ephemeris plura sz similiaria, ut sunt

Ephemeris
Almanach
diarium
Diurnalis
Annalis
Taquinus
Taquinus

Almanach, diarium, diurnalis, annalis
z tatuinus ut taquinus, dicit enim p ephemeri
arabes aut caldei almanach vocabulu valde
usitati astronomis, redde in dictionis sa
quinis hodie appellamus almanach sunt
q asserunt ephemeride z almanach no nihil
distare, in eo sz, qd ephemeris pt esse varius
solis stus sine aliorum adiectione, puta ☉ aut
☾ aut ♄. almanach aut sit integru sz om
pstacum motus sive motus adiunctis aspectibus z
aliis passionibus de die in die Ecquirit

huiusmodi huiusque habuimus diarium latinum
ab eo dedictum est, quod non unius diei cibum
designat, non historiam quae per singulos dies
scribitur, non digestionem aut supputationem
abbreviata factorum quotidianorum [illegible] et in dies
diarium commentarium intelligo ephemeridem plurium
Aulus Gellius li. 5 ca. 18 noctium atticarum
scribit: Cum vero non per annos sed per singulos
dies res gestae scribuntur, ea historia graeco vocabulo
~~historia~~ ephemeris dicitur, cuius latinum interpretamentum
scriptum est in libro Sempronii Asellionis primo —
(et nisi) annales libri tantummodo quod factum est
quoque anno gestum sit, id demonstrabant, id eorum est
quasi qui diarium scribunt, quam graeci ephemerida
vocant, diurnale aut diurnum; diurnales
libri dicuntur in quibus scribuntur acta et gesta sin-
gulorum dierum, quae non incongrue ephemerides
mathematicas diurnales vocitamus possunt
et annales nominari. Tamen hoc italicum est
vocabulum, et stat modo determinatum tempore
ad quod astrologicas predictiones aut prognostica
instituere decrevimus, ad quod plura requirunt
, puta figura 12 domiciliorum celestium, motus
omnium planetarum ad id temporis et alia de quibus
alibi abunde diximus, modo huiusmodi tempori fit

in diffinitionem tertia ☌ et ☍ luminarium
per annum currentem, ad quod requiritur motus ☉ et ☾ et
eorundem aequationes tabularum, eo vocabulo vult Johannes
Blanchinus vulgo astrorum rector non ignobilis
in sua compositione astronomica ca. 22 in [?]
et computando tanquam per totum annum incipiendo
a ianuario [?] compositam tabulam bissextilem [?]
de inventione mediarum ☌ et ☍ et mediis
mobilibus ☉ et ☾ et eorum aequationum. Potest etiam
[?] extendi ad omne [?] motus et passio-
quemadmodum ephemerides sive diaria. Tertio
loco annotandum geminas esse ephemerides
aut almanach, unam perpetuam, alteram temporalem
[?] aut particularitate, ephemerides aut almanach
perpetuum, compositum fecerunt a Rabi Abraham Zacuto
fuit ante 54 annos — Hispano astronomo ad meridianum Toletanum
tertia tempore Emanuelis incipiens ab anno
humanae salutis 1473 habens 4 circulos, et de perpetuo
[?] continuum, eo quod pluribus annis praeteritis et futuris
accommodari potest, nonnullis tamen observatis cautelis
, [?] aut annus [?] astronomico a prima
die mensis martij, Habet tamen [?] parte [?]
[?] aut [?] quidam, hoc est annos tertia
[?] eorum motus aut hora media in zodiaco
[?], id est tertia et aequinoctia reddit aut dum

redierunt, ac proinde veri motus aut loci planetarum
redire aut redisse, nihil nonnullis tamen obseruatis
Circuitus stelle ac planete Saturnus — particulis ut diximus Saturnus igitur vna periodi
reuolutionem aut circuitum in 59 annis solaribus
et 49 transactis redibit per motus in signum et
tum addito vno die et 51 fere min. Jupiter circa
Jupiter — suam periodi reuolutionem in annis 83, Martis
Mars — aut circuitus fit in annis 79, Solis in 4or
Sol — Veneris in 243 annis Mercurius in 125 annis
Venus — Lune tandem reuolutio sic se habet, completis 31
Mercurius — annis redibit ☾ ad signum oppositum, dempto 1
Luna — aut 3 diebus prout res postulat, minutis et secundis
et 40 min. Verum hec omnia per nonnullos astronomos
comperta sunt veritate immo certissimi sepius
corpus obseruati necnon ea que veritati sunt propinqua,
non id quod certum exquisitissime habere haud possunt
, dabunt enim veniam maledicti hi homines huius di-
uine discipline aduersantes, si error ille quem
astronomis imputant insensibilis fuerit. Altera
ephemeris est trocalis aut particularis iuxta
numerum 1, 2, 3, 5, 10, 20, 30, etc. annorum
Hoc pacto Johannes a monte regio digessit epheme-
ridem ab anno Christi 1475 in annum usque 1506
, deinde ego et socius Jacobus Pflaum supputauimus
similiter ab anno salutis 1507 usque in annum

1531 ego hodie sub vesperum habeo almanach
ab anno 1532 usque in annum 1551 [illegible]
leo in ultimo subiunxit Ioannis Stoffleri Iustingensis
et Iacobi Pflaum Ulmani. Hic meminisse iuvat
in natura animantibus vidisse proles et fetus
suos amare, nutrire, protegere, docere, eis ap=
plaudere et blandiri. et sunt homines parentum et
familiarum nomina et cognomina illis ipsis imponere
haud secus librorum editores ipsis tamquam compositis
aut foetibus nomina imponunt, nomina sane non alienis
sed ipsis auctoribus propria, eosque amant et defendunt
Arbitror id (si me non fallit coniectura) a Thalete
Milesio primum ceptum, uno de septem
sapientibus Graeciae a posteris usurpatum, qui cum
(auctore Apuleio) senecta iam provectus admirans quo
sol in magnitudine sua circulum zodiaci suum metiatur,
quod in docuisset Mandraytum Prienensem, et ipse novam
inventionem delectatus optare iussit, quam vellet
mercedem pro tanto documento sibi rependi, respondit
Thales satis mihi est mercedis, si id quod a me
didiceris, non referre ad te ipsum receperis, ubi non
didicisti, sed eius inventi me potius quam alium
ascripseris, sed eius inventi me potius quam alium
repertorem praedicaveris

5v

Ioannis de monte regio Germanorum de-
coris, et etatis nostre astronomorum prin-
cipis cum additionibus Ioannis Stoffleri
iustingensis et Iacobi Pflaumen Ulmensis
alemanorum in ephemeridas anni domi-
nalis [illegible] feliciter incipit

Usum ephemeridis [illegible] breviter ex-
ponemus, et [illegible] adest [illegible]
ad quae spectat observare, [illegible] deinde
succedunt quae vocantur festa mobilia, quibus diebus
et [illegible] agi solent (A), quibus [illegible]
te [illegible] placas, aureus numerus, littera dominicalis
et indictio romana adiunguntur (D). At si
quod luminarium anno [illegible] defectum est, tempus
medii eclipsis, et dimidia duratio, puncta quoque
eclipsica si similiter fuerit eclipsis [illegible]
eclipsica si [illegible] adnotatur (L) in [illegible] aut
variorum [illegible] adnotatur [illegible] anni domini 1507
ephemeridibus quae ad [illegible] post addi-
tionem sumpserunt, et [illegible] in his [illegible] nostra addi-
tionem [illegible] constat, quae a Ioanne de monte regio ephe-
meridibus [illegible] eclipsibus [illegible]
[illegible], [illegible] eclipsibus [illegible]
[illegible] universalibus puncta eclipsica adnotat
et puncta [illegible] quae universalibus [illegible] defectionibus
adnotata sunt, [illegible] eius in [illegible]

aliquandiu in tenebris mansimus et deli
tum [illegible] fuit, primus enim [illegible]
solis eclipsis [illegible] conjunctum, tempus more ti-
quadam toti luminos obstruentes accidit q
hanc lege deprehendi. Cum primum eclipsis
lunaris et [illegible] fuit, tabella per hu-
iusmodi ea computanda nisi [illegible] opposita
[illegible] et [illegible] et mi-
[illegible] aut [illegible] hore et min. aut
min. tantum [illegible] quod [illegible] verum tempus more
min. [illegible] in tenebris [illegible] ostendit
totius corporis ☉ in tenebris [illegible] completa, ☉
eclipsis vero est 12 [illegible] completa, ☉
quam tota eclipsis, sed subito ad lumi
redire [illegible] eclipses aut
☉ in suis punctis [illegible]
[illegible] Europe [illegible] nisi [illegible]
[illegible] diversitate [illegible] sed ut
[illegible] [illegible]
[illegible] et in patria
per [illegible]
nos videmus [illegible] sed [illegible]
soli [illegible] totum [illegible]
[illegible] ad [illegible] et
[illegible] oppidi Ulm, [illegible]
[illegible] [illegible], ad alia [illegible] loca.

totius fere europe presens hor opus recte cantuarienis
nisserij experiendo observatio facile commoda
bit D Ceterum singz pti quos expedi vniuersis
diebus et quatern. docebit numeris expresso
si usq ea habitus e, vte presens — ꝙ
vesperi gtissit, recto duobus pfinitur Ro ab
si quos in tertii numeroru partis nitrici su=
pat eubeo binumeratis locos expressionum
notare poteris A Almanachum ura
7 litaris R. z sillaba - di. tertii medium
nuncpssas, locu z tipg expressionis z dicere
nuncpssas, locu z tipg expressionis z direc
tionis 5 ptuam lipde patifaciunt R. ra
tiosdanione, di, vero expressiom aut di
sertionis stantibus D ra verso folio duplex
literarum sieris officium, sinistra quidem forum
numeri metuum recom & un. que discernit
, verum q adtriulatis singula districtas in
ea forma mensis notatus in uisfigaribus quas
da diebus sines, tiaqz dursali expedita
ar numero ducam sicitur, vt recto z obus
note rei motus certis assignunt, simundut
denicaps esto rotunnula lineis distecte
singularibus, quum prima O est, sda C
ortaria ōi lunaris dorativ, singz aut medi

7

planetis alligat, ut ♄, ♃, ♂, ♀, ☿,
meantibus circa proprio tamen ordine superi
conspicatibus, quorum et aliorum quorumdam stanti
ne post hac interpretabimur utraque coelum
nulla duplici numeracio tum ordinis,
quod stellis et [illegible]. quod cuiusque sit signi meantis
proximus suppositus addiderit. Omnis autem motus
veros hic distinctos ad coniciendum aspectus diversi cuiusque
numero apparitionis quam et [illegible]. Tabulis motus duos cum
aequos superiores, velut superioris postulat aspec-
[illegible], quia cum [illegible] medium ☾ verum
ad meridiem vulgaris quem stellis ☉ meridiani
possidet, ad quem planitiem duos apparitio
aut medio, [illegible] is invenit tabella ☾
inferioris apparentia cum vero loco ☉, et post
in communi angulo signi quem ☉ offecit
in communi ☾ in almanach.
Quint ex numero [illegible] meridicula [illegible] quorum
posita, ac cum [illegible] quorum ~~[illegible]~~ +.
locum ☾ verum in [illegible] quorum Sol aut stellas
signa ubi sistere velit Sol aut stellas
post [illegible] [illegible] hac [illegible] forma
[illegible] [illegible] ♃ lucidiore [illegible] di
diversi cogli et apparent aut [illegible] intelligentia
[illegible] ~~[illegible]~~ velut [illegible] alma. [illegible]. [illegible]
☽ et [illegible] aliud [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] meridianorum [illegible].

Si nocturna qualibet quantum eiusque consequentia
velis quod scilicet hec lege absolute in tabula
reperiuntur anno nostri habitandi hic si
illic scripta sit aut numeralis, et numeri
vero que e directo eius iuxta nota A vel M
apparet adde super numeris ○, aut ○○, □
aut aliquod diminucionis quod in textu ascri-
-bitur cuiuslibet numeris scripture, si note A omni-
-cat adde, aut vero eadem si nota M minuit
, ea propter columpnula numerorum que iuxta po-
-ne ordini notarum A et M apparet horas et
minuta horarum continet, que aut postmodum no-
-tarum A et M ordini adiciuntur. Tantum [illegible]
est addenda notis C in aliunque scripto
aut minuenda vel eo quod nota predictus
admonet. Porro si libeat invenire notam
veram alicuius stelle ad ~~[illegible]~~ horam diei
proximam, nota eius diurnas clinal et dicta
duorum notarum invenit conscriptorum, hinc
porcio horaria distatur que 24 post noctem
diurni, quia si totus addideris notis
scripto, que fuit hora ultra medium extra
precedente, aut tamen superaverit extra corpus
dicta, nota vero ad horam propositam invenit

Draconum singule constellationum columne binas in
capitibus continent literas, que singulorum latitu-
dines ad meridiem septentrionem quandoque vindicant
, maiore literis duabus. S. A. septentrionem ascendens
, illis autem S D septentrionem descendens contra significant
, sic M D meridiem descendens, et M. A. meridiem
ascendens signant. A quoque [illegible] esse [illegible]
que ex astris [illegible] et [illegible] [illegible]
et diffinitione de stellarum latitudinibus nec
ita hoc facto accipere, ad calcem numeris
mensis 5 stellarum ♄, ♃, ♂, ♀, et ☿ lati-
tudines in ☉ et [illegible], ad summum, 10, et 20
die mensis suprapositi [illegible], que stellarum literas
capitalium suprascriptioni, in supra expositas
nomine [illegible] [illegible] [illegible],
in [illegible] numeravit a capite columnis adiecte
mensis descendendo litera, S, M, A vel D a capitalibus
[illegible] [illegible], tunc et aut latitudo
[illegible] aut eius ascensus vel descensus per hec [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
mensis latitudinibus, [illegible] pro aliis diebus mensis
facili proportionabiliter atque distribuet. Luna vero
[illegible] a capite suo [illegible] in [illegible]
[illegible] et a [illegible] in [illegible] meridianam
[illegible] latitudinem [illegible] [illegible], quod [illegible]

Tabula Latitudinis ☾

Signa	Latitudo Sept. Ascen.		Lati. Sept. Ascen.		Lati. Sept. Ascen.		Lati. Sept. Descen.		Lati. Sept. Descen.		Lati. Sept. Descen.		
	0		1		2		3		4		5		
G	G	m	G	m	G	m	G	m	G	m	G	m	
0	0	0	2	30	4	20	5	0	4	20	2	30	30
1	0	5	2	34	4	22	5	0	4	17	2	25	29
2	0	10	2	39	4	25	5	0	4	14	2	21	28
3	0	16	2	43	4	27	5	0	4	12	2	16	27
4	0	21	2	48	4	30	4	59	4	9	2	11	26
5	0	26	2	52	4	32	4	59	4	6	2	7	25
6	0	31	2	56	4	34	4	58	4	3	2	2	24
7	0	37	3	0	4	36	4	58	3	59	1	57	23
8	0	42	3	4	4	38	4	57	3	56	1	52	22
9	0	47	3	9	4	40	4	56	3	53	1	47	21
10	0	52	3	13	4	42	4	55	3	50	1	42	20
11	0	57	3	17	4	44	4	54	3	46	1	37	19
12	1	2	3	21	4	45	4	53	3	43	1	33	18
13	1	7	3	24	4	47	4	52	3	39	1	28	17
14	1	12	3	28	4	48	4	51	3	36	1	23	16
15	1	18	3	32	4	50	4	50	3	32	1	17	15
16	1	23	3	36	4	51	4	48	3	28	1	12	14
17	1	28	3	39	4	52	4	47	3	24	1	7	13
18	1	33	3	43	4	53	4	45	3	21	1	2	12
19	1	37	3	46	4	54	4	44	3	17	0	57	11
20	1	42	3	50	4	55	4	42	3	13	0	52	10
21	1	47	3	53	4	56	4	40	3	9	0	47	9
22	1	52	3	56	4	57	4	38	3	4	0	42	8
23	1	57	3	59	4	58	4	36	3	0	0	37	7
24	2	2	4	3	4	58	4	34	2	56	0	31	6
25	2	7	4	6	4	59	4	32	2	52	0	26	5
26	2	11	4	9	4	59	4	30	2	48	0	21	4
27	2	16	4	12	5	0	4	27	2	43	0	16	3
28	2	21	4	14	5	0	4	25	2	39	0	10	2
29	2	25	4	17	5	0	4	22	2	34	0	5	1
30	2	30	4	20	5	0	4	20	2	30	0	0	0
	11		10		9		8		7		6		
	La Me A		t ri Aen		i di Ascen		tu o De		d na scen		o lis Descend		[illegible]

Tabula regionū provinciarū ꝫ oppidorū insig. europe

Nomina		Tempus H	Tempus m	C m	polares G	Nomina		Tempus H	Tempus m	C m	polares G
Hibernia insula	m	1	14	a 37	59	Prussia	a	0	10	m 5	53
Scotia	m	1	34	a 17	59	Madeburgū	a	0	17	m 8	54
Oxoniū	m	0	49	a 24	53	Erfordia	a	0	8	m 4	51
Compostellū	m	1	38	a 44	45	Lips	a	0	14	m 7	51
Lisbona	m	1	38	a 49	41	Ingolstadiū	a	0	6	m 3	48
Toletū	m	1	22	a 45	41	Nurenberga	a	0	2	m 1	49
Corduba	m	1	24	a 42	38	Ratisbona	a	0	8	m 4	48
Cesar augusta	m	1	4	a 32	41	Ulma	a	0	0	m 0	48
Rhotomagus	m	0	40	a 20	50	Praga	a	0	20	m 10	50
Parisiis	m	0	27	a 13	48	Vratislavia	a	0	34	m 17	51
Lugdunū	m	0	28	a 14	45	Cracovia	a	0	48	m 24	51
Burdigalia	m	0	49	a 24	45	Cassovia	a	0	52	m 27	50
Avinio	m	0	30	a 15	44	Buda	a	0	49	m 24	47
Tolosa	m	0	40	a 20	43	Segnia	a	0	34	m 17	45
Viena gallie	m	0	30	a 15	44	Viena panno.	a	0	22	m 11	48
Massilia	m	0	26	a 13	43	Patavia	a	0	10	m 5	48
Perugis	m	0	32	a 16	53	Salzeburgū	a	0	6	m 3	47
Gandavū	m	0	23	a 11	53	Insburgū	a	0	10	m 5	47
Traiectū	m	0	11	a 5	53	Villacū	a	0	11	m 5	46
Colonia	m	0	12	a 6	52	Brixina	a	0	4	m 2	45
Maglinia	m	0	23	a 11	53	Venetie	a	0	10	m 5	45
Maguntia	m	0	10	a 5	50	Ferraria	a	0	6	m 3	44
Herbipolis	m	0	4	a 2	50	Ancona	a	0	16	m 8	44
Argentina	m	0	10	a 5	49	Rhoma	a	0	20	m 10	42
Basilea	m	0	8	a 4	48	Tarentum	a	0	42	m 21	40
Constantia	m	0	6	a 3	47	Brundusium	a	0	46	m 23	39
Tubinga gimnasium						Neapolis	a	0	34	m 17	41
Suevia	m	0	3	a 2	48	Florentia	a	0	8	m 4	43
Augusta vind.	a	0	3	m 2	47	Mediolanū	m	0	4	a 2	44
Dacia	a	0	30	m 15	58	Taurinū	m	0	4	a 3	43
Suecia	a	0	56	m 27	63	Genua	m	0	4	a 2	48
Lubecū	a	0	12	m 6	56	Sardinia	m	0	2	a 1	38
Dantiscū	a	0	52	m 26	56	Sicilia	m	0	28	a 14	37

et ☾. Sit ergo semper curvam applicabitur
☽ Unum tamen quod in dictam forma notari
addiscamus, sed certa huius constanda esse
titulis nuptialis absolvit. Quinque aspectus Ead
☉ et planetas per continuitatem conjunctis quae
☉ et contrariu per certas notas in capitibus
constituit, assertum quod dicitur + radiationes eorum
suas despiciant, Horis autem quibus + aspectus
ipsi confirmabuntur accidere nimium sunt
Veneri ☌ luminarium, ac aut □ non solum
Horis sed et ☾. eorum adnotat in radiu=
mila ☉, recta qua eorum a sinistris ast-
numerus dictum medius minimusque, ut aspectus uni-
nimis temporibus certis possit aspiciari. Sequitur
aspectus ☉ et contrarii nisi per spacium ut ratio
motum exigit nisi certi, neque dicitur et in
☊ ☋ regressio Postremo familiare quaedam sunt
a ☉ accidentis videatur, qui videlicet orien-
tales occidentalesque sunt, et tres quidem superiores
♄, ♃, ♂, orientales dicuntur quando dum ☉ ab eis
recedens ad ☌ eorum pervenit, quod parte
occidentales appellantur. Contra vero eos quinque
, ♀ autem et ☿ quando ☉ occidente vespere nisi
tunc ~~occidentales dicuntur~~; dum autem mane
☉ accedunt, orientales denominari consueverunt

, huiusmodi accidentia duplices insinuant
syllabae ☉v, et ☾c, in capitulis 5 columnam
locum posite, et hactenus quam de motibus quos
ac passionibus quae ad eos sequuntur dicatis
aut consideratum poscat eos ille ad eam
certa medicam multiplicanda, ad genitura
humana, similiter revolutione, et ad eas mu-
tationes, ad principia operum, quae vulgo dicuntur
electiones, aliosque usus similes numerosa
quod dominus commentario abunde explicabit A
Et hac nostra tempestate eximia industriaque in
caque ingenii acti pro huiusmodi canonibus
tatibus assequendis, innumera praemediis
intellecta opus magnitudini et utilitati
solacissima per totum orbem sunt
disseminata   canones de ——

Canon de latitudine ☾ invenienda cap
Accepto ex almanach veris motibus ☾ et ☊ cuius
die, pro certo tempore designato, capientes signorum
[illegible] motum per tabella capitum et signum
zodiaci in numeros signorum resolve, verumque
motum ☊ a vero motu ☾ subtracto, residuum
[illegible] signis si alias subtractio fieri nequit
verum et adiectum argumentum latitudinis ☾ cum in-
gressu tum quo tabula latitudinis ☾ in
gradu argumentum signum argumenti, aut in ca-
pite aut pedi ipsius tabulae, sicque in capite

tabule descripto secundum argumenti in linea nu-
meri secundum lateris sinistri a capite tabule
ad eius pedem descendendo accipe, et in angulo
communi aut concursu linearum signi et gradus
argumenti invenimus latitudinem, septentrio-
nalem lune si s. et m. ascendentia, septentrio-
nale sunt descendentia, cum argumentum latitu-
dinis 0, 1, aut 2 in signis tenuerit
, sept. descendentem, argumento 3, 4 aut 5 signa
possidente. Quod si signum memorati argu-
in pede tabule inventum fuerit, secundum aliquid
in linea numeri secundum lateris
dextri, a pede ad caput tabule scandendo
recipe et in communi angulo signi et gradus
ipsius argumenti latitudinem in g. et m.
agnosces, quam meridianam descendentem
cum argu. 6, 7 vel 8 signa habuerit, cum
nibus, ascendentem vero argumento 9, 10
aut 11 in signis expleto. Si porro
argu. C. certo, minuta recta adiecerit dupli-
ci intercolumnium [illegible], dicta (ut assolet)
correcta et per proportionales partium capere
habene minuta recta integros gradus ad 60 mi.
dividenda, inde addenda aut eximenda
prout huiusmodi negocium mathematicum
postulat, et qua hec cum vulgata omnibus certa

±5

‡ Dis mehrer wie im Druck..!

mediocrit doctis q(uam) superstitiosis pellaciam ac plurium mentibus indulget, notiores sunt quia (ut aiunt) doliis tonsoribus, et in alemannis ac papis [illegible] natis, diuersitatem [illegible] dijudicatur consulto perinquus ‡

Annus temporis { magnus / medius / paruus }

Annus magnus { platonis / homeri et 8 [illegible] / albumasaris / dionisii abbatis / iosephi iudei }

Annus quid tempus non est solum fallacia sed etiam orbis aliis reli[illegible]

Annus est spacium temporis quo stelle ut determinata ab aliis mobilis ab uno puncto exeunt motu suo proprio ad idem reuertitur.

Annus primi mobilis est tempus 24 horarum

Annus magnus [illegible] conspicit portionis est cum

Annus platonis

primus annus magnus platonis et dicitur platonicus, confertus suis uectoribus, collectus ex omnibus stellis mobilibus, uertente uniuersitatem cunctis, ut aliquando se reuertentia uniuersitatis [illegible] teruntur[illegible] ut in plato in timeo et eius sententiam [illegible] secuntur. Dea in platone magnus annus platonis calculatur, hic a [illegible] magnus et vertetur conuersionis [illegible] nominat [illegible] appellat, quem [illegible] conuersionem [illegible] nulli platonem [illegible], aut nonnullos [illegible] (ut auctor augustinus 12 de ciui. dei ca. 13) asse[illegible] [illegible] [illegible] completa [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] eundem statum et dispositionem [illegible] et [illegible] quem [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] et hoc parto [illegible] esse annum conuersum i. completum annus [illegible] i. [illegible] [illegible] de eo [illegible] magno

Annus placit[illegible] [illegible] i. in [illegible] in [illegible] et

- s(cilicet) magn[illegible]

tullius de re publica sic [illegible] vere vertens annus

nominandus [illegible] est, homines autem anno tantum solis

unius astri reditu metiuntur re ipsa autem cum

ad idem unde semel profecta sunt cuncta astra re-

dierint * tunc ille vere vertens appellari potest

in quo vix dicere audeo quam multa hominum secula

teneantur. Tullius de finibus bonorum et malorum an-

* eandemque totius celi descriptionem longis intervallis retulerint

, vere non potest esse superius dico quod semel fuit,

recte non potest an eius [illegible] ne id quidem nisi cum

multa annorum intercesserint milia, et omnium siderum

eodem unde profecta sunt fiat ad unum tempus concessio

Macrobius li. 2 de somnio Scipionis annum

magnum vocat mundanum, in aliquo, annus

vero qui mundanus vocatur, qui vere vertens est, quia

conversione plene universitatis efficitur largissi-

aplanes i. sine errore

mis seculis explicatur, et post pauca mundani

ergo anni finis est, cum stelle omnes omniaque sidera

que aplanes habet, a certo loco ad eundem locum

ita remeaverint ut ne una quidem celi stella

in alio loco sit, quam in quo fuit, cum omnes alie

ex eo loco mote sint ad quem reverse anno

suo finem dederint, ita ut luminaria quoque cum erra-

ticis quinque in eisdem locis et partibus sint, in quibus

incipiente mundano anno fuerunt. hoc autem (ut physici

volunt) post annorum 15000 peracta contingit (II)

Tabella more lune in tenebris tempore totalis eclipsis defectionis :-

Puncta	m.	H	m	Puncta	m.	H	m
12	0	0	0	17	0	1	28
12	10	0	14	17	10	1	29
12	20	0	25	17	20	1	30
12	30	0	32	17	30	1	31
12	40	0	38	17	40	1	32
12	50	0	43	17	50	1	32
13	0	0	46	18	0	1	33
13	10	0	49	18	10	1	33
13	20	0	52	18	20	1	34
13	30	0	54	18	30	1	34
13	40	0	56	18	40	1	35
13	50	0	58	18	50	1	35
14	0	1	0	19	0	1	35
14	10	1	2	19	10	1	36
14	20	1	4	19	20	1	36
14	30	1	6	19	30	1	36
14	40	1	8	19	40	1	37
14	50	1	10	19	50	1	37
15	0	1	12	20	0	1	37
15	10	1	14	20	10	1	38
15	20	1	16	20	20	1	38
15	30	1	18	20	30	1	38
15	40	1	19	20	40	1	39
15	50	1	20	20	50	1	39
16	0	1	21	21	0	1	39
16	10	1	23	21	10	1	40
16	20	1	24	21	20	1	40
16	30	1	25	21	30	1	41
16	40	1	26	21	40	1	41
16	50	1	27	21	50	1	41

Tabella motus lune

G	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓
0	4	9	10	8	6	8	13	16	15	8	2	0
2	4	9	10	8	6	8	13	16	14	8	1	0
4	5	9	10	8	6	8	13	16	14	7	1	0
6	5	9	10	8	6	9	13	15	14	7	1	1
8	5	10	10	7	6	9	14	16	13	6	1	1
10	6	10	10	7	6	9	14	16	17	6	0	1
12	6	10	10	7	6	9	14	16	13	5	0	1
14	6	10	10	7	6	10	15	16	12	5	0	1
16	7	10	10	7	6	10	15	16	12	4	0	2
18	7	10	9	6	6	10	15	16	11	4	0	2
20	7	10	9	6	7	11	15	16	11	3	0	2
22	8	10	9	6	7	11	16	16	10	3	0	3
24	8	10	9	6	7	11	16	16	10	3	0	3
26	8	10	9	6	7	12	16	15	9	2	0	3
28	8	10	8	6	7	12	16	15	9	2	0	4
30	9	10	8	6	8	13	16	15	8	2	0	4

Characteres et nomina signorum zodiaci

♈ 0 Aries	♎ 6 Libra
♉ 1 Taurus	♏ 7 Scorpius
♊ 2 Gemini	♐ 8 Sagittarius
♋ 3 Cancer	♑ 9 Capricornus
♌ 4 Leo	♒ 10 Aquarius
♍ 5 Virgo	♓ 11 Pisces

Caracteres et nomina planetarum

♄ Saturnus	☿ Mercurius
♃ Jupiter	☾ Luna
♂ Mars	
☉ Sol	☊ Caput draconis
♀ Venus	☋ Cauda

Characteres et nomina aspectuum

☌ Coniunctio	□ Quartus
☍ Oppositio	✶ Sextilis
△ Trinus	

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg

et nisi vnde et nundams [illegible], qa in dus
ppr urbe vocatur, et ibi plura alia notabi-
digna, legito ibid. Ite tullius ubi sicut hunc
annum incepit a defectu solis qui sub romulo
fuit contigit. Ego vero non eodem suppositam eram
supputatione [illegible] hunc annum numerus
posse explicare. Tunc vera augustinus 12 de
civitate dei ca. 13 explorandum et christiani
religionis gratiam ostendit potissimum non nisi
ut verbis utar, sicut in isto seculo plato
plurimi in urbe athenensi, et in ea scola que
academia dicta est discipulos docuit, ita
per innumerabilia retro secula, multum [illegible]-
per innumera [illegible] sed tamen certis, et idem plato
[illegible] et eadem civitate eademque scola, eisque discipuli
repetitis et per innumera deinde secula repe-
titi sunt. Absit nisi ut nos ista credamus
semel enim christus mortuus est pro peccatis
resurgens autem a mortuis iam non moritur
et mors ei ultra non dominabitur, et nos
post resurrectionem semper cum domino erimus
cui modo dicimus quod sacre intonat psalmus
tu domine servabis nos, a generatione hac
in eternum, satis autem existimo his [illegible]

fuit ante christum 717 annis ex eusebio

qd scrit) in circuitu impii ambulant id
qa hi circulos qs opinat eorum vita e scientia
sua sed qa nō talis circuit est eorum via
i. falsa doctrina

Annus nonae et 8ue spe

Primo Annus magnus appellat ipsius 9e et 8ue
spe, hoc e, tempus quo vna et hec vnum complet
circuitu aut revolutione Annotandum hic
recentiores astrologi duo (no sine ratione) celestia
ponunt mobilia, quorum supremum i. decimum
circumrotat semel in die naturali i. 24 horis
ab oriente in occidente et rursus in orientem, q
fuit annus huius mobilis vt reliquis sphere
Nonum mobile sequens asserunt proprio suo motu
moveri motu concessionis i. q motum
primi mobilis scilicet ab occidente in oriente

trepidatio 8ue spere

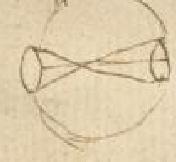

Tertium aut mobile hoc e 8am spera dicunt
moveri motu accessus et recessus aut motu
trepidationis vt Copernici Vetustiores aut applicat
nonam dumtaxat tria celestia mobilia, nonam
et supremum circumferri ab oc. in or. in die
naturali, octavam aut totali motu re-
missionis Loquentes aut de motu concessionis
sine nesci nonam aut octavam differenti sunt
Vetustiores asserunt eandem moveri 1 g in 100
annis solaribus, et hoc parte vnius anni circuitus

per omnia zodiaci signa, compleret 36000.
Posteriores autem in observationibus antiquiores affirmant
eadem in 100 annis moveri 44 min. 25
fere secundis, in 200 vero 1 gradum 28 min. et 10 sec.
et eamque semel revolutam in 49000 annis sola-
ribus; fuit autem eorum observatio per stellas aliquas
fixas, puta cor leonis in octavo gradu nonae sphe-
rae, hoc uno scilicet oriente et occidente, cuius ortus et occasus
relatus ad terram positionem fuit ante 200 annos, prae-
cedens 1 gradum et 28 quasi min., quare concluserunt
motum 100 annorum esse 44 quasi min., et unam
revolutionem compleri (ut diximus) 49000
Regula annos. Quod si experiri optaveris resolve
360 gradus zodiaci in min., hoc est multiplica
hos per 60 min. et provenient 21600
quem divide per 44 min. motum 100 annorum
et videbis in quotiente 490 hunc numerum
multiplica per 100 et habebis completum sive 49000
annos. Habet praeterea 8va sphaera apud recentiores
alium quendam motum per accessum et recessum quem
trepidationis appellitant, quo movetur in 1000 annis
in 21 gradus et 28 fere min. et completur in 7000
annis solaribus, cum annus magnus nominatur (?)
est octava sphera (?). Quod hic obiter ascribere libuit

Pomponius mela li. 1 in ca. de egipto refert de egiptiis in hec verba Egipcii tradunt xiii milium annorum etates certis annalibus referunt mandatumque litteris servant dum egiptii sunt quater cursus suos vertisse sidera ac solem bis iam occidisse unde oriebatur. Solvat hunc nodum qui velit

Albertus magnus 2° de celo tractatu 4 ca 7 de motu terre secundum antiquos

Annus albumasaris

Centum annorum magnus astruit albumasar in 2° tractatu et coniunctionibus planetarum de quibus et aliis scripsit albumasar octo tractatibus ad eorum compositum ... de ... ducentorum ... ab illa ... in altera (de mediori loquitur) ... alfonsinas tabulas continet annos solares ... 794 completos et fere 4 menses ... 788 completos et fere ... mensibus ... ultima die ... anno 89 completo scilicet

procedens ... $\hbar$ ... $\hbar$ ... V et omnium signorum

fuit ☌ media in ♈ primo eius gradu 25 fere
min. que iterum redibit anno christi 1582
completo et octobri completo semper anni initio 83
in principio ♈ 0 gradu et 5 m. quasi, quod si recte
itaque ab una ☌ ad aliam numerabimus
colligemus annos integros 794 et 4 fere
menses, erit itaque revolutionis ☌ ♄ et ♃
a principio ♈ in aliud eius principium etc.
unde annus magnus est circa aliq. horum
tatum ♄ et ♃ coniu., in principijs triplici=
tatum signorum zodiaci, et hec contingit
in 199 quasi annis Attende lector, zodiaci
circuli sunt 12 signa ♈ ♉ ♊ ♋ circu=
constituunt 4 triplicitates, tria enim hec signa
♈ ♌ ♐ calida sunt et sicca triplicitatem igneam
constituunt tria alia ♉ ♍ et ♑ frigida et sicca
disponunt triplicitatem terream, tria deinde alia
♊ ♎ ♒ calida et humida, aeream faciunt
triplic. reliqua vero ♋ ♏ et ♓ frigida et hu=
mida aqueam indicant triplicitatem. Cunctis
modo igitur ☌ ♄ et ♃ in his 4 triplicitatibus
magna sunt considerationes et scribere, signantes
mutationes in hoc seculo et presagium

fortrum, habitationum, et aliarum rerum [illegible]
quod triplicitas proportionaliter Anno quo postea
salutis 1384 ante christum incepit triplicitas aquea
et durabit usque in annum christi 1583 ut dicit
in qua nunc sumus, accidet quod receptissimi
astronomi ante multa secula [illegible] plurima magna
et notabile eius duratio quia in [illegible] et
commutationibus et validorum ventorum flatu ut
rum nivis et grandinis ita nives et grandines
magni ponderis [illegible] arbores et terre
nascentia destruentes, et [illegible] mutati
in [illegible] [illegible] apparebunt in hieme
i. dicit
[illegible] rare grosse et nubilose et spisse
, intensissima frigora, his et aliis malis homines
affecti vita eorum abbreviabitur et ante tempus desinit
, evenit etiam in dicto tempore propter aquarum
inundationem messium destructio et penuria annone
eorum, videbuntur etiam comete de natura
quorum [illegible] varietatis multe magnas habens
caudas ut [illegible] vadens [illegible] Zodiaci
signa, quod nocebit regibus et principibus et
insurget bellum in mundo quod volunt [illegible]

legis veteris et novae ecclesiae terminabitur
aut haec triplicitas aquea (ut dixi) anno salutis
1583 aut circiter, et deinde procedentem simili
triplicitas ignea durabitque in annum Christi 1782
aut circa, in quo saturnus et jupiter coniungentur in signo
[illegible], et aderunt ignes et intollerabiles calores,
crudelissime pestes, terre sterilitates propter nimiam
siccitatem, fames et terrarum combustiones, apparebit
cometa de natura martis [illegible], fient bella in-
solita et terrores in hoc mundo. Ex his etiam
colligo plures annos magnos fore 200 annorum
circa transitum [illegible] et [illegible] de triplicitate in triplicitatem
Quantitas anni magni Josephi et de eis similiter fit dictum. Quantitas
anni magni a Josepho iudeo, qui 600 annis
completur, quo tempore ad plenam dimensionem perveni-
re dici potuerit, ut libro 1 antiquitatum c. 8 loquitur
de his qui in prima mundi etate vixerunt in annos
700, 800 et 900, quod alii non viventes in
tot annos falsum esse putaverunt, sed hos, [illegible]
illi nam cum essent religiosi et ab ipso deo [illegible]
facti cum eis [illegible] [illegible] [illegible]
maioris temporis [illegible] [illegible], [illegible] annorum

nonnulli vite vixerunt Deinde post unitates
et philosophos utilitates quas in ipsis contemplabatur
i. astrologia et geometria, decem enim annorum
spacio vivendi condonavit, quia non edissere
potuisset nisi quo viveret annos per tot enim
trium miracula magis annus complet[us] testes
sunt nostri dicti sunt omnes quod antiquitate apud grecos
et barbaros consistere noluerunt. Sed Romanarum
ipse numerus ab omnibus et maxime homines
[illegible] et vespasiani, neque quod est ab nostra vi-
numeros sunt quadratus, et unitas utique in
tres distribuit decadas, quam quilibet in
tres dividit unitates, quare divinus nouena-
rius numerus et horum duorum numeri tre-
simplex [illegible] habere, Numerus horum vite
platonis fuit 81 testis est augustinus li[bro] 8 de
civi. dei ca. 11 et idem asserit seneca in epistola
[illegible] platonem vixisse solum novies novem annos
qui faciunt 81, sunt autem 81 numerus qua-
dratus nouenarius, quem magi athenienses ei de-
functo [illegible], indicantes illum numerum

Nota de Seneca [illegible] in libro [illegible]

Ut trinitates

Numerus in se ipsum multiplicatus facit quadratum

23

xpertu Item augustinus li. 15 de civi. dei ca 14 extollit numerum qui alios qui in ea vixerunt annos illi aliis amplius quam 900 vixerunt Annotandum etiam quod in prima huius etate ut lectius [illegible] 5 et apud [illegible] li 1 ante [illegible] ca. 50. nullus vixerit [illegible] 700 annos et nullus 1000 compleuit, ita quod nullus excessit 900 annos in uno vel pluribus [illegible], sed hic terminus [illegible] 7 et 9 hominis vita [illegible] ea etate laudabat, vnde hoc [illegible] [illegible] [illegible] facile [illegible], Adam primus protoplastus vixit annos 930 Seth in 912 Enos in 905 Chaynan in 910 Malaleel in 895 Jareth in 962 Matusale in 969 Lamech in 777 Enoch [illegible] ambulauit cum deo, et non postquam vixit 365 [illegible] quia tulit eum deus Genesis 9 Noe [illegible] nunquam [illegible] vixit annos 950 [illegible] astrologi [illegible] observant [illegible] [illegible] 7 et 9, de quibus plura apud [illegible]

Firmicum Iulium li. 4 ca 14 ubi sic scribit
+ inspiratores humanae vitae
, nil certius circa climacteras, hoc inuenimus
absurdum e, quod septeni dies atque noueni
per omne vite tempus multiplicata vice circulo
naturali quodam et latenti ratione, variis hominum
periculorum discriminibus ~~sese~~ sese afferunt, unde
et 63 annus qui utriusque numeri summam ~~per~~ colligit
androclas appellatus e, nouies enim 7 dies
63 fiunt, et eiusque septies 9 similiter anni
fiunt 63, qui utriusque numeri nexus, in hoc
anno cum ista ratione conuenit, grande sese periculi di-
scrimen imponit, si enim 7 et 9 anni climactericis + septeni
+ nouenarii
a grecis atque enneatici appellat, qui sese hoc
periculum quod annus fecit 63 qui
nibus indicat ~~periculum~~
utriusque numeri multiplicata et unica
~~sibi~~ sibi obligata confecit. Unum etiam
et ... androclas ab aegyptiis dictus e, quod omnem
vite substantiam frangat et debilitat et reliquit ubi
plura septenarii numeri in se dicta
procreat 49, annum hebdomaticum, quem ut clarius
in libello de natali die tractat materia insigni

anno 49 et, 81 etiam natiuitas magna uno annus est orta 63

produxit, sic nonarius in se ductus produxit 81
annum climactericum, de quo regius propheta psalmo 89
anni (inquit) nostri sicut aranea meditabuntur,
dies annorum nostrorum in ipsis 70 anni, si autem
in potentatibus 80 anni, et amplius eorum labor et
dolor, septenarius autem in 9 ductus aut contra
efficit (ut firmicus supra dicit) 63 annos humana=
ne vite maxime periculosos, astrologis andro=
das vocatus vel ... dictum ut ... philosophum vite hominis
, hi tres itaque anni scilicet 49, 63, et 81 appellantur
anni decretorii vel iudicatorii, critici, malefici,
et ad vitam succidendam pollentes, et praecipue 63 annus
ut in unum qui confluunt 7 et 9, et nominantur
eorum hi anni climacterici vel gradarii vel scalares
prima climactericus septenarius, climactericus no=
narius, et proprie 63 dicitur climactericus qua=

Septenarius 49 ... a 7 minimus vita hominis qui ... quod ...
agat, sicut hoc dixisse de his nostrae ... re=
...rum et valetudinis ... adeat ...
... dixit, et ... astrologi ...
vitas et ... eorum ... ,

Aegyptii distinguunt annos, quater-
nos, maiores, medios, et minores
, et hoc parte albategni in libello suo isagogico
tertio et capitulo de stellis, determinat annos quos sol
donat natis, maximos scilicet 1460, maiores
~~120~~ 120, medios 39 et dimidium aut secundum
quosdam 69½, minores vero 19, ad annos ergo
maximos nulli pervenit nostro tempore, et tamen
astronomi frustra et sine fundamento eos po-
suissent nisi nonnulli aliquando in eos pervenissent
scilicet puta 1460, qui annorum numerus multum
differt ab eo, quod nullus mille annos adiecit
Accedit et iste Josephus libro 1 antiquitatum capitulo 8
ubi sic scribit, Hesiodus quoque et Hecataeus et Hella-
nicus et Acusilaus et insuper Ephorus et Nicolaus
in historiis suis memoriae tradiderunt anti-
quos annis mille vivendi [illegible],
quod annis mille vivendi [illegible]
ne mireris eo nonnullos in annos mille
et ultra vixisse, quod sacra scriptura ne commemorat,
moratur, neque necessarium fuerat Mose scriptore
huius sacrae historiae referre omnes homines qui
tunc esse potuerunt, sed eos solos quos ordo
subtexti carminis postulabat, videlicet eos in [illegible].

per successionem naturalem generacionum ex utro-
que parentum procreabantur. Noe et deinde
de eius semine ad abraham et de abraham
ad populum. Dei usque ad christi incar-
nacionem voluit ergo spiritus dei in serie mu-
tabilis generacionibus tempora adnotare quam sancte a christi
aduentum successit, de cuius generis milli usque
in 8 ~~generacionem~~ quo adam fuisset exclusus
est, quando genuit eum qui generatur post eum
ut patet genesis 4 ca. Sed spiritus dei voluit
tempora eorum commemorari, tamen esset memo-
ria digniores ad celestem civitatem munita
ta ~~[illegible]~~ 27 qui succedunt generaciones ad noe
patriarcham duxerat, et in christum usque mundi
redemptorem peruenerat, quia etas fuit 700 & 800
et 900 annorum, hec ex augustino li. 15 de ciui-
dei ca. 14 & 15 passim fuit excerpta. Et de ea intelligi
alludit euangelium luce ca. 3, ubi euangelista
describens genealogiam christi incipiendo a ioseph
patre christi putatiuo sponso marie eandem ascen-
dendo designat usque in adam, postque nume-
rauit 56 patres, et peruenit ad sem, dixit,
qui fuit noe, postquam vocasset seniores patres

primi etatis, dicens, qui fuit lamech, qui fuit
matusale, qui fuit enoch, qui fuit iared, qui fuit
malalehel, qui fuit cainan, qui fuit enos, qui
qui fuit seth, qui fuit ada, qui fuit dei, ecce
euangelista distinguat hos numerat quod excre-
ui annos 700, 800 et 900 hinc usque ad
annum magnum iosephi ~~[illegible]~~
quinque annus magnus ascribit dionisio abbati
romano scito lectore a tempore primevie ecclesie
christianae usque in tempora iustiniani imperatoris
in 400 annos et ultra varie admodum
de pasche celebritate fuit habite dissensiones
puta inter asianos et romanos sive latinos
tempore petri et iohannis apostolorum, deinde inter
primi papam, anicetum, victorem, sotera et alteros
[illegible] romanos pontifices atque asianos
et orientales, et precipue post nicenam sinodum
anno christi 322 ut [illegible] tempore constantini
imperatoris in nicea urbe bithinie celebrata
inter asianos et orthodoxos patres, tum inter la-
tinos et grecos ac ~~ceteros~~ Expositi(?) fuit [illegible]
a pluribus viris doctissimis multi cicli

Quinque annus magnus dionisii

asia superior et asia minor

, ꝑ q̄s p̄teritis ꝫ futuris tempibꝫ pascale sacra
vite pagi possit Est aut ciclꝰ pascalis, spaciu̅
temp̄is q̄ oīs diuersitas, q̄ in celebritate pasche
accidere p̄t a p̄stina reuertit̄ positione
Tande dionisius abbas romanꝰ cognomēto exi-
guus grecꝰ latine doctꝰ, post x̄pistu̅ 500
ora festa mobilia per certa pascha
fecimus anis, tempe iustiniani imperatoris
cōtexuit ciclu̅ magnu̅ ꝫ gp̄tu̅ que
pascale appellamꝰ, ciclu̅ aut absolutu̅
ita tempe anno 532 anis existimamꝰ tot anis decurs̄
1527 celebratur pascha corona per 28 dies
ꝫ lapsis, pascha, festa mobilia ꝫ alia
q̄ ad ea ptinet iuncaque reditura,
eo tpe ciclo romana eccl̄ia vsa est vsq̄
in hadriana dic, ꝫ vocatꝰ ciclꝰ magnꝰ
aut anꝰ magnꝰ cicli dionisij, de hoc
ꝫ alijs ciclis, de pasche dignitate, de cele-
bratione ac diuersis opinionibꝫ ꝫ disse
sionibꝫ circa id, ꝫ origine de inbecilli
tate oim ciclorū pascaliu̅, abunde scripsit
sinus in kalendario suo romano hacte-
nꝰ de anno magno

Annus mediorum
- Saturni
- Jovis
- Martis
- Solis — Proprius / Usualis
  - Usualis — Communis / Bisextilis
- Veneris
- Mercurij

Mediorum annus multiplex est, puta ♄ ♃ ♂ ☉

♄ Saturni supremi planetae annus aut revolutio
secundum medium motum continet 29 annos
solares usuales, 155 dies 7 horas, 36 fere
♃ min. Jovis sequentis annus aut revolutio complectitur
11 annos solares usuales, 313 dies, 17
♂ horas 14 fere min. Martis annus subsequentis
verius non se Veneris annum solarem, dies
☉ ♀ ☿ 321, horas 22, min. quasi 25. Solis, Veneris
Mercurij annus aut revolutio iuxta
medium motum continet dies 365, horas
5 min. fere 49. Ut propius ad nostrum annum
ea tractatum, nostratem, annus solaris aut
solsticialis iuxta Alp. dictus est 3 almanach
ra 7 et computatum a tempore nec solis ab aliquo
puncto solsticij aut equinoctij secundum quamcunque

Astronomi ... ipse ... 74 annos et ... bis vidit ☿ qui ... signum a sole recedit

signorum donec redeat ad idem punctum
ptol. li. 18 c. c. 6 cum communis vero proprie alterius vsualis. Quarto
de anno ita diffinitur, et continet ex 365 diebus et
Quantitas anni 6 horis secundum nilum cesarem, secundum ptolo-
non potuit inve- meum 365 diebus, 5 horis et 55 fere mi-
niri nisi per nutis, secundum alfonsum vero ex 365 diebus,
instrumentum 5 horis et 40 quasi modicum minus. Vsualis autem
Astro non reddit sive appropriatus est duplex, communis qui constat ex
ut apud nostros 365 diebus, bissextilis aut intercalaris qui
potest obseruari qua- constituit ex 366 diebus, horum annorum vsus
litas anni propter
radicum corruptionem
tione est vulgaris, tum et conuentus, ecclesie ro-
mane, astronomus, vero ephemeri-
dibus ac aliis ut docet idem relacio quorum
a nonnullis vocatur vetus
et magnus, vetus i. antiquus
maioris ut alii gaudent,
vel et magnus ut macrobius
primo saturnalium his verbis
placuit, scilicet annus hoc dicitur
numero puta 365 et vno
quadrante colligendus est, 18 capi-
tulum vel id signum se
terminos eius vide diffi.

Aprilis			
20	b	10 kl	
21	c	9 kl	
22	d	8 kl	Cathedra petri
23	e	7 kl	Vigilia
24	f	6 kl	Mathie apti
25	f	5 kl	
26	g	4 kl	
27	a	4 kl	
28	b	3 kl	
29	c	2 kl	

i. antiquus
annus vterus vocatus est, et de magnus ut ille
, nunc tunc annus bernus putetur vrigilius
enidos intra magnum sol revolvendum annum

10 20 30 40 50 60 70 80 90 sunt numeri articuli
De inventione anni bissextilis tunc certe si annus
propositus fuerit numerus articularis et est par
tunc annus est bissextilis et quando numerus ar-
ticuli est impar tunc annus est secundus annus
post bissextum Genesis caroli quinti verschidung auf
steie Augusti attamen et sancto sidera celi
Carolus excitur pollet anima salus
Quo fuit ille dies cogitas quo natus karolus
Tunc nihil erat, tunc bissextus erat
Tunc sexto dicta quinto nisi inite kalendas
Intercalares postulabat sola docet
Quo fuit hora ... quoniam quindena mane le-
Tercia vult octo die sibi quota tenet
Collige ... numerales horum decem
vestrum et habes annum natiuitatis
Carolus quintus natus est in Gandavo urbe
flandrie 24 die februarij , in decreto ...
ipso die mathie , in flandria ... tabella .

annos christi propositos diuide per quatuor tunc tibi patefiet an annus propositus sit bissextilis vel non
februarius est mensis bissextilis quia tunc quinta ultimus mensis
Numeri propositi sint 6/28
dies bissextilis est in ... de kl marcij
Triens erunt post tri ... sunt in tercia
Bess vel bissex stat per annos ... vt ...
... Sol ... unum signum ... vnum ceperit in 30 diebus 10 horas 230 m
Carolus natus est 24 die februarij

20	b	10 kl		b	10 kl	
21	c	9 kl		c	9 kl	
22	d	8 kl	Cathedra petri	d	8 kl	Cathedra petri
23	e	7 kl	e	e	7 kl	tenn
24	f	6 kl	mat. vigilia	e	7 kl	tenn vigilia
25	f	6 kl	Mathie apti.	f	6 kl	Mathie apti.
26	g	5 kl		g	5 kl	
27	a	4 kl		a	4 kl	
28	b	3 kl		b	3 kl	
29	c	2 kl		c	2 kl	

in sexto mat stante die intercalacionis precedit
sillaba sola deret .i. illa sillaba que inderet die
intercalacionis sed iam hec nostra grossa stat
in hispania et orata ex ... astronomi
, tamen fecerunt terciam tabellam in qua excepit
sillaba tam ter. et sequentem terminum cum illa
sola sillaba que stat die intercalaris et mat
et infra decimo et 4ora et ... hore 4te
ante meridiem

In 364 annis non facto ordine anni bis.
hic concordet omnia festa totius calendarii
concordaret et 91 dies

Quindig li. i festorum

De anni solaris initio adnotandum Roma-
ni autore Romulo primo rege habuerunt
annum 10 mensium a martio patre Romuli
auspicatum, quindig pro festorum
Tempora discernerent in conditione urbis in anno
constituunt menses quorum die esse suo (et infra)
martius erat primus mensis Varro p[er] [illegible]
s. [illegible] Hec primus primus ipsius ille pater
[illegible] a [illegible], nominum de novi geri
Hebrei quo ad eorum celebritates festorum
, prima pasche, pentecostes, tubarum, expi-
ationis, tabernaculorum, Romanorum et
ceteris incipiunt annum a lunatione et
o ☉ et ☾ precedente equinoctium vernum et e
[illegible] in principium mensis et anni quo ad
costhodisch in principium mensis et anni quo ad
festivitates et vocal lunarum (ut dixi) festivitates et vocal luna-
rio paschalis, et quia hec lunaris aut [illegible]
et ipsum equinoctium nostra tempestate cadit
in martium dominus et [illegible] nostre he-
breos ipsos in martio annum inchoare
verum hec lunario quo nos tempora in martio

Tempore mortis christi fuit die 13 aprilis

concordat strictus in aprili — Unde
a fine nonae computat et de lunario apt
tercemeri sinodi cum conforte fide habe
21 die marcij cum lunario paschali finitur
se in aprili Tempore mortis quo vita christi
cum reistere 210 anno aut ... conforte
fuit in aprili fere circa eius medium
certius de hebreos mirifice quo
ad festivitates a mense nisan que apud
hebreos primus mensis quo ad festorum celebra
tione quo apud nos de aprilis et
martij testis est iosephus li. 1 anti-
quitatum mensis autem ~~...~~ nisan mensem
... 5 menses aut ... in festivitatibus differunt
que ... in festivitatibus
in quo a christo hebreos ... et hu-
apud eum erat in nuntio manne
eius domini valde pollebat

primus dies aprilis incipit in medio die 31 marcij

quartus aut mensis ab orbe

Vocat aprilis

Lunario decremit a mense in quo finitur

Marcij	d	H
d	2	1
conforte	11	...
d	17	14
aprilis		
d	1	1 mane

In aliis puta (ut asserit Josephus) [Hebraeis?]
et Aegyptiis et alia gubernatione [illegible]
[illegible] sequitur directa ratione [illegible], hoc est
anni principium ad Tisri mense id est octobri
id est a novilunio vicinori aequinoctio autum-
nali, quod tunc locum habuit in octobri
hodie accessit in septembre, et hoc no-
vilunium vocat ipse Rosch hasschanna id est
principium anni, hoc erat verum esse asserunt
de mundi creatione, hoc est mundum
creatum fuisse in aequinoctio autumnali,
et a diluvio universali quod fit factum circa
aequinoctium autumnale et ab eo aliis temporibus
computationis dederunt, sed iubileum
et septimum annum quem deo dicaverunt
in subditis [illegible] [illegible] de [illegible] fide [illegible]
[illegible], legat eosdem ca. 23 et 24, hiero-
nimus in epistola de solemnitatibus legis, et
[illegible] 11-12 supra exegerite, et [illegible]
supra exegerite ca. 1 et ad [illegible] ca. 1

in ieiunia-
rio [illegible]
baptizatus est

patet quod Hebrei annum suum auspicari
a lunatione proxima equinoctio autumnali
que istis temporibus nostro octobri mensi vere sep-
tembri respondet, neque de hoc dubium aliquod
Hebreis est, hec enim admodum sunt clara et
multis experientia et practicis non latent licet
festorum sacrorum computus a mense nisan quod olim
aprili nunc marcio respondere solet

equinoctium vernum sive hic et deinde potius annum bissextilem

Astronomi in suo tempore incipiunt annum
a marcio, hoc est ab equinoctio vernali
ab introitu ☉ in ♈, quod hodie usu
venit 10 et 11 die marcij, et inde
festiva anni accidentia fabricant. Numa
Pompilius et Romani anni initium statuunt
a prima die ianuarij et in eadem tamen
, et appellat annum ciuile [romanorum] de quo ouidius primo
fastorum Jano deo obijcit in hec verba
Dic age frigoribus quare nouus incipit annus
Qui melius per ver incipiendus erat
Omnia tunc florent, tunc est noua temporis etas
Et noua de grauido palmite gemma ~~tumet~~ tumet

Ouidius ... / ... fast... / in ...

Et uno formatio [illegible] frondibus arbor
et cetera et concludit poeta
Hic anni nonitas unde vocanda fuit
Respondet Janus ad obiecta dicens
Prima noni [illegible] est veterisque novissima [illegible]
principium capiunt phebus et annus [illegible]
[illegible] [illegible] dicit [illegible] a primo ad primam
redit vocat annus autore vacce
[illegible] aut annum a primo nitere
[illegible] a dictu [illegible] nomen [illegible]
qa [illegible] velut [illegible] gfertus et adhuc atque
infimum [illegible] [illegible] et [illegible]
labitur ne possit [illegible] ad nos accu-
[illegible] et ad altiora [illegible]
et [illegible] unde [illegible] novus [illegible] novus
qa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
solsticium [illegible] hiemale q maxima [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aut [illegible]

Dictum [illegible] [illegible] fuit in nomine

Menses hebreorum et latinorum

Nisan	Aprilis
Iar	Maius
Siuan	Junius
Thamuz	Julius
Ab	Augustus
Elul	September
Thisri	October
Marchesvan	November
Kislef	December
Tebeth	Januarius
Schebat	Februarius
Adar rishon	Martius primus
Adar scheni	Martius secundus

Plutarchus in questionibus, numa dicit Janu-
ario inter menses principatum dedisse, ac fe-
[illegible] sustulisse, naturae quidem ad nos
attinet considerans quemadmodum cum ceteris in re
[illegible] nihil [illegible] vel primum
natura vel ceterorum optima [illegible] lege
factum (inquit) vt per hibernum tempus [illegible]
[illegible] naturali quodam [illegible]
[illegible] fit quo [illegible]
et [illegible] numeratur

Sol [illegible]
a 69 [illegible]
[illegible]
numeravit
[illegible]
ad [illegible]
Roma condita
a 730 an[nis]
an [illegible]

Martius de equinoctio verno

1	d	Kal	
2	e	6 n	
3	f	5 n	
4	g	4 n	
5	A	3 n	Equinoctium secundum thebitum beniore suo tempore 5 vel 6 die marcij a paucis tamen observatum
6	b	2 n	
7	c	none	
8	d	7 Id	
9	e	6 Id	
10	f	5 Id	Equinoctium suo tempore puta anno 1500 die 10 et 11 marcij
11	g	4 Id	
12	A	3 Id	Gregorij pape — Equinoctium in aureos annos fuit dici grossi maxime tamen flaruit circa annum christi 1300
13	b	2 Id	Equinoctium verum ~~[illegible]~~ die 13 vel 14 marcij
14	c	Id	
15	d	17 Kl	
16	e	16 Kl	
17	f	15 Kl	
18	g	14 Kl	Equinoctium tempore dionisij abbatis ab eo tamen minime observatum ut in vetustis invenitur kalendarijs
19	A	13 Kl	
20	b	12 Kl	
21	c	11 Kl	Benedicti abbatis — Equinoctium iuxta sinodum nicenam et dionisium abbatem romanam quoque ecclesiam
22	d	10 Kl	Equinoctium auctore anatholio episcopo laodicie syrie et presbitero anno 132
23	e	9 Kl	Equinoctium iuxta petri et [illegible] Theophili cesariensis [illegible] et [illegible] [illegible] et presbitero anno christi 139
24	f	8 Kl	Equinoctium incarnationis christi in anno bisextili
25	g	Kl	Annunciatio dominica — Equinoctium christi in [illegible] secundum marcobium plinium ysidorum Columellam Hyparcum Eudoxum [illegible] [illegible]
26	A	7 Kl	Equinoctium iuxta Julium cesarem Ouidium Victorinum [illegible] et [illegible]
27	b	6 Kl	
28	c	5 Kl	
29	d	4 Kl	
30	e	3 Kl	
31	f	2 Kl	

☉ x spunger ipsi ac totius substantie fluere autem
Egyptii accedit Egyptii autem abeatem annum
a Septembri i. 4 kal. Septembris exordiunt, quem
12 mensibus constituunt unicuique mensi 30 tribuen-
tes dies, et ultimo quinque 35 diebus
constituunt, horum primus vocatur Thot Septembri
correspondens, secundus Phaophi, Octobri, tertius
Athyr, Novembri, 4us Choiac, Decembri,
5us Tybi, Januario, 6us Mechir, Februa-
rio, 7mus Phamenoth, Martio, Octavus
Pharmuthi, Aprili, 9us Pachon, Maio 10mus
Pauni, Junio, Undecimus, Epiphi, Julio
Duodecimus Mesore, Augusto, quibus men-
sibus teste Alfonso utuntur Egyptii in eorum ditionibus
, Nabuchadonosaris, Philippi et super almagesti
Verum Egyptii autem Cenomachonte de equat(ione)
(ca. de equatione temporum) etiam alios habent annos
nisi cum annus eorum diversus est, etenim ipsi Egyp-
tii quidam utuntur anno quadrimestri, sexe bimestri
ni caro trimestri, sexe quadrimestri, nonnulli

Menses Egyptiorum

Anno mundi 1656
ca. 12 de civitate dei
Babilonia 2 al
dei lib. 4 a se
Nabuchodonosor fuit ante christum 7 4 6 annis
Annus menstruus cum ... ab 10 media ad alias 29 dies 12 horae 44 m.
Caldei in suis artibus utunt anno menstruo

i. hispanis
Plerique hebreorum annum quadrimestrem vel quatuor mensium
, carissimus vero solaris est, certa Caldei
tum in antiquitate distinctionem facere volunt
menstruo, in ceteris ipsorum solare se intelligere
fatetur Xenophon. Cum Gellius alludit
li. 8 ca 48 his verbis annum ... alii
a principio aetate
statuunt unum determinabat, et alterum hiemis
alii compositis temporibus fuisse arbitrantur, quoniam
anni trimestres fierent quidam tunc temporis
ut exemplis in ... his facile inspicere videndum sit
Cicero li. 3 de Chaldeis dissertat, numerum
annorum quo se huiusmodi astrorum doctrinae
versatos affirmant haud facile se crediderit
circa 43000 annorum adnumerat usque ad
Alexandri aetatem, ac qui astronomiae observationes
ubi se reperisse dicunt hec diodorus ac Xenophon
in generatione, ubi cum Caldei de antiquitate
distinctionis astrorum loquuntur intelligendi sunt
de mensibus, quoniam 12 menses lunares
354 dierum fere constituunt minus 11 diebus

anno solari alexandri aut magni iuxta
astronomicam supputationem confessit christi octu
312 quemadmodum viris , quoniam christi annis
47000 calbrorum in annos solares redo
colliges 3476 veterandi numerandos ab
(i principiis) astesiu alexandri magni, aut a natali christi
3788 > et ordinarios ferme ad tempus nostrum
quod astronomia multum viguit Haud secus
et ... autoris strabone libro 3
de veteribus hispanis scribere sit, hi inter hispa
nos populos sapientia praestare excellere
et litterarum studijs utuntur, et memoriae
volumina vetustatis habent vatum carmina
leges quas versibus conscriptas e sex annorum
milibus sunt erat strabo tempore augu=
sti cesaris, et loquitur autore xenophonte
de annis ibericis qui sunt quadrimestres,
hiberi enim et veteri hispani sunt, tres quidem
annis veteri unum fecerunt (audit lope) solare

Astrologia multum viget in hispania

christus natus e anno 44 augusti cesaris

, Item si 6000 annorum [illegible] ex duo [illegible]
seu habent in quarta 2000 annorum quibus an-
tea [illegible] litteri habitant quod suis germano-
rum [illegible] literarum studia [illegible] et ordinarie
ferme in [illegible] esse ex hispanie
quae regnavit post diluvium 1131 [illegible]
annis, his exemplis optime lector facile
edoceberis (si modo tua accedit diligentia)
in consimilibus definire. Graeci autem pho-
roneo) argivorum rege antiquissimo a-
nnum a decembri auspicati sunt, quem hoc pacto
in ordine digesserunt, primus apellaeus apud
romanos december, secundus audinaeus ianuarius,
tertius peritius februarius, quartus dystros martius,
5us xanthicus aprilis, 6us arthemisius maius,
7us desius iunius, 8vus panemus iulius,
nonus loos augustus, decimus gorpiaeus
september, 11mus hyperberetaeus october,
12mus dios november istis nominibus [illegible]

Phoroneus vixit ab adam 3395

Menses grecorum

~~utitur~~ utitur in li. antiquitatum postea generi
ad annos ~~alexandri~~ magni alia nomina
assumpserunt ~~nomina~~, a octobri autore alfonso
incipientes nuncupata vero sermoni communi
tisseron communiter 1a et october secundus tisseri 2us
novembri 3us canunitz communiter decembris, 4us canunitz
secundus ianuarius, 5us sabath februarius
6us adar martius 7us nisan aprilis, 8us
idar maius, 9us haziran iunius 10us thamuz
iulius, 11us ab augustus, 12us elul
september *

Meses presentati ad annos alexandri

Annus solis { Embolismus, Gabilensis, Hebdomaticus, Confusionis }

2 5 8 10 13
Bonus erat homo fato nobilis x
16 ~~19~~ . 18
x quoque sono

x Verum christiani in anni inceptione sunt
diversi. Nonnulli enim statuunt a diena
tali christi i. a 25 die decembris et in cancel-
laria ut in diocesi augustensi et aliis plu-
ribus et in italia s. perusini et fulginates
alii ab annunciacione dominica hoc est a 25 die

perusini et fulginates pro tab. o 27 europe

marcij vt habetur 23 dist. in ca. in nomine domini
vbi decretum de electione romani pontificis
sic incipit In nomine domini. Item Et in clemen=
tina de summa trinitate et fide catholica, in
verbo ex tempore. vbi habetur quod ab incar
natione christi computat annos domini alij a
natiuitate Et carolo magnus in decreto
concilij prouincialis vbi sic legitur in nomine domini nostri
Jesu christi Ego carolo magnus dux et princeps francorum
anno ab incarnatione domini dcc xlij vndecimo
kal. maij cum consilio seruorum dei et optimatum
meorum, episcopos qui in regno meo
sunt cum presbiteris synodum pro timore christi
congregaui, idem obseruauit dionisius abbas
in suo computo Alfonsus rex in suis tabulis
astronomicis et plures alij vetusti cerca
correctores Item summus pontifex in suis bullis
et in ytalia scribere consueuerunt, nec vidi
cursoribus quod fecit cardinales et aliqui
incipiunt annum post natiuitatem christi et ro

Annus incarnacionis quo predicatur in numero annorum nativitatis Christi

In incarnacione Domini silvestri incipit annus dicitur romanorum

ricant sub eodem uno ita annus a nati-
vitate predictus ita annus significo ab incar-
nacione, Grecus et alii annum non conant a
die prime ianuarii accedunt, ut hii qui
diversum consuetudinem tenent et aliqui plures, atque
astronomi nec tempore in supputacionibusque mo-
tuum celestium diebus integris concludunt, quia
universis vestimenda sit consuetudo patrie
una atque cum presumpcio aliud erit in suo sensu
argumentum in can. Ulina 76 dist. et ca.
illa 12 dist. Et in his de quibus nihil certi
statuit divina scriptura mos populi
dei et instituta maiorum pro lege tenenda sunt
Quod cum neque contra fidem neque contra bonos
mores esse convincitur, id indifferenter est habendum
hactenus de anni inicio dicto ad annum se-
cundum usuale et ad alios anni species

Annus embolismus

Est tamen quidam embolismus (i. superaccrescentalis) sive hyperbolicus
, ipse scilicet quantum ad solis annum spectat 13 continet
menses et tres dies, in anno quoque non embolismo
continentur 12 menses. Mensis autem embolismus

Ista o de embo lismalis q incipit in aliq mense z desinit in eodē terminat

loq̊e de vsuali z romano) ē in q̊ duo
occurrunt lunationes aut 0, z ea q in eo
mense incipit z in eodē sese terminat
appellat embolismalis Reliqu aut sequens est
mensis Cognoscit aut annus embolismus ex
gatur formula Quando o numerus cycli radi
in tertium diē currit aut in 2 z sic
decennovenes vsq in 11 diē inclusive annus
ē embolismus sin aut ꝯ nō embolismus
vocat Quicunq cyclica numerus sit embo
lismum reddit, vt si fuerit 2, 5, 8,
10, 13, 16, aut 18 annus ē embolismus
victa humo versiculū Bonus erat homo
fato nobilis qq sons in q prima litera
numerus vocabuli reddit aureum numerū
cū sedem eius locacionē in alphabeto
est tercia vnus hebdomadis, ipso q retinet
eadē, quemadmodū 7 dies constituūt vna
hebdomada dicā, sic septē annos

solares usuales conficiunt una heb-
domada annorum sunt igitur hebdo-
mada annorum sicut dictum de
ea hebdomada annorum aut anno hebdo-
madis septuaginta danielis 9 ca. daniel
enim propheta in transmigracione babilonis
a caldeis translatus desideraret quando esset
futurus adventus christi propterea oracio deo
in oracione in anno primo darii filii
assueri, tale meruit responsum ab an-
gelo gabriele accipere daniel nunc egressus
sum ut docerem te et intelligeres ab exordio
precum tuarum (et post aliqua) tu autem ani-
madverte sermonem intellige visionem
70 ebdomades (i. precise) abbreviate sunt super
populum tuum et super urbem tuam ut
consummetur prevaricacio et finem accipiat
peccatum et deleatur iniquitas et reliqua

ista hebdomada faciunt 490 annos

Ipse heb[illegible] / hic ibi e[illegible] / preces [illegible]

In expositione huius computationis et si aliter
habeat intellectum doctores tamen in eo generaliter
dant quod per quamlibet hebdomadam intelligi
debent septem anni. Huius meminisse expedit, quod
annus septimus apud hebreos dicebatur sabaticus aut
sabatum, de quo Levitici 25 sic legitur, quando
ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis
sabatizet sabatum domino, sex annis seres agrum
tuum et sex annis putabis vineam tuam colli-
gesque fructus eius septimo autem anno sabatum erit
terre quod requietionis domini est. Et de eo sabato
Josephus li. 14 antiquitatum ca. 19 in hec verba
C. Caesar, dictator secundo sanxit, ut per singulos
annos separatos tributa hierosolimitanorum ci-
vitati penderent, excepto anno septimo quem
sabaticum annum appellant, quia in eo neque
fructum agrorum neque colligunt neque se-
minant, ut et hircano et filijs eius de-

Joppe tab. 4
Asie ibi etiam
hierosolima

dominas [illegible], quas et pami [illegible]
, et nullus vel [illegible] vel dux vel legatus
in finibus [illegible] ancillam colligat
vel vendat [illegible] personas ex ipsis
ad [illegible] aut pro nomine aliquo

Pelag. tit. 4 a sie de [illegible]

sed esse [illegible] liberos [illegible] Et idem li. 3
antiquitatum c. 14, postquam moises legem dedit
[illegible] [illegible] Est enim annus
[illegible] quod dicitur jobileus, Iubileus aut 50.
de quo levitici 25 sic scribitur, locutus est
dominus ad moisen in monte sinai dicens
numerabit quoque tibi septem hebdomadas
annorum i. 7 vicies 7, que faciunt 49, clanges
buccina mense septimo, 10 die mensis
[illegible] tempore in universa terra vestra
sanctificabisque annum 50m et vocabis remissio-
nem cunctis habitatoribus terre tue, ipse
est enim jubileus, revertet homo ad pos-
sessionem suam et unusquisque redibit &c.

Vetitum aut nobilem nicolaus liranus [illegible]
a vbel hebraica dedum contendit et cum vbel
ut quod socium et bucina in iobiles arta
gaza bucine mense septimo ut supra alii
nobilem interpretatur remissione [illegible]
Postremo et cum aug[illegible] confessionis, de quo
marcobius primo saturnaliorum, [illegible] de die intercalari
loquens [illegible] quando primum intercalatus sit, et quod
ipse dies promissus fuit arbitrio eorum qui fasti-
peterat, subdit, verum fuit [illegible] post super-
stitionem intercalaris ordo omissa est, nam
vero [illegible] sacerdotum, qui in publicarum
[illegible] aut minus consulto [illegible] dies vo-
lebat, modo auctio modo retractio
dierum [illegible] et spere obscenario
[illegible] maiore confusionis [illegible]
ad minimum positum, sed postea Julius cesar
cum hanc [illegible] vagam et
adhuc incerta in ordine statute definitionis

cepit, admittere sibi viceris flauio scriba
, qui scriptos dies singulos ita ad dicta=
toris retulit, ut et ordo eorum inueniri
facillime posset, et inuento certus status
perseueraret, ergo C. cesar exordium noue
ordinationis initurus, dies ad quos confusio
ut ad huc poterat fauere consumpsit, ea-
que re factum est, ut annus confusionis ultimus
in 443 dies protenderetur, post hec imitatus
egiptios solos diuinarum rerum omnium con-
scios ad numerum solis, qui diebus 365
et 4ta cursum conficit, annum dirigere contendit
... fuit lunaris annus mensis ...
paruulo minus quam mense in zodiaco reuo-
lutione consumit, ita solis annus hoc dierum
numero colligendus est, quem peragit dum
ad id signum se denuo uertit a quo digressus
est et post plurima macrobius subdit,
et hunc uestis certos statuere potuisset, in

Li. li. 18 capitulo
Ægiptiorum ... certis ... actionis

Annus lunaris
et mensis

sacerdotes sibi errorem novum ex ipsa emen-
datione fecissent, nam cum oporteret diem
qui ex quadrantibus confit, quarto quoque anno confecto
antequam 5 inciperet, intercalare, illi quarto non
peracto sed incipiente intercalabant, hic error
36 annis permansit, quibus annis intercalati
sunt dies 12, cum debuerint intercalari
novem, sed hunc quoque errorem sero deprehensum
correxit augustus, qui annos 12 sine inter-
calari die transigi iussit, ut illi tres di-
es qui per annos 36 vitio sacerdotalis festina-
tionis excreverant sequentibus annis 12
nullo die intercalato devorarentur

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Annus p[er]eg[rinus]
- Primi mobilis
- Egiptiorum
- Hebreorum
- Lunaris
  - Et[...]
  - Usualis
  - Compositus
    - Communis
    - Embolismalis

post. Her venit di[cere] sextum ordinem decemnovenalem
quo quidem conputanda anno intercalari usque
ad omnem hunc ordinem ewe tabule ad
extra custodita inspicienda conficit
, harum de annis mediocribus, si sunt
de anni divisione et de diebus intercalaribus
observata tabula, legito cap. 3 cuius solum
memorabile i[n] festi[vi]tatem, Frigare cesso
nunc cap. 14 eius libri quem de die natali scripsit

Accedo deinde ad annos numerare
primos quod sunt quadrant, id est quota anni principalis
in quo ac sequentes relicta mobilia ascendunt
~~et~~ et cum sex pedes mundi in die natali

hypanis flu-
ni scithia [illegible]
8 [illegible]
hypena

i. 24 horis semel mari sinistrissim
ac copulari manifestum, terrasque vertitur
hic motum, immensitatem aut circulorum
mensuras [illegible] aut exclusissim
modicus, hic sane [illegible] demetitur vita
minimula bestiole, quam plinius li. 11 ca. 36
hemerobion vocat quasi viridium a vita diei
nec ultra diem vivunt, de quo aristoteles de
natura animalium. li. 1 ca 5 et li 5 ca 19 ca
nascitur ad hypanim fluvium, vita eius non
ultra unam diem porrecta, unde ephemerum
i. diarium appellata est, et albertus magnus
li 24 de animalibus ita iulius li. 1 solinus
notarum questionum Sunt et alii anni minores
s. egyptiorum, [illegible], chaldeorum de quibus supra
in § [illegible] abunde diximus Habet
[illegible] luna omnium circulorum velocissim
annos [illegible] minores, quem [illegible] appella
[illegible] lunareque [illegible], et [illegible] quod luna mot

suo proprio motu per omnia zodiaci signa,
currens a certo puncto solis et in idem rediens
et conficit hunc lunarem annum, 27 dies, 7
horas, 43 mi. et 5 secunda fere, intelligere
iuxta medium motum et alphonsinas tabulas.
et vocant hunc annum arabes mensem peragrationis
ob id quod in eo tempore luna 12 signa perapit
suo cursu peragrat. De hoc anno scribit Pli. li. 2
ca. 9 in hec verba, sed omnium admiratione
vincit novissimum sidus, terrisque familiarissimum
et in tenebrarum remedium ab natura
inventum, luna, multiformi hec ambage torsit
ingenia contemplantium et proximum ignorari
sidus maxime indignantium, et post plura
minimo autem ambitu vicenis diebus septenisque
peragit spatia caeli, quae
et tria dicti ut ... saturni sidus altissimum 30 ut dictum est annis.
Accedit primo beda anglicus in suo computo, quin
neque annus est in luna 27 dies, 8 horas

radiorum proiectio ad id signum a quo aspectus
conuertit ad alia maioribus planetis [illegible]
in ✶ [illegible] non sunt lunares aliquorum menses [illegible]
est contra aliquos lunares minor quam [illegible]
menstruus et [illegible] uel vera [illegible]
☉ et ☾ in alia figura sequente, id est quo ☾
☉ quarta pars [illegible] signiferi signa [illegible]
[illegible] ☉ [illegible], et complectitur dies 29, H
12, M. 44, S 3, et [illegible] 3, [illegible] [illegible] lunares
[illegible], et [illegible] menstruus, [illegible] aut luna
noua, menstruus [illegible] aut a [illegible] ☾ lune
[illegible] a ☉ in ☉ [illegible], aut a [illegible]
[illegible] mulierum [illegible] singulis [illegible]
[illegible] accidere solet, [illegible] et [illegible]
[illegible] menstrua [illegible], a natura [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] accidit mulieribus
in [illegible] lune, [illegible] illi [illegible]
[illegible] aliis, aristoteles [illegible] li 4 de gen[illegible]
[illegible] animalium, [illegible] aut [illegible]

Left margin:
[illegible] non [illegible]
[illegible] minu[illegible]
[illegible]
Minuitur [illegible]
[illegible] quo [illegible]
[illegible]
[illegible] et
[illegible] in [illegible]
[illegible] potest
[illegible]
[illegible] 12,
[illegible]
[illegible] aliis
[illegible]
[illegible]
[illegible] ☾ [illegible]
ad illud [illegible]
[illegible] a [illegible]
et [illegible]
[illegible]
ad [illegible]
[illegible]
Mulieres
[illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
4 .. ☾

Right margin:
[illegible] 3 24 [illegible]
[illegible]
[illegible]

menstruus lunaris quam processu sic venit
Bis posita sphaera flammis bis luna recepta
tab. 3 24 describit quomodo parta tempora in toto cum suis par-
aspice tibus dividunt libra annum quod continet 12 annos
annus mensibus menstruus fere 30 dies.
Ovidius li. 1 capitulum secundum villis de-
metamorphoseos scribit caelum cuius firmamentum hoc
est [illegible] di metamorphoseon tria te [illegible]
[illegible] ultra permissum tempus abesse [illegible]
[illegible] cum luna pleno semel orbe recessit
[illegible] [illegible] parta tria [illegible]
luna quater [illegible] totoque orbe [illegible]
tempora si numeres quae bene numeramus [illegible]
[illegible] [illegible] sua [illegible] [illegible]

Amantes
Medici
Usurarii
Astronomi
} bene numerant tempora

[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]

et a Romanis, unus communis et accipit
in se duos 12 lunationum in anno
solari iustissime computatum constat ex 354
diebus, et a vulgo appellatur annus lu-
naris communis impositus aut mediocris,
componitur enim ex 29 diebus duodecies sumptis
quae faciunt 348 dies, et 12 horis duodecies
sumptis constituentibus 6 dies, quae iuncti 348
annum conficiunt 354 cum vero si horum ad-
iunxeris minutias colligere volueris, sumito 29
dies 12 horas unius lunationis duodecies, et
reperies (ut in die) 354 dies, sumito
minuta 44 min. duodecies, et colliges octo
horas, et 48 min., et si tertia secunda duodecies sumpseris
constitutas 36 secunda, et tandem 3 tertia totus
si duodecies acceperis habebis 36 tertia, conficit
igitur lunaris annus communis et mediocris
354 dierum, 8 horarum, 48 min., 36 secundorum
et 36 tertiorum, iuxta astrologorum computationem communem

Nota quod minutias
[illegible]
sanguinem
Das wer
zu tieff gan
[illegible]
[illegible]

Hiperbolice latine id est excedens

Priscis vero arabes de quibus in sub(se)quentibus di-
cemus Alteram annum lunarem tum embolismum,
ydest hyperbolicum, superaugmentatum aut intercalarem
et est spacium temporis 13 lunationum continens
384 dies, superaugmentat enim annum com-
munem lunarem scilicet 30 dies de quo Isidorus
li. 6 ethimologiarum ca. 17 sic scripsit
Embolismus est annus qui 13 menses lunares i.
384 dies habere monstratur, ipse est annus
sancto moysi diuinitus reuelatus, est Lunaris
aut superadditus vocatur mensis embolismus
hyperbolicus aut intercalaris unde cum in anno
embolismio 13 menses sunt, intercalatur
mensis unus inter mensem adar ultimum in anno
communi et nisan primum, quem mensem intercalarem
veadar appellant aut adarsecundum i. secundum adar

6 tab. aspe

Animaduertendum quod Iudei et Arabes vero
mense menstruo aut lunarioribus et tamen annum
lunarium differunt tamen quo ad annos, Arabes
pariter lunares tamen annos obseruant, 12 luna-
tionibus

Unum annum conficientes dierum 354
regularem, intercalato praeterea triduo
... 2o die unius anno romani
... hoc et inde in quo lunarios
excedunt dies 354 ... menses et annos
embolismicos ita annos et menses observant
romanos, confectos illum unum in 30 annis
... lunaribus de quo abunde ... praeterea
37 ... kalendarii romani est ...
et anni et menses ... minimum a
neomenia aut luminarium media ...
... itaque lunares duos conficiunt diebus
59 ita, menses pares conficit, ut unus 30
dies habeat et alter 29 alternatim
Nomina mensium et ordinem quem apud nos ...
... , si ... primus almuharam 30 dierum, secundus
saphar 29 dierum, 3us rabe primus 30 dierum
4us rabe secundus 29 dierum, 5us jumadi primus

Arabes in hoc ... concedunt ... ... de anno bisextili ...

Kalendarium ... kalendarium Julii Caesaris

Menses arabum

[illegible]

30 dierum 6us giumadi secundus 29 dierum
7mus regeb 30 dierum, 8us schaban 29
dierum, 9nus ramadan 30 dierum, 10mus
sauel 29 dierum, 11mus dulchida 30 dierum,
12mus dulheja 29 dierum. Arabibus itaque
nimirum anni et mensis principium nullo certo
aut stato anni tempore perpetuo incurrit
sed et in ver incidere potest et estatem
in autumnum quoque et in hiemem, si quidem
anno nimirum mensis almuharam in initio
martij mensis romani provenerit, trigesimo
[illegible] anno eiusdem mensis initium
incideret in principium februarij ex [illegible]
[illegible] in sequentibus mensibus necesse est accidere
[illegible] in usu sunt menses nostri
aut lunarium quemadmodum arabes
et [illegible] ut olim in lege ita hodie in
[illegible] ignoratis mensibus [illegible]
aut [illegible], ideo etiam [illegible] ea observant

Nota quod quolibet anno certo accedunt 11 dies fere

diligentia, ut neque veteris neque novum tempus mutum usque menses illos admittant sumunt aut rudi ex annis solaribus et lunaribus mixtura quadam, annos cum adiungendis mensibus embolismi, anno tertio et quandoque anno secundo prout ratio postulat ad ☉ mensium reducunt, annosque solares cognoscunt, custodiunt ipsi (ut Simonatius dicit) annos solares menses aut lunares, quod dies a neomenia capitulati ... luna et si ☉ in circulo solari tot 12 ... 12 quod menses mestavos ... in tertio ... praevalet anni solaris ... tione ... sed ii dies ... quo ... unde ut anni solaris ... supplevit anno tertio aut secundo prout necessarium petebat) unum mensis 30 dierum 13 anno tot lunar

addiderunt, et annum embolismum ac
mensem embolismum observabant, nascitur
enim huiusmodi mensis ex excrescentia
anni ☉ super ☾ in 11 fere diebus, qui tamen
collecti constituunt dies 33, de quibus detra-
xerunt 30 dies pro mense embolismo et
fecerunt annum embolismum, et hoc modo
reduxerunt ipsi 3 annos lunares ad 3
annos solares, et tollitur differentia
historiarum aut eorum peractum [?] superaverunt
tres aut duos residuos ad computum [?] servarunt
, et iterum per 3 annos collegerunt tamen 11 dies
quibus 3 servatos addiderunt et computaverunt
36 dies quasi de quibus receperunt 30 dies et
reliquos servantes et iterum constituerunt annum
embolismum et tali hac formula
computati sunt [?] in 19 annos unum completum [?]
ciclum minorem respondentem fere 19 annis
solaribus, et hoc modo ipsi copulaverunt
annos solares per menses et annos lunares

& eos annos lunares mensibus per annos
solares recensitos: & hoc hic optime licet
facile inferre, quod in historijs sacris
omnium etiam de annis fit mentio, omnino
solares sunt accipiendi, ut Chronica
sunt, cum asserunt Dauid esse post
mortem Saulis regnasse 40 annis
, Salomonem 40 roboam 17, abia 3,
& sic de ceteris reliquis utique annos
intelligere solares. Nec aliter utitur
Josephus iudeus in li. anti. , iudaicque
bello [illegible], astipulatur Philo iudeus
in libello quo de temporibus edidit. Nescio quo
lethargo aut obliuione pressus, cum in me
sit & annos egyptiorum & aliarum
celebriorum nationum uidendi & persas
& assirios [illegible], de quibus cum ad me redij
hec paucula annotare libuit, Persae
nec annos nec mensis lunaque obseruant

& in hoc dissidet a iudeis ara-
bibus & aliis, sed annum solarem tan-
tummodo in 12 menses partitur non ha-
bitam rationem motus lunae, quia
pro anno 365 tantum dies accipere, computatos
ad dierum numerum ☉ secundum requisitio-
nem perfecte & exacte, unde est diversitas
in 2a cura: prima sunt Aegyptii vetusti
, qui eos acceperunt s. & persas nulla penitus
, nec in anni quantitate nec in mensium
~~computatione~~ nec in principio eorum anni
diversitas fuit, sed tamen in mensium nomi-
ne, variati sunt in distributione dierum
& mensium divisione zodiaci, ita enim
annum in 12 menses & mensem in 30
dies diviserunt quemadmodum sphae-
ram in 12 signa & signum in
30 gradus divisum est, ultimo tamen mensi
5 dies addiderunt, qui sunt supra 360

Annus noster / melius anno / Aegyptiorum / in principio / conformatur

quos dies additos apellabat, veluti
ac pr(es)b(yter)i. libras in magna proportio-
ne & alterius gnesti potest, nona &
ordine mensium persarum & eorundem
initia & fines in conceptu mensium
romanorum in hac tabella sub-
iungimus

+ 29 die augusti

Primus fervardimerch incipit 4 [illegible] septembris
finit 27 septembris
Secundus ardaimerch incipit 28 septembris
finit 27 octobris
Tercius cardaimerch incipit 28 octobris
finit 26 novembris
Quartus zirmerch incipit 27 novembris
finit 26 decembris
Quintus mardaij incipit 27 decembris
finit 25 ianuarij
Sextus sarambermerch incipit 26 ianuarij
finit 24 februarij

Septimus machirimath incipit 25 feb
finit 26 martij
Octavus ebremmath incipit 27 martij
finit 25 aprilis
Nonus ybramath incipit 26 aprilis
finit 25 maij
Decimus dipmath incipit 26 maij
finit 24 iunij
Undecimus bahimenath incipit 25 iunij
finit 24 iulij
Duodecimus azfirdamir habet 35 dies
incipit 25 iulij finit 28 augusti
Nomina mensium atheniensium & atticorum

1 Hecatombeon	aprilis
2 Metagitnion	maius
3 Boedromion	Junius
4 Pianepsion	Julius
5 Memacterion	Augustus
6 Posideon	Septembre
7 Gamelion	Octobre
8 Anthesterion	Novembre
9 Elaphebolion	decembre
10 Munichion	Januarius
11 Thargelion	Febrvarius
12 Sciraphorion	Martius

Attica ter. 10 cum

Ad posteriorem mensem atheniensium circa
athiorum hic adiungemus, quos viri scriptores
preclari prisci, plato, aristoteles, theophrast[us]
et ceteri usi sunt, hii enim mense mensuras aut
lunarium quemadmodum hebrei et arabes
observarunt, quorum nomenclature ordo vulgatio

hic scribit est aristotelem

res et acceptiores sequuntur Primus hecatombeon
aplib Boedro metagitnion marg ... dis
Hactenus de tempore anni quem crete de an
ipso apud celebriores nationes, romanos,
egiptios, hebreos, grecos, arabes, persas
diversa varia, quantitate, principio, mensibus
diversis ac eorundem diversis nominibus

Laus deo

Tempus abrahe fuit annus mundi 3184 circa
illa tempore incipiunt descriptiones historiarum
et supputationes motuum celestium

Era secundum astronomos est tempus famosum memoria dignum a quo alia tempora numerantur

Ere alphonsi sunt hec dierum

	Anni adequati	
1 Creationis mundi	5919	282
2 Diluvii universalis	3100	319
3 Nabuchodonosor regis	746	310
4 Philippi patris alexandri	323	51
5 Alexandri magni	311	93
7 Incarnationis Christi	283	241
8 Diocletiani		
9 Algijera i. arabum vel machometi	621	185
6 Cesaris iulii a morte eius	38	1
	631	185
10 Jesdagerd i. persarum		
11 Alphonsi regis romanorum	1251	152

Omnium erarum post mundi creationem redemptoris nostri incarnatio sacratissima et celeberrima computatur quo vera omnem mortalium erarum distantia temporis ad

Christi incarnationem relatam hic ante
te plarunt ab exordio [illegible] mundi a
ea [illegible] · Christi numerat annos 5199
; dies 282

	Regna eorum	anni ab exordio mundi
Vide 5 tab. asie	Assiriorum regnum	3142
tab. 10 europe sicion ri. peloponesi	Sicioniorum regnum	3184
	Hebreorum regnum	3184
tab. 3 aphrice	Egiptiorum regnum	3187
tab 10 europe	Argiuorum regnum	3240
tab 10 europe	Atheniensium regnum	3646
	Micenarum regnum	3898
	Latinorum regnum	4021
	Lacedemoniorum regnum	4100
	Corinthiorum regnum	4099
	Hebreorum iude regnum	4206
	Hebreorum israhel regnum	4206
	Medorum regnum	4382
	Macedonum regnum	4426
tab. asie	Lidorum regnum	4426

	Romanorum regnum	4451
tab 5 asie	Persarum regnum	4641
	Cesaris regnum	4890
10	Alexandri magni	4865
✗	Asie regnum	4882
	Sirie regnum	4889
	Judeorum duces	5036

hoc regnum incepit an abrahe 4000 — Assiriorum regnum, de assiria ptolo. li. 6 ca. tab. 5 asie et nunc fuit primum eorum rex

Sicioniorum regnum, de situ sicionii et civitate mediterranea sicione ptolo. li. 3 ca. 16 tab. 10 europe in peloponeso

genesis ca. 10 ille heber solus servavit linguam hebraicam — Hebreorum regnum, ab heber filio sale de genealogia Sem autore Iosepho Hieronimo et ceteris hebreos quasi hebereos vocatos, et inde hebreorum regnum appellatum quod ubi initium susceperit incertum est, nec 10 caput genesis aliquid aperit stante de ceteris, augustinus aut ca. 3 li. 16 de civi. dei

venitat quendam opinionem assertum,
ab abraham hebreos dictos hanc abrae
dicti videtur, ad hoc adstipulatur paulus
burgensis et eusebius in suo reconcin
quod hebreorum regnum a nativitate abrahe
inspiratur nata et ante abraham in ur
chaldeorum et pater thare una cum nach
or et aran [illegible] [illegible] hebreorum
regnum [illegible] in ur chaldeorum, haran
civitate ptolo. li. 5 ca. 19 tab. 4 asie vocat
carrham

Egyptiorum regnum, de egypto ptolo li.
4 ca. 5 et 6 tab. 3 et 4 affrice

Argivorum regnum, de arcia regno et argos
civitate ptolo. li. 3 ca. 16 tab 10 europe in
peloponeso

Atheniensium regnum, de attica regno et athe-
nis civitate ptolo. li. 3 ca. 15 tab. 10 eu-
rope

Micenarum regnum, micene urbs eius
de qua ptolo. li. 3 ca. 16 tab. 10 europe

---

paulus burgensis
fuit iudeus bap-
tizatus

in chaldea
incepit regnum
chaldeorum

Ca. 12 genesis

Ara civi. in
sepultum [illegible]
ara thare [illegible]
a ptolo. thare

Terra canaan
est iudea

Ptholomeus no
[illegible] nomi
[illegible]
[illegible]

Prodigia que fe-
cit moyses fe-
cit in civita-
te taneos in
egiptia

Latinorum regnum, a latino rege et cepit italie prologo. De latinis li. 3 ca. 1 tab. 6 eu-rope

Lacedemoniorum regnum, lacedemon alias sparta lacanie regionis mediterranea prologo. li. 3 ca. 15 tab. 10 europe

Chorinthiorum regnum de chorinthi siue et chorinto urbe prologo. li. 3 ca. 16 tab. 10 europe

Hebreorum iude regnum } sedis regni he-
Hebreorum israhel regnum } breorum sub roboam

filio salomonis qui regnauit in duabus tribubus scilicet iude et rege habebat iude nomen sumpsit, reliquis 10 tribubus nomen israhelis remanserunt

Medorum regnum media, meda, medena vel medina prologo. li. 6 ca. 2 tab. 5 asie

Macedonum regnum, de macedonia prologo. li. 3 ca. 13 tab. 10 europe

Lidorum regnum, Lidia meonie alias meolida de qua prologo. li. 5 ca. 2 tab. 1 asie

Reges iude non fuerunt reges israhel

Abarena est ci. erbartana li 6 prologo li. 11 erbartana in diuersis herbarthanis [illegible] vel erbartanum [illegible] ca. 1 de [illegible] et [illegible] [illegible] est [illegible] media

Romanorum regnum, a romulo plura-
tum varie volunt ut q̄ ptho. li. 3
ca. 1 tab. 6 europe, habuit in regi-
mine primo reges, primo romulum, numam
pompilium, tullum hostilium, ancum
marcium, tarquinium priscum, servium et
tarquinium superbum —
Persarum regnum persia, persis dic-
ta persia regio ut q̄ ptho. li. 6 ca. 4
tab. 5 asie —
Consulum regnum post exactos reges
romani duos consules elegerant a bruto
incipientes cum collega valerio, deinde
tribunos plebis ac dictatores, et circu
consules, postea imperatores
Alexandri magni regnum alexander mag-
nus philippi regis macedonum fili-
us primo regnavit in macedonia, postea
orbem plurimis annis partibus monarcha

est appellatus ———
Asie regnum non diu duravit, et forte in-
telligitur de asia minori quae pars est
asie teste ptolomeo li. 5 ca. 2 tab. 1 asie
Syrie regnum de qua ptolomeo li. 6 ca. 1 tab
4 asie ———
Judeorum duces, hebreorum duces [illegible]
machabeorum, ionatas, simonis et hircanus

Sciendum tamen ad inveniendum computum hodie et
olim a computistis scribentibus ipsi sunt sacra-
tissima tempora adventus mundi, aut
ab eius felicissima incarnatione aut
nativitate superveniente sanctis sunt
praedicamus, sicut optime lector quod primus
huius quae hac tempora induxerit fuit Dionysius
abbas romanus cognomento exiguus, ut
quidam Beda anglicus sic scripsit Dionysius vene-
rabilis abbas romanae urbis, et utriusque
linguae graecae scilicet et latinae non ignobilis

dionisij floruit / tempore iustiniani / imperatoris circa / annum 500

dicti sancti viri paschales destinatos circulos noluit eos sicut ipse testatur venerabilem Diocletiani principis impij et persecutoris innectere, sed ab incarnatione domini nostri Jesu Christi annorum tempora prenotari maluit quatenus exordium spei nostre notius nobis existeret, et causa reparationis humane .i. passionis redemptoris nostri evidentius eluceret, quod in primo suo circulo 532 incipiente incarnationis annum in capite ponendo manifeste docuit, sedecim sui circuli annum primum esse quo christi sacrosancte incarnationis misterium cepit hactenus beda. Hic quoque est, quod dum tempora memorati dionisij plures numeros annos a diocletiano imperatore usque ad tempus invictissimi principis iustiniani cunt quod satis indicat beda ubi supra, cum

seculi alij quem / adeunt et (?) / tij et latini

discernit de circulo 19 quem greci enneadecaterida appellant sic enim ait

ipse incar- tum adiit

Ambrosius flo- ruit circa annos dni 350 —

Emilia est regio Italie sedis flamin- nea et concordiola

Hunc [?] calculatores a Diocletiani principis tempore observaverunt. Et hinc dicit Dius Ambrosius epistola 83 ad episcopos per Emiliam constitutos de celebritate paschali scribens sic. Nonagesimo 23 anno a die imperij Diocletiani cum incidisset
14 ma luna in 14 die pharmuti mensis q̄e 5 idus aprilis, et erat dnica, celebratum est pascha dominica, pharmuti 21 die q̄ fuit secundum nos 16 kal. maij.
In hoc exemplo et aliis scriptis pater innuit annos ab era Diocletiani, id est a die quo imperium adeptus est, non ab era nri salvatoris. Hunc aut [?] ea numerata dm̄i ambrosij scilicet valde abdita et obscura quo nos paucis planiora et manifestiora reddemus, et primo per digressionem eram Diocletiani nobis incognitam in eram Xpi nobis cognitam, inquit [?] cum 93 annis a die imperij Diocletiani

esse temp(or)is incognitum nobis, quae et 1
colig sequitur Vera nobis incognita
remanebit, erunt aut(em) hij anni Dio
cletiani et alij Huius formae gruss
Exposti qqriti recta Hanc formulam
Annis Diocletiani oblatis adde annos
284 et emerget annus Xpi ab eius
salutifera eaa. 1. eius natali aut in-
carnatione numerandi tibi optime
qqriti, Huius ratio adest ja nota
auctores historiae Diocletianus vero
Xpi 284 ineunte imperium invasit atq(ue) obtinuit
, q(uo)d sibi imperii confecta fuit maximinum
in cognomento Herculeum In exemplo
offerunt initii anni 93 imperii Diocle-
tiani supra commemorati, his addo anni
284 et colliguntur anni 377, annos same
Xpi veri salvatoris nobis cognitos. Cont-
ra si annos Xpi in annos Diocletiani
convertere obtaineris tolle de anno Xpi

Diocletianus uno die mortificavit 2000 homines

Petrus in senuit solo esse voluit

Diocletianus maximus anno 7 sui imperii fuit sculptus

284 residuum annos diocletiani opt(et) dt, quaria ecc(lesi)a obijssent(?) mihi annis p(ri)...
500 tradunt(ur) in annos diocletiani,
deinde annis ab ... 284 remanent
Hispania ... mihi 216 anni diocletiani ...

Vortissimos viros ...

Ille est stabilis ... dura(t) ...

Ciclus

Cicl(us) iudeorum est valde incertus ...

Ecclesia romana ... ciclo alexandrino

Ceteri ... 4 ...

Romani acceperunt ciclum ... a Julio cesare

- maximus
  - Theophili 437 annor(um)
  - Prosperi, Victorini, Dionisii 532
  - Hebreorum 247
- Maior
  - Cirilli episcopi 95
  - ... 76
- Minor
  - Hippoliti ~~..~~ 16
  - Alexandrinorum 19
  - Eusebii Cesariensis 19
  - Rhomanorum 19
  - Hebreorum 19
  - Romanorum Solaris 28
  - Romanorum indictionalis 15
  - Ptolo. phelidiani 25
  - Arabum 30

Subiungit Petrus ambrosij, cum inquit

14a luna in 14 die pharmuthij mensis

per 14am lunam intelligit oppositionem, que aut

cadit in die equinoctij veri aut post

mutis aut certe pharmuthij aut pharmu

ti mensis e coniunctionem aut alexandri

[illegible] de quo fuit vnius marcii [illegible]

cum vero aprilis, incipit autem 27 die

martij et finit 25 die aprilis, diebus

incipit 14am pharmuthij e nobis nonus

decimus aprilis, sequitur quod e 5to idus aprilis,

decimus aprilis e quod latini 9o die aprilis nume

rantur e [illegible] 5to idus aprilis [illegible] et erat dominica

, anno [illegible] 93 dioclitiani aut 377 christi

a [illegible] fuit dominicalis vt infra probabitur

, [illegible] aut, a inscribitur calendarijs 9a die

aprilis aut 5 idus aprilis, quo certe dixit et

erat dominica, et iterum sequitur celebratum

e pascha, dominica, pharmuthij 21 die,

quod fuit sextum decimo 16 kalendas maij, 21

die pharmuthij mensis [illegible] 16 die

1o paschalis est quod contingit post diem equinoctij vernalis.

Mensis equinoctiorum talis et indicionum fuit vnde alexandrini et in effectu

fuit a [illegible] dominicalis

Ptolomeus in almagesto describit circulum 25 annorum

Post die [illegible] 14 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

mes apostolis, q[ui] numeravit 10 kal. maij
, ubi a beato Udalrico tempore Henrici 2 ibi[dem] p[rese]nte
sunt celebrati [illegible] [illegible] necessarij;
[illegible] familiarius [illegible] subditis expressit
ee his q[uod] [illegible] di[cit] [illegible] dissentiunt
[illegible] inscribit, q[uo]d [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] in [illegible] dixit, [illegible]
p[er]dit numeru[m] a[n]ni ad que[m] spectat
almanacus [illegible] [illegible] numeratu[m]
intelligit numerum anni numeratu[m]
ab [illegible] natiuitate Christi, sed [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] inscribit

Astro[nomie] no[n] fuit
17 anoru[m]
p[ro]pter destructio-
nem Constan-
tinopolis

[illegible] [illegible] succedit q[ui] [illegible] festa
mobilia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
solvant, [illegible] vulgate, [illegible] [illegible]
[illegible] numerus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] romana [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] | quibus
[illegible] vulgata | — *

Bolimon astri theorie (?) cingatur
Carolo fruto romanorum regi et aliis
regibus ac .... et [illegible] constituta
In secta nostro propheta mahumet 5 0 ...
Et byzantio acta nostra copia septimi
dei mensis Sabath anno [illegible] adirationis
[illegible] propheta magni 901

Adunacionem(?) capit circulus latine greco
ciclon aut ciclos dicitur id est rota / orbis /
sive circulos / Est autem circulus noster
secundum tractatum mensura temporis in quo
aliquid incipit esse donec redit ad id
unde incipit esse Est autem triplex
Maximus scilicet maior et minor, vel
maximus medius et minimus, de
quibus in nostro kalendario romano et
aliis quadraturis(?) dicemus, hic dicetur
de tribus minoribus scilicet solari

Bisantium est constantinopolis ptho. 9 tab. astri

Mahomet natus a anno xpi 600

Secta magometi incepit anno xpi 622

Annus solaris est circulus

Circulus theorem(?) qui fuit propositus(?)

Propter viri doctissimus fuit [illegible]

lunari et videtur quali quibus romane
ubi ecclesia stirum dicimus est itaque
cyclus solaris spatium 28 annorum sola-
rium usualium ab 1 incipiens et in
28 procedens et iterum ab 1 incipiens
in eo semper tempore cum vacationes
et litteras dominicales, ex bissexta et
communibus annorum pertinet ad sui de-
bita redeunt tempora est autem in
ventio numeri cycli solaris communiter pra-
ecepta altera particulariter com-
munis hec secundum dionisium beda
et iohannem de sacrobusto annis christi
ablatis adde 9 numerumque collecti
divide per 28 si dividi potest, si nihil
remanserit accipe ultimum numerum
cycli solaris .1. 28 pro quo, sin autem
aliquid residuum fuerit id indicat
tibi numerum cycli solaris .1. quibus sit annus
hic cycli solaris pro tempore annorum christi ablatorum

Marginal notes (left column):
Quinque fuerunt
quondam sedes
a antiochena
na / in anti-
ochia sancti
Petri sedes fuit.
2a hierosolimitana
4 asie
5a constantinopolitana
a alexandrina
egypti sita in
litore maris
est co-
marina ita
nos dicimus

Hunc numerum vulgus appellat ciclum ☉
Ratio autem additionis 9 est quia
dionisius qui asserit primum natum
anno cicli ☉ ~~exemplum~~ dicitur michi
primum exemplum 1 anno naturalis Christi, addo 9
et colligo 10 et quia per 28 partire
non possum, dico 10 esse numerum cicli
solaris Aliud, offertur michi 12 an...
2um exemplum etatem Christi, quo in fine ascendit ...
plurima ...
usque /12/9/ et habeo 21 quem cum per 28
non potest diuidi, erit ipse numerus
3um exemplum cicli solaris Rursum proponit michi
annus 30 etatis Christi eo cum a iohanne
baptizato in iordani erat ipse in
primo quasi annorum 30, addo 9 et ...
et 39, diuido per 28 et residuo 11
numerum cicli solaris Et iterum offertur
4um exemplum michi anni Christi 377, a dic...
Christi dioclotiani anno 33 ad quod nube...

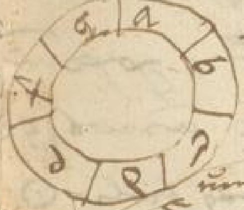

quadratum numerum cicli ☉ nostro anno Christi
9 et reliquo 386, partior per 28 et
remanet mihi 22 numerus cicli ☉
Et tandem obijt mihi anno 27 numerus sup
1500, appono hinc annorum numero f.
1527, 9 et ~~quod~~ 1536, quos distribuo
per 28 et remanet 24 numerus cicli ☉
anni 27 obijt Haud dissimile exercitium
ferens in annis alijs Christi oblatis ✱

Germanos ferit Cepos dex Tecerit Bony
Augum

Gerlin ferus Edels Häulin Tum Biss
Ankand

Particulas aut genus nu-
meri cicli ☉ ad memoriam.

Capa et ut nauigis mota decam
hec e, ab anno Christi proposito tolle 1500
et residuum per numerum cicli ☉ tenet
23 residuum per numerum cicli ☉ tenet
quod si residuum 28 excesserit abijcito
.i.

A tea ♄
quaternione
Christi an. 6
primum ratio
f. 5 —

Pro cicli ☉ hor
anno e 24

Aliqua mali
dicit hor anno
24 e cicli ☉
qua cicli ☉ ♄
28 anos capo
male dicit ÷
1520 | 15[illegible]

terre gerit et qd. remanet numme-
ri circuli ☉ manifestat receptio, propon[itur]
mihi anni Christi 1528, tollo annos 150[0]
et 3, remanet 25 numerus circuli ☉
annorum Christi propositorum [illegible]
Exemplum mihi anni nostre salutis 1532,
Demo 1500 et 3 supersunt 29, et qu[ia]
28 excedunt, subtrahe 28 et rema-
net mihi 1 numerus circuli ☉ et sic de
reliquis, Utilitas huius circuli et nume-
rorum eius est, quod [illegible]
[illegible], annum bissextilem et dies [illegible]
tes [illegible] hic [illegible] dominicalis [illegible]
[illegible] [illegible] mutatione, [illegible]
et [illegible] [illegible] Adest nobis [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] anno bissextili [illegible]
[illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] 3 anno [illegible] [illegible]

ostendit numerum cicli ⊙ anni collati
, in digito cuiusque maius hoc loco
in suprema parte medij locabis .1.
in summitate sequentis .1. medij 2 9 z ...
sequentis 3 z hoc modo procedere per
digitorum summitates z articulos usque
in finem numeri cicli ⊙ , recitando
collocationes, tum in summitatibus tum in
digitorum articulis habitas usque sicut
z finem huiusmodi numeri affixo
nota dum cursu in ipso digitorum
summitatibus z articulis hinc [illegible]
Germanos fecit ergo [illegible]
vit bonus [illegible], sic, quod de hoc [illegible]
culo in [illegible] locabis duos [illegible]
[illegible] in [illegible], z [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
affecta, ostendit tibi [illegible]
[illegible] numeros cicli ⊙ z anno [illegible]

Dum vero contingerit hec dictionum
mutationem in medio anni bisse-
tile duabus litteris dominicalibus con-
dicti indicat [illegible] prior [illegible]
ad festum usque mathie accommoda-

Bisextilis etc. [illegible] non [illegible]

-citur, posterior vero reliquis festi-
-vis inservit. In exemplo repete
de numeris illis ○ f. 10 ad primum
[illegible] anni [illegible] sub [illegible] sub-
-iecto huius donec [illegible] in
solemnitatibus et actionibus dispositorum
ultimoque [illegible] in medium cadit
[illegible] nota postea duos prima
dictiones [illegible] f. germanos
[illegible] in solemnitate [illegible]
[illegible] f. dictionem ergo in solemni-
-tate medio [illegible] actionalem
nota [illegible] cadit dictio [illegible]
[illegible] f. b cadit [illegible]
[illegible] anno proposito

2 Rasimus circa circulos ☉ anni 12
etatis Christi f. 21, qui ut premissum
comperta in capitibus et articulis digi-
torum et terminorum nota asscripto, descripto
quod [illegible] hec dictiones litterarum
et bonus videlicet in terminum notatum
que C et B fuerunt littera dominicalis
Repetat aug 30 Christi [illegible] [illegible]
3 circuli ☉ 11, fortasse opinione offendo
a fuisse litteram dominicalem [illegible]
ad annos Christi 377 [illegible]
4 numerum circuli ☉ 22, cum a littera
dominicalis respondebat Deinde ad
5 annos Christi 1527 [illegible]
numerum circuli ☉ 24 habitusque cere-
ritis recta data canonem [illegible]
git f littera dominicalis [illegible] circuli
☉ est quinto anni [illegible] et bissextilis si
cum in [illegible] [illegible] [illegible]
videlicet et dictionum aug oblatus bissextilis

24

si singula vice Gloria, addesti[...]
qui erectis .1. dies easdem ultra in[...]
teros hebdomadas intervalli inch[...]
hinc costituunt A unum, B unum, C
duo, D tria, E quatuor F quin[...]
G sex dat Gloria cepi anni
vice solutis 15 27 receptis, f tea
duralis intervallu a natali [...]
in diversam usto mihi hebdomad[...]
9 dies 5, die ipso cultus ad an[...]
26 receptis, in quo fiunt G tea du[...]
ralis 2 natale xpi 3ia feria, a q[...]
ipsa inclusa numerat 5 dies usque
in G diversam sequitur eiusdem ann[...]
recepti durica exclusa sint ipsi 5
dies quinarius, hanc formam [...]
in reliquis, ordine ictus minae e
19 dies, qui eo spatiu 19 annoru [...]
2 tempore ex nominatione 19 dies, a

Ecclesia auctoritate Julii resecuit — vlt. 7 tres fecere libri

plinius numerum reddidit ... societate

A adsit
B beata
C Caeciliae
D dei
E eterno
F fero
G Gloria

Aureus numerus

a 19 vt dicimus annis solaribus, in
quibus varie arbitrati fuerunt ☾ ex ☌ cum ☉
, quia uniuntur, quod eo habent in pri-
stina coniuncti positione et in tot annis
diversitate compleri quod semel verum fuit
quod ad diem non venit ad horam et fuer-
tiones appellantur cicli ☾ ab ipsa ☾
quod etsi in anno sit semper ☉ et non tamen
citius in tertio redit die quod in 19
annis 7 accepta tamen aliquo et media alio
ciclus anni sic numeratur ob eo 19
medios in anno in quo optata ☌
redit in tertio die et non tamen vt re-
numerarunt) in vario hora quam arbi-
tratur sic in 7 horis et in 28 fuerit
nunc. In exemplo anno nostro salutis
in. In exemplo, anno meo salutis
1527 ciruciter ☌ media ☉ et ☾ ipsius
Januarij, fuit 2 die hora 4 minuto 13
inde his tamen ☾ 19 et medio in anno

Ora gratie not[a] | Christi 1548 incidit q[uod] ianuarij o
... q[uo]d | ccidit 1 die hora 20, m. 45 redit
... | [illegible] in fine die ianuarij sed
... | [illegible] horis 2 28 m.
... | Appellat [illegible] hunc circulum annu[m]

· Hi anni sunt | decennovenalem, et cum [illegible] 9 et dece[m]
· [illegible] | 10, eo quod complectit 19 annos solares
in dei [illegible] | , eo vocabulo utit[ur] [illegible] ambo. Anno
... anno | 83 in hoc [illegible] medio[rum] ...
Christi 451/ | de celebratione [illegible] paschalis et d[e]
140/387/ | una scriptura nos instruit et tradit
482/577/ | maiorum q[ui] [illegible] ad [illegible]
672/919/ | [illegible] alia [illegible] recta ita
~~[illegible]~~/1015/ | admiranda decreta, cum [illegible]
1109/1204/ | tate moderata, [illegible]
/2 1451/2 | [circu]li, 19 annorum religiose [illegible], et [illegible]
anno Christi | constitutione [illegible] in [illegible]
1548/ | reliquis [illegible], hunc [illegible]
| [illegible]

quod non debemus vana quadam opinione fulti
celebritate chaldaeorum [illegible] Huius vulgus
computatos numeros s. 1 2 3 4 5 [illegible] vocabulum
nunc vulgo et aut 19 alias, constituto de anno
numeri [illegible] de [illegible] casto in quanto sit
, asserit romanos quidam [t. aureum] habuisse tabulas
in quibus numerabant aetas et singulis annis
[t. quod apparet hunc in caelo]
1. tempus accessionis eius a ☉ et subdit,
deinde chaldaei aureum numerum invene-
runt et contra miscerent romani cum
aliorum propter eius facilitatem in kalendari-
um aureis literis scripserunt unde ad-
huc aureus numerus dicitur. Sed quia
de iis nihil refert certa e historia quod
propterea ob rerum gubernacula quae tenuit
civilibus tandem bellicis et negotiis diffi-
cultatibus fuit involutus numquam tamen bonarum
artium studia neglexit, fuit quippe
astronomiae peritus et diligentissimus ut testatur Iu.
firmicus li. 8 ca. 5 et plinius li. 18 ca. 25
, qui ut doctior evaderet ad se Alexandrinum

[Margin:]
[illegible] iuxta dictum
[illegible] accessio quando
videbat in caelo
circumvolata

Romana semper
habuit procedere

Caesar [illegible] numeri
comm. [illegible]
[illegible] accessio
[illegible] [illegible]

Chaldea tab.
[illegible] —

ii

& ibi auctore hirano in 10 rerum sum
ingenio proprio & pontifici alexandrino in
confirmanda utpote nato in astris quam quibus
contractu mili & aliis rebus haud sibi
satis quidem disputavit cornagus cuiusque
tria notatu digna perit, primum
annum ☉ instituit habere 365 dies

Bissextus fuit doctus in astrario

& quadrantem consultum, quartum annum bisse
xtilem autem intercalare ordinavit &
tertium calendarium quod usque hodie in
lianum appellat. praeposuit nomina
singulos mense ☾ prima sive
o in ☉ statim instituit aequi
& solsticia octy & ceterasque solemnitates &
signorum. ☿ huius nomen nimium
nonnulli propter similitudinem sic app
lant quidem sicuti quemadmodum dum aure
superat omnia metalla ita iste nimium
alias inferiores ☾ excellit quae in
res per in memoria vilipera ...

[illegible] et calendario inscripsisse [illegible]
Paulus Middelburgensis episcopus Forosempro-
niensis vocat posteriorem, cum effectivi,
si per eundem vetusto calendario conven-
[illegible] ad vera tempora ☌ luminarium
quod quare attestaverit fallet in 4 annis
5 diebus, non tamen a numeris vera
tempestati abiturus est, quam vero com-
calendariis [illegible] nisi cuiusque
officio per omnes annis inscripta ☌ et ☍
luminarium facile addiscimus.
[illegible] autem veterum patrum [illegible] numera-
tum cicli ☾ aut aureum, primo in verissi-
mo anno Christi [illegible] adde 1, numerumque
collectum divide per 19 si dividi potest, et
si nil remanserit accipito maximum huius
cicli numerum .i. 19 pro aureo numero
aut quod cicli ☾, si quid residuum fue-
rit id tanto pro aureo numerico ad an-

1 Xpi ablatis ~~[illegible]~~ proponit michi annum 4
usualis Xpi, addo 1 et colligo 2 et quia
contrarium per 19 non adeuntur, dico 2 fuisse
aureum numerum huic proposito. Deinde
offertur michi annus 12 etatis Xpi, adijcio 1
, et habeo 13 aureum numerum pro anno 12
Deinceps obijcit michi 30 etatis Xpi addo
1 et coacervo 31 partior per 19 et remanent
12 aureus numerus huius anni Xpi assig-
4 Proponit michi annum Xpi 377 quem [illegible]
in usum facere addo 1, et concrescit 378
, divido per 19, residuum 17 aureum numerum
5 cuius anni assignati. Deinde proponit michi
annum Xpi 1527, addo 1 et cumulantur
anni 1528, distribuo per 19 remanent
8 aureus numerus. Racio autem addendi
unitatem sequitur Dionisium et quod Christus natus
sit secundo anno cicli ~~[illegible]~~ C ubi 1 fuit aureus
eius numerus hic 1 anno erat usualis

[Margin: ... fuit 12 aureum numerum ascendit ... solummodo 13]

Veritas sit adhibenda Credo [illegible] & ad ma
tera si venat aut indagat, ab anno xpi oblat
tis 1500, residuum pro numero ubi [illegible] aut
aureo numero habeto; quod si residuum 19 superave
rit, abiecto 19 totiens quotiens, & quod remanet propositum
absoluit. In exemplo, offerunt nobis anni
xpi 1505, tolle 1500 remanent 5 aureus
numerus. Obiicitur contra anni 1515, abiicio
1500 residuo 15 aureum numerum sibi proponit
anni 1527, demo 1500 restant 27 excedit
19, quare abstracto 19 relinquuntur 8 aureus nu
merus. Commoditates huius ubi aut plurium eius
1 aurei numeri sunt plures, prima quod adnu
tatio aurei numeri facile [illegible] [illegible]
novam a & b in vetustis kalendariis
in correctoribus, sunt tamen hi numeri concordi
ad tempora ad que kalendaria sunt sunt composita,
harum quoque etiam satisfaciunt in ea tempore in no
sit tamen a & b ad creditum in virgine aliquo
tempore experiendum [illegible], pro aureum numerum

Inquisita per accentuationem ad nostra tempora – Tabula –

Aureus numerus

Aureus numerus quorum cum kalendarium

Kalendarium nostrum recens cum vetustissimum

Multis reperies [illegible] [illegible] kalendarij sunt 5 annis ante xpi nativitate

Solt man die [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible]

Iustorum sunt rectorum spacium et quoddam gallinas sumi ... deridit ... maribus repetit ... contrinistit

Anno 3 24 ... priores natum fere ... e kalendarium romanum vetustum

Aliquid vetusti in= curat intervallum usque in ~~dicam~~ Dominicam invoca= vit sed male= volens usque in Dominica esto mihi

storum additionum intervallum et integras hebdomadas a natali Christi in Dominicam esto mihi numeratas. Antiqui computatores ecclesiastici septimanas intervalli huius mutatis (satis inepte) et sine intellectu iudaizaverunt, puta, Ethoras acceta fraudula ba... ritibus ~~kdrex~~ clauduntur ... quos ecclesiae huius ... itis gnostos

1 2 3 4 5
Clerophas a libra festum bubulum estat
6 7 8 9 10
Claringsfarite deriyatur gaudiis vocibus
11 12 13 14
Aristididerum desfluvium gammam explodit
15
adultre
16 17 18 19
Dorro bovebatum egomet considero nullum

Porro in medio digitorum annorum numerorum in anni oblati et sine appunctata nota, dictum supposita in eadem medius media dicta, dictio que cadit in nota, ostendit tibi hebdomadas intervalli pro anno oblato, quot tam in dictio teras tot numerat. hebdomadas, verum continuaco omnibus hebdomade

ad tamen diversitate dni proprii quod si in ordine
alphabeti processit fuerit tamen dictionis una
hebdomada addenda est, in uno tamen bissextili
posterior tamen animadvertenda est, Atque tamen
diversitatibus certis [illegible] in minima una hebdoma-
da addenda est, gravitatis dni [illegible] habe-
Tercia gravitatis est quod pasca et festa mo-
bilia eius officio facile supputantur fide-
libus in studiis dicitur —
Tercius videlicet ciclus minor indictionalis appel-
latus, et aut indictio aut ciclus indictionalis
spacium 15 annorum quod indicebat ut tempus hu-
ius tributa toto orbe romani imperii.
solveret post tempore lustrum temporis 5 annorum [illegible]
[illegible] quod quinto anno romanis
1. solvendo deducerentur, et tributa solvebantur. Videlicet
totius orbis vectigalia solvebantur
est, antiqua romanorum industria (ut quidam habent)
huius ciclum invenerunt, ad recordandum quod
temporibus poterat obvenire, si quidem (~~[illegible]~~) condi-
ciones si mutarentur medio anni tempore, ita ut
regno decederent, et eundem annum eius historiographus

In uno bis-
sextili habe-
mus 2 ordines ad
computandum
[illegible]
festum nativitatis
[illegible]
[illegible]
Romani [illegible]
[illegible]
[illegible]

annexe cursus astitit temporis. eo qd cuius pot.
cognoverit alt(er) xo. historie et ad scrut[...]
ci illius potius altitudinem pertinet eo qd
hic cum pot. tracet in cursu, verum ...
quinzeno dessa natura crevit temporibus mole
sicut statuerunt indictiones quas ut quas scripsi
mus circa vulgus annum temporum cursum facilli
mi computarent, quos pro facultate calculandi
15 esse voluerunt, ut planissimo nume[ro]
et ad multiplicandum promptissimo, quo
dices tractet temporis cursus in memoria
possit reduci (13) Asserunt nonnulli eo
manos subditis indixisse, qd primo qui
nis aut rustico pro tributo solverent ann[o]
et argentum pro stipendiariis vel pat. sto

Justinianus imperare
fuit pq Anno 525

aes pro gerendis magistratibus et viris illustribus
et pro M[...] maius Omnes distinxerunt glosa
3 in sacri. pro
autenticam ea. ut exponatur colla. 5a in verbo
indictionis, ubi sic habet, i. aut indictio in
sub 15 annorum, et dic indictio prima et secunda
continere temporis cursum 15 annorum, ultra aut
non excedit sed a prima incipit, et nu
habet, qd antiquitus Romani singulis 15 annis

civitatibus tributum de toto mundo et erat in
primo 5^{anno} ferrum ut inde fierent arma,
secundo quarto argentum unde inde haberent sti-
pendia militibus, 3io aurum quod in tercio
ponebatur ut tempore necessario pro reparacione ro-
manorum expenderetur, unde adhuc hodie secu-
lares multi illorum temporum historicum scilicet horum
15 annorum et indictionem appellarunt secundum
glosa Demum dat modum inveniendi indictio-
nem omni anno etc. quam postea parum dicetur Erit
enim de ipsis cicli tempore ordinatum rescribis (ut sunt)
mutatis et usitatis, et postea per constitucionem
Justiniani imperatoris corroboratus, quia ca. statu
quemadmodum in Summa statuit, quod in decre-
mentis sub principis nomine, anni imperii et in-
dictio designari, ut consulis nomine et annis
consulatus, sub certa die et mense celebratis que-
cunctis apponi, et certa anni quidem [illegible] sermonis
[illegible] hec consuetudo [illegible] de same (de indictionis
loco) in pluribus vetustis libris observatum
videmus posita, in desunt exempla, in
libris [illegible] magni [illegible] uno [illegible]
[illegible]

Nulla possunt
habere civitatem
germanici [illegible]
[illegible] ca [illegible]
[illegible] germanorum
constituunt [illegible]

Atto [illegible] episcopi augiensis et [illegible] annos

pro anima et parentum eius remedio do-
navit pallus monasterium augiense marca-
rum data est anno dominice incarnationis
DCCCXIII / vel 813 / anno regni eius 40
, imperij vero 13, indictione 6. Item rodolphus
dominus in wyssenstaig tradidit [illegible] deo et
[illegible] matri patrono ibidem [illegible]
bona realia in agris, silvis, aquis,
villis etc et [illegible] [illegible] [illegible], acta e[st]
hec traditio in ipso loco wyssenstaig sub die
8 idus decembris, anno ab incarnatione domini DCC
861 indictione 10, regnante domino [illegible] ludovico
rege [illegible] [illegible] [illegible], anno 28 regni
eius Henricus [illegible] [illegible] in decreto 23 dis-
ta. in nomine domini [illegible] decretum de electione ro-
mani pontificis sic incipit, In nomine domini
nostri Jesu Christi et salvatoris ab incarnatione eius
anno 1059, mense aprili, indictione 12a etc
Et hodie in litteris [illegible] [illegible]; [illegible]
, instars tabellionum ac similibus, in-
dictiones inserunt [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] modo, [illegible] [illegible]

In nomine domini [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] zu [illegible]

Festa	fixa	Natale dni
		Circumcisio dni
		Epiphania dni
		Hilarij epi
	mobilia	Septuagesima
		Quadragesima
		Pasca
		Rogationes
		Penthecoste
		Ascensio dni.
		Corporis xpi
		Aduentus dni

sic, anno xpi [illegible]
3, qua dionisius beda
et alij xpianam computa-
tionem anno 3 indictio=
nali asscribunt, numerus
tum collectus diuidi per
15, si diuidi potest, et
residuum quod remanserit
numerum huius cicli (qui
indictionis vel appellatur)
indicat per ablatis anno
, quod si o 15 assignandum

et ceterum huius cicli numerus In exemplis,
offertur mihi annus currens natiuitatis xpi,
addo 3 et collectio 4 per indictione, qua per 15 di=
stribui non potest, Assignat deinde annus xpi 12
, cuius 3 et [illegible] 15 per indictione, est enim
[illegible] huius cicli. Item obijcit mihi annus 30 [illegible]
[illegible] xpi, addo 3 et habeo 33, [illegible] per 15 et
remanent 3 indictio anni 30ti. Item exhibet
mihi annus 377, cui addo 3 et [illegible] 380,
distribuo per 15, et restat 5 indictio. Vltimo propo=
nitur mihi annus xpi 1527, cui addo 3 et surgit
1530, quod per 15 diuido, et remanet 0, quare
15 indictio. Particularis autem modus [illegible]

Epa io e, ab anno qui propositi tolle
1500, aut tantum ternario addito, et quod
residuum manserit pro indictione teneto, vel
si residuum 15 excesserit, 15 toties quoties
fuerit abiecto, et id quod remanet indictio-
nem prodit. In exemplis. Offerunt se mihi anni
Christi 1504 ad quos indictionem inveniam
primo, addo 3 et habeo 1507, tolle 1500
, remanent 7 indictio septima. Obiiciuntur anni
1511, his iungo 3, et colligo 1514, reiicio
1500, restat 14 indictio. Item offerunt se anni
1527 adiicio 3 et provenio 1530, demo 1500
, supersunt 30 subtractis 15, quae abiicio ~~15~~ 15 re-
manent 15 indictio. Absolutorum annorum de-
nominali numeratione inveniendum tandem rationem
ipsa habet. Christiani Solis addit 9, hic 1,
tria dat vidi.

Est mihi primi-
nastum alio cadum
quam moneo et fine
fundet in oo

Ut tandem expeditior ad Christianum devenias fu-
videtur quae vocant festa mobilia. Animad-
vertendum, ecclesia romana gemina distin-
xerit festa, quorum quaedam fixa ~~fixa~~ aut stabi-
, quaedam varia et mobilia appellitant. Fixa sive
stata sunt, quae determinata habent loca in kalen-

Astro .. 7 3 dies
esserunt in festo
gregorii ita quae
veniat erat festo
gregorii per di-
versos diversos

60

commune, ut sunt dies natalis Domini, qui 25 Decembris obtinemus, et omnes circumcisio in 1 ianuarii loco locata, item Domini epiphania 6 ianuarii alligata, et sic de reliquis. Varia et mobilia festa sunt, quae non habent fixa loca in kalendario communi ipsis assignata, sed sunt iuxta ascensum et descensum lunationum ... Antiquitus numerauit 5, scilicet septuagesima, quadragesima, pascha, rogationes et penthecosten, quibus recentiores addiderunt ascensionem Domini, festum corporis Christi et aduentum Domini. Septuagesima tempore typum et figuram ... in veteri testamento, nabuchodonosor cum rege babilonie et caldeorum, hierosolimis captis, incenso templo, vasis ablatis, iudeos captiuos duxit in chaldea et babilone, ubi in 70 annos desolationis templi captiuum detenti sunt, usque in 2 annum Darii regis, cuius figuram subest ... (ut plures patres) id, quod nos obseruamus 70 dies ab dominica ... usque in sabatum in albis tempus nostre peregrinationis

Nota. A { Septuagesima / Sexagesima / Quinquagesima / Quadragesima } usque ad { Octauas pasche / feriam 5 post pascha / festum pasche / Cenam Domini } sunt { 70 / 60 / 50 / 40 } dies

Anno futuro 1529 est ... embolismalis

... pus ... est hinc 14

... kalendarii communis ... 21

... obseruare ... eiusdem 1 ... 10 antiquitatem

... in ... in albis ... sabatum pasca

Ecc. 24

Ich vermag nit / bis ein schlag / mein [illegible] / vermag als [illegible] / ich muß auch / fasten

In quibusdam / regionibus feria / 2a paschae, non / licuit [illegible] / [illegible] et / feria 3 [illegible] / [illegible] / licuit

celi, tribulationib, ~~ac~~ necessitatib penitē-
tie Quadragesima significa hec in nostris
q cum in monte Sinai de lege dei ieiunaret 40
ieiunauit diebus, simile legimus de saluatore
nro mathei 4 mar. 1 luce 4, q sacro suo
ieiunio hunc 4º dierum numerum adimple-
uit, hoc exemplo, et vt deo aīi decima
soluamus, christiani 40nam ieiunium in-
stitutum e, vt habet de cons. dist. 3 ca. nō licet
ca. nō oportet, ca. statuit, et dist. 5 ca.
quadragesima Pascha festum celeberrimum christi-
anis et iudeis, iudeis sane (de q exodi 12, nu-
meri 9, nu. 28, leui 23 etc) in figura
et umbra, nobis christianis in misterium et
sacramentum, qa pascha vetus cum festo, f.
immolatione agni more iudeorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] facta, hec in se [illegible]
et sacramentum, quod fuit futurae [illegible] [illegible]
immolationis christi in ara crucis pro [illegible]
humani generis, et [illegible] [illegible]
[illegible], f. [illegible] filiorum [illegible] angel

81

expositum demonstrat et modo presenti commendo
cationem temporalis consecrationis eiusdem
Christi, paulo 1 ad cor. 5 attestante cum dicit
pascha nostrum immolatus est christus, et nunc ex
consecrationis statuimus, ut que de con. di. 3 ca.
nosse, ca. celebritatem, ca. pasce, ca. fue-
runt in 2o 2o et ca. de observatione. De ro-
gationibus de consecra. dist. 3 ca. rogationes
ubi habetur, rogationes i. letanias ante
ascensionem domini placuit celebrari. De asce-
sione domini de consecra. dist. 5 ca. minimum
aut magnum, et fe. 76 dist. ca. statui
in glossa ubi 50 Penthecoste, bene 23 ha-
betur huius festi figura ubi a tempore pa-
sche numerantur 50 dies, usque ad festum legis
dati in monte Synai, quod ob memoriam
legis date fuit iudeis instanter celebre
, et de solemnitas et hebdomadarum, post
hebdomadas supputatas, a quo vocatur
Penthecoste a penta quod est 5 et coste 10 i. 5ies
10 dies, sed hoc tempore festo inducimus

habet misterium quod post resurrectionem
die 50 datus est spiritus sanctus discipulis qui
novam legem in cordibus eorum stabilivit
de quo lucas act. 2 dum complerentur dies pente-
costes etc. et dist. 76 ca. nosse ubi innuitur
quod in eadem communia et victoria est celebrandum
dum sicut festum pasce. De festo corporis christi
legimus in clemen. de reliquiis et veneratione
sanctorum in ca. si dominum in [illegible]
eius laudare iubemur etc. id festum in-
stituit urbanus 4 circiter anno domini 1263
cuius officium dominus thomas aquinas composuit
Adventus domini inter nobilia festa minime
numeratur quia licet [illegible] non festum, tamen
spirat [illegible] divina proxima festum [illegible]
romani pont. [illegible]
Adventus domini secundum [illegible] [illegible] [illegible]
aut [illegible] in calendario romano [illegible]
[illegible] 26 die novembris ubi constitutionem cele-
bravimus [illegible] gradum [illegible] et de [illegible] patribus

[Left margin glosses:] qui no[n] d[?]bat / [illegible] / [illegible] — optimi est [illegible] facere — Medio ☉ : a ☾ a finibus [illegible] ante [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] est [illegible] — [illegible] dicitur [illegible] kalendis [illegible] kal. [illegible] kalendas — Nonæ dicuntur quasi notæ

Fuerunt apud antiquos festos et curiosos varie viæ
inventiones festorum mobilium, de quibus multis scripsimus
in nostro kalendario romano, misteriorum autem de
terminos dictauit quod etc. planius, ciclis etiam
ambagibus, quam cum nouimus [illegible]
notandum [illegible], cum pascha sit festorum mobilium
fit principium, antesignanum, et cardo, eo certo
cognito reliqua facillime patebit. Cognoscitur autem
id presenti via (supposito tamen [illegible] dionisiaco quod
sit ecclesia romana in [illegible] vsque dies) primum
fecit beda anglico) [illegible] abbati et [illegible]
monarche in [illegible] dictata angelo [illegible]
inde tabella (quam anglica vocat) excepta, continens
paschales terminos et [illegible] constructione [illegible] dierum
pasche [illegible], si terminum paschalem cuiusuis
anni [illegible] aureum numerum eiusdem
in sequenti tabella inspicito et linea quam ab eo [illegible]
[illegible] porrigitur, [illegible] terminum pasche [illegible]
paschalem tamen in [illegible] tamen [illegible], et proxima do-
minica sequente christianum pascha celebrabitur

Vendicant (i. latinas) ausonias [illegible] circa kalendas

Januarius februarius Marcius 24 Aprili Maius Junius

[illegible]	19	4	16	4	17	6	18	4	17	6	18	4

Crudu quando estiru, sedulo refertu sedulo [illegible]

Julius Augustus September October November December

	17	6	19	4	18	4	17	6	18	4	19	4

Refriga tande sedet, referty siderea tendit

Octo tenet idus mensis generaliter omnis

Nonarum titula deo caret

Sexto mensi feriano bre in ea nonas & kal. ostendet

sillaba forma dictionis designat kaledas sola [illegible]

Regula de termino claui [illegible]

Terminus & festu [illegible] concurrent in [illegible]

Proxima post terminu hic festu [illegible]

Regula hebreorum

Terminus & festu sepe currunt in idem

Judei sunt duplex pasca [illegible] legittimu qd [illegible]

eis deus, ut habet exodi 12 c.

Secundum judiciale ut nouum qd incipit sepe [illegible]

brorum & a qd pasca non [illegible] celebrari feria 2 & [illegible]

feria 4 & ~~sabato~~ 6 feria

Cristus fuit circumcisus in die legittimo pasce

qd deus ipsis instituit

festinationi [illegible]

[illegible] boni fuit

[illegible] sunt

duo [illegible]

[illegible]

[illegible] qd sep

[illegible] & al

[illegible]

[illegible] sep [illegible]

Aste [illegible] fuit

[illegible] anno [illegible]

[illegible]

[illegible] est [illegible]

[illegible]

[illegible] in

[illegible]

Judei [illegible]

[illegible] in

die pasce & [illegible]

[illegible] fuit

ob probare

[illegible]

[illegible] fuit 300

[illegible]

Altera est inveniendi paschalis via per aureos numeros
duabus mensibus pascalibus inserti. Hi et apli passim in=
scriptos, sunt ut hi correcti sunt iusto ac debito
loco instituti, ex calendario alexandrino, aut
ab magno dionisio excerpti et romano kalendario
inserti. Aureum vero numerum aut postea in=
vestigato in linea extrema xvii luna, in mar
tio aut aprili quo offensus dies dominicus sub eo
signata dies paschalis fieri dicitur uti ostendit in
anno vero bissextili postrema dies eius erit
inde. Cognito vero festo pasche tempus cadere vult
et festa sive secunda vice, inusitatis inter se
sidunt, reliqua festa mobilia hoc pacto facili
numerentur, a quo fiunt pascalis si retrocedendo
in kalendario 9 supputaveris hebdomadas domini-
dominica in dominica quadragesime, a qua si tres
supputaveris invenies in dominica septuagesime
ex duo festa mobilia, ut tamen sis memor
in anno bissextili februarium 29 habere dies
et post dominicam mathia ad festum beati mathie
transeundum esse. Postea a festo pasche 15 hebdo-
madas supputatas offendes dominicam ...

Salvis talibus aureum numerum inscriptum mensibus pascalibus kalendariis romani sem... est d. 8 in 8

post 4 dies ascensio domini advenit. Item a dominica
rogationum usque dominicam pentecostes 2 numera-
bis hebdomadas, a qua 11 revolutis diebus
solemnitas corporis Christi celebrabitur, ecce festa mo-
bilia, hac optime certe sequi formula [illegible]
[illegible] assequeris carere. In exemplo anni
Christi 1527 iudicio festorum mobilium hoc
pacto quod dominica [illegible] vero christi festum
agitur 21 die aprilis, i. dominica post Tiburtii et Va-
leriani, a qua retrograde revolutis 6 septimanis
habes quadragesimam 10 die martii, hoc est
dominica post perpetuae [illegible] inde numera
3 septimanas et habes septuagesimam
die 17 februarii, hoc est dominica post Va-
lentini martyris. Rursus revolutis 5 hebdo-
madis a pascate offendis dominicam rogationum
26 die maii, i. dominica proxima post Urbani pa-
pae, deinde die 30 eiusdem mensis ascensio domini
5a feria celebrabitur. Item a dominica rogationum
supputatis 2 septimanis, offendis pentecosten
9 die iunii, i. dominica primi et feliciani mar-
tyrum. Tandem 11 diebus numeratis occurrit co-

Iudici supp[illegible] formant hebdo- menda 8 dier[illegible]

passus xpi die 20 marcij i. quarta feria post ge-
neracionem machius hec oia q[ue] p[re]notavimus circa
p[ro]vida sit iuxta vetus decretum niceni concilij
, quod romana ecclesia usque hodie observat ac
veneratur, eo quod tempore equinoctium vernum sedem
habuit ad 21 diem marcij, quod sit quod nullum
celebrarem pascha ante hunc diem. Sed ac si hodie
in eo die equinoctium sit restauratum et stabilitum
, sed de his et aliis erroribus pasche [illegible]
abunde scripsimus in meo kalendario romano
ubi plus minus 40 folijs, id explicavimus.

Sequitur ac si quod fulminacium [illegible] temporis ad
notandum necesse est quod instat, quod in nomine
astrologi intra limites astrologie manentes et
iuxta veterum decreta, fatinatorum autem opinio
siderum providencia contra asserunt, more [illegible]
[illegible] huius divini distribuere [illegible] in illos
ipsos fingere et debachari, [illegible] a celesti
[illegible] quod mala et adversa [illegible] (nutore
[illegible].) [illegible] bona [illegible] an
[illegible] et [illegible], [illegible] theologos [illegible]
simul asserere esse dei [illegible] futura noste-

esse in hunc hominum a futurorum investigatione
omnino desistendum quod monuit Origenes, cum dixisset
publicus ut scribi, perditis sit nigit, non est vestrum
nosse tempora vel momenta que posuit pater in
sua potestate precedentia et hi maledici fures tuos
adulterator, in alienum sensum trahere nituntur,
, de quo autor ne formavit quidem, quod ut expresse
videri possit, unum ex multis exemplaria expo
pono, nam exspectat quidam gnomator nomina
preco, que astrologos allegavit, quod scribitur
preco, que non declinetis ad magos, nec
levitici 19, non declinetis ad magos, nec
ab ariolis quid sciscitemini, ut polluamini
et eos, exponit ubi, ad magos id est astrologos
, cum ubi non sit vestigium, quod in his non
magum, sed vaticinium id est demonibus plenum
sunt interpreti, ut fit sepe, non esse declinandum post veticinitos et ariolos id est demoniacos
et eos, qui instinctu demonum vaticinantur
nulla autem est vere sola astrologis cum demonibus
nibus communio, cum ipsa sola natura et naturales
rationes operatur afferens etc.

Aul. Gel. li. 14

Cur non credas quod rex astronomus dicat aliquid mandatum

Addunt & hic homini ingenio solertissime excogitati
illud Favorini philosophi dictum, quod Chaldaeos ipsos,
divinatores, ac percunctantibus quaedam quae eventura sint
sit, aut adversa (inquit) eventura dicunt aut
prospera; si dicunt prospera et fallunt, miser fies
frustra exspectando; si adversa dicunt, et menti-
untur, miser fies frustra timendo. Si vero
respondent, eaque sunt non prospera, iam inde eris ani-
mo miser fies, antequam e fato fias; si felicia
promittunt, eaque eventura sunt, tum plane duo
erunt incommoda, et exspectatio te spei suspen-
sum fatigabit, et futurum gaudii fructum spes
tibi iam defloraverit; nullo igitur pacto
utendum est istiusmodi hominibus res futu-
ras praesagientibus. Adiungunt etiam rem satis
nasio ... illud Anaximenis ...
dictum, ... ut ... una ...
ancilla ... atrio domus ...
... ut ... sit
haberet, ... explorat ...
... ancilla ...

dixisse duo miror (inquit) quia ratione qui
in celo sunt constituta certissimas ... q sunt
aut perdere negas prouidere Anteque horum
maledictorum & liuidorum hominum fictitia argumenta
dissoluam, planiorem futurorum generalem distin-
guere sunt autem 4or, Vnde quedam sunt futura que sunt omni-
no determinata & infallibiliter secundum naturam ut
sunt ea que attendunt, mota motu celestium corporum
& in quibus est determinatio & omnis impedimenti
remotio, sicut sunt opera celi, sicut immobilitas
in 24 horis reuolutio, omnium stellarum aut
anni 24 ... in signis ... gradus ...
luminarium & stellarum, ortus & occasus siderum
in exortum in meridianum, sol & luna defectum
& stella innumera Quedam sunt que sunt causa
determinata, sed tamen nonnumquam fallibiliter, sicut
sunt illa que sunt secundum inferiorem naturam, quia
sunt causae determinata, que interdum non sicut
sunt determinate ad unum, & ideo fallibiliter
, quia multiplex potest occurrere impedimentum
ut si aer sit bene ... , bene dispositus & deter-
minatus, & quandoque dispositio celestium cor-
porum aut eorum influentiam, ... est aere ...

Petrus aliacensis cardinalis cameracensis de concordia theologie et astronomie verbo 4

Anno Christi 1544 ... 27 ... 25 ... eclipsis ... anno 4 eclipses, 3 totales lune & vna solis ... ☉

Anno futuro magna erit turbatio in mundo

Certa causa sit ... & effectus

[con]stellationum bonos faciunt. Hec sunt astrorum scita, non sunt ea rectitudinis perdita. Alia vero sunt que habent causam indeterminatam et fallibilem, sicut ea que libere procedunt a voluntate humana, que indeterminata est, quia est ad opposita, et est fallibilis quia ei circa volendi aliquid perficere multa accidere possunt impedimenta et ideo talia non possunt rectitudinaliter sciri astrologia vel alia scientia humana sed per quandam coniecturam, nisi quantum per constellationis influxus aut afflatus celestis in inferioribus varios effectus, et hominis corpus ad varias passiones disponit et inclinat, que quidem in anima redundant, non tamen dispositive sive impellunt necessario, cum anima habeat virum sapientis astris dominari, sed ipsa constellatio aliqualiter disponit, afficit et inclinat humanam voluntatem, quo fit quod homines bestiales et innotati ad naturam proni ipsis affectionibus credunt et per [illegible] non resistunt, quod sapientissimus Salomon sapientes indicavit, cum inquit, corpus quod corrumpitur aggravat animam, et diversis partibus ad prava. Sed caro concupiscit adversus spiritum, nec id Aristotelis [illegible] perhibuerunt [illegible] inveniens [illegible] dicit anima sequitur corporis complexionem ad corporis imitatur et econtrario [illegible]

Spes dat bona, tamen fundamentum fallibile

Semper punit vitio Ego timeo quid nihil boni fiet

Voluntas humana non est determinata

[illegible] etatis [illegible] magis [illegible] inclinata ad [illegible] plus [illegible] in celis

Theologi dicunt o astrologi pervertunt fatum [illegible]

[illegible] passus est [illegible] non vocavit [illegible] facilis [illegible]

ut in structuram sunt mali et ut in patrociis
sunt boni de ea re loquitur Julius Firmicus li. 1 ma-
thematicus (nisi) sustinet deos, et religiose promissa
numinibus vota reddamus ut confirmati animi nostri
divinitate, ex aliqua parte, stellarum violentis decretis
potestatibus resistamus, hoc docet nos facere, ubi
divini sapientis Socrates docuit, nam cum quidam ei, de
moribus suis, et cupiditatibus dixisset que ille famili-
aritate collegerat, sunt nisi ut divina aspersio consti-
et vir prudentiss(imus) latentia corporis vitia facile confess-
us [illegible], sed hec omnia, a me prudentia et
virtute auctoritate superata sunt et quod vitii ex geni-
genitura habuerat, animi bene sibi [illegible]
divinitas reparavit. hinc intelligitur auctor stellarum
ea que patimur et quod nos incitamur quibusdam sti-
mulat ignibus divinitate vero ea que repugna-
nt. Hectus Firmicus dicit ea que [illegible] ani-
divina fiunt, ab eis aliis appendiciis, animi
utique sequuntur corpora, ut Galenus ex Platone doc-
docet, et iuxta Platonis sententiam anima in corp-
ore in carcere quasi Origenis [illegible] corporalibus
naturalibus affectibus, quia anima que ut corporis instrument-
conclusa sunt in actum exigit, bene et ordinate agere
poterit, huius rei argumentum est quod intellectus in corp-

Astra non habent influentiam in animam hominis sed solummodo in corpus humanum

Julius Firmicus et multi mathematici solidarunt astrorum descripserunt

Astro, ut vani inspexi 48 annos —

Animus hominis fit ratius divinitatis quando se ipsum noscit

Bene capitulum hoc optimum est

> qui dicunt nasci
> sunt in puncto
> ⊙ ♂ ☾ [illegible]
> [illegible] sit luna
> [illegible] et ei proprie
> [illegible] corpore
> ♂ ⊙ [illegible]

vero nullum sed de celorum iudiciis, sicut et multi qui
doctam mentem propter mala organi affectione ha-
bent contradictoria credunt sicut alii credulos pariunt
lunaticos et phreneticos, qui non nisi ex mala cerebri
affectione, fantasia aut imaginatione a re ipsa
aliena concipiunt, totum in celis aperte ordinem
confundunt, ex his certissimo me (quantum ad nostrum
pertinet propositum) satis probasse teneo animos celestium
corporum influencias in humana corpora affici, moveri,
et instigari. Itemque de 3 generibus futurorum eventuum
mixta nature mensura, quibus 4um genus addi potest eorum que
incipere a sola virtute divina veniunt, que licet sint
iuxta determinata et infallibilia, s. divina voluntate
tamen quia hec a nobis penitus incognita, nisi per di-
vinam revelationem, ~~tal~~ talibus obscuras captare consi-
derationes, et omnino temerarium et vane superstitionis
cum talia excedat vim nature ~~et~~ naturales ra-
tiones. Quod pulchre dicit Paulus ad Ro. 12 ca.
cum inquit: O altitudo divitiarum et sapientie dei
quis enim cognovit sensum domini et quis consiliarius eius fuit
His premotatis contra astrologorum argumenta sic sol-
vuntur, prius distinctionibus supra positis, dum
si in textu hec certitudo [illegible] [illegible]

eorum questionem capituli, dicens, non est vestrum
nosse tempora et momenta, ipsi dixerat adhuc
mortalis existens, ergo de mortali corpore querentes,
sed modum coniunctionis [illegible] [illegible] ergo [illegible]
nec mortalis [illegible] sed non sic q[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] multi
testes in Ierusalem et in omni iudea et samaria
, et usque ad ultimum terre, et in [illegible]
sed [illegible] quod posuit pater in sua potestate
[illegible] [illegible] quatuor [illegible] futurorum [illegible]
de quibus [illegible] dicimus, sed hec excedit [illegible]
tate intellectus nostri qui in [illegible] [illegible]
[illegible], nisi esset [illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aristoteles dictum in metaphysica
[illegible] [illegible] [illegible] ad lucem dei [illegible]
, sic et intellectus [illegible] [illegible] ad ea que omni
[illegible] manifestissima [illegible] [illegible] [illegible]
omnem [illegible] futurorum [illegible] [illegible]
voluit, [illegible] tria [illegible] sunt exposita, non
si [illegible] [illegible] salvator [illegible] esset sibi ipsi [illegible]
[illegible] [illegible] luce 12, [illegible] [illegible] [illegible]
ad orationem, [illegible] [illegible] [illegible] erit, et [illegible]
[illegible] [illegible] dictis [illegible] [illegible] erit, et sit

Es sagt ein pfaff
zu sinē burē
in der bredig
der tüfel wurt
vß allen dingen
füre derzu
helff uns got
der her [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Et mathei 16. facto vespere dicitis serenum erit
rubicundum est enim celum, et mane hodie tem-
pestas erit rutilat enim triste celum faciem
celi diiudicare nostis signa autem temporum non
potestis quare ne quaeratis futurorum praedic-
to hodie nisi dicta cum suo autore Seneca
li. 5 questionum naturalium, nihil in mundo fit
quod alicuius rei future signum non sit.
Praeterea ergo non raro paulus reprehendit
prophetare, ut 1 cor. 14 sunt verba sic scripsit
sectamini charitatem aemulamini spiritualia
magis autem ut prophetetis (et infra) volo autem omnes
vos loqui linguis magis autem prophetare [illegible]
Tertium argumentum sumptum est ex verbis quae sacras inter
quas scripturas ad sensum alium contortum est, et sub
hac unica formula multas alias scripturas cumu-
lant prima epistola pauli ad gala. 4. dies obser-
vatis et menses et tempora et annos, timeo ne forte
sine causa laboraverim in vobis et hiere. 10
iuxta vias gentium nolite discere, et a signis celi
nolite metuere quae timent gentes quia leges populorum
vani sunt. Tertio loco ad sanctionem venio

Quando famina fit? hic est omnis [illegible]
[illegible] dicitur [illegible]

Difficile est philosophari et [illegible]

[illegible] qui gerit de [illegible] quia sol [illegible] homines

Deus est eius rei experimentatores (iste velle) quod Chaldeos et ge-
natiua ÷ nethlialos in pluris sunt, ut planius et absolu-
te intelligatur, genuinos praedictores aut geno-
Astrologastros stratores libuit annotare, quin nonnullos vani-
Vl stercenarios loquos, alios bonistos appellamus Vaniloquos n-
uncupat astrologastros vocamus hi sunt homines [illegible]
imperitissimi, qui in motibus [illegible] possint, [illegible]
nascit unius eiusmodi, de his [illegible] legit [illegible]
a coelo mota in [illegible] disputationem
in [illegible] theoricas, discessere de studijs
liberalibus, in hoc vita, hoc inter desidia [illegible]
ad finem quidam devorata sunt, adeo, ut in [illegible]
coeli, [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] remouisse et [illegible] [illegible]
[illegible] autores negligamus atque [illegible]
[illegible] quod eorum gratia theoricas [illegible]
[illegible] ut vocat [illegible] videmus, at [illegible]
[illegible] quas tabularum, [illegible]
quae attigimus, [illegible] [illegible] [illegible]
, [illegible] aliis lectionibus [illegible] allegamus [illegible]
[illegible] fortuna [illegible] [illegible] [illegible], Alij
ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in publicum ad [illegible]

turba delirantium nostra confundere nos crudelissimus
fudit perfecte terrere per nobis unde ceterum multa
plerumque eveniat, et quod non indigne quando per
rectitudinem solida posse pronunc primus incepti
hactenus meus certius et de his factoris, hoc ubi
disciplina ista Chaldaeorum tante vanitatis non esse,
quantum videre potuit neque eos similes eius autores q̄
esse quod ipsi fecerint sed id [i. derisionem] [i. falsationem] confirmare et confutare
eorum committere esse homine, circumstatores, et ceterum
constituere ex mediatis captantes prout fremunt
ne hi incredulos ad secreta huius disciplinae
admittat. inquit ille, non enim oportet, perditae
mentes hominum, divinae initiari ceremoniis
, sed nec cum pravitate animo, et perditam
perditate pollute in heredem aliquando potest,
utique venerandam disciplinam sed patit semper
maturitatem quam ea semper [illegible] voluntate et
turbat quos ego occasione vero i. eius minor
, et cum flamma ritum petere posse ea igitur in
favorem sententia quod ad hoc vaniloquium et astro
logasticum hominum pariter, vero ab eo [vero ... dentissimum] dissentio, cum
inquit si vera respondet eatque sunt non proposita ea nunc ex
animo inisse suis antequam e facto fuerit.

in ceteris
vixit pt strix
eorum Chaldaeorum
[illegible] volueram
[illegible], fidem,
[illegible] et [illegible]
eorum —
1 2 [illegible] 1

Tabella terminorum paschalium et celebrationis pasche

Hec tabula pertinet ad folium 8 2 de inventione pasche secundum Bedam

Aureus numerus		Ferie
1	pascha domini prima post nonas aprilis	D
2	pascha domini prima post 8 kal. aprilis	G
3	pascha post idus aprilis	E
4	post 4 nonas aprilis	A
5	post 11 kal. aprilis	D
6	post 4 idus aprilis	B
7	post 3 kal. aprilis	E
8	post 14 kal. maii	C
9	post ~~[illegible]~~ 7 idus aprilis	F
10	post 6 kal. aprilis	B
11	post 17 kal. maii	G
12	post pridie nonas aprilis	C
13	post 9 kal. aprilis	F
14	post pridie idus aprilis	D
15	post kal. aprilis	G
16	post 12 kal. aprilis	C
17	post 5 idus aprilis	A
18	post 4 kal. aprilis	D
19	post 15 kal. maii	B

[illegible] vulgo [illegible]

Prudens imitatur [illegible] cogitat [illegible] vere paris —

homo si etiam debet adaptari inclinationibus astrorum

Astronomus [illegible] vera accidentia [illegible] et mala

[illegible] astrologus [illegible]

Astronomus [illegible] esse [illegible] veritate omni virtute

Veri astrologi

Conditiones boni astrologi -

tollit cum hiis verbis veritate prudentum certe maxime necessaria cognitioni si eorum appetendarum et fugiendarum et cuius pro prudentia futurorum cognitione consistit cum sepe ea que certa angibilia accidere possunt, quia nisi de futuris nichil meditata est, semper in omnia incautus incidit et ut pariter docet expugnat hec sua verba Seneca libro, capitulo, moralibus rursusque

Sunt preterea alii futurorum predictores astrologi honesti dicti, qui astronomie limites non excedunt sed intra possibilia sese continentes, propter quam rerum astrologorum observationes primo omni principiis comprobavit, hii sunt (auctore Firmico li. 2 c. ultimo) sese primo veritatis ornati cognitos omni virtutum commenta, prudenti, et rursus sobrios, pro virtute, pariterque contentos opibus et ne istius divitie studii gloria, ignobilis pecunie cupiditatem infament, de laude et primo ad defensam horum astrologorum et ipsius astronomie commoditatem multa egregia scripta sunt volumina ad que lectorem remitto

Albertus magnus defendit astrologiam

In [illegible] ut ad nostrum tractatum de eclipsibus fuit additum
Ideo loca addendum est sed [illegible] q[uam] iniuria [illegible]
[illegible] ratiocinium [illegible] volui, que imaginum
[illegible] fastidiavit, sed quidam decidere [illegible] nisi
a malis, verba [illegible] in [illegible] propheta, et tu
[illegible] decidebis eos, et dominus decidebit eos qui
[illegible] quod veniet dies eorum. Ideo [illegible] et dies

Decisores sunt decisis aliquid [illegible]

Honor alitatis

Ignorantia facit admirari

Ideo locus additendum veri astrologi officium est [illegible]
eclipsium effectum luminarium ☉ et ☾, et [illegible]
physicas causas, quam nonnullas [illegible] attingunt

Officium veri astrologi

Prima ca[usa]

Prima ut huius divine scientie perfectio et rectitu-
do in gloria omni certe astrologantium [illegible]
innotescant, fuit veteribus in tota natura [illegible]
stationes, prognostica et predictio defectuum ☉ et ☾
maximi merita et effecto similes, quod vera [illegible]
[illegible] eos dixerunt, quod causas horum defectuum di-
[illegible] potuerunt, [illegible] maximis et [illegible]
[illegible] laudibus extollere, [illegible] nota cronicis et
historiis approximata, testatur id Eusebius de Tha-
lete in cronica de Thalete milesio uno ex sa-
pientibus, quod solis defectionem futuram ad annum [xxj]
mundi 4611 ante dixit, innotata laude
[illegible] Sulpicium Gallum Romanum [illegible] primum fuisse testatur qui
defectus in vulgus extulit

Laus Thaletis

plinius li. 2 ca. 12 hunc Thaletem apud grecos omnium primum asserit quod defectum investigavit et [illegible] ratione [illegible]

Callimachus fuit maximus poeta	nactus ē Ludovicus, q̄ ut extat Callimachus ☉ eclip-
Ludovicus fuit rex	sim priusq̄ dē predixisse Declaravit eorundem Caldeo-
Astro[illegible] nec[illegible] p̄ previsse Ypem [illegible] [illegible] [illegible] fit similiter in mundo	rum & periculos astronomice, Gallus Sulpicius & Dion-
	[illegible] eorum excellentis astronomi p̄tra ipse-
	rum eclipsim Astipulat[illegible] [illegible] Plinius li. 2 ca. 12
	☾ re nihil aliud magis addiscimus, q̄d ui accideret nisi
	[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p̄hibebat, cum
	☉ medio diei tpe, ☾ a radijs eius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pariunt	impeditur, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
	[illegible] luminis, q̄d [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Anno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]	[illegible] [illegible] [illegible] hominibus mathematicorum
	[illegible] p̄dicit [illegible], q̄do [illegible] ☾ [illegible]
[illegible] dicunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kalb	[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
	[illegible] [illegible] fieri [illegible] [illegible] [illegible]
	[illegible] hec oia mathematicorum [illegible] [illegible]
	[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sol est eclipsatus in p̄ 100 annis [illegible] vel [illegible] in 7 climate	recta p̄dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
	q̄d p̄ eclipsim [illegible], effectus [illegible] [illegible]
	[illegible] [illegible] [illegible], eclipsis [illegible] [illegible]
Anno dñi 148[illegible] in martio ☉ fuit eclipsatus totaliter in 7 climate	[illegible] aut [illegible] maxime ☉ & ☾ in [illegible]
	[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
2a pa	novo [illegible] q̄ [illegible] Pli. li. 2 ca. 12 [illegible] de
	eclipsibus [illegible] [illegible] de natura detrimento [illegible]
	[illegible] floruit tpe [illegible] [illegible] [illegible]
	[illegible] 334 vel circa
	(a) q̄ ad hoc q̄d umbra occultat ☾ [illegible] plena visum nostro

Es kan kein eclip-
sis so gut sein
sie wolflet do-
nogt das sie
etwas böss bringt

Post dem ☉ et ☾
[illegible] vita omnium
viventium in terra

Si esset possi-
bile quod ☉ eclip-
saret in univer-
so mundo per [illegible] ho-
ras [illegible] omnia
animalia .

Albertus magnus sagt
er hab ein mol
ein kalb sehen
uff die lufft geen (?)
fallen / das were
[illegible] böss uff die
fastnacht -

Obscuritas luminarium sive in mundo denotat
detrimentum rerum animalia et proprie rati-
onis, ut etiam patres et mater [illegible] radiorum videt
destructionem [illegible] Ptolemaeus (?) [illegible] li.
3 m. 54 de [illegible], defectum siderum pauce quam
dampnosas plagas. nam ☉ eclipsim patitur in respectu
sibi directi et perpendiculariter substracta 4 coniuncti
effectus quorum 4us est quod generalis pestis [illegible]
[illegible] [illegible] pestilentia [illegible] animalium
veteres dixerunt physici accidere a ☉ et ☾ in
[illegible] et [illegible]; in eclipsi enim ut demonstra-
[illegible] [illegible] ☉ et ☾ coniunget permutatio et [illegible]
[illegible] [illegible] magna universi [illegible] [illegible]
[illegible] ista dicta sunt intentione; vapores autem corpori
ad aeris regionem sive eclipses elevanti [illegible] passi
[illegible] et variatione luminaris eclipsati a [illegible]
debitis variatur [illegible] contumulatis cum celestibus
[illegible] et [illegible] et non solum corpora, verum etiam
mores si fas est dicere, quia dispositiones corporum
sequuntur ut supra ostendimus unde mores [illegible]
et climata in legibus, moribus et dispositiones
consuta, multa alcabitium et albumasarem
[illegible] ut ad [illegible] in li. de [illegible]tatibus

demonstrare probat quod ad astronomum pertinet eclipsium
eius prognosticatio, quia per hoc multa mala predicere potest
hominibus aut monitis, causa enim et ratio numquam
scivimus de effectibus aut eclipses sequentibus sive fuerint
prosperi sive adversi, abunde scribunt ptolomeus 2 quadripartiti
auctor hali li. 2 quadrip. ca. 4, 5, 6, 7, 8 et
24 et 96 centiloquii, et albumasar li. experimentorum,
et vide de prognosticationibus ratione eclipsis tract.
4. maioris introductorii, differentia 4 2a et pluribus
aliis locis. Tertia causa, vera eclipsium
cognitio accommoda est geographis, immo magnum
est eis necessaria, per eas enim sciunt locorum di-
stantiam in longitudine, testis est ptolomeus primo li.
geographie ca. 4 preterea (inquit) quia nonnulli li-
bris sed non per consensum est in eodem tempore, in diversis locis, visi obser-
vati fuerint, quemadmodum eclipsis illa que in
arbelis sub hora 5 noctis & in carthagini sub hora 2
notata fuit, ex quibus videre posset, quot horis eque-
noctialibus, sive quot temporum spatio, loca inter se
distarent ad ortum ☉ vel occasum hec ptolomeus. Idem
refert plinius li. 2 ca. 72, ubi apte probat
terram non esse planam, sed figuram globi habere et
subiungit dicens, ideoque defectus solis et lune

Arbile vel arbela meta ptolomeus li. 6 ca. 5 tab. 5 asie
est in longitudine 80 gradus Carthago eodem autore li. 4
ca. 3 tab. 2 affrice est 35 fere gradus longitudinis
Unde minuere a maiori 2 habeo 45 gradus

3 causa

Wie sepe wir monum [illegible] vil [illegible] [illegible] gar [illegible] aber [illegible] und [illegible] sind [illegible] der [illegible] aber [illegible] [illegible] als ein [illegible] aber [illegible] [illegible] als ein [illegible]

Per lunam in eclipsi recta numeris horas qua luna tunc est sub eclipsi et illi inveniunt horas ab ora solis

Geographia

25

4 causa

Vespertinos orientis incole non sentiunt nec mati-
tinos ad occasum habitantes, meridianos vero
serius, nobili ~~arce~~ opido Arabia magni Alexandri
victoria, luna defecisse noctis 2 hora prodita
est, eademque in Sicilia exoriens. Solis defectum
Vipsanio et Fonteio consulibus qui fuere ante paucos
annos, factum pridie kal. maias (i. ultima die aprilis), Campania
hora diei inter 7 et 8 sensit, Corbulo dux in
Armenia inter horam diei 10 et 11 prodidit visum
circuitu globi alia aliis detegente et occul-
tante. Quod idem Beda li. de natura rerum
ca. 23. Ignorata causa est quod per eclipsim fi-
[illegible], plures errores et timores commovet
his qui veram causas ignorant; ignorantes dicunt
ignorantia aut (ut Porphyrius [illegible] dist. 30 ca.
ignorantia) testatur [illegible] [illegible] [illegible]
quo fit, quod homines eclipsium causas nescientes
in varias incidunt falsas opiniones, ne-
mo nulli non videt aut ☉ aut ☾ deficere,* putat
id veneficiis, incantationibus aut sacrificiis
fieri, quod postea non recte verificat, existimantes
clamoribus laboranti luminari auxilium et
defectionem prestare aliqua obstinatione veteri [illegible]

Ignorare errorem sind [illegible]

Vide* phi. li. 2 ca. 12

Nota quod a la-
titudine
eclipsis [illegible]
patet in medio
[illegible] videt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]

Arabia tab. 6
Asie [illegible] [illegible]
[illegible] 69 [illegible]
Sicilia tab. 7
[illegible] in lo-
ngi. 39 [illegible]

De [illegible] [illegible]
phi. li. 14, 15,
17 et 18, et de
[illegible] [illegible] li.
2 ca. tab. 6 [illegible]
[illegible] in longi.
38 [illegible] De [illegible]
[illegible] [illegible]
phi. li. 6 ca. 8
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
nota [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] maiorem,
ut [illegible] ca. 13 [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
80 [illegible] longi. [illegible]

Plinius [illegible]
[illegible] 110 [illegible]

Male dicunt hi qui aliquos nascitur aliquos nascitur in aliquo [illegible] est inter diabolum et [illegible] eorum [illegible].	terreri putat prodigium divinitus factum. Horum
	errorem testes hii sunt S. Ambros. ser. 83 de lunae
	defectione, ubi vehementer redarguit mediolanenses
	qui ad vesperam videntes lunam laborare vo-
	ciferati sunt in caelum putantes globum lunae ve-
Sigelwelt [?]	neficiis turbari cornuaque clamoribus adiuvandum
Deriles sunt [illegible] medicine [illegible] que ipsi [illegible] morte [illegible]	putare, quod indocti vulgi stultitia patre, quae vocant
	eos veneficos, sacrilegos, stultos, nisi forte
	[illegible] et propriae salutis immemores, teste
Quintilianus	M. Fabius Quintilianus li. 1 institutionum in ca.
	ubi docet geometriam commoda esse oratori.
Astrologia oratori utilis	Ubi et astrologiam oratori utilem minime tacet
	, inquit enim, an vero cum Pericles Athenienses solis
	obscuratione territos redditis eius rei causis metu
	liberavit. Aut vero Sulpitius ille Gallus in exer-
	citu Lucii Pauli de lunae defectione disseruit ne velut
	prodigio divinitus facto militum animi terrerent
	, non videtur usus officio oratoris, quod si Nicias
	in Sicilia scisset non eodem confusus metu pul-
	cherrimum Atheniensium exercitum perdidisset sicut
	Dion cum ad destruendam Dionysii tyrannidem venit
	, non est tali causa deterritus haec Quintilianus

Sed de his vide periculi, sulpitio gallo, nicia
et dione scriptores historias legis apud
plutarchum in vita pauli, pli. li. 2 ca. 12
, vale. max. li. 8 ca. 11 in eclipsi qua
magni effectus actum sunt et religio

De regionibus

Phisicos legimus regiones, sunt namque regiones terre
tractus, quos reges regunt et possident ut Germania,
Bohemia, Dacia, Scitia, hispania, Sunt
poli regiones 4, occidentalis, orientalis, septentrionalis et meridionalis
de quibus aul. gel. li. 2 atticarum noctium ca. 22
Sunt et augures suas regiones in aere cum
in diversas partes distribuerent, quas deinde fluxus
influxus apellatos. Distinguunt vero et sacre litterae ca.
universale mundi machina in 3 regiones, Celum
et elementare. Et similiter aer secat in 3 regiones
, infima, media et suprema. Item sol respectu
terre, omni momento, duas constituit regiones una
lucida, in eam semper partem terre, quam suis radiis
illustrat, et est hec regio diei artificialis, altera
regione et regione huius lucide, regione quam
efficit umbra terrei
tenebrosa et obscura quam efficit umbra
terre cum terra propter sua opacitate corpori
in parte opposita soli et hec est regio noctis

Tullius scripsit unum integrum librum de augurio.

Infima regio aeris est apud nos.

, et in luna impedit umbra terre eclipsatur. Ter. non sic
unius dicit quod cursus lune terrenam altitudinem ob-
umbratam regionibus VII. hec verba terrenam alti-
tudinem regionibus pluraliter et singularibus
sint accipienda quasi diceret quod cursus lune terre-
ne altitudinis obumbrate regionem VII per regionem
hic intelligit umbram terre, et terrena altitudo
, et ipsa magna terre quantitas aut moles
, et enim altitudo, magnitudo, ut terrene altitu-
dinis i. terrene obscuritatis, terre enim obscuritas i.
opacitas causa est huius umbre, altitudo enim quan-
doque obscuritate stat

- Eclipsis
  - Supernaturalis
  - Artificiosa
  - Naturalis
    - Solaris
      - Universalis
        - universalitate partium ad rectam habitationem
        - universalitate partium appositionis nostre terre
      - Particularis
    - Lunaris
      - Universalis
      - Particularis

Concludo igitur doctum astrologum qui eclipsis partes
et causas earum reddere potest, futuras et veraces
et metas ab hominibus posse videre

Tertio loco

Sinonima eclipsis

Eclipsis

Defectio

prestantissima plinii

Deliquium

Ambrosij

Tertio loco mei propositi nomenclaturas
particularis extinctionis, sunt autem hee, Eclipsis
, Defectio, Defectus, Obumbratio Occultatio,
Obnubilatio, Obfuscatio, Labor et Deliquium
Eclipsis grecum est vocabulum a latinis multum
usurpatum, eclipso enim Deficio stat Eclipsis de-
fectio vel defectus) Defectio vocabulum usitatum apud
eusebium in chronicis, apud augustinum et alios,
Georgius valla in translatione Cleomedis semper utitur
nomenclatura defectus plinius li. 2 ca. 10, sic habet
, defectus autem [i. lune] suos et solis rem in tota contemplatione
nature maxime miram et ostento similem, coni-
magnitudinem umbrasque indicia extitere Deli-
quium .i. defectus eo utitur pli. li. 2 ca. 12 et nunc con-
cavum diurnus et lunam laborare in eclipsim patitur
ambrosius 83 sermone latis mediolanensibus in hec verba
nam ante dies cum vos de vestra cunctatione commonerem
ipsa die circa vesperam tanta vo-
ciferatio populi extitit ut irreligiositas eius penetraret ad-
celum quod cum requirerem quid sibi clamor hic vellet dice-
batur mihi quod laboranti lune vestra vociferatio sub-
veniret (et post pauca) apud vos vesperi tantum
conveniunt quando copiosa cena [illegible] de mensis
quando laborare conspiciunt quando maioribus poculis moverit ...

Secundo vero laborat luna quando laborat et virium
Virgilius li. 1 geor. utriusque luminaris defectionem vario
exprimit vocabulo defectus solis varios lunaeque labores
Et Lucanus primo phar. et ☉ et ☾ defectum sic ponit
Lune, cornuque coacto iam Phebe (i. in plenilunio, luna) toto fratre (i. soli) non
redderet orbe Terrarum subita percussa (i. defecit) expalluit umbra
solis sic, Iam caput medio Titan cum ferret olimpo
Condidit ardentes atra caligine currus Involvitque
orbem tenebris, gentesque coegit desperare diem
Ovidius li. 4 metamor. fab. 4 de eclipsi ☉ sic,
Nec tibi quod lune terre propioris imago
Obstiterit palles, facit hunc amor iste colorem
Quarto loco sciendum eclipsim ☉ et ☾ tota-
liter accidere posse Primo supernaturaliter, divinitus
sive miraculose, ut fuit ☉ obscuratio in passione
nostri salvatoris, eo quod tunc erat in ... de qua Luce
23 sic loquitur erat autem fere hora (i. hora) 6, et te-
nebre facte in universa terra usque in hora nona
et obscuratus est sol, et velum templi scissum est
medium Concordat mathei ca. 27 et marci 15
De ea paulus orosius scribens ad aurelium augusti-
num li. 7 ca. 3 in hec verba, Cum dominus ipse
voluntarie se tradidit passioni, sed impiorum a iu-
deis apprehensus et patibulo suspensus est, maxi-
mo terre motu per orbem facto, saxa in montibus

Lucanus fuit [illegible] astronomus [illegible] fuit socius

Quarto

eclipsis fuit in tota terra a sub hemisphero fuit [illegible]

Eclipsis 3ª Supernaturalis 2ª

Christus passus est
sub tiberio cesare

De hac mundi tragedia
pti. li. 2 ca. 80
dieo maxima
hac memoria
mortalium extitit
motus tiberii ce-
saris imperio, 12
urbibus asie una
nocte prostratis

Olimpias est
4 annos completos

Accidens fuit astro-
nomis qui composuit
tab. possibilitatis
eclipsis

In heliopoli est
adhuc gimna-
sium universale

tab. 1 asie

missa sunt maximarumque urbium plurime
opera reciderunt, eademque die ad horam diei sextam
sol in toto orbe obscuratus, tetraque nox subito ob-
ducta terris est sicut dictum est nunquam antea
timuerunt similem noctem (et post pauca) et stellas
hic diurnis horis vel potius in illa greca orbe ..
nocte toto celo fulsisse referat, quod non solum
sanctorum evangeliorum fides sed etiam aliquanti
grecorum libri testantur. Huiusque orosius Eusebius li. cro-
nicorum huius eclipsis teste phlegone taliamum
viderunt his verbis. Scripsit autem super his phlegon
qui olimpiadarum egregius supputator est in 14
libro ita dicens, Quarto autem anno 200 duocentesime
et secunde olimpiadis magna et excellens inter
omnes que ante eum acciderat defectio ☉ est facta
, diesque hora sexta ita in tenebrosam noctem
versus ut stelle celi vise sunt, terreque motus in
bithinia nicenam urbis multas edes evertit
hec phlegon. De hac miranda eclipsi plura scripsit
dionisius ariopagita in epistola ad policarpum et ad
apollophanem, legito. Fuit autem hec eclipsis
miraculosa ut patet ex evangelistis fuit in oppositione
quia erat ut patet ex evangelistis fuit ... testatur
apheria ut testis est dionisius, fuit ... ut testatur
orosius, fuit in asia minori autore eusebio et
orosio, fuit ... solis facta defectio et tenebre
... ...

Eclipsis tempore passionis fuit miraculosa, ratione
1° Temporis apparitionis, quia fuit ☍ ☉ et ☾
2° Temporis durationis, quia duravit tribus horis
3° Universalitatis, quia tota terra ☉ fuit obscuratus
Cum mora
In universa terra

super diminuta terra bithinia terremotu gravissimo et in
urbe nicena alie plurime ceciderunt, que omnia
hec convenerunt prohibet quod in passione salvatoris
acciderunt, fuit athenis i. in cronica ut probat Sco-
lastica historia, fuit enim in tribus mundi partibus
asia s. affrica et europa. Hortor hic optimos lec-

Admonitio

tores, ne se hiis subscribat, qui asserunt defectiones solares
in morte cesaris ut cesarum fuisse prodigiosas et super-
naturales non credite. Lucius florus qui li. i. epitomata
in principio de eclipsi sole romuli sic scribit
Cum exercitu contionem haberet ante urbem apud capre
paludem, e conspectu ablatus est, discerptum aliqui a senatu
putant ob asperius ingenium, sed orta tempestas solisque
defectio consecrationis speciem prebuere. Hec scribit titus li. i. de
re publica et alii de ipso romulo et eius morte. Nec
ambiguus a Virgilio sine grecis. De eclipsi in morte iulii
cesaris non tacuit. Ille etiam interfecto miseratus exstincto Cesare romam

[illegible] refert fuit
tunc verendi

Cum caput obscura nitidum ferrugine texit
Impiaque eternam timuerunt secula noctem. Neque pre-
teritas aut supernaturalia credite, hanc ☉ eclipsim que in
eum incidit annum quo augustus mortuus fuit de qua
Suetonius tranquillus in vita augusti cesaris. Fuit autem hec
anno xvi salvatoris iuxta communem supputationem i. vero iuxta Dionisii [illegible] 17
~~[illegible]~~ xvi[?] quo, maxima ☉ eclipsim factam invenimus, in
qua totus ☉ corruit et in pluribus Italie regionibus

ß visus fuit obscurari die februarii 15ª hora fere meridiana
, fuit namque tunc ☉ obscuratio in 26 ♓ [illegible], qui domum
10 tertiam possidet, quadrante nota astrologorum sententiam
mortem regis aut imperatoris portendebat, cumque
sol ad oppositum loci eclipsati pervenisset, s.
ad 26 ♍ eodem die expiravit augustus
14 kal. septembris i. 19 die augusti sic [illegible]

Ac et alii qui enarravere post ☉ defectionem sidera ea usque
naturales fuere, ea sola dempta que accidit tempore passionis
nostri salvatoris quod plane indicat divus augustinus
li. 3 de civitate dei ca 15, accidat (inquit) et ☉ defectio
, quam certa ratione sui cursus certa, imperita vero
multitudo mirabilis cornualis tribuebat, qui vero si
libertas illi solis fuisset, magis ideo credi debeat
accidisse, quisquis stellae, a vestra divini sideris indicati
, sicut [illegible] factum, in divino remissis est
credulitatis imperitatisque videorum qua ☉ obscura-
tione non ex canonico i. ex motu naturali siderum motum accidisse
satis ostendit quod tunc erat pascha iudeorum, nam
plena luna passe solemniter agitur, regulariter
autem defectio ☉ non nisi ☾ fine gignit tunc illa
quando accidit (ut fecit) crucifixi primum solis aut
furiose, etc sane qui de lapidum naturis scribunt
(quos ego legerim) preter omnes etc [illegible]

Iudei diffitentur
quod [illegible] fatentur
de eclipsi in
passione domini

Acclipsis solis eclipsis

·li. de lapidibus, plinius li. 37 ca. 10 Albertus magnus
in suo lapidario, Isidorus hispalensis episcopus, Ca-
millus leonardus pisaurensis in hoc consentiunt,
quod heliotropia lapis alias orphanella sit coloris
viridis, aspersa tamen guttis et venis sanguineis
a necromanticis babiloniis gemma vocatus
, in aphrica, cypro et ethiopia reperitur, nomen
causa ab effectu dedit, causa autem hoc argumentum facillime
cognitoris ipsius, si in pelvi [cum bottor], quod tamen gemma lim-
pida succo herbe sui nominis [interlinear: heliotropia] in aqua posita [sub sole vel est forma] tangitur
sol subijciatur aqua, accedit rubea et sol sanguineus ac
si eclipsim pateretur, cuius causa (auctore alberto) est,
quia tota aqua bulliens facit in nebula, quae condensando
aerem impedit solem videri, nisi quasi inter rubeum et
spisso nube postmodum autem descendit illa nebula
sicut per guttas pluvie, facit itaque aqua bulliens
et cum pelvim ac si ab igni esset agitata et
inde vapores ascendunt et multiplicantur quod adumbrat
solem in loco illo. De hac gemma in lapidario me-
trice sic legitur: Ex re nomen habens est heliotropia gemma
Que solis radiis aqua subiecta [in vase] pelvi
Sanguineum reddit mutato lumine solem
Eclipsimque novam terris offendere cogit
Certo contingit eclipsis in astris naturaliter
, potissimum in sole et luna. Est autem naturalis
luminarium eclipsis luminis privatio [sive per se vel per accidens]

Helitropia
Orphanella
Gemma babilon.

tempore pluvie cum vinum et ... in vinum ... bulliet

Naturalis eclipsis

Aeclipsis quid

Solis eclipsis unde sit

Naturalis ☉ et ☾

i. contrarium ad regulas — q[uod] fuit in eclipsi

aut defectus ex causis convenientibus naturalis
quod in subditis manifestabimus. Est autem gemin[a]
una ☉ altera lune. Soli enim nequaquam competit
, cum eius lumen nunquam deficit sed semper et inte[gre]
permanet, lucet cum essentia et lumine in-
separabili conceditur deficere minime potest. Id vis[um]
adeo est verum quod a viris omnibus et magne aucto-
ritatis in dubium versum est, an luce ☉ substanti[a]
vel accidens sit reponenda, sed quia luna nonnumquam
citra eam posita currit, et sic subintrocedat soli luna vis[um]
nostrum impedit quominus solem spectare possit, hec ob-
nubilatio eclipsis dicta in proprie non sit, luna enim ...
nequaquam operam et visum obstantum est quod lumen solis
non multiplicari et provenire non potest. De hac
pulchre Cleomedes 2o meteorologicorum in ... dicens
sit igitur ☉ obiectu lune ipsius, atque sit detractat
in toto, eius splendoris defectus non ☉ ipsius passio
, sed nostri visus, media namque intercurrente
luna inter nos et ☉, neque visus noster ad sole[m]
pervenire a luna prohibitus. Accedit Marcellus
li. i de sermo superioris in hoc verba, sic enim
, ut autem luna que soli posita ad multitudinem ab eo
solitum lumen sub eadem ... linea fit conus obs-
stat autem soli ipsa succedens obiectum suo ab humano
aspectu lumen eius repellens in defectu ergo sol ipse

nihil patitur sed nostro fraudatur aspectu, Luna vero
vera passionem defectus laborat non occurrente solis lumine
cuius luminis noctem colorat quod stellis visibilibus distinctam
cum omni claritatissimam cum defectus ☉ varios, lu-
naeque labores hic narrabimus, et audiendus est Plinius
qui li. 2 natu. hist. ca. 10 sic dicit, Quippe mani-
festum est solem interventu lunae occultari lunamque terrae
obiectu ac reddi vices, eosdem solis radios
luna interpositu suo auferente terrae, terraque lunae
ac vero subeunte repentinas obduci tenebras
rursumque illius umbra sidus hebetari neque aliud
esse noctem quam terrae umbram. Est autem placet
eclipsis duplex, una universalis sive totalis, altera
particularis. Universalis sive totalis dicitur cum scilicet
haec vel quando sol universaliter aut totus ad habitationem
nostram aut luna deficere intelligitur, et hoc est
possibile, quemadmodum accidit ad medium 7 climatis
anno Christi 1433 currente, die 17 Junii, hora
4 pomeridiana, luminaribus 4 fere 59 gradu
existentibus. Et anno postea 1485 currente, die
16 martii hora pomeridiana 4 post meridiem ☉ et ☾
existentibus in 4 gradu ♈. Tertia contingit anno Christi 1540
currente, die 7 aprilis, mane circiter hora quinta
, luminaribus 28 gradu ♈ permanentibus ..

2ˣ eclip. ☉ Totalis

14

Quaestio

An ☾ possit eclipsare solem

Et anno 1544 recedit die 24 Januarij hora fere 9 an meridiana ipsi tota defecit, in 14 gradu ♒ Sed hic oritur et quaestio dissoluenda hec, an luna possit eclipsare solem. Et partem negatiuam ducit quoniam

dicit 5 alma. ca. 15

sic: in Canone Ptolo. et aliorum astronomorum luna computatur ☉ sit propinquissima mobilis, in singulis a ☉ 8644 terre, posito igitur sole in tot partes, vna ex hijs lune quantitate conficeret

Quantum ☾ ad solem

non est ergo facile reditum talia partem ☉ [illegible] marginum posse obumbrare etiam alia habitatione aut climate quoniam Item

Aliud argumentum

alia habitatione aut climate quoniam Item vera rationes omnes fere astronomorum tradunt in [illegible] pertarum ordine ♀ sub ☉ collocat, quod quantitate

Cum ♀ longissime a ☉ recedit, fuit terre dist 4808

recedit luna, et cum 37 partes terre, in ☾ sit 39 eiusdem, et aut verus comes ☉ et superius eius

Quantum ♀ ad terram

quando sit et separat, et tamen eiusdem numquam eclipsarit igitur a fortiori nec ☾ in ♀ minor quantitas. Pro dissolutione huius quaestionis animaduertendum primo, quod ☉ quemadmodum docet Ptolemaeus

Solutio.

dicit 5 almag. ca. 15, albertus magnus in alijs mathematicis almagesti li. 5 Joannes a monte regio li. 5 epitomatum Alfraganus li. differentiarum

Quantitas ☉ ☾

z alij) continet modo terre 166 z $\frac{3}{8}$ fere ,
Luna minor est terra , est autem terra maior ☾
39es z insuper circa quarta parte , est enim corpus
☾ 39 quasi pars terre , hoc est si terra quantitas esset
divisa in 39 partes una eius pars in globum for
mata redderet quantitatem corporis ☾. Ex his infer
[illegible]. Ubi supra ☉ maiorem esse luna 6644
Secundo circa , z supponimus in perfecta, perspicuam fa-
cilitate operationis quod differentia ☾ sit terre quantitas z
z quod careat epicyclo Item z ☉ orbis sit terre quantitas
Nobis suppositis dico centrum ☾ distare a superficie
terre 30885 miliaribus germanicis communibus
Solis autem centrum ab eadem superficie recedit 94
9812 miliaribus germanicis communibus
Subtracta enim distantia ☾ a distantia ☉, rema
net distantia centri ☾ a centro ☉ hec 910
927 miliaria germanica circa ac
Insuper enim distantia centri ☾ z ☉ distantia
a superficie terre ad centrum ☾ m 187204 z
miliarium circa germanicorum quod probatur per subtractio
nem distantie ☾ a superficie terre a distantia
centri ☾ z ☉ Sed ut lucidior sit in supra

Multiplicando quantitatem ☾ in quantitatem ☉ ... 4 ... 166 ... 39 ... 4704 ... 1662 ... 6640 ... 4

Distan. ☉ a superficie terre

Distan. ☾ a superficie terre

Distantia ☾ ad ☉

♀ distantias adiicere libuit, observata tunc supe-
rficie sicut dixi ☾ diei nostrae(?), distat enim
centrum ♀ a superficie terrae 522031
miliar. germ. geminimbus(?), quam numeros subtrah-
a distantia centri ☉ a superficie terrae, emanant
427781 mili. germ. tota distantia ♀ a
☉ quam si subtraxerimus a distantia centri ☾ a
☉, efficiemus mil. germ. tota 48314
♂(?) quibus ☾ nobis est vicinior ♀ et ♀ ipsa
commotionis(?) ex his connotatis conspicimus lunam
totum solem et recta habitatione posse eclipsa-
re et obumbrare quod ad obtutum eius ma-
nifestarum et eclipsis superius probatum, cumque
enim ☾ propter eius vicinitatem nobis maiori
certa quantitate apparet, quod visui meo totum sol(em)
tegit, accidit propter ☾ ut quandoque in maiori
, quandoque aequali, quandoque minori quantitate quam
☉ nobis appareat secundum mutationem ☾
in suo epicyclo; verum si ☾ esset ☉ vicina
puta in sphaera ♀ locata numquam ☉ propter proxi-
mitatem(?) eclipsaret sicut nec ♀ quae tamen ☾

Quando ☾ est in superiori parte epicycli tunc in eclipsi ☉ lunam stat in medio solis et ☉ extremitates bene possunt videri sicut annulus circulus(?)

Varia ☾ apparitio

per optica / perspectiva — luna maior est, ingressio enim cum gnomone
optica quanto visibile a visu elongatur tanto
minus, et quanto appropinquat tanto maius visu

percipitur. Ut oportet per visus virium tegere
recipere multa visibilia etiam in spectro quanti
tatis ex his acquirenda sunt facillime dis

Eclipsis ☉ universalis / solitariae apparitionis — solutionis. Altera intelligit ☉ universalis defectio,
nem solitatis apparitionis in universa terra, et hec secundum
naturam nostram est impossibilis, sol namque luminis
est ad omnem differentiam terrae quae multorum
oportet etiam numerosum quantitatem assignari, et
quod ☉ orbis terrae habitatoribus undique lucet, ita
si aquilonaribus occulit meridianis lucet et
sic de reliquis. Particularis autem ☉ eclipsis est,

Eclipsis ☉ particularis — quae non universis eius partibus etiam esse unius
habitationis accidit sed aliquibus, ut in exemplo
ducariet anno salutis 1532 circa diem
30 augusti, hora fere 1 pomeridiana et
anno 1530 circa diem 29 martij, autem
inde venit secta, circa 34 circa diem
14 ianuarij hora quasi 2 post meridiem et sic
de reliquis. Ad lunares defectiones solares
ex absolute ex ordine perpalabimus quibus

Laus solis — quaerendum, sol (autore plinio li. 2 ca. 6) haec

corporum, omnia intuentes lumine retro quod sideribus
suministrat, quod non tantum de inerrantibus verum
etiam erraticis ampliandum est; et in nostro
particulari de ☾ quae lumine careat a ☉ velut
indistincti fonte id mutuat, quod dum umbra
nostra lunae corporis impedit vera eclip-
sim patitur impeditive aut umbra terrae
quoniam non impedit eclipsat sed quia umbra
corporis proicit ad opposita partis corporis lu-
minosi ut omnibus probat perspectiva et cum
☉ semper sub ecliptica dimoveat et terra tamquam
corpus opacum in medio sit mundi quadrante
dum eclipsis et astronomi probat proicit umbram
diametraliter versus eclipticam in opposita parte
solis, quae in plenilunio, in ☍ scilicet
☉ et ☾ quandoque ☾ incidit capta in
ecliptica aut prope obvenit eclipsis ☾
in sola. unde ☍ luna laborat,
sicut ☉ deficit in ☌ Theonides
et mathematico. De ☾ defectione sive eclipsi
ad lunaris defectus ☾ eclipsis est passio
quia non terrae umbra intervenerit sola-
ri lumine privatur a terra spatiata

Ceterum terra est
centrum universi
est opinio astronomorum
nostra

☾ habet lumen
suum a sole

Modus eclip. ☾

Ich kan doch hut
nicht schreibn

Si diameter luna
a centro ☉ per cen-
trum terrae et per
medium umbrae
terrae tum illa
linea pertinget
usque ad eclipticam

de errore hunc — effluxa, hoc autem contingit cum ☉ ☾ et
terra in recta linea una pervenerit

2 eclips ☾ — Est etiam eclipsis ☾ quaedam, una

Universalis — universalis aut totalis quando tota ☾ corpus
in ipsum eius umbra terrae defecit, et est
in omni terra corpus ipsius luminis privati-

Exempla — one, ut in praeterito anno Christi 15
30 accidit die 6 octobris, noctis hora
12a, et deinceps anno 1533 accidit
die 4 augusti hora quasi 11 pomeri-
diana, et eiusdem anno 34 die 30 in-

Particularis ☾ — marii mane accidit 2am Altera parti-
cularis in qua non tota ☾ sed aliqua eius pars
paulatim in umbra labitur ut contingit
anno salutis 1536 accidit, die 27 no-
vembris hora fere 6 post meridiem,
et anno 38 accidit die 14 maij mane
quasi hora 2, et eodem anno die 6 decemb.
post meridiem accidit 5am. Et quia astro-
nomiis haec quae de naturalibus eclipsibus
disserimus nisi oculis observantur
haud facile capere potest [illegible] demonstrationes
utriusque deliquij pro virili adiungendum.

Quinto
Questio, an astra possit eclipsari
2
Stelle fixe non eclipsant
Umbra terre desinit in sphera ☉
☉ ♃ ♂ no eclipsant
4
♀ ☿ ☿ no eclipsantur
Quare ♀ ☿ ☿ a ☉ possit recedere
Sole orientes stellas visibilia ...
5°
☉ eclipsat stellas improprie

Quinto loco emergit questiuncula an recta astra possint eclipsari an non. Respondeo primo nullum astrum solam ☾ proprie deficit eo quod terre umbra ingredit et solari lumine spoliat. Secundo, nullum astrum fixum proprie eclipsatur, eo quod terre umbra ad eas non pertingit, desinit enim longe veniens scilicet in sphera solis. Tertio nostro usque ♄ ♃ et ♂ posse proprie eclipsari quoniam sedes sunt supra ☉ et sine umbre. Quarto neque ♀ et ☿ proprie desistunt, nam si sunt ☉ comites et conites neque ad ☉ ... accedunt, que terre umbra minime attingat, quia (ut dictum est) semper soli diametraliter opponitur, maxima quippe venus a ☉ elongatio sive ipsa matutina sive vespertina constituat ad 48 fere gradus approximat, ☿ autem sidus a ☉ abit in 28 fere gradus circa. Quinto et si sol luce sua forti ... visui stellas occultat, recepta tamen suo exposita neque luce stellas fixas in illas cum alias item astras superiores eclipsat improprie tamen. In exemplis in ☉ 22 gradu ♌ adiacet ✶ proprie, quod usu venit 8 die augusti eclipsat tunc locum

In eclipsibus duo considerantur scilicet 25 [quantitas i. magnitudo] [tempus i. duratio]

et stella que in dextro cornu [illegible] obumbrat ☉, in
17 gradu quem possidebit hora [illegible] die prima augusti,
cuiusque stella sub asella [der gelinck esel] boreali tenet in 29 gradu
quem permanserit hora [illegible] 13 die augusti et sic
de reliquis stellis vicinis linee ecliptice Item
anno presenti 27 mercede die 15 iunii ☉ eclip-
sabit Iouem in 3 gradu 59 minutis Luna preterea eclip-
sat stellas mercuriales zodiaci que latitudine 5 gradus
non excedunt et planetas etc, tamen messalach li.
de causis orbium dicit ☾ eclipsare ☿, et acis-
[illegible] et reliqui testantur marte per ☾ eclipsatum
, et nos anno christi 1505 mercede die 19
ianuarij post 9 noctis meridiem post venit horam
5 vidimus ☾ eclipsare ☉

☾ eclipsat stellas fixas

Sexto Notandum aduertendum, duo sunt que principaliter de eclip-
sibus scire oportet tempus et quantitatem,
tempus de quantitate id erit scitu utile, licet

Quantitas eclip.

corpora ☉ et ☾ sint rotunda et sperica, propter
nimiam distantiam apparent plana, dicit enim propo-
sitio 83 prime perspective communis perspectiue sperica
distantia apparent plana, plana in distantia ma-
ioribus ut docet propositio 63 eiusdem perspectiue

circulus non est linea circumducta sed complectendo est spatium intra ipsam lineam contentum

Modus loquendi in eclipsibus.

Ad quid

est fere impossibile strenue necessitas et ministrata aliquam

~~[illegible]~~ oculus nos fuit fere longius usque ad rotenburgum s. a tubinga

Digitus luminaris

Digiti eclipsium

est visui determinabilis, et propositio 7a nulla qu-
titas cui inmoderate distans est omnino rectifica-
bilis, distant autem ☉ et ☾ distantia magna et
a nostris oculis et super differentiam quae nobis
plana apparet, quod vera in materia eclipsium de ☉
et ☾ fiunt de planis loquimur circularibus et super
diametri luminarium velut diametri cir-
culorum planorum astrorum inmanat quare
ipsi utriusque luminarium diametros in 12
partes equales diviserunt eo quod maior erat
utriusque integrum in 12 partes equales intelle-
xerunt et tales distribuerunt, atque eas simul in-
spectu sorte asse vocaverunt et ut duodenarius
numerus ipsis valde accomodus est partitioni
ferebus quod sustinuit fractiones ut in partes
partes aliquotas puta medietatem 6, tertia
est 4, quarta 3, sexta ut 2 unaquaque parte
duodenaria diametri luminaris appellatur
digitus aut punctum eclipticum Nemo est
qui nesciat digitos humani corporis inter quaedam
minora referri ad multos tamen usus
et commodos quos operamur, agimus,

aliquid est dierum decanorum terminorum planetarum
et aliarum ipsius astrolabii figurarum
signorum graduum etc. ac his cum tamen
dicas facile concludit, verum mathematici
digitos quam translatores utuntur, differunt tamen a-
Digitus geometricus — admodum. Geometri enim sive mensuratores
digitos in agris campis et vineis metiendo utun-
tur diffiniuntque digitum minimam in agri-
Diffinitio — colae mensura quantitatem 4 hordei grana in lati-
tudine simul constipatorum disposita a quo
aliae mensurae a veteribus sunt electae, puta
palmus 4 continens digitos, pes 16, cubitus
Digiti staticae altimetrae — 24 etc. Sunt et in scalis altimetris
digiti quos geometri tum altitudines, longitudines
et latitudines computaturi dividunt. Arithmetici
Digitus arithmeticus quid — digitos vocitant tamquam elementa numerorum, dicitque
digitum esse omnem numerum minorem denario ut 1 2 3
4 etc. ac his cum coniuncta zifra omnis nascitur
Digiti astronomici in eclipsibus — numerus. Astronomi in luminarium defectionibus
digitis utuntur dicunt enim quod digiti eclipticii dicun-
tur 12e diametri corporis ☉ aut ☾ eclipsati

~~Quantitas eclip~~sium

Cautela

Ratio sex tendit ad optima

Causa punctorum eclipsium

Exempla

Quando 6 puncta eclipsantur non dicitur quod medietas [illegible] eclipsetur quia necessarium

Digiti eclipsium

Primum notat quod de eclipsi scire contingit quantitas, quantitatem autem eclipsis vocat quantitatem luminaris eclipsata quando namque eclipsis est in luna toto tempore mora oppositionis [illegible], quam de partibus eclipsati quantitate non tota sit eclipsa, quando vero non est in toto tempore, et pro maiori aut minori secundum diversitatem causarum eclipsis deficere, tunc quantitatem oportet notificare eclipsate partis, et hanc quantitate astrologi sumunt per diametri partes, et sic ut communicantium tota diametrum luminaris in 12 equas partes dividunt et quot de his partibus deficiunt tota ipsius luminis quantitate poterit eclipsari, ut si 6 partes diametri lune inficiunt sunt umbra, asserunt 6 digitos deficientes, si 8 diametri partes umbrantur dicunt $\frac{2}{3}$ digitorum eclipsatorum et quando sic de ☉ obumbratione determinat, hec notat partes 12e diametri divise in tot partes digiti eclipsis dicuntur, ostendunt enim quemadmodum digiti humani corporis

quanta pars luminaris deliquio afficiatur eo vocabulo
semper utitur ptolomeus. dic. 6 almag. ubi de variationibus
luminarium eclipsis et eius quantitate determinat
et raro a moderno capitis li. 6 epitomatum cap.
16 et 23 et in abbreviatis alberti magni

Puncta ecliptica

li. 6 ca. 18, 22 et 23 Mathematici astronomi vocant
digitos puncta ecliptica, punctus sive puncti

Linea est quae [illegible]

multipharie accipitur, ab euclide i. elementorum
sic diffinitur punctus est cuius pars non est
et hoc modo accipitur punctus in quantitate conti-

Puncti geometrici

nua ut in linea et in medio spere vi-
sualis ubi centrum vocatur et sic accepta sunt
geometricorum speculationis est expers. apud arith-

Punctus arithmeticus

metricos monada i. unitas est punctus, et hoc
in quantitate discreta continetur, in tempore autem
per quantitatem sensibili et instans ut presens nunc
et quemadmodum punctus in linea non est

Punctus temporis instans

linea, sic unitas in numero non numerus
est sed numerorum principium. De puncto
lege marco li. 1 de [illegible],
hermannum contractum li. de geometria. Accipi-

Articulus temporis particio

tur pro certa de [illegible] temporis particione, annum ☉
in 12 menses distribui, menses in hebdomadas

Hec Astro. no.
pro fuit post libell de phtice temp.

Punctus astronomicus in eclipsibus

Reprehensio

Maior et minor sunt in eodem diametro ...

Minus quod non ...

Diameter ☉ et ☾ differunt ...

Solidi motione W ...

Umbra non ... in ☾ ... ☉ et ☾ ... in duplo maior luna

... dominados in dies, naturales, dies in ... i: in pte 6 horas, hora in 4 puncta ... quod punctum est 4 pars hore, in meo aut ... punctus sive punctum est pars 12 ☉ aut ☾ diametri obstructa, et hoc modo non sumitur ... indivisibili, sed ... 12 diametri ... eclipsata, et dividit punctum in 60 ... in tabulis eclipsium inserta sunt puncta et min. eclipticum. Nemo qui recte philosophatur ambigit, ... esse spheram, et eius umbra habere formam ... et esse pyramidem rotundam, in ... quod ☉ et ☾ habeant rotunda, ... puncta ecliptica que in luminarium defectionibus ... non secundum lineam rectam sed arcualem esse referenda, quod apparentia docet et ratio ... continuat ... multi ... astronomi, ... puncta ecliptica ... lineis rectis ... sphera et hii qui in ☉ aut ☾ esse ... puncta eclipsium ... solidi motione

Puncta ecliptica in ☉ arcualiora absinduntur quam in luna

Obiectio

Solutio

[illegible] medietate ☉ aut ☾ eclipsari, quod falsum est, et quod aspectu visus, non enim certe [illegible] per eclipsat 6 puncta, [illegible] medietas ☉ eclipsat, et consequentia hec [illegible] esset valida, si puncta eclipsata a [illegible] eclipsate [illegible] esset [illegible] lineam

Obiectio certa, [illegible] de [illegible] Sed hic [illegible] [illegible] diametrorum luminarium [illegible] in 12 equas partes, [illegible] digitorum aut punctorum eclipsium esse inutilem, et in [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] ☾ [illegible] 13 puncta, non [illegible] 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, et 21 quod [illegible] [illegible] alfonsini tabule, [illegible] eclipsibus [illegible], et [illegible] tab. eclipsium lunarium [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] diametrorum [illegible], [illegible] ☾ in 12 [illegible] partes [illegible], sed [illegible] [illegible] modo in 13, modo in 14, et sic de [illegible], dissolutio,

Solutio puncta eclipsata (ut [illegible]) [illegible] [illegible] diametri vel ☾ vel ☉ [illegible], in ☉ [illegible] non [illegible] ([illegible] tamen) [illegible] 12 puncta, [illegible] ☉ eclipsari, sed [illegible] ☾ [illegible], ☉ suis radiis [illegible] [illegible] [illegible] sensibile [illegible] [illegible] ut [illegible] li. 1 [illegible]

[illegible] eclipsis ☉ in [illegible] non potest durare in tempore sensibile [illegible] 15 m. est [illegible] tempus

In luna

Quando [illegible] C p(er) 12 puncta eclipsat(ur) [illegible] designat mora(m). Si eclipsi C fuerit 12 puncta cu(m) tunc C [illegible] adequari [illegible] in extremitatib(us) videtur =

[illegible]erit, nulla cum sensibili mora [illegible] obt[illegible]
[illegible] ab astrois assignat(ur), sed eidem reg[illegible]
13 vel 14 [illegible] puncta attribuunt q(ue) mora [illegible]
In C vero eclipsi si p(re)cise 12 accidunt puncta
tota C laborat, sed sine mora, hoc est,
non aliquandiu moratur in umbra vel tenebris,
sed illico in lucem redire incipit. Si aut(em)
plura accid(er)int puncta q(uam) 12 puta 13, 14
15, tunc tota C eclipsat(ur) cum mora, ita q(uo)d ali-
quandiu in umbra delitet luna quanta hec
[illegible] puncta designat, quod si C adequ[illegible]
maior esset et extendi posset [illegible] ita q(uo)d diam[illegible]
[illegible] sua haberet tot puncta q(uo)t in calcu[illegible]
sunt inuenta tota adequ(ar)i C deficeret sed sine
mora. Secundum q(uo)d de eclipsibus scire appetimus

Temp(us) eclipsis

e(st) temp(us), et id q(uo)d vocatum est Astro(no)mis cum circa

Mediu(m) eclipsis

eclipses p(ri)mo considerat mediu(m) eiusdem hore
temp(us) q(uo)d ipsa C in ultimo sui esse et maxime
[illegible] ita q(uo)d [illegible] hoc [illegible] postea [illegible]
hoc tempore maior accideret [illegible]

Regula — Astro. no[n] p[ro]p[ri]e = mane ÷

in ☉ defectione sit computatum tempus ~~suppositum~~ [bene] quam ☌ visibilis
supputationem, in ☾ vero tempus computum ☍ vere

Exempla — diebus equatis. In exemplo anno salutis 1530
currente eclipsabitur ☉ die 29 marcij, mane
hora 6, min. 20, casus igitur 20 min. post 6
stantibus tempus visibilis ☌, ea eclipsis erit in ma-
ximo esse et vigore. Eodem anno die 6 octobris, hora
12, min. 9 post meridie laborabit tota ☾, id
igitur tempus indicat vera ☍ ☉ et ☾. Primum

Principium eclipsis — tempus in eclipsibus desideratum est principium eclipsis
, et hoc in ☉ eclipsi in universum ratio (?) fit

Regula — per tempus casus in tabulis ☉ eclipsium inscriptum,
quod sane tempus a tempore visibilis ☌ sublatum ostendit
principium eclipsis et deinde tempus casus, eo quod a ☌ visi-

Tempus casus — bili subtractum ut in diebus indicat tempus quo
☉ incipit in defectione, hodie visitato exemplo (?)

Dimidia dura[tio] — larum hoc tempus dimidium durationis, quod ma-
nifestat tamen id est hore et min. sunt ab initio
eclipsis usque ad medium eclipsis, et a tempore
medietatis eclipsis, quantum quidem est huiusmodi
tempus a principio usque ad medium eclipsis

tatu[m] e a medio vsq[ue] ad fine[m] incisionis

Exempla In exemplo expectatur pro eclipsis ad
29ª diei marcij mane etc offendo p[er]
g[...] t[em]p[or]is casus aut dimidia durationis
o hora 2 . 57 mi., deinde accipio hor[as] t[em]p[or]is
f. 57 mi. a t[em]p[or]e visibilis o . i . a 6 horis
z 20 mi. z remanet michi 5 hore z
23 mi. t[em]p[or]is initij huius eclipsis, lapsis
tan[tum] 5 horis z 23 mi. incipit ☉ videri
in defectione ita q[uo]d ☾ incipit tegere z
obumbrare solis. In lunari aut[em] eclips[i]

Initium eclip= sis lunaris particulari z vniuersali duntaxat 12
punctoru[m], initiu[m] defectus cognoscit[ur] p[er] t[em]p[or]is
casus tabulis eclipsiu[m] inscriptu[m] q[uo]d et[iam] di=
midia duratio d[icitu]r, Exempla p[ro]pt[er] fa=

Exempla cilitate[m] p[re]tereo, In eclips[i] vniuersalia q[ue]
plures q[uam] 12 puncta numerat[ur] q[uo]d vocat[ur]
vniuersalis cu[m] mora, in tabulis eclips[ium]
~~eq~~ eclipsiu[m] ☾, primo occurrit t[em]p[us] m[ore]

Declaratio tab. eclipsis ☾ q[uo]d est t[em]p[us] a principio eclipsis vsq[ue] ad t[em]p[us]
q[uo] tota ☾ p[er]fecte i[n]gressa e[st] vmbra[m] di=
c[itur] sc[ilicet] in tabulis t[em]p[us] q[uo]d vocat[ur] more

media et sunt totum unius temporis hec mora
media stat tempus quod currit a ☾ in initio
et principio eclipsata usque ad tempus vere oppositionis duobus
equalis, et dicitur dimidia mora quia solummodo
est medietas temporis quo tota ☾ in tenebris et in
umbra terre delitet, et quod duplata comprehendit
tempus quo tota ☾ deficit et obtenebratur scilicet a prin-
cipio totius obtenebrationis usque in finem totius
questa. Cum a dimidia mora ante tempus vere op-
positionis ☾ post eadem, quinta dimidia mora sub-
tracta a tempore oppositionis vere prodibit tempus principii de-
fectionis totius ☾ ut in subditis figuris patebit

Inventio principii
In uno igitur proposito in huiusmodi eclip-
sibus ☾ universalibus initium statim incipiemus
addimus tempus dimidie more tempori casus et
apparebit tempus in durationis quod subtractum a
tempore vere oppositionis ostendit initium eclipsis, additum

Exemplum
vero finem, In exemplo resumatur eclipsis
☾ anni 1530 ... quod accidit 6 die oc-
tobris post meridiem hora 12 mi. 9, hora
puncta 16 mi. fere, 30 ... igitur punctus
[illegible] lunam pro toto suo corpore obliquandum

latitudinem in ipsa umbra, quae ex tabula
eclipsium eliciuntur, fuit tempus casus s. 1 hora et
8 mi. et dimidia mora 42 mi. haec duo
tempora simul iuncta constituunt dimidiam du
rationem 1 hora 20 mi. quae subtracta a
tempore verae ☍ s. 12 hor. 9 mi. relinquit
principium huius defectionis 10 hora 49 mi.
Finis eclipsis ☾ Tertium tempus quod petitur est finis, et in summa
tempus que durationis defectus ☉ additum tempori visibilis
☍ eius finem prodit, ut supra in eclipsi ☉ anni
1530 cuius ☍ visibilis contingit 29 die martii
mane, hora 6 mi. 20, cuius dimidia mora
mi. 57, quae addita ad tempus iam memoratum
prodibit tempus finis, s. 7 horae 17 mi. In ceteris
porro ☾ defectionibus que duratio fuit apert
contra excepti defectio ☾ supra exposita, quae
futura die 6 octobris hora pomeridiana
12 mi. 9, habebit que durationem ut supra
s. 1 hora 50 mi.; quae iuncta emerget finis
puta hora 13, mi. 59 [illegible] tempus quod
huius e quantitas temporis a principio eclipsis

in fine vsque .i. quod sint duarum quantitate hore,
et min., quod sane ex premissis faciliter concluditur
, in eius enim eclipsis dimidia mora duplicata
totum tempus ab eius initio vsque in centrum ma=
nifestat, quod tota vel integra durationis
notamus vt supra in ☉ ✱ 57 fi. in ij
durationis bis sumpta constat 1 hora 5 quasi min.
medietas durationis. Sic in ☾ supra, 1 hora
50 min. que duratio duplicata, constituunt 3 hor
40 min. tota duratione eiusdem temporis
quod petimus visum venit in ☾ defectibus
moram habentibus, et est id, vt sciamus
quantitatem temporis ab initio defectionis vsque in
principium ingressum ☾ in umbram, et id cognoscimus
generaliter per tempus casus de quo prediximus
, quod a principio defectus additum videatur quod
petimus vt dimidium temporis et more ab eo
vero et ita prodibit receptamus partis temporis
initij eclipsis ☾ supputatum ad 6 diem october
post meridiem hora 10 min. 19, addatur tempus
casus supra inventum s. vna hora 8 minuta

z habet estatē hora cum 11 mi 27 tota
☾ umbra afficit, vel subtrahat ½ mora s.
42 mi. supra recepta a tpe vere ☌ s. a 12
horis z 9 mi. apparebit nobis tpus s. 11 hore
27 mi. Sextū tpus qd apparebit e quantitas
tpis q ☾ tota tenebris turbata ad lumē
redire incipit, z id mo fit aut p sub
tractione tpis casus a fine deliquij aut
p additione ½ more ad tpus vere ☌
acceptū hic propter maiorem facilitatem in
diversitate aspectū Septimum tpus qd
sive incipiens e quantitas tpis q tota ☾
in umbra latet, dimidium cuius tpis
fit cognitū p ½ mora ex tabulis di
rita q duplata tota mora reddibit, in ex
emplo supra dicto in deliquio ☾ superius
recitato, ½ mora habet 42 mi., quā
gemino, z sustito 1 hora z 24 mi
tota mora q e tpis quantitas q tota ☾
delitebit in tenebris q sunt incepta —
hactenus de tpe eclipsium

Nos sumi sep
apud dios di-
versitatem aspectus
mue sie sage
wir schreczen
mer da ein heze
in einer kestig

Septimo loco annotandum in eclipsibus lune in tabulis, in ephemeridibus et calendariis inveniri nullam moram vel si vel minus est ascripta, sed in harum rerum studiosis perfectum novitiis notum suppeditandis eclipsis quantitatem tempora desit, in quantitatis ephemeridum adiecimus tabellam unam cum canone taciolo tota mora coadrefarietur, cuius medietas (dicto citius) media mora expe tantum ostendit, in exemplo confirmat eclipsim lune anni Christi 1530 quod obvenerit die 6 octobris hora 12, min. 9, huius puncta 16 ecliptica in hora 30, directe canonetaciolo que hec puncta cum min. aut vicinioribus in tabella more lune, et ad sede 16 punctorum et 30 min. directa offendo 1 hora et 25 min quasi tempus totius more quod mediato habeo 42 min et 30 secunda quod abiicio dimidia mora, quod respondet

Anno domini 1530
eclipsis ☉

	Mar	H	m
☌ visib.	28	18	20
☌ vera	28	18	52

☌ visibilis precedit veram

In eclipsi lune non opus est ☌ visibili.

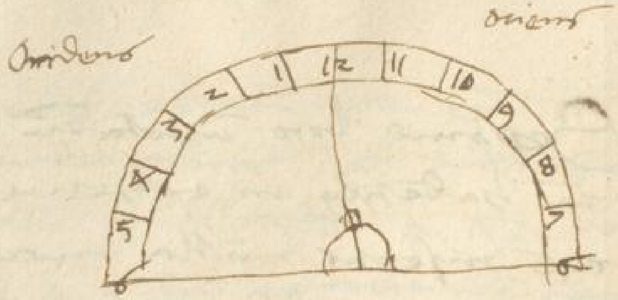

a q̄ duratione eclipsis astricta relinquit tempus ca[…]
ut supra in eclipsi ☾ dimidia duratio est 1 hor[a]
50 min. Si subtraho quod mora sit 42 min. est
residuum 1 hora 8 min. tempus casus. Ostano
considerandum tempus ☉ eclipsis ☉ in principio eph[e]-
meridos scriptum quod quidem designat ☉ visibile
vel eclipsatae raro concordat cum ☉ vera quoniam
modo in quo eclipsis incidit, modo praecedit
, modo vera sequens, et hoc accidit ob diver-
sitatem aspectus, in exemplo eclipsis ☉ defectio
anni Christi 1530 currentis quae accidit die 28 ia-
nuarii, tempus ☉ visibilis in exordio ephemeri-
ridos appositum est 18 horas post meridiem 20
min., in ianuario autem ephemeridos ostendo
18 horas et 52 min., cum visibilis ☉ vera
praecedit in ☾ vero defectionibus ☉ in visibile
almanach separata concordat cum eadem in mense

ephemeridibus iuncta, ac cum Arabibus quod vera
dierum aequatio, diei visibilis et vera ☉ et ☾ fit
demonstratione per instrumentum. Nono illud de parti-
cularibus eclipsibus in descriptione schematis lumi-
nare designatis: si superior eius pars extra colore
picta incipit, per septentrionem desinit; quod si inferior
pars ipsius schematis nigra sit, pars in austrum
tendens obscurabitur. Decimo nec silentio prae-
tereundum, casus eclipsis luminarium quo ad initium
inceptionis et desitionis haud consimiliter se habent
in ☉ cum quod causatur per interpositionem ☾ inter ☉
et nostrum aspectum, ☉ obtenebratio incipit in ea
parte qua ☾ versus occidentem et desinit in ea parte, quae est versus
orientem. Hoc est, ☉ intuitus videt eam ☉ partem
versus occidentem situatam primitus tenebrescere, quae vero
in oriente tendit ultimo a tenebris liberari.
Causa vero datur, ☾ propter suo motu proprio contra
modum celi astra ora moventur ab occidente
in oriente et motus sui velocitate ☉ tardiorem
in parte eius occidentali invadit, secus ~~de~~ in ☾ de-
fectione eius, in qua (ut in diebus)
☾ sui cursus velocitate ab occidente in orientem tendens

Quando superior
pars ☾ eclipsatur
tunc eclipsatur
versus septentrionem;
si vero ☾ pars in-
ferior eclipsatur
tunc versus meridiem

Eclipsis solis
~~fine~~ initiatur
a parte quae spectat
versus occidentem, quia
☾ velocior est
sole

pars eius orientalis puncto in umbra labitur
orientalis aut pars posterius eadem effugit
Videmus insuper divine astrorum ortus
et primo apparent et ea que supra ascensionis
o visibilis et vero terminacionem propterea distance
atque differentie hoc modo terra respectu celi
quod sic ut punctum respicit in nullo differunt sed
probat ptholo. dic prima almagesti ca. 6 et ioan
a sacro bosco li. capito. primo ca. 4 et al
phraganus deta 4 albertus magnus li 2 de
celo et mu. 4 ca. ultimo quibus accedunt alij plures
puta tullius contra prima tusculana ubi inquit
conveniunt cum mathematici terram in medio
mundi stare ad universum celi complexum quasi
puncti instar obtinere quod centrum illi vocant et
similiter puncti c et adhuc puncto minus quod
plinius et plinius li. 2 ca. 70 et sic quoque hec tot
portiones terre nisi vero ut plures tradidere
mundi punctus neque enim est aliud terra universa
si sit terre et puncti consequens est quod preter
autorem cuiuslibet non habeat terre nihil differt
a centro mundi igitur o visibilis vero in nullo

distat sed ea que visibilis est/est alia vera et erecta
Solutio terra sphaerica consideratur, primo absolute et sic
visus docet quod secundum quantitatem et magnum modum, cum eius
circuitus contineat miliaria quinquaginta 5400
secundo respective et ad aliud comparata, et hoc modo terra
collata ad firmamentum sensibilem quantitatem non habet et
hoc probat Ptolomeus, dicta a nobis [illegible], et alii
multis [illegible] rationibus, dicunt enim quod terra
collata ad firmamentum sit tamquam punctum et centrum
sed terra ad solem comparata sensibilem habet quantitatem
[illegible] quod de visibili et vera [illegible] dictum [illegible] indubi-
tata secundum veritatem secundo argumentatur [illegible]
[illegible] id quod supra diximus, [illegible] propter [illegible] eius in
umbra nostra eclipsari, et [illegible] umbra
ad [illegible] eiusdem [illegible] posse lunam [illegible]
[illegible] non propter nostram umbram terre [illegible] ut asserit
[illegible] de [illegible] mirabilibus visa [illegible] eclipsis
[illegible] ambobus luminaribus apparentibus et [illegible]
[illegible] rectissima ipsis existentibus super horizontem
sed [illegible] primo [illegible] super [illegible]
[illegible] singuli horizontes [illegible] in
[illegible] [illegible] lunam non fuisse [illegible]
solis, [illegible] consequenti in [illegible] terre, [illegible]

Apud est deficiente

In nostris regionibus hoc esse impossibile est videri propter radios rectos quia axes apud nos nunquam [illegible]

sep. ☉ sit opposita ut superius probatum est possibile
☾ eclipsari potest alia causa a communicatione
que nobis adhuc est incognita. Solitus, eo
modo li. 2 de mundo etc. de ☾ defectu de
hac acquiescendum Aristoteles scribit dicit enim quod
nonnulli ☾ defectus visos, ambobus luminaribus
ribus super firmamentum apparentibus quod plane ostendit
☾ non ideo deficere, quod terra interceptat umbra
sed alio modo nam si super firmamentum apparentibus
☉ et ☾ fit eclipsis, non potest terra ☾ umbrare terre
interiecta [illegible] et inter utrumque oppositio esset si vero
hoc ita habeat, causa alia nobis de ☾
incognita defectum, cum ipse hoc dicat hanc
ipsi questionem mathematici dissolvere debent
[illegible] et Cleomedes in subditis hanc positionem so-
lutionem non usque satisfacere ostendit, quam
aliam addit quam his verbis abbreviavimus,
rei veritas est sicut in superioribus ostendimus
eclipsim ☾ non posse accidere, nisi posita
terra inter luminaria utraque, quod fit ut ipsius
terre umbra luna incidat neque alia causa
datur nec imaginari potest alia alii quam
eos fecit et demonstrativum concludit

In eclipsi lunari ☉ et ☾ supra terra

Vera negatio et totalis causa defectionis ☾ a corpo-
ressolaria(?) et [illegible] in terra umbra, cum defectione
autem que fuit tempore aliquas peritorum mathema-
ticorum et nostro tempore que fuit anno Christi 1508
currente die 18 Iunii mane, quod vidimus in
Tubinga sole in ortu vidimus ☾ [illegible]
eclipsatam in occidente, et apparuit utrumque lumi-
nare super horizonte, sed quia diu temporibus oppo-
sita fuere luminaria et terra posita in medio
unum in oriente reliquum in occidente, unum in
horizonte alterum parum depressum sub horizonte
verum quod medium quo videbatur luminaria
aut unum ut [illegible] erat depressum et diuersum
propter vapores circa horizontem eleuatos per quos
radii eius visi refracti sunt ut docet 2a 3e
partis perspectiue communis, luminari in eo casu per
radios refractos et non rectos videbatur quod autem
per radios refractos [illegible] exemplum [illegible] in
ressorio vidit per 5 3e partis perspectiue directe
possibile esse aliquid videri per radios refrac-
tos quando per directos ad oculum non pertingit
sic in nostro proposito unum luminare [illegible]

horizonte aut medium supra et alterum sub
eo apparet id per radios infractos supra ho-
rizonte et in rei veritate est sub horizonte
sed per quandam imaginem aut idolum apparet
supra horizontem, et possibile est hoc accidere
modo in sole modo in luna modo in utraque. Cleomedes re-
ferat simile nobis observatorem de anulo
aureo immisso in vas inane quod eo modo
rato positus intervallo non spectatur, labris vasis

Humor patitur re-
fractionem humores
res totius mundi

visum prohibentibus radiis in certa lineam
excurrentibus cum vero aqua impleatur ut ad
labrorum aequalitatem perveniat aqua ab eodem
intervallo spectatur anulus ob radiorum re-
fractionem a diversis mediis puta aqua medio
densiore et aere rariore de his abunde disputatum
in collectaneis in sphaera. Tandem 12°, de varia-
tione temporum eclipsium quo ad principia, media
et fines et punctorum defectionum solarium
diversis habitationibus adiecto commentario
ephemeridum. Et si praesentia fisio cum
supputatio delectat is accedat tabulas eclip-
sium potissimum Georgii Peurbachii hortens de eclip-
sibus

Puncta eclipticae
variantur in di-
versis climatibus
in eclipsi solari

Omnes eclipses
sive ☉ vel ☾ in-
cipiunt in uno
instante sed tem-
pus in diversis
locis diverse nu-
meratur

Sagittarius partibus certum 5 parte [illegible] incipit
diebus [illegible] Hic obiter annotandum, primo zodiacum
aut signiferum circulum a primi mobilis in 12 signa
partibus, de quo Ver. 1 geor., Idcirco certis dimensum partibus
per duodena regit mundi sol aureus astra
quorum nomina sunt ♈ ♉ ♊ ♋ ♌, et signum quod-
libet in 30 partes quas gradus appellamus secatur, gradus
porro in 60 minuta [illegible] solus [illegible] caeli primi
circulus latitudinem [illegible] 12 graduum, constat [illegible]
et latitudinem, in eo sane [illegible] est sub
eo sunt et moventur [illegible] zodiacus circulus
[illegible] eius [illegible] [illegible] in positione
[illegible] ab oriente in occidentem, quod vocatur signorum successio
consequentia sive recta sive vera ordo, et hac parte
moventur partes in zodiaco ab ♈ in ♉, a ♉ in ♊
et ultra in ♓ usque finiendo, et vocatur [illegible] sive
progressus, et [illegible] motum [illegible] parte ab orbibus illos
[illegible] inferioribus et ab intelli-
gentiis [illegible] orbibus applicatae, [illegible]
[illegible] directis, et ab oriente in occidentem quam motum primi
mobilis [illegible] signorum successioni
[illegible], [illegible] primo [illegible] ♈ in [illegible]
in [illegible] in ♉ [illegible] et ~~[illegible]~~ de caelis

Pisces dum(?) [illegible] amat [illegible] et in mechi(?) [illegible] [illegible] verum

harum signorum successionem et verum ordinem
expressat oro astros(?), graeci, latini, hebrei, caldei
et arabes, ut et per reteris(?) pulcherrime ma-
manilius li. 1 ca. 4 sic canens Auratus(?)
princeps aries in vellere fulgens ut
Altera et vera positiones qua sub zodiaco gradia(?)
vide(?) sit ab oriente in occ(?), et motus qui fiunt
secundum ea quae signorum consequentia, secta autem ordi-
ne dicunt, puta ab ♈ in ♓ a ♓ in ♒ ut
, verumque eum ordo (ut diximus) signorum ab
♈ incipit et in ♓ terminat, hic sit quod a ♓
in ♒ usque in ♈ ~~[illegible]~~, fiunt cum in termi-
unde deberet inchoare, hunc etiam motum contra
5 in zodiaco rectissima observatione imitati sunt
gabele(?). Quo vero tertio quaesitum est, quis
contra orbe sub verum quod eccentricus sive eclipse respondeb(?)
aut epicicli centri appellat, qui eius centrum et centro
centrum mundi, ipsum tamen mundi centrum circundans, in
eo proprie orbe eccentrico movetur contra seriem(?) secundum
signorum successionem, motum regularem et aequalem,
quod motus determinat per lineam a centro mundi educ-
ta usque in zodiacum, et hunc motum aequalem sive

medium assignat astrorum proprio. Alfonsus ex opinione seorsum divisa fixa, haec est, quod ad fixas motus circuitus aut revolutionis per omnia zodiaci signa, item quod ad annum et diem, mota habent formato modo proposito satisfaciente

Saturni circuitus motus fit in 29 annis, 155 diebus, horis fere 8, eiusdem motus in anno solari communi 0 signa, 12 gradus, 14 quasi minuta, eiusdem motus in die naturali 0 signa, 0 gradus, 2 minuta, 1 2a fere.

Jovis motus revolutio, in 11 annis, 313 diebus, horis 17 proxime, eiusdem motus in anno solari communi, 1 signa, 0 gradus, 20 minuta, eiusdem motus in die naturali, 0 signa, 0 gradus, 5 minuta, 59 2a

Martis circuitus uno anno, 321 diebus, 22 quasi horis, eiusdem motus in anno solari, 6 signa, 11 gradus, 17 minuta, eiusdem motus in die naturali 0 signa, 0 gradus, 31 minuta, 27 quasi 2a

Solis, veneris et mercurii revolutio in 365 diebus, 5 horis, 49 fere minuta, eorundem circuitus in anno communi 11 signa 29 gradus, 45 minuta, 39 2a, 22 3a, eorundem motus in die naturali, 0 signa, 0 gradus, 59 minuta, 8 2a

Lune circuitus in 27 diebus, 7 horis, 43 minuta

16

eiusdem motus in die naturali 0 s 13 gradus
11 [illegible] mi. | 10 mi. 35 2a

Habet denique quodlibet preter solem dicto speculas
sua orbes paruos quos epiciclos nominamus,
quorum centra circulos sunt ac centrum mundi inceda-
bunt, innumerasque terre similitudinibus orbium orbe
terrarum de quibus in differentiis, in quibus preter
reliquos a nisi cum aut circa, in quibus quos epi-
ciclis 5 preter puta ♄ ♃ ♂ ♀ et ☿ in superi-
ore mouent secundum signorum successionem, in
inferiori vero quo, ☾ autem epiciclus contrario op-
posito modo se habet. Mouent sane hii 5 planetarum
epicicli super centris certis eorum in circumferentiis
grauitatem ipsorum orbium, a quibus intelligentiis
assistentibus. Reuoluunt autem iuxta formulam
hanc annexam.
Saturni epiciclus reuoluitur in 378 diebus,
2 horis 23 mi., hoc est, in anno communi et
13 fere diebus.
Iouis epiciclus reuoluitur in 398 diebus, 21 horis,
12 mi. i. in anno communi, 34 ferme diebus.
Martis epiciclus circumrotatur in 779 diebus,
22 horis, 23 mi. i. in 2 annis communibus et 50 fere diebus.

Veneris epiciclus revoluitur in 583 diebus, 22 horis, 14 mi. et in anno communi, 219 propemodum diebus

Mercurij epiciclus circuitatur in 115 diebus, 21 horis, 5 mi.

Lune epiciclus circumfertur in 27 diebus, 13 horis, 18 mi.

Quarto loco ostendum, quod planete diuersas habent passiones (utor vocabulo astrologico) que his ex eorum motibus accidunt, et ut meo tractatui satisfaciam, ostendam, 5 planetis ♄, ♃, ♂, ♀ et ☿ accidit modo directio, modo statio, modo retrogradatio, directus dicitur planeta quando linea veri motus eius in signifero secundum signorum successionem procedit. Stationarius autem cum hec linea stare videtur est autem prima statio, una prima et e punctus epicicli ex parte orientis in quo cum fuerit planeta incipit retrogradi. Statio secunda est punctus epicicli ex parte occidentis in quo cum planeta fuerit incipit dirigi. Retrogradus vero dicitur planeta cum linea veri motus eius sub signifero circulo retro regreditur i. contra signorum successionem mouetur. Harum passionum plenior et exacta diffinitio spectat ad planetarum theoricas

& astronomicas tabulas nos aut novitiis
studiosis vel supputationem vero ephemeridibus
satis facimus, in hunc fere modum, in
commentariis qui legitur vestibulo almanach
cum una planetam R & stabat dies tertium
motum impressas tam & temporis consessionis &
directionis planetarum literis patefacimus, R
retrogradationem, D. vero progressionem aut direc-
tionem stationibus ~~Aff~~ Adsis mihi optime lector
& fac tibi almanach quoddam ephemeridis manu-
scriptum, diligenterque visum in fame [illegible] mo-
tum planetarum, quod [illegible] passionibus [illegible] astr-
orum, [illegible] de [illegible] pro libito assumptum, quod si
sequentis diei motus maior in gradu vel min. [illegible]
[illegible] fuerit, directo planetam esse directum [illegible]
, aut secundum signorum successionem moveri [illegible]
[illegible], hoc est, quod sequentis diei motus in [illegible] minor
fuerit, perfecto planetam retrogradum & [illegible] signorum
successionem iter tenere. Si aut [illegible] in
[illegible] R, eo die planeta incipit [illegible], &
[illegible] dies notat stationarium stationem [illegible]

ꝯ q̄si sui motꝰ oblitꝰ Quod di. sillabat[illegible] dina venit
ꝯ plomato ac die ptam dicationē inire, q̄si ne
potū aliq̄d recto pressius saltē festinatꝰ aditum
ꝯ z precedenti die fuit stationariꝰ statione sua.
Quinto meminisse oportet. Verꝰ loꝰ aut
motꝰ planete nis vniuersū ostēdit p linea cur-
ta ex centro mundi p centru plte vsq ad zodiacu
, vbi hec linea recte finit : ibi est verꝰ loꝰ
plte, q̄ appellat verꝰ motꝰ Sexto nec id p-
tereundu ē, luna quāq epiciclū habet sicut
alij 5 memorati, statio tamē z retrogdatio
ei haud q̄q accidit, ppt velocitate orbis eccē-
trici q̄ omni die maiorē arcū zodiaci sibim
successione describit, q̄ sit arcꝰ zodiaci correspondē-
re mini epicicli, que centru corpis lune q̄lībz die
pertransit | Bono tamē iure dicit luna nūq
[illegible] velox nūq tarda, velox q̄dē preser[illegible]
cu eiꝰ motꝰ verꝰ diurnꝰ supat eiꝰ motū mediū
diei naturalis, hoc est, 13 gdꝰ z 11 fere mi.
Tarda vero z sesquiuscula cu diurnꝰ eiꝰ motꝰ
verꝰ minor e motū medio diei naturalis s.
13 gdibꝰ z 11 mi. Require, in verso folio

Mediū tenet re beati —
Diurnꝰ lune verꝰ
nunq̄ excedit 16
gdꝰ in die natu.
nūq minꝰ 10
gdibꝰ mouet.

duplex tamen species effective Principio aduertendum
quod sunt de diuisis mensibus diuersarum nationum, puta
egiptiorum, grecorum, arabum, persarum et athenensium
diffuse disserimus, hic expositare statum latinorum
et romanorum mensis perstringemus. Prenotandum quod
mensis autore macrobio et de som. scipionis dictus a mene
i. luna que greco nomine luna mene vocatur, vnde lunaris
mensis apud veteres qui observabant quemadmodum
hodie obseruant iudei fuit autem noua luna mensis
principium, et hoc parte arripit mensis in veteri et nouo
testamento, romani vero quod lunares menses post habuerunt
et solares instituerunt, mense dicti dicerunt a metiendo
, tullius li. 2 de natura deorum, menses dicuntur quoniam
quia mensa spacia conficiunt et sic mensis a mensurando
... mensa spacia conficiunt et sic mensis a mensurando
dicitur et extendit ser ad solem menses quibus annus solaris
sunt. Est autem lunaris mensis triplex, primus
peragratorius sive paptoricus, spatium temporis quod luna orbem zodiaci
propria peragrat, et continet secundum alfonsum et nos
dum mensum 27 dies, 7 horas et 43 fere minuta.
De quo phi. li. 2 ca. 9 de natura luna sic ait, idemque
minimo ambitu vicenis diebus septenisque et tertia
1 3 horas
dies parte pagit spatia eadem quod saturnus sidus altissimum
30 ut dictum est annis, in phi. dicit 3 partes dies

Romani aliquando habuerunt menses lunares

Mensis a mensura

Mensis lunaris 3

Capitulo alterum si et valde aut ... pertinente tempore, quia in quia et discordat a ... ... lonuo

Propter peragratorius

1. octo horis. loquor ipse verum non unas sex minutas
eo modo loquuntur plures alii, puta beda in suo
computo et turba communis theologorum. Hic labitur lactantius
li. 2 cum dicit sed lunam quae orbe cum suo circuitum
30 dierum spatio (metitur) lustrat, labitur et quidam meo tempore
insignis computatorum inquiens 4 mensibus complet circu-
lum, hic mensis in superioribus sic annos minores
vocatus est. Secundus mensis dicitur consecutionis, luminationis
sive menstruus et est tempus quo luna girata ab 12 signa me-
ans iterum soli coniungitur, completur circa medium, continet
29 dies, 12 horas et 44 minuta, et hic mensis est in sa-
cris libris usitatus et apud poetas et iudeos, ceterum solet
cum 30 dies pro uno mense, modo 29 prout negotium
postulat, hic mensis suo appellatus est annus menstruus
cum de minoribus annis disseruimus. Tertius mensis
est medicinalis quo utuntur medici in diebus criticis
indicandis et est is (ut galenus ascribit) 26 dies
22 horas, et hoc parte quarta eius continet 6 dies
, 17 horas et 30 minuta. Secunda 13 dies, 11 horas, tertia
20 dies 4 horas 30 minuta, quarta 26 dies,
22 horas. verum de criticis diebus in usu et commentariis
medicorum copiosum colligere commentariolum. Quartus
autem mensis civilis est, cuius usus sive ipse

Marginalia: faculo et rudebe / error lactantij; Mensis consecutionis / Luminationis / (Menstruus; Mensis medicinalis.; Mensis ⊙ et

et est spatium temporis quo sol movetur per unum zodiaci
signum et continet juxta computos 30 dies, 10 horas
et 30 minuta teste beda in [illegible] capitulo de
12 signis [illegible], Hec vel duodenis signis cir-
cumvolvitur, exornata micantibus totis radiatis side-
ribus, quibus nomina dedere fabule poetarum
Unum vero quodque sol triginta diebus, decem horis
atque 30 minutis illustrare dicitur, unius sic anni circulus
zodiaci metitur, Rectores [?] prisci nominant id tempus
mensem solarem scilicet 30 diebus, 10 horis, 29 minutis, 6 secundis
, 20 tertiis. Alter vero usualis complectitur spatium dierum
ex Romanis calendariis nostrum, a vetustiorum auctoritate
roboratus, et sunt 12 Januarius, Februarius etc. quorum 7 scilicet
Januarius, Martius, Maius, Julius, Augustus, October et December 31 diebus
complentur, Aprilis, Junius, September et November 30, Februarius
in anno communi 28, in bisextili 29 dies. Quorum
isto loco de his 12 latinis mensibus et eorum denominatione
quo ad eorum appellationem animadvertendum Macrobius
primo saturnaliorum et Ovidius primo fastorum asserit Roma-
nos olim auctore Romulo annum suum 10 habuisse
mensibus ordinatum qui annus a martio incipiebat et
finiebat diebus 304 Verum est Numa Pompilius postea
grecorum observatione instructus 50 dies addidit

Pitagoras dixit
quod numerus impar
sit numerus deorum

Februarius ist der
tufels monat.

Ut in 354 dies, quibus 12 lune menses conficiuntur credidit annum extenderet, addiditque mensibus romuli duos, Januarium scilicet et februarium qui suo tempore fuerunt ultimi anni menses postea a decemviris hi menses duo constituti sunt martio et a ianuario anni auspicatus unde Ovidius primo fastorum. Ast numa nec [i. ianuarium] ianum nec avitas preterit umbras mensibus [romuli] antiquis addidit ille duos. Sed postea Gaius [i. iulius cesar] cesar omnem hanc inconstantiam temporum vagam adhuc et incertam in ordinem statute diffinitionis coegit, imitatus egyptios solos divinarum rerum omnium conscios, ad numerum solis qui diebus 365 et quadrante mensium conficit annum dirigere contendit et cetera lege macrobium et compositione 34 in libro DCCL [illegible] de mensibus kalendarii romani et hec mea quantacumque de anno vertuali. Primus igitur romanorum aut latinorum mensis ianuarius nominatur, de quo macrobius primo saturnaliorum in hec verba, secundo ianuarium nominavit (numa scilicet pompilius) primumque anni esse voluit, tanquam [i. iani] bicipitis dei mensem, respicientem et prospicientem transacti anni finem futurique principia hec macrobius, a iano igitur omnium deorum patre et a quo rerum omnium factum putabat principium, annorum mundique sator ianuarius omnium primus appellationem recepit, quem bicipitem aut bifrontem dicunt

[Margin:] Numa duos alios finxit unde quod ? mod[o] ... visse videmus

[Margin:] Januarius et februarius quondam fuerunt ultimi menses

reddit geminam faciem putabant quod (ut macrobius
ait) preterita sciret et futura provideret et id
ad prudentiam maxime refertur quod
et memoria preterita revolvat et rationem
de futuris provideat. Cesius bassus in eo libro quem de
diis composuit ianum bifrontem fingi ait quasi superum et
inferum ianitorem, et nonnulli ianum solem accipiunt
quasi utriusque ianue celestis potentem, qui exoriens aperit
diem, occidens claudit, ut id [illegible] accredit
nasco [illegible] factorum, cum ianus ovidio loquitur;
presideo foribus celi cum mitibus oris
Et redit officio dies iupiter ipse suo
Inde vocor ianus [illegible] fores celi sunt oriens et
occidens unde sol exit et ingreditur, et idcirco ia
nus geminus vocatur, cuius plura nomina exstant ma
[illegible] [illegible] quod missa faciunt, preter id, quod ianuarius
vocatur, quasi non solum mensis ianuarii sed mensium
omnium ingressum tenere, in ditione autem ianuarius sunt
omnes kalende, que varro li. 5 rerum humanarum scribit
, iano 12 aras pro totidem mensibus dicatas fuit
autem festum iani in principio ianuarii quasi totius anni
ianua, quod a romanis ritu maximo colebat, di=
gnitati consules magistratum inibant et in [illegible]

.i. munera

1 Signum apophoreta alternasque salutationes dedere, Ouidius
Prospera lux oritur linguis animisque fauete
Nunc dicenda bona sunt bona verba die
Lite vacent aures insanaque protinus absint
Iurgia etc. eo die nemini pena quempiam irrogabat
, [illegible] in septa sui Kalendarij Romani (...)
die [illegible] anni quingentesimo [illegible] martio sunt corro-
nati sexto primo die ianuarij, Ouidius Palme
festa dies [illegible] [illegible] A proposito eorum
digna potest tibi legito de ianuario deo et ia-
nuario mense plura apud Macrobium in Saturnalibus
, Censorinum primo [illegible] qui apte [illegible] copiose scri-
bunt Memini me legisse Carolum magnum [illegible] me-
sibus assignasse germanica noua, quae antea fuerant
admodum barbara, habet autem mensis nomencla-
turas germanica lingua vsitatas partim a latinis
deceptas, partim ab operibus, partim a qualitate temporis
et sic ianuarius germanice vocatur Jenner vel Jenner
et e corrupto latino, a nonnullis Hartmonat
appellatus ob frigoris rigorem, dicunt enim quod aquilone
habitat im Jenner sol der hauw forne stede hin-
den erfrieren Februarius dictus est a februo.

stro. m dict
ro rede qd
idioma germani-
fit idioma

·i· plutoni nomine factus aut ut quidam putant
ut a Ditis ·i· plutonis patre, eo mense mense
dijs inferis sacra fiebant, lustrabat urbes, ma-
nibus primo satis. Idcirco dixerunt februo deo [mense ... numa]
q lustrationem fieri credit, lustrare aut [purgare]
imitate eo mense necesse erat q statuit ut [numa]
iusta dijs [manibus] soluerentur. In eo etiam mense q inspe-
ctanda mortuorum animas [illegible] omnes populi
praesertim sacrificiis [illegible] sepulchra [illegible]
impositis iusta erant, quod nisi factum esset puta-
bat iusta sepulchra errare animas, et e[illegible]
eo anno tempestates et pestilentias
oriri, et vocabat hos dies feralia ·i· dies in
quibus fiebant feralia ·i· sacra pro mortuis omnibus
et pastorum

Feralia festa dicuntur a ferendo

[post discessum]
Nunc animae tenues et corpora functa sepulchris
[vagant]
Errant, nunc posito pascitur umbra cibo
Nec tamen haec ultra quam tot de [·i· xi dies] mense supersunt
Luciferi, quot habent carmina nostra pedes
Hanc quia iusta ferunt dixere feralia lucem
imposuerunt ergo sepulchris ut [illegible]

in honorem de cathedra petri ritus et parentalia
quasi ipsis defunctis cura esset de eis dixit enim divus
pater, cibi capo et parentalia que sepulchris supponunt
si quod ad defunctos nulla superstitiosis ipsis pertinet ludi
bris magis quam delectari possunt, cum enim aliquis
vinum offert quod sit pro gula torquendi contumelia
ideo magis est quam humanitas exprobratio crimi-
nis et non officium charitatis. Aut februarius a februo
i. purgo, lustro ac expio dicitur, est enim auctore
plutarcho lustrationis expiationisque mensis, et
(ut festo placet) sic dictus quod tum populus se
februaret i. lustraret et purgaret in fine enim
anni a peccatis et maleficiis se expiabant,
solebat namque accente cremare cinere vituli
sanguine equi suffitusque lana qui [illegible]
pro affectione expiatores fuerunt a videns
[illegible] hinc etiam sufferunt, ut habetur levi. 10
et 23 et numeri 29 ubi de festo expiationis
fit mentio, et diluvio pro divinum peccatum ad
hebreos ca. 9 in sancto lecto enim omni mandato
legis scripto quoque purgamenti offeri in sacrificiis
exhibebatur romani februa appellabant et quod pur-
gatum fuerat februatum pontifex nunc maximus

Libris 4 capite
das ist lustrare

commemoratio de a
libris castigatis

[illegible] offert
peccatis das ist
gestank zu
[illegible]

omne genus sacrorum per quod se scriptum habuit z
quibus diebus quibus hostijs X
* quibus templis sacra fieri oporteat omnia diffinit febru
arius
Februa romani dixere piamina patres / Nam pi
pila z piamenta dicebat ea quibus maiores nostri
utebant in expiando, purgata erat postquam omnia
oia peracta z nullumque esse scelus quod expiationibus
levari non putaret, omnino
Omne nefas omnemque mali purgamine causam
credebant nostri tollere posse senes
Graecia principium moris dedit illa nocentes
impia lustratos ponere facta putat
non e alienum hoc a nostra religione nam hec
nostra fides est, ut peracta oia purgatione sacerdotis
diluantur asserunt nonnulli mulieres romanas ad prin
cipium sacri februarij festum luminum cepisse z noctu
urbem cum facibus accensis lustrasse in honorem
februae matris martis ob victoriam obtinendam
minime vereribant etiam cum facibus z clamoribus
versificates luminis z vocibus ob memoriam pro
serpine filie iovis z cereris a plutone rapta in sici
lia capte quam mater non cessans querere per orbe

Astro. nu dicit qd ante 1300 annos fa z nq benedicebat

ficile est militi extra norte anersio fribus per bruma, tertia, z quin-
quia mense vocabat. Is mensis germanice apellatus est
hornung quasi ut quibusdam placet hirnung a crinibus quibus
per hunc mense per viros z plateas vagabat. a nonnullis
germanice vocat z admonet, multas enim habuit fe-
bruarius preterea depositiones, supplicationes, lorationes,
gratulationes ac plures loquitate, in eo mense teste
apuleio de asino aureo) feminas sacerdotes tedam lucida
z ovo z sulphure solemnissimas preces de casto precatus
ovo deos abstulit arte supplicatio ita in secularibus fiebat
preces mista z funerales, et tertia nonis februarijs
cesar augustus repentino maximoque omnium consensu pater
patrie proclamatus est z ab omni romanorum plebe hoc ti-
tulo donatus, ovidius —
Sancte pater patrie tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit, hoc dedimus nos tibi nomen equos
legito tranquillum in vita augusti, cursus z lupercalia
z stultorum festa non sine clamore z cachinationibus
fiunt parta z 12 kalendas martij .i. 18 die februarij fuit
romanis festum nimphe mute aut tacite a loquacitate
dicta lalare postea lar ad gresidas ita agetum lin-
guas institutum lege ouidium z pastorum vobis
germanis hic mensis refertus est clamoribus, confabu
lationibus

z capitatibus ira in hur rebus radit nostri feri
stultorum quas ravunifacialis aut ramiferas ne
nuimanij rudiliyeong guruyis , simposito raportione
tomibus inquirgitationibus postea ucridiruy in eius
clamores , plasphemias , altercationes z in via V
ta linguae z in tota imodestia qd qs assidue
pla hand prepit , q[uod] alter in alterum turbat
Here here herum herum rudi herming uns
nomine arrepit z inde redmonat q[ua]si blapper
monat sat est — —
Martius tertius mensis q[uo]nquepartite , marcebis i[n] fatur
, hec fuit romuli ordinatio q[uod] primum mense genitori
suo marti dicauit , qui vixisse anni primum fuisse
vt ex hoc maxime pbat , qd ab ipso quintilis qui
est z decimpos q numero nominabat (quintus
primo sextum Martii erat primus mensis venisse ad
Hec generis primeipt ipsius q ille pater , z inde 3[10]
sextum
A te principium romano dirimus ano
primus di patris noie mensis erit
Vocetata fit patriosq[ue] vocat de noie mense
Ut hec pietas grata fuisse deo —

Sabini sunt populi Italie

Go. lib. 6 cap. eiusque

Osci sunt populi Italie

Mars Varrone teste dicitur quod maribus presit vel quod lingua Sabina
mamers dicitur e detractione sillaba, propterea ait mamers
mamerst osca lingua mars dicitur et apud vicecomitum
manors quasi vertens vel fortans magna Germanice
mertz i. martz marcio latino notatur, germani enim
hic raro mutat a in e, quod in his facile patet
fit misie verbo nobilita latine marspolis vel marsburgum
i. martz civitas aut martzburgum sive arx, vulgo
vero mersenburg sive mersburg, Item martisburgum
oppidum ad lacum constantiense situm sub ditione pientiss.
burg diocesis constantiensis communiter dicitur mersburg —

Aprilis secundus nobis in ordine gradus olim Romulo
statuto ut autore macrobio duplex est interpretamentum
Cingius quippe in eo libro quem de fastis reliquit ait,
imperite quosdam opinari aprilem mensem antiquos a ap-
perire dixisse, cum nullus dies festus nullumque sacrificium
insigne Veneri per hunc mensem a maioribus institutum
sit, sed nec in carminibus quidem saliorum veneris ulla
ut ceterorum celestium laus celebratur. Cingio etiam
Varro consentit affirmans nomen veneris nec sub regibus
apud romanos vel latinum vel grecum fuisse —×

Salij sunt sacerdotes martis

Equinoctium tempore huius veris fuit d 8 kal. aprilis

et ideo non potuisse mensem a Venere nominari sed cum fere
ante equinoctium vernum triste sit celum et nubibus obductum
sed et mare navigantibus clausum terre etiam ipse aut
aut aqua aut pruina contegantur eaque omnia verno id est hoc
mense aperiantur, arboresque quoque nec minus cetera que continet
terra aperire se in germen incipiant ab his omnibus
mensem Aprilem dici merito credendum quasi Aperilem. Quidam
Aprilem putant nominari cum aspiratione quasi Aphrilem a spuma
quam Greci vocant aphron unde orta Venus creditur, et hanc (?)
Romuli asserunt fuisse rationem ut primum quidem mensem a
patre suo Marte secundum ab Enee matre (?) nominaret
et hii potissimum anni principia servarent a quibus esset
Romani nominis origo, cum Ovidius (?) quoque in fastis (?) mod(o)
patrem (?) Venerem genitricem (?) sibi accedit (?) omni. ubi sic (?)
Martis erat primus (?) 3 et 4 fastorum —

Sed Veneris mensem Graio sermone notatum
Auguror, a spumis est dea dicta maris
Nec tibi sit mirum Greco rem nomine dici
Itala nam tellus Grecia maior erat

Suetonius in vita Neronis fere ad finem, de cupidine (?)
fame eternitatis eius sic scribit. Erat illi eternitatis
perpetueque fame cupido sed inconsulta, ideoque multis rebus
ac locis veteri appellatione detracta novam indixit

ac suo nomine mensem quem antea neronium vocavit, dicit natum et romam neropolim nominari. Cornelius tacitus li. 15 historie auguste refert decretum fuisse ut mensis aprilis neronis cognomentum acciperet, sed postquam nero omnibus sceleribus et flagitiis plenus infeliciter exierit animam hee appellationes mox perierunt. Aprilis germanice similiter aprell vel aprill pronunciatur, reliqua legito apud macrobium.
Maius est mensis usualis quem romulus tertium posuit, de hoc macrobius in sa. li., de cuius nominis autem ratione lata dissensio est, nam fulvius nobilior in fastis, quos in aede herculis musarum posuit, romulum dicit postquam populum in maiores iunioresque divisit et alteram partem consilio, alteram armis rem publicam tueretur in honorem utriusque partis, hunc maium (a maioribus) sequentem iunium (a iunioribus) vocasse, Ovi. 5 fast.

Magna fuit quondam capitis reverentia cani
Inque suo pretio ruga senilis erat
Martis opus iuvenes animosaque bella gerebant
Et pro dis aderant in statione suis
Viribus illa minor (senilis etas) nec habendis utilibus armis
Consilio patrie saepe ferebat opem (et inscia)
Romulus hoc vidit selectaque corpora patres
Dixit, ad hos urbis summa relata nova est
Hinc sua maiores tribuisse vocabula maio
Tangor (moneor), et etati consuluisse sue

corona senum
et militia patria

Dignitas senum canities Salomo 24 proverbiorum

Tusculum a opp[idum] dum prope roma ptolo. li. 3 ca. 1 tab. 6 europe

Animal femina est omnium animalium [illegible]

Flora est nimpha

Sy die bitte mögde sind worde wecht
Vnd zitt die [illegible] den schwerdt
Vnd richt die mit gaben [illegible]
So ist die welt mit unglück beschwert

z vide primo fast.
mensis — iunioris
Maius a senibus, iuuenum de nomine quartus
Scribit q[uod] cum mense ad nostros fastos a Tusculanis
transisse commemorat, apud quos nunc quoque vocatur deus maius
, qui est Iupiter a magnitudine s[cilicet] z maiestate dictus
Contendunt alij Maiam mercurij matrem mensi nomen dedisse
hic maxime probantes quod hoc mense mercatores ac Maie pariter
mercurioque sacrificabat Hi quum desiderauit sive alias huius mensis
causas nominationum adeat macrobium 1. satur. z ovi. 5 fast.
Is mensis Germanice vocatur a latino mey sive vulgo [illegible]
[illegible] a frondibus tunc florescentibus Nam festum flore qui z
[illegible] aut floralia incipiunt in aprili 4 kal. maias z fini
ebantur 6 nonas maias instituta ex oraculis sibille ut omnia
bene deflorescerent legito plinium li. 18 ca. 29 quem autorem Varro
[illegible] Ovidius 5 fastorum
Maius adest florum ludis celebrata [illegible] De flora nimpha
z eius festo Lactantius firmianus li. 1 de falsa religione ca.
20 plura refert ——

Iunius 6 mensis ordine positus romulo 4tus Macrobius. Iunius ma[iorum]
[illegible] aut ex parte populi ut Iunius (ut Iunius) nominatus hic
a senibus [illegible] z vide 5 fast.
Nam bene proposita [illegible] successit honoris
Iunius a iuvenum nomine dictus adest Aut (ut Cinnius arbitratur)
quod Iunonius apud latinos antea vocitatus diuque apud

sed civitates apud roma
Latinos quoque haec appellatio in fastos relata sit
adeo ut (sicut Ovidius in commentariis fastorum dicit) apud ma-
iores quoque nostros haec appellatio mensis diu manserit, sed post
detrita consuetudine ... ac iunonio iunius dictus sit. Unde et aedis
iunonis monete kalendis iuniis dicata est. Iuno iovis soror
et uxor in fastorum ... his alloquitur verbis
Nec tu ignores vulgique errore vageris.
Iunius a nostro nomine nomen habet / et id pluribus ratio-
nibus confirmat, Varro, Capito ... et Macrobius. Germa-
nica appellatus brachmonat ab opere agriculturae quod terra
per rusticorum laborem in culturam redigitur sicut et de iunio

Julius septimus mensis vulgaris, Romulo dictus Macrobius quintilis
iulius quod secundum Romuli ordinationem martio tenente anni
principium quintilis a numero vocaretur, nihilominus
tamen etiam post praepositos a numa ianuarium et febru-
arium retinuit nomen, cum tamen non videretur esse quintus
sed septimus. sed postea in honorem iulii caesaris, lege ferente
marco antonio marci filio consule iulius appellatus
est, quod hoc mense ad 4 idus quintilis iulius procreatus sit
Accedit eusebius in chronicis, lege tranquillum in vita caesaris
dictatoris ... primo ...
Qui secundum numerum quinta (i. vestra) vocata fuit
Nostra vernacula lingua heumonat quia in eo mense

et die iulii julius caesar natus est

sit feni collectiva, ita quemadmodum Iulius Caesar a quo
is mensis nomen habet summa cura annuos numeros ka-
lendario inscripsit et in unum collegit pro quantitate or(dinis)
sic eo mense quo pabulo animalium fenum colligitur.
Augustus vero Romulo secundus de quo Macrobius sic: Augustus deinde
est, qui Sextilis antea vocabatur donec honori Augusti

Praetextatus sic disputabat in Saturnalium verba hic recitat Macrobius

daretur ex senatus consulto, cuius verba subieci: Cum impe-
rator Caesar Augustus mense Sextili et primum consulatum
inierit et triumphos tres intulerit in urbe et ex Iani-
culo legiones deductae cuius ~~est~~ auspicia ac fidem
et Egiptus hoc mense in potestate romani populi

Ianiculum oppidum non longe a Roma Solinus ca. 8

redacta finisque hoc mense bellis civilibus impositus
sit atque ob has causas hic mensis huic imperio
felicissimus fuerit placere senatui ut hic mensis
augustus appelletur, item plebiscitum factum ob eandem
rem Sexto Pacuvio tribuno plebe rogante. Hactenus
Macrobius. Cui accedit Tranquillus in vita Caesaris Augusti
in hec verba: annum a divo Iulio ordinatum sed postea
neglectum conturbatumque atque confusum rursus ad pristinam rationem
redegit in cuius ordinatione Sextilem mensem e suo cog-

Augustus natus est 23 die Septembris medium autem octavum solio

nomine nuncupavit, magis quam Septembrem in quo
erat natus. Hieronymus quoque in epistola ad Eustochium scribit

i. prima die augusti

augustum cesarem kal. sextilibus roma expedasse in triumpho ab alexandrina victoria statutumque esse mensemque et dum nostrum urbem ortamiam augustum nuncupari deo deberi coli et ut mensis iste q antiquitus in ordine mensium sextilis diceba[n]tur in honore augusti augustus vocaretur germanice dicitur augst vel augstmonat vocabulo latino vel ut nonnulli arbitrantur augustum ab augendo nuncupari et vocatur erndmonat ob messis tempus quo fruges colliguntur ac augentur — — — — —

September nonus romulo 7us germanice herbstmonat vel der erst herbstmonat, in eo enim mense sol ingreditur libram et incipit autumnus secundum astronomos, nostro tempore die 13 aut 14 septembris, quem alii vocant sechemonat quia semina robusta committuntur terris —

October mensis decimus romulo octavus, nostra lingua der ander herbstmonat aut wynmonat quia botri colliguntur et fluunt torcularia musto, verum hec nominationes germanica multa varios pro re mutantur, cruentiores et tranquillus de expeditionibus domitiani sic scribit, expeditiones 4 habuit, unam sponte [ad]versus sarmatas, alteram adversus cattos, duas adversus dacos, de dacis cattisque post varia prelia duplicem triumphum egit, de sarmatis lauream modo capitolino iovi retulit, post autem conferente

Sarmatia europae parte tab 8 europae versus vilo e gd romitanum ad eam venerit alia est asiatica parte tab. 2 asie

Baroma · barecta

Baronati W ephesseinglin ÷

Jalia ragio [illegible] contra [illegible] termina domini bis Gothic wala- regia magna ÷

Catti cor. tacit(?) sunt germani [illegible] [illegible] grentica statia mea [illegible] cutaler

Provierbiu

Has arbeit [illegible] und [illegible] die sind [illegible] und gestinde [illegible] mach ein [illegible] das nit vil [illegible] [illegible] ÷

tenglho) duos tempestas(?) germanici cognominis assi-
septembrem mensem et octobrem ex appellationibus suis germa-
nicum domitianumque vocavit quod altero suscepisse impe-
altero natus esset natus enim est 24. die octobris, in-
perium adiit in septembri Macrobius mensis september principa-
li sibi retinet appellationem et germanici appellatione
october vero suo nomine domitianus invaserat, sed ubi infau-
stum vocabulum ex omni aere aut saxo placuit eradi
menses quoque usurpatione tyrannicae appellationis exuti
sunt, cautio postea principum ceterorum diri ominis
infausta vitantium mensis a septembri usque ad decem-
prisca nomina reservavit Accedit eusebius li. nonum
sic scribens, domitianus de dacis et germanis triumpha-
vit tantaque fuit superbia ut aureas et argenteas statu-
as sibi in capitolio poni iusserit hasque et reliqua omnia sue
tacito titulo sine ulla prisci auctoris in memoria
signaret, occisus in palatio, et per vespillones ignobi-
liter exportatus anno aetatis 36, clipeique et imagines
eius passim ubique per [illegible] in terra sunt deiecti, et
a populo per ignominiam publice gaudent(?) et senatus
decrevit ut omnia quae domitianus statuerat in ~~[illegible]~~ nihilum
redigerentur(?) —
November nobis undecimus cum ille nostrae germaniae dicitur(?)
erit Herbstmonat vel potius Wintermonat sic appellatur

Germani & unde nō dici mense unde

a tēporis ꝑlitate, irrepsit cū Germanis ꝑambula in no-
vēbri s. 5 idus novembris .i. 9 die eiusdē ut Marcoro
plinio florentino & aliis placuit —

Decembr nobis 12ᵘˢ, cometo 10ᵘᵐ, vulgo kristmonat. Magi-
na profecto laude celebrandi sunt Germani & aliis mundi
nationibus anteponendi, qui menses Germanicos nō nomi-
narunt a consulibus, cesaribus aut imperatoribus nō a tristo-
ne aut filio eius manno origine sue conditoribus, neque
ab eius filiis in ingevone hermione aut istevone neque
a marsis, gabriniis, suevis aut vandalis, sed ultimum
tum mensē salvatori mundi addixerunt, cui sane qui
omnium rerum est alpha & o, principium & finis rex re-
gum dominantium & cuius imperii nō est finis, o felices
Germani quibus hoc gnostere (?) fuit, a christo christianum
mensem nominasse eo quod ad 25 die eiusdē ce-
sareatissima & illibata sancta virgine maria natus
asseritur. O veteres Germani principes reges & principes vi-
ri christianissimi, quorum vestras laudes etiam si ora cen-
tum totidemque lingue essent satis enarrari posset — vobis
sunt catholice fidei certitudo nunquam declinat, & eiusdē
fidei dilatande in exteras etiam nationes devota solli-
citudo, atque singularis diligentia & concordia ad divi-
num cultum, nam preterea sacras edes vetustate

Germani di- cunt christmes

& Beross li. 5

Maiestas vestra novas et monasteria vicatim et
multorum construere, diversis donationibus, privilegiis
et gressionibus dotare et ditare dei ministros defendi
no spoliare, et ut uno dicam vobis nihil quod ad christia-
na spectat religione neglexisti, experimini ipsi
atque experimini o nobilissimi principes vestrorum
predecessorum opera in christiana religione et eius mi-
nistros devotissime exhibita non tantum laudibus ex
tollendo sed etiam simili laudabili imitatione
[struck out] Verum nonnulli etiam Junium vocant Sum
merse wolffmonat alii folbrunn, brun i. ignis
quia ob nitorem huius temporis sicut nos qui in aglone
expositi sumus rigoribus utimur ignibus gartenglei nosti

Hoc menseli-
xi vocant —

Preterea et stellas [struck out] habet quietarum et similiter sunt
Sinistra [struck out] quae fatie numeri motum horum considerent
... disponunt, pro quo quidem veteres astronomi quod
etiam ulteriores eos sequuntur, stellarum motus secundum tempus
in zodiaco excelsioris mobilis velocitas, ab oriente in oc
cidente a principio quarum V in longum usque ex parte superata est
sunt aut stellarum motum aut quod idem est, eorum loca
in zodiaco, hii viri similiter per organa aut instru
ad hoc facta, quemadmodum docet Ptolemeus li. 5 almage
Armillarum instrumentum ptolomei est ipsa spera materialis

Albertus magnus
testatur filios adam
fuisse astronomos

Noe fuit astro-
nomus tempore est
Berosi —

Abraham docuit
egyptios astro-
nomiam et arith-
metica, teste est
Josephus primo anti.

in principio observarunt, verum cum multos diutina obser-
vationes invenerunt tempore celi et stelle planetas sub zodiaci
inequaliter moveri atque rotari, prima (ut res experientia pa-
tet) sola offendebant in die naturali i. in 24 horis
modo moveri 57 [illegible] m., modo 58, modo 59
modo 60 modo 61 [illegible] in luna
ea si in die naturali quandoque moveri 11 gradibus, quandoque
12, quandoque 13, quandoque 14, quandoque 15 Similis parte in
reliquis invenerunt stellis erraticis prima ♄ ♃ ♂ Hinc
propter motum inequalitate et irregularitate tempore celi
hac difficultate eis indaganda gravati animo et perplexi
[illegible] desperarunt astronomia prima posteritati posse
impertiri, Tandem eis in mentem venit, natu-
ra [illegible] tate, omne inequale ad equale
, omne [illegible] ad regulare omne
obliquum ad rectum omne [illegible] ad directum et de
opposito in planum debere reduci et quia hec in infe-
riori hoc modo usu venire videbat hec in celestibus
corporibus nobilissimis et totum astrorum potissimum hec fieri
concluserunt Quocirca commemorati hij viri aliqui [illegible]
motus et eorundem [illegible] specialitates et [illegible]
observationes tanto [illegible] eorundem conclusiones in-
venerunt [illegible] motum quanta celo temporibus [illegible]

[illegible] est videre aliqui dicit [illegible] primo de anima

que medium, mediocre aut equalem appellant ita quod linea recta a centro mundi ad zodiacum protracta per medium motum indicat temporibus equalibus, equales de zodiaco portiones excerat, ut in sole 01 die medii 59 min. 28 2a, et hunc motum diurnum medium eliciunt sive extraxerunt ex anno ☉ circuitum aut revolutione per omnia zodiaci signa, auctore enim alfonso sol rotat per 12 signa in 365 diebus, 5 horis, 49 min. et 15 secundis, que omnia tempus in secunda resolutum facit 31556956, secunda et 360 gradus zodiaci in 3a resoluti faciunt, 77760000, divisis 3a zodiaci per tempus annue revolutionis solis colligens in quotiente 2 3a, 27 4a, 50 quintas correspondentia uni secunde temporis revolutionis solis, et per consequens uni minuto temporis respondet 2 2a, 27 3a et 50 4a, et item per consequens uni hore respondet 2 min. 27 2a et 50 3a que per 24 horas multiplicata faciunt 59 min. 28 secunda motum medium solis unius diei quod duplatum generat 1 gradum 58 min. 16 2a motum medium diurnum decem triplatum 2 gradus et 57 min. 24 secunda motum medium trium dierum et sic deinceps Atque igitur zodiaci

Medius motus ☉ ab initio ♈ usque ad hanc lineam medium numeratus

de motu ☉ equalis sive medio aut mediocri, equalis
quia temporibus equalibus semper est equalis, medius quia est medium
et quod devenit in verum motum ☉, mediante cum equalitate
inequalitas veri motus manifestat. Est propterea arithmetice
impossibile provenire in cognitione veri motus ☉ non prius
cognito medio motu eiusdem, propterea per ea re [illegible]
composite sunt tabule arithmetice in quibus diversus est medius
eius motus in una et pluribus horis in uno die
et pluribus in uno mense et pluribus in uno anno
et pluribus per quas omni tempore eius medius motus facile
haberi potest, et linea medium indicans motum ☉, semper
versatur circa centrum corporis ☉ aut in eius vicinia, et in
maxime differt a linea veri motus solis, distantia
est (teste alfonso) 2 gradus 10 minuta, sed linea veri motus
☉ ducitur a centro mundi per centrum corporis solis usque ad
zodiacum et ubi hec linea se terminat ibi est verus locus ☉
, et arcus zodiaci a principio ♈ in [illegible] usque linea veri
veri motus solis qui (ut quemcunque) temporibus equalibus
est inequalis, sine cuius cognitione quam haud fit
possibile est veram eclipsium notitiam novisse verasque eiusdem
☾ et reliquos planetas ☌, ☍, □ et alios aspectus
, et alia forme innumera. Haud secus lineas et veros
aliorum planetarum motus diffinies ac ita de ☉ dicimus

Ad lunam (ut exemplo exemplum adijciamus) pauca dicto
dicendum restringam veteres astronomi ex officio instrumentorum et
diligenti consideratione inuenerunt lunam equalibus temporibus
inequaliter ferri sub zodiaco quemadmodum predictum est, cum
plurimas experti essent per zodiacum reuolutiones aut or-
bibus conclusissent orbe lune aut punctum in eo de-
signatum et sit id punctum exempli causa centrum epicicli ☾ mo-
ueri ab occidente in orientem per totum zodiacum in 27 diebus
7 horis 43 minutis et 5 secundis, hoc reuolutionis tempus uia
multiplicationis resolutum in secunda facit 2360585 —
et rursus per 360 gradus zodiaci secanti in tertia faciunt ut supra
77760000 hic numerus diuisus per secunda temporis ea in-
uenta relinquet in quotiente 32 tertia 56 quarta 28 5ta quae
particulas zodiaci respondentes uni secundo temporis reuolutionis orbis
lunaris, et ex consequentia uni minuto temporis respondent 32 secunda
56 tertia, 28 quarta fere et insuper ex consequentia uni hore respondent
32 minuta, 56 secunda, 8 tertia pene quae per 24 horas multiplicata
constituunt motum medium ☾ unius diei naturalis scilicet 13 gradus
10 minuta, 35 secunda, 1 tertia. Differt autem ☾ a sole in eo quod
habet epiciclum id est quandam speram profunditati orbis lune im-
mersam, duxerunt veteres lineam certa ex ratione imma-
ginatam per centrum huius epicicli usque ad zodiacum et inuenerunt
quod linea omni die naturali mouetur secundum ordinem

zodiaci 13 g, 10 mi., 35 s[ecun]d[is] [illegible], et propter
[illegible] linea uniformitate et equalitate motus vocaverunt
ea linea medii motus lune. Et arcum a principio ✳

Abbreviatio temporis

Dies		d	
Hore	~~h~~	H h	h
Minuta	~~m m~~	mi.	m
secunda	~~2~~	sec.	2
Tercia		3	
Quarta		4	
Quinta		5	
Sexta		6	

Abbreviatio partium zodiaci.

Signum si s
Gradus g
Minuta mi. m
secunda 2
reliqua ut supra

✳ arietis usque in hanc lineam vocaverunt medium lune sive equalem ex [illegible] supra in sole exposita, et inde composuerunt tabulas medii motus lune, in horis, diebus, mensibus, et annis. Motus autem verus lune in suo epi|ciclo, que linea ex centro mundi afferta per centrum lune ad zodiacum ostendit eius verum locum, et distat ad maximum a linea medii loci 7 g et 34 mi. alfonso id est verte, et arcus ab initio ♈ in hanc lineam acceptus appellatur verus motus lune. His duobus exceptis alie considerationes sunt reliquorum partium motus, tum medios tum veros et motum lineos propter

vide partis. dic. alma. ca. 4

Tertio loco adnotandum, de asterismis 12 signorum
zodiaci, eorum et aspectum caracteribus, non in si-
mulacris in ipsa mundi, in celum et aliis non cara-
differentiis, sed in horum rerum tractatio potissimum
spectat ad notitiam celestium motuum, quibus expeueri-
... sunt addite. non erit superuacaneum potissimum
noviciis id crebro repetere quod sex commoditate afferunt
Caracteres enim signorum stricte aut ... re-
spectum ad effigies animalium sive partium earundem
a quibus nomina in celo sunt sortita Aries enim in maior
est viribus in cornibus, quum etiam stelle sunt prime in desig-
nacione huius imaginis in ipso celo stellato per eius cornua
figurat ut sic ♈ Taurus maior eius fortitudo in cor-
nibus, capite et collo, et in firmamento in eius facie
sunt plures stelle notatu digne, puta grades ... prima
... aldebaran i. oculus tauri stella prime magni-
a ... regia appellata, et a Germanis
i. vaga stellarum
... stellas ... numerata ... tauro de-
nat caracter cornum et capitis sic ♉ Gemini sig-
nat per duos tractus per lineolas quitos sic ♊ indicantes
per geminos par amicitie puta castore et polluce
, quos poete asserunt omnium fratrum amantissimos fuisse,
ut ... de principatu contendisse, neque ulla re sine ...
... ... per quibus beneficiis eorum ...

♈

♉

Ich mein man darff sich die hörner nit binde warn der wyn solle ziehen ir kumend er bar hin wol ÷

♊

Stelle maxime vigoris et quatunis dicet stelle ... ÷

♋ sidera eos construxisse existimarunt Cancer notatum creditur
ab oculis quos ipse posuit, cancer enim quod in piscis habeat oculos
quos se posuit, ita ut a facie et tergo videre videatur sic ♋
vel a principio eius brachiis aut oculis quibus eminent crustaceum
aut forfices sic ♋ Leonis figura per caudam inferius
♌ a posterioribus demissa depinxerunt sic ♌ leonem enim animus
♍ per caudam cognoscimus sicuti equum per aures Virgo a fimbria
eius vestimenti figuratur in qua tres lucent stellae in recta
fere linea locatae sic ♍ Alii formant hunc caracterem
a primis duabus literis [illegible] huius nominis virgine quae sunt s
ra [illegible] ita enim graece scribitur virginem per caracterem
♎ sic ♎ Libra per figuram eius instar sic notatur
♏ ♎ Scorpionis caudam plures tres nodos aut spondilos
ornatos 10 stellis ex cuius postremo nodo exit aculeus
sive spina quae a cauda effigiatur sic ♏ Sagittarium
♐ pinxerunt per sagittam quae ob acrem in scorpionis caudam
♑ dirigit ♐ ut sic ♐ Capricornus ob caudam pistinam
inflexam sic scribitur ♑ ut sic ♑ nonnulli credunt hunc
caracterem sumptum a primis literis nominis graeci, dicitur
♒ enim graece tragos sic ♑ Aquarius per aquam ex eius
urna vel amphora effluentem sic pingitur sic ♒
♓ Pisces per duos pisces vinculo aut colligatura iunctos
ut sic ♓ Praeterea ceterarum figuras seu
eorum adinventas, figuratur aut per assertionem ad unum
quemlibet eorum divini viros olim fictos poetarum effingebant

♄ Saturnus igitur autore Hesiodo celi et terre filius, ceteris
fratribus audatior, falce recipiens Celi genitalia pa-
tris incidit in mareque proiecit sic dictus quia ex devo-
ratis filiis se saturavit, ore enim natos comedisse
fingitur, qui a grecis Chronos appellatus, quod annos
precise insaturabiliter exedat, etas enim et invidiosa
vetustas tacito pede omnia consumit, ab eo summum
omnium erraticum astrorum nomen accepit, cuius
caracter fingitur ad similitudinem horis seu sic te-
nens falce aut [serpens] serrula sic ♄

♃ Jupiter vero deus creatus Saturni et Opis filius, cui cum
Cyclopes unoculi superbum ... dederunt tonitrum,
fabricaruntque fulmina, hinc Jupiter stella occasio-
nem sumpsit deus et autor fulminum, unde queri-
tur sunt verba Didonis ad sororem, sic,
Sed mihi vel tellus optem prius ima dehiscat
Vel pater omnipotens adigat me fulmine ad umbras
Pallentes umbras Herebi etc et idem ... eodem
Jupiter omnipotens etc
Aspicis hec an te genitor cum fulmina torques
Nequicquam horremus caecique in nubibus ignes
Terrificant animos et inania murmura miscent
Pli. li. 2 ca. 54, ... historiam tuus asserit iove

prima fulmina ravitari quo Ioui trisulcum pinge-
batur fulmen, et cuiusdam naturalium speculatores tria
fulminum posuit genera, puta terrens, findens
et adurens; hinc Iouis caracter ad designandum
triplex fulmen sic figuratur ♃, Mars belli deus ♂
iunonis absque patre filius, ex herba quam sibi flora mo-
strauit ei promissa, a quo tum capud astrum nomine
sibi grece ares, cuius caracter a sagitta bellica ob mac-
te armorum dannum sic formatur ♂. Sol ex hyperio- ☉
ne filio celi et terre et aurora natus, unde quidam astrum
nomine sumpsit quod solus in celestis est aliis obtenebratis
astris appareat, grece helios; cuius figura circulare quod
perfectior sic pingitur ☉, mercurius primo fatur. Dicit
appollinis nomine multiplici interpretatur ad solem referri,
cuiusquidem interpretatio est prima huius nominis licteram
retinere stantem respondi, hoc est, apollo ab a
i. sine et polle multi ob tota claritate qua solus domi-
nauit, cuius simulacrum pingitur dextera manu ci-
thara, pomum aureum ob victorie signum, et ob huius ♀
pomi meriti solet figurari Venus dea (sic ut merco-
rii placet) dicta quod ad res omnes veniat, ex testibus
celi et maris spuma genita quo grece aphrodite
appellata ab aphros i. spuma cuius filius cupido

Venus venit in omnia re[s] i. venustas

geminas fingit pharetra sagittas alta aurata unam quae saepius sauciat et raro ignis homines vulnerat aurata fingi arbitramur quod pulchritudo saepissime amorem facit, vel quod amor sit nitidus et humens ut amor aurea ... Plumbea ... Altera ... ideo plumbeam ... feretra ... alligata ob frigiditatem ... autore plinio li. 34 ca. 18 et ultimo, ... phosphoros ... latine lucifer ... oriente ... subsequitur ... duplici sagitta ... ♀ ... phosphoros ... Mercurium ... genitum ... eloquentie, mercatorum ... ... capitis 4 ... nuncupant

Vade age nate voca zephyros et labere pennis

Omnis amans ... periis ÷

Carmina laudat ... ÷

Cupidinem ... fugat veneres

Plumbum positum ... ÷

☿

Verbera ... fugat omnino veneres ... ÷

& ideo in eadem interpretatione diuum fecit Mercurii uisa(?) per
auras, hinc sextum vagans astrum nuncii nomen
arripuit de quo plura apud Juli. Fir. li. 2 mathe-
seos notauimus et in memoratis sic pingitur ☿

Parire(?) vis lune et generare —

☾ Luna ex Hyperione et Aurora nata, appellatur Phebe, Dia-
na, Lucina et ~~arth~~ acrothomis(?) artemis, infimo astro nomen
dedit, quae ob id quod semper sub semicirculari figura conspicitur
sic caracterizatur ☾ preterea quia linea ecliptica sive iter solis
semper ~~[illegible]~~ lune circulum in duabus secat partibus, altera scilicet a qua li-
nea in septentrionem conscripsit arcum describens, caput draconis
lune dicitur et sic pingitur ☊, altera quae in meridiem
vergit arcum describendo, cauda dicta sic figuratur ☋, arcum
versus meridiem describendo eclip[tica] linea. Non negamus
hos caracteres aliter posse figurari quemadmodum in ve-
tustis libris et apud nonnullos recentiores invenimus
pro beneplacito suo ac consuetudine ducti, nos retinere
a tempore nostro communium non ab re imitati sumus

Luna est dea post partum —

Luna est dea [illegible] qua [illegible], lacus, et [illegible] —

[illegible] caro dico [illegible] sine [illegible] itate —

Luna dea volitare [illegible] area que est ve- rissimi [illegible] Macro. li. 1 Satur. et Saturn. —

Ad posteriorem aspectum aut radiationum planetarum
☍ caracteres qui sunt Trientis(?) principii ex [illegible] edunt
lineola quasi duos circulos iungens ☍ aut [illegible] stat
□ sic ☍ ☍ Quadratus, quadratalis, ~~tes~~ tetragonus destituto
✱ quarto aspectu per schema geometricum sic pingitur □ Sextans
hexagonus, sexagenarius vulgo sextilis, per figuram secus stelle
△ habens sex apices figuratur sic ✱ Trientalis, triquetrus,

-rigorum observato termino, a figura triangulari effigiem capit sic
△ Semissis, diametra radiatio, oppositus aspectus aut
contrapositus, quod fit per diametrum circuli depingiturque aut per
duos circulos sese contingentes oppositos ut sic ∞ aut
per duos circulos contortos ○–○ Reliqua de aspectibus quam etiam
plura in sequentibus apparent

Jan.	Febru.	Mar.	April.	Mai.	Jun.	17 z
♑	♒	♓	♈	♉	♊	18 5
frigida sicca terra 4 1	frigida humida Venenosus 2	aquatica frigida 4 1	aestiva ignea terra 4	sicca terra Virga 4	humida Vectiva 3	19 t
Juli	Augu.	Septe.	Octob.	Nove.	Dece.	20 b
♋	♌	♍	♎	♏	♐	21 e
Sidera 4	Summa 4	Solet 2	ratio 1	Tosica 3	Igitur 1	23 3

Quarto loco ornamentum Spiritus committit
omnis autem motus vero hic designatus ad
meridiem refert ut Hic paucis contradicam, (dum
ut placet grammaticis) vel a duo + a omni
est autem imperium (auctore Marco . 1 Saturno) Sol,
nigit cum nec ipse imperium recedere solus na-
turam videt accedere, sed cum esse cuncta
ac sole clarius docet [illegible] nihilominus . 2 plat
id primo per hominem ubi manifestius scribit omnis
appellatione solis intelligi, dein adduxit de Græcos
platonis maximum in celo Jovem solis velut sub appel-

Kain ephemeri- / des das nit er- / macht hab das / ist mir 10000 / mol durch die / hend geloffen:

Der Teufel Luther / hat die heiligen / den teufel geheissen / das sy mich im / schlaff es sy in / lieb oder laidt

Motus solis tibi se / ad astrum. Sicut / sanguinis etiam / ad iudices:

Sol dirigit / omnia astra:

Zeno fuit Sum- / mus statuta forte

Ego nunquam legi / de hora doctrina / talia quam nunquam / sit cum tendatur-

latione iouis intelligi elato cursu velocitate siderum
monstrat, et assirij solem sub iouis nomine quem diuhe-
liopolita cognominant maximis ceremonijs celebrarunt
, et ad idem plura legito, deinde vsque dies a diue i
ioue, hoc est sole, quem quidem solem, marcus t. in de somnio
scipionis testimonio heracliti solem celestis lucis appellat
, et tullius de re pub. ducem, principem et moderatorem
luminum reliquorum, mista sua luce completa et lu-
strata, et pli. li. 2 ca. 6 asserit solem praecipuum, ceteri-
mum, quasi dia intuente, lumine suum ceteris sideribus
fenerante, a nobiliore et dignmore vsque parte dici
naturalis complectens diem artificialem cum nocte
si a lumine dies appellatur, quamquam a tenebris
aut nocte quod vera vsque obtinuit vt circa nostro
commemorationem dierum numerum explicet, diuinum cum
10o die iulij luna coit in ob, et 13 die eiusdem ☉
et ☾ opponuntur ..., quod contra obseruamus in his quae
nocte accidunt, vt in circo anno christi 1530 mense
tota eclipsabitur ☾ die 6 octobris, quae sane eclipsis
accidet nocturno tempore post meridiem numerandi dici
hora completa 12ma berg et quod aliam partem obseruatio-
nem ferunt maiores mei vetustos germani, qui diem
a nocte appellabant, testis est cor. tacitus in de situ

	moribus et populis germanie nunc hec sunt verba [illegible]
Wir germani sind alzit ungeschickt gewesen und sind es noch und solt ma nich halten	nisi quod fortunam et subito arriderit certis diebus in
	aut inchoat ☾ aut implet ita coeptis edunt
	hec auspicatissimum initium reddunt, nec dierum
In gestapsapen bandit hod die schnoch uff stellt	numero ut nos sed noctium computant, sic constituunt
	sic condicunt, nox ducere diem videtur hec tantum.
Longobardi populi Langbart	Est autem (ut nos vulgariter pronunciamus) dies geminus arti-
	ficialis scilicet et naturalis, artificialis hora est latio solis
Tacitus fuit in germania 70 annis post Christum	super horizonte id est tempus revolutionis latione id est motum solis
	super horizonte, mora enim qua sol ab ortu in occasum
	tendens mundum occupat hemisperium vel dies artificialis
Magnus germanie feminarum est nova nomina	et ipse in diversis terre partibus sive habitationibus est
	principium ♈ 2 ♎ est diversus, quia exempli anno
Femina no locat in ♂	salutis 1527 die 10 die Julii ☉ possidet cancri
	gradum 26, tunc dies artificialis tubinge
Dorata ros dat acceri nova ♂ ☉ et ☾	continet 15 horas 27 mi., Vlme 14 h 48 mi.
	in Lubeco 16 h 26 mi. [illegible], artificiales
Afros sep. libert. aglitatem	dicunt quod habitationes terre apud quas ipse dies diversifi-
	catur sunt quedam artificialia ab arte prodeuntia et voluntate
	et est quod voluntatem quod tales et tales loci habitentur ut
	no, Omnis autem dies artificiales sumit principium
	in oriente id est in solis exortu finemque finit in occasum
	Nox vero est latio ☉ sub horizonte, tempus enim in [illegible]

dia que sunt in celo sunt ho- ...tarie	Huiusmodi motum sub horizonte. De nocte naturali
	Dies est tempus unius revolutionis ☉ ad motum equi-
	tatis primi* mobilis, a certo puncto signato [puta ab horizonte vel meridiano] usque quo
primi* mobilis ea- ...sit sicut ipsa solis	redit inde ad eundem, et complectitur 24 horas, aggregans
	diem artificialem cum nocte, tamquam eius partes, nocte cum
Magna chaldaica dies	(auctore Sacrobosco) pars est diei [naturalis], hunc diem vocat Ptolo-
	meus in almag. ~~[illegible]~~ diem, cuius [illegible] li. 3 ca. 10
... sequentes	hoc sit; convenit nos permittere [i. de diebus naturalibus] de diversitate dierum
	cum noctibus, scilicet diversitate que est inter diem unius cum
* ... inter duos	nocte* sua et diem alterius cum nocte eius, ubi
... naturales	communiter sic dicit, Dies est tempus constans ex

24 horis quod simul continet diem et noctem. Huius diei
naturalis principium apud diversas gentes varium
variatur de ea re scribit Marcus Varro in li. rerum
humanarum que de diebus scripsit cuius [illegible] citat
Macro. 1 Satur. et aulus gellius li. 3 noctium atticarum
ca. 2, et Pli. li. 2 ca. 79, horum enim est fere una
sententia; dicta harum summa, Babilonii inter duos
solis exortus, hoc est a solis exortu ad exortum eiusdem
incipiente, a sole supra terram exorto diei initium statu-
erunt quod in alium solis exortum finierunt, ut spatium
unius diei nomine vocaverunt. Athenienses aliter observa-
verunt, scilicet inter duos occasus, hoc est, a solis occasu prin-
cipium diei sumentes, usque alium occasum finientes,

ce id medium tempus unum diem esse dixere Umbri (et arabes) vm
et eundem diem dixisse a meridie in meridiem sequentem,
accedit igitur a ☉ meridie possidente et in eundem
sese finit. Sacerdotes (et ante eorum tempus egiptii) Romani et qui diem diffinivere
civilem, item egiptii et Hipparchus a media nocte in
mediam, faciunt huius principium diei a media nocte
[illegible] et est idem a 6 noctis hora et in eadem
finiunt. Addit plinius quod Varro, Macrobius et alii
tenuerunt, id est, vulgus a luce in tenebras, hoc est
ab aurora in crepusculum vespertinum, inchoat
enim vulgus diem ab aurora aut diluculo quando primi
phebi radii in oriente splendescere incipiunt, finitque
in tenebras i. crepusculum vespertinum, hoc est,
in tempus quo solares radii desinunt noctemque exorta
incipit. Libuit commemorare paucula hec addere
Bohemi cum Babiloniis concordant, cum Atheniensibus
vero tempestate itali, Judei nonnihil accedunt au-
spicatos dies ab hora 6 pomeridiana, in ~~ead~~
eadem die postera finientes, Umbris consentiunt astro-
nomi veteres et recentiores tamquam commodiorem supputa-
tionibus astronomicis, testes ptolemeo dic. 3 almag. ca. 15
Joannes a monte regio li. 3 epitomes. ca. 24, albategnius
magnus li. 3 in abbreviat. almag. et alfraganus

Umbri finit initi ptolo. li. 3 ca. 1 tab. o [illegible] plin. li. 3 ca. 14 hodie Umbria ducatus spoletanus

Hipparchus vir doctissimus multis fuit laudatus

Orthodoxi fuerunt christiani

Aurora incipit cum radii solis apparent in nubibus

Die 15 iulii dies [illegible] habet horas 21 horas [illegible] inchoat die ab aurora

Judei sexta incipiunt diem ab hora 6 post meridiem

Dua 11 Rarctiones scis roes a nocte incipio, Johannes
grunnd, geor. pinlarch. z retraci, Verum hac dici
a meridie incepisse Varro quem sequitur macro.
z gellius ite seorsus absurdum esse putat, Logito
Commendat idem Varro populum romanum qui dies
singulos numerat a media nocte ad mediam pro-
ximam, z id multis ostendit argumentis, teneo,
Et hodie ecclesia etiam romana ob certas causas
diem a media nocte incepit, eius enim ee ma
teria Christe media nocte in bethleem natus asserit-
, ~~[illegible]~~ z mathei 25 media nocte clamor factus
est ecce sponsus venit Et Assignatur etiam ad hoc peris
via z multa circa, audi nunc lectorem bernardum in
ca. qui ee pte de feriis sic loquitur dies incipit
z terminat diversis horis diversos respectu, in
cipit a vesperis quantum ad officii celebrationem
Ut in ca. cesti qui ee pte z etiam praedicto
... dies dominicos, z ... supputationem
fictione iuris Ut 75 dist. quod a patribus quo ad
inditum incipit mane z terminatur in fine
dici ante noctis tenebras, sup de off. iudic. de
legati ca. consuluit, z in antatis de iudicibus
§ sedebunt calla 6 quo ad contractus media nocte

Vespere deberent
... solem ...
... patere =

*
... in athenis
... z iudeis =

▽
... in vulgo

△
... in romano

terminat et incipit ut in decretali continetur et di-
stinctio eadem titulo more, quod ad esum carnium post
computus in arbitrariis vesperas de observa. dist. 3 de esu. Quantum ad obser-
vationem temporis in octavo festo sup. de tempore. 1
, secundum consuetudinem locorum consideret hora 16 dist.
ultima hieronymus ex. Eadem hora vires (quas computistae
vocant in eorum computis ecclesiasticis de dierum
inceptione non ubique fides est habenda, quibus canticis
versibus Lunae naturalis vigintiquatuor horis
Constat, et a variis diversa exordia sumit
computistarum Mane de hora pans incipit, astra sequentes
In medio lucis, Iudaei vespere, sancta
Inchoat ecclesia medio sub tempore noctis Hactenus
de dierum inceptione et finitione —

De diebus naturalibus Ceterum adest aliud de diebus circa aequales supponimus
velut supputatio postulat astronomica de quibus ante
in die naturali quod (ut diximus) computistis astronomis
a meridie initium sumit. Advertendum quod de die
naturali aequali et inaequali abunde et utiliter scribit
Scriptores Ptolemaeus dictione 3 almagesti cap. 10, et Albertus magnus in
abbreviatione almagesti li. 3 ca. 18, 19, 20, 21
, 22, 23, 24 et 25, Ioannes a Monte regio li.
3 epitomae in almagestum ca. 22, 23, 24, 25

Equalis

26, 27, 28, 29, 30, Est igitur dies natura-
lis duplex s. equalis et inequalis. Equalis, medius sive
medioris est tempus integre revolutionis equinoctialis
a certo puncto donec ad eundem redeat, et insuper
de eadem equinoctiali quantum movetur sol motu suo me-
dio diverso in zodiaco s. 59 mi. et 8 2a, sic quantum te-
mpus est a puncto meridiei in puncto meridiei tota-
lis dies naturalis, unde in omni die equali fit una
revolutio equinoctialis tota cum additione tanti arcus ipsius
equatoris quantus est medius motus sol in zodiaco et hic semper
est 59 mi. et 8 2a, et tales hoc sunt tres dies
naturales medii equales, et dicuntur medii quia sunt medii
inter dies minores et maiores inequales, et ad me-
dium [illegible] dies equalis computatur omnis planetarum
motus, quemadmodum supra dicimus, astronomos
ipsos [illegible] in eorum negotiis ad inve-
stigandum equi [illegible] Inequalis dies autem
differens, diversus, temporalis aut apparens est
tempus integre revolutionis solis ad motum equinoc-
tialis primi mobilis plane remanenti a certo puncto
donec ad ipsum redeat, et cum tanta equinoctialis parte
quanta de vero motu solis illa die ascendit, intellige
de ascensione recta. Est igitur ut (diurnus [illegible])

Margin notes:

* fuit in tempore ... 3 mi. et 57 2a
* notatur dies apparens ... ma ... in equatore ...
* pro totum ... anni
* Omnis dies naturalis equalis ... annorum ... 24 horas, 3 mi. 57 ... dies naturales astronomicus et est solis ... dies sunt inequales

Inequalis

* notatur dies ... motum solis

11

Alia diffinitio — dies diversus autem inequalis tempus quod consumit sol in
percurrit rotam sui corporis in linea medii celi,
hoc est in meridiano circulo donec iterum ipsi
redeat ad eundem circulum meridianum, sunt enim
tempus est a puncto meridiei in punctum meridiei
factus et dies naturalis diversus et hoc est tempus
quo revolvitur totus equinoctialis et in hoc tanta portio
ascensionalis quanta respondet arcui ecliptice quem sol illo
die pertransivit .i. motu vero diurno ☉ huius diei
, et hec portio equinoctialis superaddita integre revolu-
Additamentum quid sit — tioni equinoctialis dicitur additamentum, et quia sol
secundum verum motum suum diurnum quandoque plus
Cur inequalitas dierum naturalium — quandoque minus percurrit de zodiaco et ad diversas
partes zodiaci diverse et inequales sunt ascensiones etiam
recte, sunt ideo dies diversi inequales, ita quod quidam
sunt maiores quidam vero minores diebus mediis
Ma[illegible] naturalis ab ascensionibus — et incipiunt isti dies ab ascensionibus in meridie i.e.
cum sol meridianum possidet circulum, quia si ab
oriente inciperent plures diversitates reciperet et ma-
iores inequalitates ut inferius dicetur, meridiani
Nota de meridiano — quippe circuli in omnibus habitationibus sunt unifor-
mes eo quod orbes transeunt per utrosque polos mundi
quamvisque varie horizontes tali unde fit quod quilibet

pars zodiaci assignati per quemvis meridianum cum
liter transit ut V signum in spera recta oritur
in una hora et fere 5 2 min., in eo tempore pertransit
V eum meridianum totius orbis habitati, unde sequitur
quod additio haec quam sumit ex tab. equationum dierum
in omni habitatione est equalis, quia per ascensiones rectas
est composita, pars enim illa zodiaci quam ☉ in die per-
transit et additur revolutioni equinoctialis in orbis
equinoctialibus habet equalem ascensione recta. Hoc si dies
ab ortu inciperent et per horizontes obliquos fieret
operatio, quoniam cum regiones habentes diversas latitudines
sive elevationes polares habent diversos horizontes
obliquos et ex consequenti diversas et inequales ascen-
siones obliquas secundum latitudinis sue distantiam, quam additionem
revolutioni equinoctialis contingeret dies naturales in-
ter se differentes, et oporteret facere pro singulis latitudinibus
componere propriam tabulam equationum dierum, quod esset
valde operosum, in vero sufficiat nobis regionibus
die a meridie inchoando. Addo quod per diversas
latitudines ortus solis multum variatur, nec ita variatio
in tempore diei artificialis unde fieret magna
na confusio in inceptione diei quia astronomi ut
hec effugerent consulto die a meridie inchoarunt

Quare tab. equationis dierum ubique sit equalis

Argumentum

Regula

Aliud argumentum

In exemplo facile reperies afferatur initium signi II
, quod ☉ cum primo eius gradu graditur, quod una tempestate quasi
promodum accidit die 11 maij, et sit latitudo regi-
onis 6 gradus ascensio obliqua pro uno gradu ad principium
II est 1 gradus 2 minuta; verus motus ☉ in die natu-
rali 57 minuta 18 secunda, cui sic vero motui respondet
ascensio obliqua 59 minuta 2 secunda totius diei artificialis
12 hore 18 minuta, ortus ☉ 5ta hora 51 minuta. Sit iterum
latitudo regionis 49 graduum ascensio obliqua 1 gradus ad ini-
tium II est 45 minuta, verus motus ☉ in die natu-
rali ut supra 57 minuta 18 secunda, cui respondet ascensio
obliqua 42 minuta et 58 secunda, totius diei artificialis
15 horarum 20 minuta, ortus ☉ 4 hora ~~[illegible]~~ 20 minuta.
Sit ultimo latitudo regionis 60 gradus, ascensio obliqua
pro uno gradu ad exordium II est 30 minuta, verus
motus solis ut in supra, cui respondet ascensio obliqua
28 minuta 36 secunda, totius diei artificialis 17 hore
16 minuta, ortus ☉ 3 hora 22 minuta. His habitis confer
minute ascensiones obliquas harum trium latitudinum correspon-
tas pro uno die scilicet ad 11 diem maij, et pro uno gradu
unius signi scilicet II, puta 59 minuta 2 secunda, 42 minuta
58 secunda, et 28 minuta 36 secunda, et videbis pro uno die
collato differentiam non a superiore differentia immensa differentia

ascensionum ita signatarum. Rursus item atque solares quar-
tum latitudinum minuunt ꝑ 5 h 51 mi., 4 h z 20 mi.
, z 3 h 22 mi. rursus inaequales distantias ortuum ꝑ
uno die 1 ora efficiunt duarum ascensionum auspirando
die a meridie. Porro concedendum esse haud arbi-
tramur, dies naturales diversos duplici ratio-
ne esse inaequales, una quidem quod ☉ gratia ad verum
eius motum temporibus aequalibus inaequales arcus de orbe signo-
rum abscindit, quod tabella praedicta sub latere ostendit,
sicut eam principium ♍ concordet diurnus eius motus
in virgine numeratus est 59 mi. 6 2, ad initium
69 57 mi. 4 2, ad principium ♏ 1 g 0 mi. 18 2
, ad initium ♑ 1 g 1 mi. 30 2 erit. Alia quod arcus
aequales eclipticae inaequales habent ascensiones tam rectas tam
obliquas, exemplum de ascensione recta, uni gradui ad
exordium ♍ respondet ascensio recta 0 g 55 mi. facit
in tempore 3 mi. 40 2, uni autem gradui ad initium
♑ reddit ascensio recta 1 g 6 mi. facit in tempore
4 mi. 24 2, exemplum de ascensione obliqua, ubi
polus elevatur 49 gradibus, uni gradui ad principium
♍ adaptatur ascensio obliqua 0 g 27 mi. facit in tem-
pore 1 mi. 48 2, uni gradui ad initium ♑ adaptatur
ascensio obliqua 1 g 5 mi., facit in tempore 4 mi.
20 2, erit hoc quod inferet haec conclusio. Dies na-

inde diversi sunt inequales probatur quod dies na-
turales diversi sunt a tempore quo revolvitur totius
equinoctialis et tanta portio eiusdem quanta ascensio-
ne arcus ecliptice quem sol motu proprio eo tempore
perambulat sed hec portiones sunt inequales
ergo dies naturales sunt inequales consequentia
tenet quia si equalibus inequalia addantur reliqua
erunt inequalia per tertiam conceptionem primi Euclidis
dies exempli causa ad principium ♈ revolvitur
totius equinoctialis completa 360 gradus ingredior
cum ♈ principio in tabella supra exposita et sub
titulo ascensionum rectarum offendo 0 gradus 54
minuta 10 secunda ascensionis recte, quibus addo revolu-
tionem equinoctialis i. 360 gradibus et colligo 360 gradus
54 minuta et 10 secunda, hic est numerus respondens diei
naturali qui conversus in tempus facit 24 horas 3
minuta et 37 secunda diei naturalis ad initium ♈, dona[ndo]
de singulis 15 gradibus 1 hora, et 54 minutis ac 10
secundis, 3 minuta et 37 secunda temporis quemadmodum ex inserto ♈
o versus dextra sub titulo temporum respondentium in propos[ito]
videbis Deinde ad initium ♋ quod revolvitur etiam
integer equinoctialis, intro cum ♋ principio tabella
, et sub titulo ascensionum rectarum invenio 1 gradum

7 min. et 33 2a que numero revolutionis equinoctialis
.i. 360 graduum, et proportio 361 gradus 7 min. et 33 2a.
numerum respondentem diei naturali, quod in tempore quando
sic facit 24 horas, 4 min., 30 2a, diem natu-
ralem ad principium ♋, horum quidem duorum dierum
ad principium ♈ et ♋, 24 hore et item 24 hore
sunt utique numeri equales. si ergo 24 horis ad ini-
tium ♈ addidero 3 min. et 37 2a colligo diem natu-
ralem differentem 24 H., 3 min. et 37 2a, item si 24 hor[is]
ad exordium ♋ adiecero 4 min. et 30 2a, congrego
diem naturalem differentem 24 horarum 4 min., 30 2a
, en hij duo numeri horum dierum differentium
sunt inuicem inequales. ergo quamuis exemplo bene
roboratur et quod sane alia exempla fere innumera
officio tabelle tradite facile adducere potes. Hinc
etiam pata est, hos dies naturales qui differentes di-
cuntur, non esse mensuram motuum aliorum celestium cum ine-
quales sint, oportet enim mensuram signandi alios dies
quod equales esset ostendimus quod equales esset sicut hic differen-
tia ♈ sito, dies naturales dicuntur inequales, non ad
oes dies anni, nam dies naturalis respondens principio ♈
, est equalis huic qui accidit ad initium ♋, item ad
15 gradum tauri quadrat in virgine cum die ad 15 gradum

et hoc tabelli officio facile cognoscitur, sed de mensi
ad nonnullos predictos et sequentes sicut mos est
exercitium manifestabit, et idem dicit differens
, quia unus ab alio (ut communiter dicimus) in aliquo (si sit
res modica) distat. Quod et idem diversus i. varius et
separatus, quia unus ab alio se variat et separat. Dicit etiam
temporalis, computum more quo dierum et gubernamentorum
computatum per horas inequales vel dierum et noctium distribuebat
quos temporales nominaverunt, quod per eas certe tempora distingue-
bant, sic in meo proposito propter dierum naturalium
inequalitatem eos temporales nominavi. Et diversi dies
differunt, dicuntur apparentes, vulgus enim iudicat eos
dies equales ex eo quod sol in incepcione et finitione
meridianum possidet, et tamen in veritate non
sunt equales sed quantum vulgo equales apparent quia
unus ab alio in re minutissima fere distat
quam vulgus capere nequit. Contemplari exercitium
propter nonnullos subiungere decrevimus singulares
tabellas super exercitata cum principio vel medio
signi optati, et quod ex dictis [illegible] dicta de
sub titulo temporum correspondentium ascensioni-
bus et equalium sub titulo temporum correspondentium ascensioni
recti. Sese offert constituto 24 horis, et sufficientibus
in die naturali inequali differentia aut diversi-

z hor in bruimestu obtinet Xitati Esto igitur
☉ in principio ♈ qd nro tpe accidit die 11 marcij
, intro ergo tabella in 0 gradu ♈, z offendo sub titulo
tempor 3 m. 37 2 q addo 24 horis z colligo
die naturale meqle, 24 horarum, 3 m. 2 37 2
ad principiu ♈ aut die 11 marcij Deinde intro
in eadem tabella in 15 gradu ♈, qd usu venit
26 die marcij, z invenio de tpe 3 m 2 35 2
q iungo 24 horis z similiter die naturale meqle
24 horarum, 3 m. 2 35 2, habitis his duobus
diebus meqlibus incipio extrahere reliquos dies me-
qles ad gradus intermedios inter 0 gradum ♈ z 15 gradum
eiusdem, vel inter 11 die marcij z 26 eiusdem
video qd dies meqlis ad 15 gradum ♈ acceptus
est minor in 2 2 eo q ad principia ♈ accepti
, quare scio qd ab initio ♈ usque in 15 gradum eiusdem
dies meqles decrescunt z minorant, multiplico igitur
2 2 quibus 2 dies est minor primo per 60, z habeo
120 3, q divido per 15, z remanet in quotiente 8
3 q sunt 8 3 subtraho a tpe dies meqlis ad
principium ♈ aut 11 dies marcij supra inventis
z remanet dies naturalis meqlis ad 1 gradum ♈

aut ad 12 diem martii scilicet 24 horae, 3 minuta, 36 secunda 52 tertia. Et conversim ab eo die inaequali iam ad 1 gradum V aut ad 12 diem martii extractum minimo iterum 8 tertia et habeo diem inaequalem ad 2 gradum V aut ad diem 13 martii, puta 24 H, 3 minuta 36 secunda et 44 tertia, et hoc parte per subtractionem 8 tertiarum continuo dies inaequales decrescentes usque ad 15 gradum V aut 26 diem martii, iuxta sequentem tabellam.

In casu quod unus dies inaequalis esset minor et sequens maior, tunc dierum extensio aut continuatio fit per additionem 3 tertiarum [?] Vides nunc radicem huius [?] dies differentes inter se et etiam ad mediocres relatos esse inaequales, ut vera [illegible] a mota ratione li. 3 epitomatum ca. 22 in fine corollarium nota dignum adverte.

Tab. dierum naturalium inaequalium

Martii	G	H	m	2a	3a
11	0	24	3	37	0
12	1	24	3	36	52
13	2	24	3	36	44
14	3	24	3	36	36
15	4	24	3	36	28
16	5	24	3	36	20
17	6	24	3	36	12
18	7	24	3	36	4
19	8	24	3	35	56
20	9	24	3	35	48
21	10	24	3	35	40
22	11	24	3	35	32
23	12	24	3	35	24
24	13	24	3	35	16
25	14	24	3	35	8
26	15	24	3	35	0

Patet ergo (inquit) dies naturales differentes unum ab alio atque a mediocribus differre, et licet unus dies differens parum ab uno die [illegible] differat et insensibiliter, in pluribus tamen [illegible] differat collecta quantitate de diebus hac diversitate [?]

Nota maxima aequatio dierum secundum Purbachium est 32 m 48 2a

numerandum est efficit hec mea ratio —

Tabella

Signa et gradus zodiaci		Veri motus ☉ in die naturali			Ascensiones omnium vertentium			Tempora ascensionum	
S	G	G	m	2	G	m	2	m	2
♈	0	0	59	6	0	54	10	3	37
♈	15	0	58	32	0	53	39	3	35
♉	0	0	58	2	0	55	7	3	40
♉	15	0	57	32	0	57	32	3	50
♊	0	0	57	18	1	0	10	4	1
♊	15	0	57	2	1	0	50	4	3
♋	0	0	57	0	1	2	42	4	11
♋	15	0	57	2	1	3	55	4	16
♌	0	0	57	18	0	59	13	3	57
♌	15	0	57	32	0	57	32	3	50
♍	0	0	58	2	0	55	8	3	41
♍	15	0	58	32	0	54	38	3	39
♎	0	0	59	6	0	54	10	3	37
♎	15	0	59	36	0	54	38	3	39
♏	0	1	0	18	0	57	17	3	49
♏	15	1	0	41	1	0	41	4	3
♐	0	1	1	12	1	4	16	4	17
♐	15	1	1	21	1	5	26	4	22
♑	0	1	1	30	1	7	33	4	30
♑	15	1	1	21	1	6	37	4	26
♒	0	1	1	12	1	3	14	4	13
♒	15	1	0	41	1	0	40	4	3
♓	0	1	0	18	0	57	17	3	49
♓	15	0	59	36	0	55	34	3	42

Cum vero doctissimus ille astrologus Arzachel in unum collegit minutas has proportionales, quibus dies naturales mediocres distat a diebus inequalibus, quam collectio tandem reuixit in tempora notatu dignum, minimeque est habendum, inde composite sunt tabule a veteribus et recentioribus astronomis questionis dierum in nocturnis approbaverunt, quam usus et commoditas quod diversis astronomis meditas quod haud parum enarrare potest, magnumque conferto re... tacuit tractatum quem in presentiarum misisse scimus; pariter tantummodo advertis, [illegible] lectores [illegible] unum de diebus naturalibus sive de diebus mediocribus et differentiis fere ... sive ... rogat [illegible] ... diurnis supputationes astronomicas ad tempora astronomica referendos, hoc est

Arzachel vixit ante 300 annos

Ver tab. astrono. dictum sunt vere referendo h. ad diversa tempora

ad diem astronomicum pertinet ad meridiem diei equalis,
nec iusta causa id expostulat. Ideo aut meridies
astronomicus vulgo et non satis doctis est incognitus, dicunt
enim tunc esse meridiem cum ☉ centrum stat in linea
aut circulo meridiano, habito respectu tempore astronomico
equali et per consequens propria innuenti officio loci solis et tabu-
le equationis dierum. nec sciunt tempus vulgi directum et
differens. hoc est dies astronomici equales et inequales.
omne tempus astronomicum equale continetur in tempore vulgari
et tabula ea notata, in qua scribuntur min. et 2a
temporis indicatio dierum, diversitate aut constantia in
tempus astronomicum et vulgarium. addit enim super tempus astro-
nomicum ut habeat tempus vulgarium et vocat hoc tempus
compositum equatio dierum, equatio i. iustificatio, explanatio
declaratio vel ostensio diei vel temporis vulgaris, ex eo
quod addit tempori equali astronomico, et melius diceret diver-
sitas sive differentia, tempus vulgi signat et sonat
horologia ferrea rotata sub tectis reposita, et hora-
ria solaria exposita versus 4 mundi cardines et alia
Neglecta horarum earum structura, per reductionem temporum astro-
nomicorum in tempora vulgarium nulla comperatur
superaddita nitentes ☌ et ☍ luminarium, ut necessario
occurrere movemur quod fit ex equatione dierum

Meridies astronomicus semper precedit meridiem vulgarem secundum equationem dierum

Coniunctio vera luminarium est que dicitur astronomica

Omne tempus astronomicum est equale.

Hic non sumitur equatio sicut in geometria

Si faber ferrarius faceret horologium et iustificaret in die purificationis marie anteque annus revolveretur horologium staret per dimidiam horam

mutationes mensurare quemadmodum variae sint ac di-
versissimum dependentes certo sciri possunt, neque tempus
eclipsium luminarium, hoc est initia, media et fines
earum a quoquam certe predici * ——— *

Digressio

Anno christi 17 currente ad 15 diem februarij ante
meridiem paucis horis defecit totus sol in urbe roma-
na et eodem anno mortuus est augustus Sol in 26
gradu aquarij, die mortis [illegible] in 26 gradu ♌, obijt 14
Kal. septembris i. 19 die augusti ———

* De eclipsibus ac multis aliis acceptam simili ratione referam
Anno christi 1530 currente die 6 octobris luna
totaliter deficiet, et iuxta tempus astronomicum i. equale
eius initium accidet post meridiem memorati diei
hora 9, min. 48, ideo si in lapso illo tempore oculos
in lunam direxeris, videbis perfecto toto orbe lu-
minis plenam, [illegible] tenebrositate, mini-
mum [illegible] hora 10 sequente in signata [illegible] totus fine for-
mae apparebit, si vero tunc initio astronomico addideris
equatione dierum, quod tunc erit 30 min. colliget 10 horas
et 18 min. initium vulgi tempus vulgi, quo appropinquante
videbis orbem lunae [illegible] et tenebris offusi, [illegible]
[illegible] simile [illegible] [illegible] equaliter minime esse

Per astrolabium potest sciri ve-rissime hora noctis tempore dum sub ☾ quod luna quando tunc est sub eclipsi ÷

explicandas Ad postremum obijcit quod sic, ex
predictis dicitur solem de naturali sine medio
sine difficultate una integra aequinoctialis circuli
portione conuoluere, et ultra non nihil propter motum ☉
in partem oppositam, habet huiusmodi dies naturalis
ex totis 24 horas, et propter plus motum aliquid ultra
puta 4 min. vel 4 fere, quare sequitur quod una hora aequi-
noctialis quae est 24 pars diei naturalis habeat etiam
aliquid ultra 60 min. quod sane videtur contra adversari
fieri, cum vulgata voce est hora aequinoctialis quam
aequalem dicunt minuta habere 60, et ob talismodi
horas esse eiusdem quantitatis et eas 60 minutis dimetiri
Responsio veritas est quod quamvis dies naturalis habet
plus horis 24, sic et hora quamvis pauxillulo quam
60 min. superat, sed hanc eius quantitatem tamquam insensibilem
vulgus non considerat quare existimat cum die natura-
li constare horis 24, et comparari quod similiter aliis
diei naturali, haud dissimiliter iudicat de hora
quam 60 min. numerat, quamquam in veritate semper
aliquid ultra, ut in exemplo habeat dies natu-
ralis 24 horas et 4 min., una hora comprehendit 60
min. et 10 secunda, item unum minutum obtinet 1 secundum et
10 tertia sed quia hae particulae sunt minutissimae

Astronomi und die [illegible] lauch mit ein ander

Magnitudo crescendo potest dividi in infinitum

vulgus ut dici eas no animadvertit

Sequitur Exemplum Quia cum petit motum lunae tum
ad meridiem vulgarem ♋ Certior est unius eius
circinus ☾ uniusque per 12 signa zodiaci quae ar-
gumentatione per eius petit calculum, et aut eius
motus (et per diversum) per eas cum meridies ad meridi-
anum astronomum sive aequali sit supputatus, docet hic
quod parte ad meridianum vulgarem offerendo tabella
sit numerandus, cuius tabellae titulus est tabella mo-
tus lunae in cuius capite scribuntur 12 signorum cha-
racteres iuxta eorundem seriem ♈ ♉ ♊ ♋, in li-
nea ultima versus sinistram exarantur numeri
graduum signorum collecti sic, 0, 2, 4, 6, 8, usque ad
30, in altera autem tabellae scribuntur minuta
motus lunae per tempore astronomo calculato sic subtrahenda ~~[illegible]~~
quemadmodum quinterioli huius exempli eadem faciet
Exponit autem tabella in hunc per quemadmodum modum
, ingredior tabula aequationis dierum cum 0 ♋ ♈ 2 offendo
fere 8 min. temporis, ea investigo in tabella me-
dii motus ☾ in horis 2 min. 2 invenio 4 min.
motus scribendum sub caractere ♈ 2 adiecto 0 gradus
tabellae gradus, postea intro tabula aequationis dierum

eas fere extra
suas vices
mittunt ad meridiem
per lunam —

sim 2 grad. V, et reperio 8 mi. temporis quibus (ut ante supra)
quibus in tabella medii motus ☾ offendo 4 mi. motus
, quae inscribo tabellae sub V et e regione 2 graduum
, rursus introeo in tab. aequationis dierum sim 4 grad. V
et invenio 9 mi. temporis quibus in tabella medii motus
☾ respondent 5 mi. motus quae pono sub V e regione
opposito 4 graduum, et hac lege opus est per alios gradus
et omnia signa extrahendo aequationes dierum quas per
tab. medii motus ☾ converto in mi. motus, et
sumpto tab. medii motus ☾ instar istis a mea
ratio

Sextus paragraphus est praeterea aliud terni=
narrationis genus quod Vir bonus bonum non odit
inuidet, sed id amat, exosculatur, expetit, neque sa
cietate capit, paratus ut nimirum hominum recreat bo
norum quod fit ut bona aliis facile elargiatur, eo quod
est boni ipsius natura a deo conditore indita, sese
diffundere, ultro offerre, atque communicare. Videmus nostra
tempestate (laus altissimo) viros magnos et prae
claros ea quam hortamur in bonis disciplinis sub=
obstrusa et sat erroribus tenebrisque speculativa fuere
magnis et amplis benedictionibus benedictos fuisse

singulisque oculis vitam hunc indicasse, et quae privata
aut abscondita esse potuerant plurima rara et curiosa
fecit universorum, id quod rebus in opere ephemeridum
astronomicarum ab anno nostrae salutis 1475 usque in annum
quo haec scripsimus verissime et cum magna commoditate
est observata, observabiturque in futurorum annorum
ephemeridibus nostris proditis, usque in annum 1551
quarum supputatio non solum refertur ad oppida in quibus
condita sunt prima Norinberga, Ulma, aut Tubinga
sed quasi commune unicuique (miratu dignum) orbi fecimus
oppidis Europaeis communicatum, ac si omnis supputatio
ad meridianos eorum oppidorum directa foret, ubere
nobis Deo opt. max. data omnibus affluenter, et aliis
petentibus nostra auxilia ultronea impertiri, quae et in
Iuvenalis sic canit — Separat hoc nos
~~[illegible]~~ A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces
Atque exercendis, capiendisque artibus apti
Sensum a caelesti demissum traximus arce
Cuius egent prona, et terram spectantia mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque mutuus ut nos
Affectus petere auxilium et praestare iuberet

Hinc ob[…] quiendu[m] est, terra rotunda sive globose
figure in medio mundi sita, ptho[lomeus] geograph[us]
q[uod] eius medietate ab occidente in oriente asserit
habitata, cuius ipse medietati respondet medie-
tas equinoctialis sive describetur in celo sive in
terra, et aut[em] semiequinoctialis 180 gradus respo[n]-
dentes medietati terre habitate, tot q[uo]ß in
dum respondent circuli magni .i. 180 g[radus] [meri]dianos
mundi polos et initia horum quidem [..]ortes
mundi appellat, eo q[uo]d cum ☉ q[uan]do
q[uae] meridiani appellat[ur], eo q[uo]d cum sol ad eu[m]
venerit habitatoribus sub eo est in
tidies .i. medius dies, [..]os quide[m] meridianos
ptho[lomeus] enumerat p[ro]ditum terre tocius ab occi-
dente ad insulas fortunatas aut insulas cassi-
terides usq[ue] in oppidum sarcapa regionis sinaru[m]
situm in oriente aut thynas metropolim eiusde[m]
regionis, distantias i[gitu]r regionu[m] et locorum
totius habitate terre a[..]te a novis insulis vocat
ipse tocius regionu[m] aut locoru[m] globositas
aut terre causa est q[uo]d inhabitantes habent
sup[er] vertice alia et alia in celo puncta q[uae] zenith
aut puncta verticalia vocamus, unde fit,

Metropolis .i. ma-
ter civitatu[m] q[uae] ---
plures sub se ~~civitates~~
habet ~~...~~ civitates

q̄d n̄o poterit esse vnꝰ meridianus om̄,
cū meridianus sit circulus maior transiens
ꝑ polos mūdi et zenit capitis, ad motū spere
immobilis manens, cū aūt (vt p̄dictū est)
iuxta 180 gdꝰ semiequinoctialis includunt 180
meridiani terre habitate, sequitur est, vnū ab
alio distare 4 mi. tꝑis, nā (vt supiꝰ diximus
) vnꝰ gdꝰ equtoris facit 4 mi. tꝑis, q̄re vnus
meridianus distat a proximo sequente aut antece
dente 4 mi. tꝑis et a subsequente 8 mi. et item
subsequente 12 mi. et sic deinceps vsqꝫ in vna
hora, 2, 3, 4 &c vsqꝫ 12 horas equinoctiales
, tanta est enim distantia tꝑis ab oriente in occi
dente et terre habitabilis secundum ptholo. cosmogra
phorū scilicet 180 gradū q̄ faciunt horas 12 Habitis
igitur duorum locorū aut meridianorū longitu
dinibus ex tabulis geographicis ptholomei
aut aliunde, si minorē ex maiori dempseris
relictū ostendit tibi horam locorū aut meridiano
rū distantia in gradibus et mi. equtoris, quos in
tꝑis convertis videbis circumcirca horam locorū
aut meridianorum ... planius videbis,

toletum hispanie oppidum h3 (autore ptho.)
10 g longitudinis, lutecia aut seu leucotecia
parisius urbs gallie lugdunensis continet longi
tudinis 24 graduum et 30 mi., subtrahe mi-
norem a maiori et residuo 14 graduum et 30 mi.,
distantia equinoctialis horarum duorum locorum aut eorum
meridianorum, que in tempore conversis consistit
58 mi. Preterea respicimus toletum longitudine 10 graduum
et carrodunum germanie oppidum secundum gratum
ea reperies habere longitudine 42 graduum et 40
mi., minorem demo ex maiori et relinquitur
32 gradus et 40 mi. intercapedo equinoctialis
, facit in tempore 2 horas, 11 quasi mi. Rursus
augusta treverorum gallie belgice oppidum, hodie
basilea, occupat longitudine 28 graduum, bizantium autem
quod est constantinopolis thracie regionis, 56 graduum
, differentia est 28 graduum, temporis autem 1 hore
52 minutorum. Quod si forsan neotericarum
observationum exempla te delectant, accipito hec,
Tubinga urbs suevie h3 in longitudine fere 30 gradus
, augusta vindelicorum W augspurgk 31 g 35
mi., differentia est 1 g 35 mi. equatoris, temporis 6 fere
minutorum. Respectu tubinga, praga regia

Gallia Lugdunensis W drit Frankreich

urbs bohemie servat 35 g. 25 mi. longitudinis, distatque est 5 gradum et 25 mi., dat in tempore 22 fere mi. Rursus reservat Tubinga et pesta civitas hungarie 40 g. 30 mi., distant 10 gradibus et 35 mi. equinoctialibus, in tempore 42 mi. Redeat item Tubinga ut sit Treveris aut urbs ducatus lotharingie obtinet 26 g. 40 mi., intercepedo earum est 3 g. 25 mi., temporis 13 fere mi. Reiterat etiam Tubinga, et Argentina .i. strasburgum in 28 gradibus, intervallum est 2 g., temporis 8 mi. Que ea sine precisione meo iudicio apprime serviunt, que tamen cuivis animo lucidiore reddere decrevimus. Canon primus

, ois meridianus et ois locus sub eo constitutus distans ab alio, versus oriente accedit alium .i. cum quo situs est versus occasum in longitudine et tempore. Gratia exempli Tubinga (ut predictum est) longitudine et 30 gradum, praga aut 35 g. 25 mi., longitudine 30 gradum, praga aut 35 g. 25 mi., longitudine que tubinga ergo dicitur est respectu praga maior longitudine quam tubinga ergo orientalior, quo ad meridianum et situm terrestre et etiam orientalior, quo ad tempus ponamus respectu tubinge esse meridiem dicitur .i. hora 12 diei, propter solis positum in eius circulo meridiano, prage abijt meridies fere per $\frac{1}{3}$ unius hore, hoc est, lapsi 22 mi., propter dictam temporis superius expositam, cuius rei hec est ratio, sol ab oriente ascendens ad motum primi mobilis suis accedit meridianum pragensem, ibi meridiem faciens, cum nondum sit meridies

Misia inferior nunc dicitur Walachia

tubinge, quare sequitur, quod postquam sol peruenerit ad me-
ridianum tubingensem, ita prope meridie transisse. Si-
mile iudicium est de Tubinga et augusta vindelicorum
et aliis preter ciuitate hungarie, et in vniuersum de omnibus
locis distantibus a tubinga xv circiter Eodem tamen-
bus meridianorum et locorum sub eo positorum recedens ab his versus
occidente minor est in longitudine et tempore, In exemplo Tre-
uerensis vrbis (vt supra ostensum est) habet longitudinem 26 graduum et 40
minutorum, Tubinga 30 gradus, est igitur treuerensis minor longitudine
tubinga, quare minor in longitudine et tempore, ergo me-
ridies tubinge ex solis posito in meridiano, nondum stat
sol in meridiano treuerensi igitur tempus est minus, haud
aliter iudicabis de aliis locis etiam in vniuersum, his duobus
canonibus magna pars horarum plurimorum subobscura fit
nimium apertissimus —— In secunda huius parte
occurrit nobis ☾ propter eius velocitate reser-
uanda, nam per diuersos meridianos aut locos
eius motus aut augmentatur aut minuitur, quod
per tab. regionum plane manifestatur, quare me-
minisse oportet meos ephemerides ab anno
Christi 1507 vsitatum supposuisse, finiuntur autem ad annum
1531, quorum omnis supputatio notum ad meridia-
num et meridie imperialis oppidi vlmensis

feliciter est absoluta. Cum vero si locus ab Ulma
vergit in oriente, iuxta tradita formula primi
canonis, per ☾ iustificanda ad meridianum eiusdem
loci ex contentis ephemeridum noscitur differentia
est. Differentiam temporis quaere dein temporis per tabellam
medii motus lunae in horis, in minutis motus quaesita
prodierit, meridies namque loci in oriente tendentis
praecedit in tempore meridiem Ulmensem, quare per eadem
meridiem minor est motus ☾ quam per Ulmensem,
quia minus tempus minorem motum, maius vero
maiorem recipit. Exemplo facile capies, Ulmae
h3 fere tempus ... 30 h et 30 min., Pragae 35
h 25 min., differentia est quasi 5 h, quae in tempus quaesiti
faciunt min. 20, quibus per tabellam ☾ respondet 10 quasi
min. motus, per canonem igitur primum scio quod Praga
est orientalior Ulma, quare 10 min. motus ☾ demo
ex omni motu ... in ephemeride scripto,
et habeo motum ☾ verificatum ad meridianum
et meridiem Pragensem, hoc pacto operare in orientis
aliis locis ab Ulma in oriente collocatis, quamquam
~~...~~ in tab. regionum ... facile correctione ☾.
iuxta adiecta oppida unicuique nota M. —

adiecta min. ex motu ☾ ad Vlmã computato
sunt minuenda, hec enim oppida omnia ab Vlma
in occidentem declinant. Sin autem Loca ab Vlma versus
in orientem omnia quam ea superdicta modo contrario se habent
, que motus ☾ in tab. regionum expressus adiun
cta A nota addendus est, operatio facilis si ea
que predicimus recte intellexisti, exempla tamen accipe
longi[do] Vlme est 30 gr. 30 mi., tollam 10 gradum,
reliqua 20 gradum et 30 mi., dat in tempore 1 hora
22 mi., quibus ex tab. medii motus ☾ in horis
respondent 45 fere mi. motus ☾, et canone expo
secundum rectius reddere [illegible] esse orientalius Vlma,
que hec 45 mi. motus ☾ addo motibus superius ☾
ephemeridibus, et consurgit verus motus ☾ adme
ridianum de meridie Tolletanum Edidimus hec
vocabula tab. regionum ut paucis ut novitiis
apertiora ~~[illegible]~~ redderentur procurare Hibernia Plinio in

Hibernia

Iuverna insula in sept. et ori. exposita, mari occiden
tali et hyperboreo circumdata de qua ptho. li. 2 ca. 2
tab. 1 euro., hodie habere [illegible] [illegible]
episcopalium sedem unicuique [illegible] patricius filii
presidebat, Scotia W Schottland regio albionis et Bri
tanie

Scotia

hodie anglie superior versus septentrionem ubi caledonii
populi et silua insignis caledonia, vide ptho. ubi
Oxonium — supra ca. 3 Oxonium vulgo oxenfurt gimnasium lite
ratorum albionis nunc anglie, gientium ptolomeo
caleua dicta de quo vide li. ca. 2 tab. ubi supra Compo=
Compostellum — stellum vel la. sive compostella, sanctus carolus maior ne=
ropolis, olim ptho. li. 2 ca. 5 tab. 2 eur. aut flauia
brigantium aut novum oppidum gallicie regni ptolomei
hispanie Lisiborna vulgo lisibon regia et metropolis
Lisiborna — lusitanie hodie portugallie, ptho. li. 2 ca. 5 tab. 2 eur.
lusitanie hodie portugallie, ptho. li. 2 ca. 5 tab. 2 eur.
Antoninus cesar fecit itinerarium de diuersis locis — olisipponem, plinio vlissippo, strabom vlissea, antonio
olissipona Toletum vel tolet ciuitas sita in hispania
tarraconensi, in regno castelle aut legionis sita ad
ripas tagij fluuij, studio vniuersali multum celebris
[illegible] fuit [illegible] — Cordula oppidum episcopale hispanie betice nunc granate
situm ad betim flumen de quo ptho. li. 2 tab. ubi supra
[illegible] fuit [illegible] qua est in [illegible] — ca. 4 Cesaraugusta, ptho. li. 2 ca. 5 tab. 2 eur. cesarea
augusta vulgo sarragossa aut saragossa, caput regni
aragonie prouincie tarraconensis sita ad hiberum flumen
Rothomagus vel rotam, roan, ruan episcopalis gallie lug=
Rothomagus — dunensis nunc regni francie, ad ducatum normandie spec=
tans ad sequana flumina posita, de qua ptho. li. 2 ca. 7
tab. 3 eur. Parisius vulgo pariss dicta lucotetia, luco=
Parisius — tetia, lutetia sive lucotecia, de qua ptho. li. 2 ca. 7,

tab. 3 eur. archiepiscopalis, gymnasium totius europe celeberri-
mum ad flu. sequanam, atque regia et insignis urbs gal-
Lugdunum — lie lugdunensis hodie regni francie Lugdunum
W lion, leon, ptolo. li. 2 ca. 7 tab. 3 eur. urbs gallie
narbonensis aut lugdunensis hodie sabaudie metropolitana
, nobile emporium, ad ripas rodani, [illegible] bi-
Burdigala — enne Burdigala W burdigal vel bordeus, ptolo. li. 2 ca. 6
tab. 3 eur. gallie aquitanie nunc borbonie aut districtu
guastonie, Hanc strabo burdigaliam vocat Auinio, aui-
nio, auiona, ptolo. li. 2 ca. 9 tab. 3 eur. auenion W
Auinio — auion, colonia, urbs provincie narbonensis nunc delphi-
natus sita ad fluuios rodanum et druentiam Tolosa
Tolosa — W tolosz colonia, ptolo. li. 2 ca. 9 tab. 3 eur. ciuitas
[illegible] — narbonensis provincie, nunc in provincia tolosana aut
aut comitatum langedocke sita iuxta montes pireneos
hodie [illegible], archiepiscopalis et gymnasium illustre
Vienna — [illegible] Vienna provincie W Wien in provincia caput
olim allobrogum, sita in narbonensi gallia nunc del-
phinatu ad ripas rodani de qua ptolo. li. 2 ca. 9
tab. 3 eur., scito quod non de vienna provincie quod
sit sita in ea parte narbonensis gallie que hodie vo-
catur provincia sed que ea gallia ~~[illegible]~~ romanorum
fuit dicta firma et inviolata ipsis pro ceteris
se provinciis servaverunt fidem et [illegible]
dicta est provincie et adhuc hodie nomen habet.

Massilia

Massilia, ptho. li. 2 ca. 9 tab. 3 eur. massilia gre
alias marsilia, gallica lingua marseilia, episco=
palis in narbonensi gallia posita hodie provincia=
ad fluenta rodani, olim studium litterarum grecarum
clarissimum, studium athenas fuerit a phocensibus
condita quod ait varro trilinguem esse quod grece loquat
latine et gallice Tungris vel [illegible] ptho. li. 2 ca. 8
tab. 3 eur. sita ad mare germanicum, alias dicitur
ptholomei oppidum hoc non habet, transit ad gallia
belgica, hodie comitatui flandrie paret olim nobile
emporium Gandavum urbs maxima flandrie gallica
lingua gandt, nostra gend sita ad tabulta aut la-
bida fluvium, quem plures vocant scaldia, ptho. li. 2
ca. 8 tab 3 eur. ut existimat toriana Traiectum
vulgo utricht vel utrecht civi. cathedralis hollandie
peninsula, dives et populosa, cuius cives ~~qua~~
40000 pugnatorum si quando necessitas exigeret
educit ad bellum, putat ptho. lugodinum Colonia
agrippina, agrippa, ptho. li. 2 ca. 8. 3 tab. eur.
agrippinensis vel Coln, germanie inferioris urbs me-
tropolitica sita ad ripas rheni, locus situ fluvi-
ni et populo clarus, spectat ad gallia belgica
, cuius initium fuit (ut scribit cremonensis est) tempore
imp. traiani a quo colono noie, postea claudii

Vero civitates Tungrorum site sunt in gallia belgica

Gandavum

Traiectum

Colonia

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Tercia ciuitas ab 1120 fere annis ante Christum [illegible]

imperatoris iussu quod agrippine maritus fuit instau-
rata ab uxore agrippina appellata est, uerior uidetur
historia quod marcus agrippa coloniam duxerit agrippinam
in sinistro latere rheni, fuit enim edificator et ab-
lator eiusdem Machlinia siue marchlinia vel mechel oppi-
dum comitatus brabantie provincie gallie belgice nobile empo-
rium, unde panni huius nominis vulgariter mechelsch ad
nos adueheuntur Moguntia aut maguntia vulgo mentz
, ptolo. li. 2 ca. 8 tab. 3 eur. moroniacum, tacito magun-
tiacum, antonino maguntiacum, urbs metropolitana
ad belgas uergens, rheni ripas attingens, hec ut
(treuirus in chronicis tradit) a moguntino quodam troiano
initium et nomen sumpsit tempore troiane cladis, alii
moguntiam uocant a mogano id est meno fluuio
qui ibi rhenum intrat et ista fluuio, conradus
celtes Cum rhenus cum mogano nomina clara dabat
est autem hec urbs limes germanie alte et basse
Herbipolis vulgo wirtzburg inclita urbs et caput francie
orientalis, quam moganus fluuius in medio bifariam
[illegible] alluit, nobilis episcopi sedes, qui francorum dux habet
, et cum in diuinis facit gladium in altari nudum ante
se habet, ptolo. li. 2 ca. 10 tab. 4 eur. (ut putatur) arc-
taunum aut artaunum Argentina vel strasburg, ptolo.

Marchlinia

Moguntia

Herbipolis

Argentina

li. 2 ca. 8 tab. 3 eius. et antonino argentoratum, ciui-
tas vetusta et magnifica germanie superioris ad
belgas tendens prope rhenum sita quam (ut fertur) ultimus
cesar tamen rhomanorum pro tributis soluendis construxit
et inde argentine nomen obtinuit. Attila hunnorum

Hunni et hun-
gari sunt idem.

rex eandem expugnavit et diruendo muros in di-
versis locis ut cunctis ~~[illegible]~~ via libera pateret
propter viarum pluralitatem dicta est strasburg. quae
sedem episcopalis.

Basilea

Basilea vulgo basel quondam hel-
vetiorum postea belgica et germanie superioris urbs
antiquam celeberrima in loco regio extructa, unde ba-
silea dicta a basilios grece i. regia, quam urbs rheno
alluit et eam in duas partes distinguit. a ptolomeo li. 2
ca. tab. 3 eius. augusta rauricorum vel rauracorum d.
ornata sede episcopali et bonarum artium gymnasio

Constantia

Constantia vulgo costentz ptolomeo ut opinor licet gano-
durum urbs belgica et germanie superioris sita ad
lacum venetum, hodie bodmicum dictum et a maioribus
nostris romanula lingua dictus sit der bodmer see ab
antiquo nobilium de bodma familia cuius nomen ad-
huc durat. urbs nobilis et formosa atque cathe-
dralis sit dicta a constantino patre constantini, in
ea urbe concilium generale pro scismate tollendo quod
29 annis durauerat sigismundus cesar iussit

L anno xpi ~~15~~ 1414 incepta est, finita autem
a iuxta [illegible] psal. 149 [illegible]
u in ecclesia sanctorum .i. anno domini 1418
d [illegible] Tubinga [illegible]
e Tubinga [illegible] oppidum germanie suevie superioris
i situm ad neccarum fluvium ducatus wirtenbergensis
u , in eo gymnasium comes a wirtenberg eberhardus
s senior cognomento barbatus anno xpi domini 1477
p magna vi et impensa gimnasium literatorum
n erexit, ab eo fere anno usque in 1522 inclusive
e [illegible] 77 rectores, quod armario [illegible] matricule
t 4889 studentes inscripsere [illegible] optime lector
l in [illegible] die in monumentis [illegible]
e tubinge [illegible] scripta sed tuwingen
s geminum [illegible] badarum nomine [illegible]
i admittit In historia, welpho minor filius welphonis
a [illegible] bellum cum Hugone palatino in tuwingen
S [illegible] anno xpi 1165 ibi legitur tuwingen non
a tubingen preterea in [illegible] sigillatis [illegible]
m sedis magistrum emanatis anno xpi 1320
r [illegible] scribitur tuwingen non tubingen [illegible]
H iudicum subdelegatorum sedis apostolice [illegible]
o [illegible] in tuwingen et walthero [illegible]
z
u
m

Ingolstadium erectum est anno 1472 —

Anno 1522 [illegible] fuit rector universitatis —

Augusta [illegible]

[illegible]

Rursus sigilla lentae(?) vide ostendit

Augusta — Augusta Vindelicorum de qua ptho(lomeus) li. 2 ca. 12 tab.
5 eur. vulgo augspurg, germanie superioris [illegible]-
sta, dicta vindelica aut vindelici ob coniunctum duorum
rapidissimorum fluviorum vinde s(cilicet) et licii, neq(ue)
augusta quia urbi co(m)p(ositu)m est, sed cum huius
nominis plures ut puta augusta, praetoria au-
gusta, emerita augusta, augustobriga,
caesarea augusta, augusta vesstinum, augusta
taurinorum etc.

Vindelburg oder Augspurg est augusta

datia — Dania aut Datia [illegible] servientes germa-
nie portio est chersonesi cuius forma vulgo Den-
marck, unum de tribus regnis in septentrione
[illegible] vicinum saxonibus, cuius locum quondam cim-
bri inhabitaverunt quae ptho(lomeus) li. 2 ca. 10 tab.
4 eur. vocat cimbrica chersonesum, gens notissi-
ma romanis cladibus, quae (ut scribit florus in 3°
ab extremis Galliae profugi, cum terras eorum oceanus in-
undasset, in Italia transeuntes ad senatum mise-
runt ut sedes sibi daret, quod cum repulsi sunt, primum
Sillanum, deinde manlium, tertio scipione cepi-
onem(?), postremo et ipsi a caio mario victi
sunt etc.

Ophir in li. regum est aurea chersonesus in india

Suetia Suetia vel Schweden insula et regnum situm in
aquilone vergens, sub se habens plures insulas, cui
imminet mons Sevo ingens initium Germaniae
faciens, de quo Pli. li. 4 ca. 13 et Solinus ca. 32,
vide tab. moder. Nicolai Germani tabulis circa=
is annexa

Lubecum Lubecum vel Lubeca vel Lubeck Saxoniae, urbs Ger=
maniae illustris libera ac respublica caput omnium ve=
lut stagnalium sita ad mare septentrionale in introi=
tu Daciae, ab Adolpho [illegible] vulgo Cimbrorum duce aedi=
ficata, episcopalis et ~~[illegible]~~ celeber emporium urbs
propre nedum apud Germanos sed exteros quoque
notatissima

Dantiscum Dantiscum vulgo Dantzk civitas sita ad mare septentrionale
aut oceanum: Sarmaticum hodie Pomeraniam ad
ostia aut Vistula fluminum ubi in mari [illegible]
transit ad quinta Prussiae urbium Teutonicorum
beate virginis Mariae clarum emporium

Brunsvigia Brunsvigia vel Brunsvicum vel Braunschweig Ptolo.
li. 2 ca. 10 tab. 4 cuius Tulisurgium, oppidum
ducatus Saxoniae in terra a Visurgo fluvio non
remota, tota Germania memorabile magnum

populosum tur appellatur dux brunsvicensis ottonis
soboles quorum claritas in potentia habita terre co=
fluxit

Magdeburgum vulgo meidburg vel magdburg
olim parthenopolis a venere parthenia, parthenos
enim grece est virgo) quia ibi colebatur urbs virginum
metropolis et germanie saxonie ad albim vulgo
elb flu. posita a ptolo. li. 2 ca. 10 tab. 4 eur.
forsan mesuivium sive mesuium, —

Erfordia, erdtfordia vulgo erfurt ptolomeo vt fert opi=
nio) bicurgium, urbs inclita et caput comitatus thu=
ringie, ~~est~~ a quibusdam (vt fert) erphes fort dicta
a quodam molitore dicto erpho, verius credo hat
inclita urbs dicta hercinophordia a silua
hercinia vulgo hartzwaldt, que quasi per totam germaniam
sese extendit, dicta urbs pluries in monte prin=
ceps mercatorum et fronte se attollit, in qua
anno christi 1392 gimnasium illustrium doctorum
natum ortum habuit et anno 1472 die 19
mensis iunij ignis exortus fere tertiam partem
civitatis combussit

Lipsigum vulgo leipsg urbs misnie metropolis archigym=
nasium germanie magne, generali studio

Magdeburgum

Anno domini 1472 gimn. in venit ad ingolstadium

Erfordia

Civitates que terminantur in fort frequenter habent vada per aqua

Maximus africe est taurus mons

Maximus in africa est atlas mons —

Maximum in europa est hercinia silua

Der hertz. hat funde das hercinia silua ist mer dan 300 tütscher meile lang

ornata est, qua gymnasium cepisse anno domini 1409
die 2 decembris traslatum est

Ingelstadium vel [illegible] ingolstadium aut ingolsta-
dium, W ingelstat, aureopolis, crisopolis auri-
stadium urbs preclara Bavarie ad danubium
sita in qua anno nostre salutis 1472 in na-
se iunio potentissimus Boioarie dux Ludowicus
erexit scola bonarum artium, quam abunde
redditibus dotavit ac studentibus decoravit —

Noribergam vel norimbergam W nurenberg ptho. li. 2.
ca. 10 tab. 4 eur. ut putat segodunum urbs ger-
manie nobilis imperialis quam [illegible] ger-
manie labitur, magnificis edificiis publicis et privatis
ornata, emporium amplissimum etiam apud
exteras gentes notatissimum, hanc urbe quidam
noluit vel bavari vel franconie nomi-
natos [illegible], ego eos sive
sed gens quedam [illegible] delegit, ego eos sine
nos esse asseverat et noribergam limite sue
1519 septembris

Ratispona insignis et digna memorie urbs
bavarie episcopalis ac libera ad danubium
[illegible] decorata, ornatum reliquiis boiorum re-
[illegible] regis sepulchrum olim clarissimus fuit,

Astro. nr fuit
primus Carolum=
rex et magister
actum in in=
golstadio et
habuit ornati

Die Donau ist
aller wasser
ein frau —
Aber der rein
mag wol ein
ir man sein

Idem
Regenspurg
Tiburina
Tiburtina
Quadrata
Hiatospolis
Germanisheime
Reginopolis
Ratispona
Imbripolis

ni tota Bohemia subiecta erat ratispona dicta
cum ecclesiis ob matrimonia et alia caroli mag
ni ad bella qui confluebat et tanquam firmiter
sita et et cum hoc plurimis edificiis elaborata
nunc ratione eius noua dicta est imbripolis
a fluuio imber quod ille in danu
bium fluit et vernacula lingua hoc nomen
hodie seruat in tali enim confluentia olim
ciuitas incepta est.

Ulma colonia urbs et ciuitas sueuie ad danubium
sita, antiqua et insignis (ut aiunt) quod latinum
nomen explicat, spreto enim barbaro nomine nomen recepit
latinum unde ab ulmo arbore W [illegible]
quod ibi multum abundat nomen accepit falsum
aut recipit hec arbor in terra uliginosa i. palu
stri et humida quod ulmarum copia abundat Anno
domini 1134 lotarius 4 rex cum sueuia bellaret
ulmam vastauit / est autem ulma una de 4 villis
cum regiis romani, quod missis pluribus ex terris de
nationis caroli magni monasterio augie
maioris hodie dicto assignatis fuit collegio
, hiis verbis, In nomine sancte et indiuidue tri-
nitatis, carolus diuina fauente clementia imperator,
augustus qui sanctorum monasteriorum loca, ,

na habeat frequenter sustentamus, cum sustentando di-
cimus, non solum deum per hoc nobis placamus
sed etiam nostri tituli regni statum corroboramus,
quapropter omnium presentium ac futurorum comperiat indu-
stria qualiter Ulma nostram regalem villam pro anime
nostre ac patrum nostrorum remedio ad mo-
nasterium quod constructum est in insula que in
alemannie partibus sita Sintleozesauua nuncupata
ubi venerabilis i. abbas presul Hatto spirituali tirone (?)
preest cum omnibus appendiciis suis et bonis adiacentibus
tradimus et transfundimus, ut fratres ibi consi-
stentes viventes et divino operi die noctuque insi-
stentes, tum a nostris stipibus alantur pro-
tectores assiduis eorum precibus deum nobis propitium fa-
cere dignentur. Ut in hac plenius donatio hec
nobis. Et ut hoc scriptum nostrum atque decretum
in omnibus firmius observetur et diuturnius annuli
nostri signo subtusque impressione signari iussi-
mus. Ego Ernustus (?) cancellarius ad vicem Liuperti
archicappellani scripsi. Et est data anno
dominice incarnationis DCCCXIII, anno regni
piissimi Karoli imperatoris augusti 46 imperii
vero XIII indictione VI, actum Mogontie in con-
cilio magno cum multis principibus tam spiritualibus

qua secularibus in dei noie feliciter arme

Praga

Praga ptho. li. 2 ta. 10 tab. 4 eur. vocat casurgis, caput regni boemie, urbs vetusta et magna valde, regni et ... sedes, qua fluuius multa W moldr influit, haud longe distat ab albi fluuio, ... ultra 100 annos ... hussitarum ... in concilio constantiensi condemnata

Vratislauia

Vratislauia W presla ptho. li. 2 ta. 10 tab. 4 eur. ... budorgis, urbs polonie metropolitica slesie, germanis et sarmatis [.i. polonos] notatissima, ad odera flu. sita

duo sunt carro= dunum

Cracouia W krakau urbs illustris sarmatie ... regie hodie polonie ad ripas istole aut vistole ... longe ab eius fontibus posita, hec ut multi ... a primo duce sarmatie craco condita fuit et ... suo nomine celebrasse, qua forte ptho. ubi ... carrodunum appellat, urbs regia, ... liberalibus artibus ... ipsius mathesibus ornatissima

Castouia

Castouia W rastha ... sarmatie ... polonie sita ad carpatum monte et ... fluuium ptho. li. 3 ta. 5 tab. 8 eur. carrodunum ...

explaria hinc recedunt —

Buda — Buda W offen urbs primaria Ungarie clarissima regia sedes, in littore danubij sita, cuius loci conditio est, ut nec aquarum [illegible] munitis nec cli mate amenior in tota fere Ungarie regio ne inveniri possit hodie a Solimano turca de vastata a buda fratre attile condita a ptolo. li. 2 ca. 15 tab. 5 eur. ut [illegible] civita appellat

Segnia — Segnia W Schmedra, ptolo. li. 3 ca. 9 tab. 9 eur. Smedium aut Singidunum urbs mysie superioris hodie bosne sita ad monte [illegible] et litus danubij —

50000 [illegible] Vienne [illegible] [illegible] [illegible] —

Vienna Panonie nunc vero austrie W wien in [illegible] urbs magnifica ad danubium sita, cu [illegible] [illegible] [illegible] olim [illegible] civitatum [illegible] flaviana appellata a flavio [illegible] q[illegible] [illegible] ut urbe [illegible], aut e fla [illegible] [illegible] [illegible] civitatum [illegible] [illegible] [illegible] li. 2 ca. 14 tab 5 eur ptolo. ut [illegible] viliabona —

Patavia — Patavia [illegible] Bavarie diocesis olim civitas, sedes cathedralis inter danubium et oenum sita germanice lingua passau dicta nonnulli [illegible] fluminum confluentia locum istum italico more bassum hoc est

teresitum vocat nunc per hunc locum meras itali in Bavaria sicilitat et superiores teutoniam austria ungariamque petebant. hanc ptolo. li. 2 ca. 12 tab. 5 eur. vocat bordurum —

Salisburgum

Salisburgum W saltzburg bavarie metropolis, vetustissima urbs que (ut asserunt) a iulio cesare ocupabuit olim iuvauia dicta W helffenburg, fluvius eam cuius adiacet iuvarus dictus forsan urbi nomen dedit quod quidem fluvius hodie saltzach dictus unde et urbs nomen habet, hanc ut opinor ptolo. li. 2 ca. 13 tab. 5 eur. noricum desertus vocat gamanoduram vel gesodunum —

Vel asserit austria in gorore zaltu clate do er fürst alles was do ist

Iudeburgum

Iudeburgum W iudenburg oppidum norici nunc modernie stirie. ptolo. li. 2 ca. 13 tab. 5 eur. viruinum existimat —

Lugolanden sind die edle schwabe gesin

Villacum

Villacum W villach ptolo. ubi ca supra varcum insignis urbs charinthie ad draua flu. sita —

Brixina W brixen ptolo. li. 3 ca. 1 tab. 6 eur. brixia potentissima olim cenomanorum gallorum civitas, nunc vero ceterarum lombardie insignis [illegible] ac episcopalis, anno christi 1444 [illegible], in [illegible] venetorum dominium —

Dicunt itali [illegible] [illegible] [illegible] du ich wol es bi de meisten lassen bleiben

Venetie

Venetie W venedig urbs nunc omnium potentia et excelletia famatissima emporium nobile itali terra marique potentissima sita in mari adriatico, sunt qui dicunt

Die planeten wa | ipsa primo condita a quodam semper troiano veneto
der teufel in der | nomine alii aliter ferunt de quo ptolo. li 3 ca. 1 tab.
hell anno fell | 6 europe
hette die vene- | Ferraria urbs ferrarie clara italie urbs pado veni
diger gehe es | apposita, a ferro nomen sortita est, quod quondam
by im | ravennate ecclesie metropolitice cuius iurisdictionis erat
Inserita est annis | offerre solebat, non est in commentariis ptolomei
vitae sacerdotum |

Ancon — Ancon vel ancona de quo ptolo. li. 3 ca. 1 tab. 6 euro.
, civitas firmata marchie anconitane dicte pi-
cenorum, super mare adriaticum aut venetum condita
ab ipsa littoris curvitate ancona dicta habens porti
navales tutissimum, quere de, vnum deg, una roma
, et vtrique porto in ancona —

Roma — Roma urbs europe notissima inter italicas urbes
maxime clara et insignis ad amnem tiberin
sita, olim gentium dominatrix orbisque caput,
nunc patens potentum maximi sedes quae anno xpi
1527 die 6 mensis maij per hispanos et ta-
naros germanos nomine sacratissimi et invic-
tissimi D. Dni caroli quinti romani imperatoris
electi, regis hispanie vero fuit capta, victa
atque depopulata —

Tarentum — Tarentum de quo ptolo. urbs super italie civitas sita
ad sinum tarentanum maris adriatici —

Brundusium — Brundusium ptholo. vbi supra urbs calabrie metropolis
in littore maris Jonij posita, portu insignis —

Neapolis — Neapolis campanie nobilissima civitas a diomede
rege in littore tirreni maris condita, neapolis
quasi nova civitas, insignita regia dignitate,
felix portu et rebus celi magnificis fere nume-
merus ~~de qua ptholo vbi~~ sup

Florencia — Florencia civitas et famosa urbium etrurie,
sita ad arnum fluvium, primo fluentia vocata
deinde florencia quasi flos omnium italie civita-
tum de qua ptholo. vbi supra —

Mediolanum — Mediolanum W meilandt civitas regia et me
tropolis lombardie aut insubrium dicta medio
lana quasi multis amenitatibus circumdata, dicitur subria
, mesopie et germulia appellata de qua ptholo.
vbi supra —

Taurinum — Taurinum W turin italis turino ptholo. vbi
supra augusta taurina, cisalpine gallie modo
lombardie civitas non longe a pado fluvio et
radicibus alpium posita —

Genua — Genua de qua ptholo vbi supra urbs maritima in
ligustici maris littore a quodam Genuo saturni-

regis filio condita sic dicta, earum maximo
hac vel meo seculo ... visitationi venabilis
appellatur

Sardinia — Sardinia insula quarti climatis de qua ptolomeus li. 3
ca. 3 tab. 7. eur. sic scripsit, Sardinia insula
amplectitur ab oriente Tirrheno pelago, a me
ridie affrico, ab occasu Sardoum a septentrione
mare quod inter ipsam et Corsicam fundit, a Sar
do Herculis filio appellata, antea Sanda
liotis dicta ab effigie solee quam greci Sanda
lion vocant et ichnusa a similitudine vestigii
quod greci dicunt ichnos

Sicilia. — Sicilia insula quarti climatis de qua ptolomeus li. 3
ca. 4 tab. 7 eur. in hec verba, ambitur ab
occasu et septentrione mari Tirrheno, a meridie
affrico ab oriente adriatico, a Siculo nep
tuni filio dicta, vel Sicilia quasi scissa
est excisa aut avulsa, nam olim apulie
continens mari interfusa avulsa et
disrupta est, olim trinacria, triquetra et
sicania nominata

Sequitur ~~ss~~ porro si liceat insistere moti-
vum aliquis contra cum huius quod necessitas ger-
est, ac quod (ut predictum est) sic stellarum motus ad
meridianum sunt conciliati et semper usu venit, quod
reperimus eorundem motus conferre ad tempus post
vel ante meridianum ut accidit in ☌ et ☍
luminarium, in nativitatibus, et earundem
revolutionibus, item in electionibus et aliis operatio-
nibus innumeris, quae de. a me. etc. Qui-
dat modum inveniendi motus ad tempus et horas
quascunque post meridianum oblatas, et est satis
clarus, exemplis clarior. Pronotandum
tamen, in superioribus semper commemoravimus
omnes motus stellarum ephemeridibus insertos
esse veros, quae inequales et varios, temporibus
etiam equalibus, quare certe inferentur motus eorum
diurnos et etiam horarios esse inequales et
diversos. Motum etiam diurnum singulis contra
alfonsus et ipsius imitatores vocant Bruch i. motum
diurnum diversum et equalem, et pro huiusmodi in-
veniendo composuerunt tabulas, quarum exercitium
novitiis astronomiae est satis laboriosum,

Bruch est vocabulum caldaicum et stat diurnum motum ———

qua propter manebimus in presentiarum in nostris
ephemeridibus et commentariolo nostro quod et ex-
emplis primo de motu diurno extrahendo
pro certum faciamus. Obiectus mihi 25 dies
septembris anni Christi 1527 incertis, ad quem
volebam numerare motum ☉ diurnum verum
, inspicior ephemeridem obiecti anni in 25
die septembris, et in columnula ☉ e directo
huius diei offendo 11 gradus et 2 minuta signi ♎
pro quo ☉ dimicerit, quod omnia extra stricto in alio
ro, rursus in 26 die predicti mensis in eadem
iterans columnula et invenio 12 gradus et 2
minuta ♎ quod etiam est proximo, demo igitur mi-
norem numerum a maiori et remanent
mihi 60 minuta seu unus gradus solis, hoc est motus di-
urnus solis verus diei scilicet 25 septembris,
Pro ☾ et eius verus investigando ad oblatum
25 die septembris hora parte noctis, in colu-
mnula ☾ e regione noviati diei reperio 9 gradus
25 minuta signi ♎ quae in alarum mitto ma-
nu forma caractere signi ♎ per monstrum
tabellam in numerum signi .1. in 6.

Deinde in 26 die huius mensis offendo 22
gradus 2 mi. in signo ♎ quod etiam in abacum
referens subtracto quod minorem numerum a
maiori i. primum ex scriptum a 2° et resi=
duo 12 gradus 37 mi. motum ☾ diurnum et diurnum
sum per die 25 oblato stand seq aliorum planetarum
motum diurnum venor, puta per ♄ ex ... 5
m, per ♃ 7 m, per ♂ 41 m, per ♀ 1 g
6 m, per ☿ respiciente ... 6 m ... di
vinus readere diurnum motum diurnum planetarum
, ... quod ... tractatus ... fecerint
supputare motum diurnum huius aut mil
tarum horarum, quod ... a ... per diurnum
motum diurni per 24 horas ... absoluit
, et id amplius ... loco manifestabit Re
pecto quod ... motum ☉ diurnum sup ad
25 die septembris supputato ... 60 m quod
... per 24 horas et ... in quotiente
2 m motus ☉, et ... in residuo 12 m
, quod per 60 multiplicatur ... 720 ...
, quod divido per 24, et emergunt in quotiente
30 ..., ... motus ☉ ... huius hore, 2 m 30 ...

quē si semel addidero ad motū ☉ meridia-
nū 25 diei, resultabit motū ☉ verū ad hora
primā pomeridianā s. 11 g, 4 m, 30 2a signi
♎, his additis prodit motū ☉ ad horā 2
pomeridianā, s. 11 g, 7 m, 0 2a et sic de
ceteris Repetat praeterea motus diurnus ☾ qui
25 die 7bris extractus s. 12 g 37 m signi
♎, respectu huius partis in m, advertisset 37
m, relinquuntur 757 m quos per 24 divisis offendo
in quotiente 31 m motus lunaris, et restat 13
m quae in 60 ducta procreant 780 2a quos per 24
partita prodeunt in quotiente 32 2a, erit motus ☾
verus unius horae, s. 31 m, 32 2a, quae semel
motui suo meridiano 25 diei Septembris ap-
positus, ostendit motū ☾ verū ad horā primā
pomeridianā s. 9 g, 56 m, 32 2a,
signi ♎, his autem additis horae 2e fecerit,
s. 10 g, 28 m, 4 2a, et hac lege ad alias
quascunque horas observatas facile verū ☾ motū
eliciebis Ad ♄ venio si minima quae emerge-
re. valuerint cuiusque motus diurnus ad 25 die

sextedecies est 5 in 9 et 60 multiplico,
et emergunt 300 ... hec per 24 divisa dat
in quotiente 12 fere ... motum unius hore, et ...
... hora prima post meridiem ...
... vero motum ad meridiem 12 ..., et ...
hora 2a ... 12 ... et sic de reliquis et
... eius verum motum ad horam propositam.
Simili pacto ... , ..., ...

Asiure ... est ... hor anno —

Sequitur ultimum sinistre ... Ceterum
singule stellarum ... in capitibus constat
... In hoc ... manifestatur passio que ...
... a latinis astronomis vocat
latitudo a chaldeis ... Attende lector,
de ... latitudinis ... tractat ... , ...
dicto 13 almag. , ... , ...
deinde albertus magnus in ... li. 13,
alfons ... li. tabularum astronomicarum ... a ...
in epitomatibus li. 13, et ... ... in
suis theoricis ... ac plures moderniores
; de latitudine autem ... dicto 4 25
almag. et memorati autores in suis locis
... generaliter dicat quomodo ...
latitudine ... instrumenta. et

Geometria mensurat astronomiam et non arithmetica quia astrum mundi est et mystica dicit astrum

Angulus autem in valore fortior est

Circulus linee non facit diuersitatem in latitudine linee [illegible] superius [illegible] linee [illegible] in superficie [illegible]

[illegible] solis non [illegible] astrum dicit [illegible] li. 2

potissimum et nostrum armillarum de i ptho
dic. 5 almagesti ca. 5, unde quisquis modo passo
s. latitudo accidat stellis, et quid sit eius causa breui
tamen studiosis hic perscripsimus. Est autem (ne tibi vo
cabulum errorem ingerat) latitudo astrorum dista
ntia stelle a linea ecliptica aut a via solis
. sol autem (sicut superius diximus) semper in medio ce
dit zodiaci i. sub linea ecliptica quare latitudi
nem caret, luna autem et alii quinque latitudinem habent. Est
autem stellarum geminata latitudo una septentrionalis alia
meridionalis, septentrionalis est cum astrum recedit et
abit a linea ecliptica versus mundi partem septentrio
nalem aut aquilonaria, meridionalis vero cum ab
ea linea declinat in meridiem aut versus
austrum. Reperiuntur autem hec latitudines tam septentriona
lis australis in stellis fixis et erraticis,
fixarum latitudines docet ptholomeus dic. 7 et 8 alma.
et post eum alfonsus et hec semper manent fixe et
sine commutatione. Gratia exemplorum albaiot i.
hircus sive capra habet latitudinem septentrionalem 22 gradus et 10
minuta. Cor leonis stella regia habet latitudinem aquilonarem parvam
valde. [illegible] [illegible] nomine Aldebaran i. oculus tauri
meridianam obtinet latitudinem 5 graduum 10 minutorum

Apparet sicut nec meridionalem 28 / meridia [illegible] M au-
strina 13 gradus 20 m. et sic de ceteris [illegible] vo-
lati nec variis sit et in sept[entrionem] eadem modo recessit
modo decrescit modo fuit septentrionalis modo australis
, quare eandem utraque latitudo bifariam sit, septen-
trionalis cum geminis est altera ascendens quando erat
astrum hec est contra movetur a linea ecliptica
versus septentrionem, ita quod eius latitudo crescit aut
augmentum sumit, altera descendens quando [illegible]
[illegible] latitudo decrescit Meridionalis vero, descen-
dens quando contra a via solis abijt versus meridiem
, altera ascendens contra, quando scilicet contra a meridie
ascendit versus eclipticam Magna certorum turba
ex ephemeridibus intelliget quae modo dilucidiore
reddimus forte venaberis Mars aut
et ♀ nomine (careat fama) excunt fines zodiaci
, tunc quando eorum latitudo 8 graduum excedit, ut contra
exempli Mars anno salutis 1529 [illegible] in Julio
et augusto australem [illegible] lat. [illegible], [illegible] ,
[illegible] [illegible] anno [illegible] in anno christi
1551 [illegible] habebit immo in his nonnisi zodiacum
superabit, Verum anno domini 1531 [illegible]

zodiacus est 12
signa hoc est
z senarios in
longitudine latitudinis
signorum etiam et
z senarios per-
inde hoc est
12 gradus.

Die 20 martii latitudinem septentrionalem, 7 gradum
z eadem anno domini 1539 in martio, et
anno 1540 in octobri limites zodiaci excribit
Scito hic optime lector ea que iam de latitudine septentrionali asce-
dente ~~&~~ descendente z de meridionali descendente z ascendente diximus
a te sub respectu sunt ~~intelligenda~~ intelligenda de his scilicet que in septentrione sedes
posuere vita qui que ultra equinoctialem meridiem habitat sunt z contra-
rio modo de his quo ad descendens z ascendens loquuntur Hic
etiam adnotasse non erit inutile Cleomedes in meteororum
ca. de significatione stellarum septentrionalis ascendente vocat sublimitatem
aut fastigiatim sublevari, septentrionale descendente fastigiatim
aut humiliari Meridionale aut descendente humiliter hu-
miliari Meridionale ascendente humiliter in sublime elevari
Sunt autem stellarum maxime latitudines Stigeri observatione
astronomi innuente hec Saturni septentrionalis latitudo est 3 gradus 3 minuta
Meridionalis autem eadem 3 gradus 5 minuta Jovis septentrionalis
2 gradus 5 minuta Meridiana 2 gradus 8 minuta. Martis septentrionalis 4 gradus
21 minuta Austrina 7 gradus 30 minuta Veneris aquilonia 7 gradus 23 minuta
Meridiana 7 gradus 22 minuta Mercurii septentrionalis 4 gradus 8 minuta
Meridiana 4 gradus 11 minuta Lune septentrionalis 5 gradus 0 minuta Austrina
5 gradus 0 minuta Verum de latitudinibus martis z veneris auctores
nonnihil dissentiunt Tandem libuit duorum auctorum sententias
(ut memorata clariora reddat) adnotare Una Cleome-
dis ubi supra in hec verba Horum nempe significationum satis
ampla habentur latitudine pro alie sunt septentrionales, alie au-
strales, alie inter has medie Deo etiam tibi subjiciuntur

circulus, quem medium solaris nuncupatur, alii alterinsecus
quem vocant septentrionalis, alii australis, per hunc signiferum
vage alie stelle motum deserto modo ad septentrionem modo ad
austrum accedunt, solus sol per medium discurrat mouetur
non in septentrionem non in austrum vergens, sed mundi ipsius
septentriones et australes partes petit a tropicis ad solstitia
perueniens In signifero aut neutra parte sed medium
suo itinere orbem secat Unde et solaris circulus appellatur —
At reliquae vage stelle et mundi australes et septentriones
et ipsius signiferi partes petunt in ipso obliquo motu, per-
meando enim a septentrione in austrum et porro inde in
septentrionem recurrendo non recta linea magis sicut sol sed obliquo
per ipsum maiorem [illegible] clamando Altera est sententia M
manilii li. 1 ca. 9 de zodiaco circulo in his versibus —

Fulgentia sidera

[illegible]ina Del a Delos insula +

Altera habet per quam phoebus moderatur habenas
Subsequiturque suo solem vaga Delia curru
Et quinque adverso luctantia sidera mundo
Exercent varias naturae lege choreas

Sequitur Nunc deinde que in dextra parte notant addiscamus Magna admodum utili-
tate vetustissimi et peritiores astrologi tribuerunt radi-
ationibus et aspectibus astrorum, quorum afflatum et in-
fluxum in hec subcelestia varios effectus, mutationes et al-
terationes induci minime dubitarunt Quo circa ut
eosdem aspectus et quibus temporibus conveniant habere possent

inpositi variarunt opera Operosum profecto est et magni
laboris, ex astrorum motibus exquirere ac diffinire dies
et horas eorundem, habiti autem et modo elaborati magnum
afferunt fructum, hinc enim stelle sese mutuo aspicientes
(ut tu commemorasti) et auctore Iulio Firmico in
prefatione libri sexti matheseos varias decernendi potestates
Cum fecerint trigonica vel quadrata vel diametra sibi
singule stelle radiatione coniuncte, hinc enim omnis mi-
tigatam societas temperat, hinc tota decretorum potestas in-
cipit coniuncte enim sibi stelle pro natura sua vel radiatione
semper opposita fata hominum i. instabili equabili variationis indicatione
componunt Firmico accedit iurabus Alkindi Qui aspectus
fundamentum et radicem iudiciorum astrologicorum esse affir-
mat Recte igitur post tractatum stellarum motus diuer-
sos, eorundem adnotatur aspectus vt ex diversis motuum positio-
nibus alii et alii aspectus emergunt et enascuntur In ea enim
sunt dextra gemina aspectuum genera apparent, alte-
rum lune ad reliquas planetas orbes, alterum solis et pla-
netarum inter se vna cum cetris lune cum suis diver-
sis respectu et ... Pro dilucidiori harum rerum
notitia Primo loco adnectendum, scriptores de aspectibus
fuerunt hii Ptholomeus quadripartiti tractatus 1 quadripartiti et eius commen-
tator hali abe rodoan Alkabitius in suo isagogico
dua 1 et eius commentator Iohannes de saxonia Iul. Fir.
li. 2 institutionum suarum ca. 25 de stellarum aspec-
tibus omnibus, et in libro 6 apotelesmatum et ...

Hermes in suo centiloquio Bethem in suo centiloquio a
propositione 53 in 73 Almansor in suis propositionibus
Zahel de interrogationibus ca. de aspectibus contrarium
Messahallach de revolutionibus annorum ca. de statibus
aspectuum Albumasar 8 li. de magnis coniunctionibus et
idem li. de electionibus Hali abenragel in 8 libris
de iudiciis stellarum principue li. 5 ca. de aspectibus
contrariis et reliquis sequentibus Marcus manilius li. 2 ca. 6
7, 8 et 10 Guido bonati foroliviensis trac. 2 ca.
11 et passim in omnibus fere libris Georgius peur=
bachius in suis theoricis Lucius bellantius questione
nona de aspectibus articulo 1, 2, 3, 4, et 5, Joan
a monte regio problemate 31 et ultimo suo di=
rectorii et alii multi recentiores Secundo loco con=
tinendum, aspectus radiatio et figura quantum meo pro=
posito sufficit est habitudo quedam i. distantia stellarum
in diversis partibus circuli zodiaci in quibus se invicem
iuvant vel impediunt notabiliter Tertio in hoc
nostro tractatu per tria, aspectum, radiationem
et figuram esse sinonima Aspectus quia stelle a diversis
circuli partibus invicem virtutes et influentias porrigunt
atque offerunt quasi id intuitu ac visu mutuo fiat
Radiatio propter radiorum diffusionem Nam quelibet stella
(auriga autem observo) diffundit radium tam luminis

quam qualitercumque occultus obiectaverit, et cum infiniti sint
tales radii effusiones dispersi sint ab astris quorum
de quibus in subditis abunde dicetur. In presentia sermo
noster accipiendus est ac si certa tantum stellarum
sint in gradu primi mobilis. Utrumque id mirantia in
in eo certo loco stellarum residens figura
autem hec Quinquinadi distantia in meo proposito sit in
zodiaco circulo quam utique (teste Euclide) est figura
primo omnis aspectus imaginatur fieri in quo circulo de
quo et infra sursum dicetur. Quod dicimus sit de
aspectu quantum meo proposito sufficit. Ut sciamus nostri
, aspectus a nonnullis proprie pedum aequore circuli
, et hii dissentiunt, plerique per ascensiones rectas locorum
aspectus inquirunt sive stella in meridiano sive extra
in quocumque alio loco fuerit. Alii autem exquirunt per
ascensiones quandoque rectas stella meridianum tenente,
, per obliquas autem ascensiones regionis si in ori-
ente extiterit, aut per descensiones si in occidente
In locis autem mediis si extra fuerit stella, circu-
lationes inquirunt per ascensiones proprias
Et longum esset particulariter explicare predictos
modos, quare stabimus in hiis quae considerantur

aspectus et intervalla graduum ecliptice Omnium enim ephe=
meridum radiationes ad zodiacum et eius ecliptica ce=
lestissimi mobilis sunt supputati In diffinitione
aspectus dicit primo est habitudo qua planete dic.
m. 4, 5 et 6.
8 almag. i. quae sequitur vero a motu capio li. 8 capit.
m. 3, 4, et 5 docet habitudines stellarum fixa-
rum ad luminaria et ad quasque erraticas stellas
per aspectus oppositos, trinum, sextile et quartum Item
habitudines fixarum ad solem quo ad ortum vespertinum
et ortum matutinum Rursus habitudines fixarum ad ho-
rizontem ac alias plures habitudines ac stellarum
mixturas, his haud indigere licet ad planetas ac
solis ac planetarum inter se habitudines addi debent
Sunt autem hee habitudines (ut uno dicam verbo)
passiones que accidunt stellis fixis et erraticis Et
addit i. distantia stellarum in diversis partibus circuli
, hoc modo acceptionis aspectus, coniunctio non erit
aspectus, exquo non est earundem distantia in diversis
partibus circuli, largiori autem vocabulo coniunctio de
aspectus parte infra aspiciet Et addit zodiaci per
hoc excluditur hic qui aspectus in equatore aut aliis
circulis numerat Et subiungit in quibus se invicem

iuvat vt impediunt notabilit[er] Inspectio v[er]o de bonitate
et malitia aspectuum et aliis ad eu[m] p[er]tinentib[us] curta-
bit[ur] hec clausula valde erit manifesta Quarto
tercio loco continuandum Vetusti p[at]res et astrologi sunt
commemorati, omittere eorum articuli indagato-
res, configurationes radiationes aut aspectus quatuor
invenerunt Oppositum s[cilicet] trinum, quadratum et sextilem
Oppositus igitur aspectus, q[ui] et semissis, diameter
diametralis aut contraoppositus appellat[ur], est dista-
ntia p[er] medietatem circuli, fit enim p[er] diametrum
i[d est] p[er] lineam circuli dimetientem Hic fit ab vno
signo ad aliud signum quod ab eo in ordine
fit septimum, vt ab ♈ principio in principium ♎
Esto stella quod ad principium ♈ et alia ad prin-
cipium ♎ hee sunt radiatione aut aspectum
oppositum sita de ♉ et ♏, ♊ et ♐ et de reliq[ui]s
stema id facile ostendit, hunc Firmicus li. 2 ca.
25 vocat diametrum et li. 6 ca. 17, 18, 19, 20
et 21 diametram radiationem de signis oppositis
et [illegible] scribit M. Manilius li. 2 ca. [illegible]
Trinus trigonus trigonalis aut triquetralis est aspe-
ctus qui fit in tertia parte signiferi, et continet
~~quartam~~ tertiam partem circuli vt quatuor signa complet

z sunt 120 gradus z est a signo in quo initium
sumimus in signum quintum, ut in exemplis ab ♈
initio in ♌ initium est tertium sic a ♉ in ♍
, a ♊ in ♎ ♏ quousque eum in signo quintum
fuerit hoc est trigonum vide arripito de stellis
in hunc modum collocatis Obiice stema orbis tuis
z rectior erit, hunc pli. li. z ca. 15 trigonum
notat, hic in manilius sequitur appellat trigonum
trigona li. z ca. 6 ubi sic canit
Circulus ut dextro signorum clauditur orbe
In tres equales distinxerit linea ductus
Quaque vice extremis iungit se finibus ipsa / z
vide de eodem ca. 7 sequente –
* Hec linealis quousque tamen dicunt signa trigona
[illegible] eo vocabulo trigono utitur sepius firmicus li. 6
ca. 3, 4, 5, 6, 7 z 8 vocatur trigonica radia-
tione Quartus qui quadratalis quadratus
tetragonus z tetragonalis fit per tertium sig-
norum interstitium, continet enim quarta circuli
partem hoc est 90 gradus, ob id z nonagenarius
dicitur, pli. li. z ca. 15 marcet inquit stella ut pro-
pior z ex quadrato fecit radios ab nonagenariis
partibus unde z nomen accepit ab motu primus.

z stellis nonagenarius dictus ab utroque extremis ♏ ab
eo enim signo a quo inchoamus quod tertium fuerit signum
in aspectum ostendit quadratum, quod hoc docemus
exemplo, stella principium ♈ possidens radiatione
quadrata hz in stella principium ♋ tenente, sic
supposita de ♋ in ♎, de ♎ in ♑, de ♑ in ♈
de hoc aspectum manilius ubi supra sic
g. ♈ ✶ Hoc satis exemplo est ad quam diversa quaternis
partibus equali laterum sunt tradita ductu
Quorum designat normalis virgula sedes
z vide de eadem plura ca. sequente sed septimo
Sextilis, hexagonus vel hexagonalis aspectus
quem sextantem z sexagenarium dicunt, quia ipse sex
ta parte circuli quantitate sed z signorum, radit
itaque ab eo signo a quo initiamus in tertium signum
, ut puta, sit stella in principio ♈ altera in prin-
cipio ♊ ♏ plura li. z ca. 17 de sexagenario –
aspectum loquens, hic innuens (inquit) hexagonum
las mundi efficit formas de eo pulchre manilius
M. manilius li. z ca. 8 sic
Ut cum per ✶ ratios formant singula binos
Sidera, z alterno diverunt angulis astro
V ✶ Orientalis instituit quantum huius 4 latera equa z signa
distantia ✶ unum latus faciunt aspectum quadratum

✶ institutum duo in signorum

flexit · linea · i. per

Sed quos anfractus mutat virgula in orbe
A tauro venit in cancrum, tum virgine tacta
Scorpion ingreditur, qua te capricorne rigentem
Et geminos a te pisces aversosque tauro
Sidera contingens finit qua ceperat orbem
Sed tamen est illis phoebus sub lege propinquus
Quod non diversum genus est, quod cunctibus astris
Mascula sed maribus respondent cetera semper
Feminei se coniungunt commercia mundi
Quod autem circulus signorum stellatum hos tamen
aspectus dividat, pluribus rationibus ostendi posset
quibus omnibus missis unam duntaxat adducemus
quoniam forma geometrica haec est. Circulus forme
figura est aliis perfectior et nobilior testes sunt
auctores geometrie, et etiam divus augustinus de quanti=
tate anime ca. 11 et 16, quam forma dividit
per diametrum, linea rectissima, a centro exiens
circumferentie utrinque se applicans, a terminis huius
diametri fiunt aspectus oppositus, maior enim di=
stantia dari non potest, distat enim utrinque per 6
signa .i. 180 gradus Preterea circulo inscribuntur
tres figure formate, nobiles et multum perfecte

quadrata s. trigona et hexagona etiam circino
immutato cum quo circulum descripsimus inscri-
bas ... alia diameter orthogonalis priori et
videbis circulum in 4or equas partes divisum, a ter-
minis harum ~~divisionum~~ diametrorum duc lineas rectas et
suscitabis figuram quadratam circulo inscriptam
et a termino unius lineae vel costae huius qua-
drati in alium terminum finit aspectus qua-
dratus quia quaelibet linea includit quartam partem
circuli ... deinde circino immutato
ponatur pes unus in extremitate diametri
, et cum reliquo in peripheria circuli utrinque
fac punctum, et a puncto in punctum duc rectam
, et iterum a quolibet puncto trahe rectam in aliam
diametri extremitatem, et emerget triangulus
equilaterus circulo inscriptus, unde continens in
tres equales partes Talis triangulus a puncto unius
lineae in alium terminum aspectum demonstrat trinum
cum lineae partes tertiam circuli reddit quare ...
Similiter posito pede uno circini immutati in
circumferentia circuli, pungito in eadem circum-
ferentia sex puncta et de finibus punctorum duc rectas

& habes figuram hexagonam circulo inscriptam, a termino igitur cuiuslibet lineae in aliud eiusdem terminum, sextilis ostendit aspectus sextam circuli partem obtinens. Igitur haec sunt tres figurae geometricales circulo (circino non variato) inscriptibiles, quadrata & regulares notati, insignitae tribus notis numeralibus s. 4, 3, 6 nobilibus, & precisis quia quidem tres figurae una cum diametro circuli constituunt 4 aspectus & non plures. Quod Secunda ratio partim est arithmetica partim astronomica, propria circuli eas quod iacobus altuadus & radice aspectuum addunt in hec verba, duodecim sunt signa zodiaci quae per 2, per 3, per 4 & 6 dividuntur ita quod nihil erit superfluum aut diminutum. Si enim 12 signa per 2 resolvuntur aspectus causabitur oppositus, eo quod media parte ~~circuli~~ reli teneat situm alphabetum i. 180 gradus, 12 vero signa si per 3 dividantur trinus emerget aspectus, eo quod una quaevis reli tertia parte continet hoc est 120 gradus. Si vero signa 12 per 4 partiantur, quadrati conveniet aspectum, eo quod quaevis portio quartam partem circuli continet i. 90 gradus. Tandem 12 signis in 6 distributis, sextilis aspectus prodibit, eo quod sexta reli occupat partem.

Quatuor sunt [illegible] animi hoc i. termini [illegible] res, aspectusque [illegible]
(Gaudium
Timor
Tristitia
Spes sunt
4 affectiones hominis.

·1· 60 gradus. Et quia hec sola sit divisionis
12 signorum secundum alkindum variate et nulla alia (ut re-
memoratum est) inveniri possit quod solum sint
quaternos aspectus. Quarto loco animadvertendum
auctores astrologie aspectum □, △ et ✶ distribuisse
in dextrum et sinistrum. Quartus aspectus dexter
est a signo a quo incipimus in signum contra-
rio, hoc est contra signorum ordinem sive suc-
cessionem. Sinister vero est a signo a quo incipi-
mus in 4um quod est ante .1. secundum signorum se-
quentiam. Gratia exempli Arietis quadratum dextrum
est ♑, sinistrum ♋, tauri dextrum ♒, sinistrum
est ♌, et sic de ceteris quadratis, quod cum certo
sum ♌, et sic de ceteris quadratis, quod cum dextrum
fuerit dextrum est, quod ante sinistrum dicitur
est additum de stellis, ut cum ♈ principium
possidens, aspicit solem aspectum □ dextro ♑
tenente, lunam vero sinistro ♋ initium tene-
ente. Trinus dexter est ab eo signo a quo
incipimus in quintum quod retro .1. contra signorum or-
dinem, sinister in id quod ante .1. iuxta signo-
rum seriem, ut ♈ dextrum △ est ♐, sinistrum ♌.
Hexagonus
eodem modo de aliis iudicamus. Hexagonus
dexter ab eo est signo in quo incipimus

in 3tiũ retro Sinister in 3tiũ ante
, ut ♈ hexagonum dextrũ est ♒, sinistrũ
vero ♊, ideo mirabar de ptis Brito hic op-
timus lector, qd ptã astro in dextra pte asper-
sus, dicit superior, elevatus sup aliũ & possidere
pte superiorẽ, huius plura colliges exempla,
ex vid. pr. li. 6 ca. 10 & hali obtinet pte
5 ca. 15, ss de □ aspectu hic dico duo tantummodo
subiungam exempla unum primum ubi sup his verbis
, ♄ si ♃ □ radiatione fuerit iunctus & sit superior
saturnus ac dextri quadrati superiorẽ pte possidens,
♃ vero in sinistro quadrato fuerit videatur infe-
rior, & vite discrimina decernit ac patri
monii substantiam minuunt ac omnium horum
consilia in peius vertit ac eorum modus
variis animi dissensionibus concutiet etc.
Aliud hali ubi sup in hec verba, quando
♄ aspexerit ♃ de □ (s. aspectu), modica habebit sub-
stantia & indigens erit, et eius cogitationes
sibi evenient in damnũ, & eius cogitatus
& negotia abscindentur ia non complet, ma- (i. domibus angularibus)
lũ & damnũ partibus facit & in quibus stat
damnũ & destructionem facit potius tamen si
♄ sup ♃ fuerit elevatus & ♃ in pte

sinistra prius erit. Posset quispiam hic ratio-
nabiliter admirari, quod dicimus, dextrum
supponendum esse, i. contra signorum ordinem, sini-
strum vero autem i. secundum signorum sequelam, dex-
trum eum (ut in pluribus est) ubi est prin-
D cipium motus quod manifestatum est in primo
mobili quod ab oriente in occidentem circumfertur quare
oriens videtur dextrum et occidens sinistrum, hic
+ autem e contrario sic tenet modo [illegible], quo
ad motum primi mobilis orientalis pars vid
detur dextra, sed quia circulorum astrorum et septe-
rum motus prius est ab occidente in orien-
tem contra motum primi mobilis, haud indignum in
eo proposito de aspectibus pars occidentis videtur dextra
et sinistra vero orientalis, et eius 12 signa
zodiaci movent ad motum primi mobilis
cum initio, ut post arietem in oriente
venit ♉, post ♉ ♊ et postea venit ad
occidentem in occidentem iuxta signorum ordinem, non
est miraculum dignum quod in plurimum aspectibus
planetarum aliorum aspiciet contra signorum sequelam et
vero occidentem possidere latus dextrum, sat est,

Nascitur de aspectu dicimus in proposito statum
receptum, sed nunc quo loco considerandum, nominatur
aspectum capi largo et stricto vocabulo, nec solum
pro distantia stellarum in diversis partibus circuli
sed etiam pro eorundem coitu aut coniunctione, si-
ve conjunctione. distantia aut ☌ sit precisa vel
applicativa. Quod aut aspectus in largo
statum accipiatur etiam pro ☌, testis est Zahel
li. de interrogationibus ca. de aspectibus stella-
rum cum inquit Hii sunt aspectus planetarum ☌
, ✶, □, △ atque ☍, nam ☌ est quando stelle
coniunguntur in uno signo licet Astrologi proprie non
tamen ☌ aspectum appellant, et ☍, △, □ et
✶ vocant ☌ dicit aut aspectus stricto vocabulo
geminus, precisus et applicativus, precisus quod ad
4 aspectus sunt ☍, △, □ et ✶ sunt diffiniti
est qua ☍ est perfecta distantia 6 interiacentium
signorum, ita quod nihil deficit aut superabun-
dat, △ aut perfecta in nullo deficiens
4 signorum distantia, et sic de ceteris Coniun-
ctio aut hoc modo est duarum vel plurium
stellarum in uno signo, exemplum et nunc coniunctio
horum omnium exempla ex ephemeridibus facile

celligeros. Asserti aut applicatiuus est quando stelle nodi ad partem conueniunt asserti, apparere incipit tamen et tendit ad asserti et stelle motu obuiat. Vel tamen quod de distantia per asserti aspecto perficiendo non decrescit (ut vocant astronomi aspiciunt) sed incrementos recedit, declaratio necessarius per omnes astronomi et etiam in parte ephemeride in propositio aderit, ab aliis de circulis ad asserti, ptho. textu. quadriparti. ca. 14 vocat [illegible] 1. coniunctionem aut applicationem postquam aut asserti [illegible] completus est et iam incipiunt stelle ab asserti [illegible] abire [illegible] de separatio ab asserti a ptho. ubi supra [illegible], fuit ptholomei opinio applicationem duntaxat in animaduertendam esse, et non in ceteris assertibus, a quo alii astronomi dissentiunt. Verum hic non est tacendum aliam esse speciem applicationis, quando s. coniuncta [illegible] sese mutuo incipiunt contingere et hec non [illegible]. nec proposito [illegible] missa faciemus. Cum aut in o[mni] motione

incidimus ex[illegible] potius arbitramine. Et ea
nonnulla notatu digna differentie quoad [illegible] locum
continendum, ☍ non raro arripi largo vocabulo
ita quod etiam extendit se ad aspectum s. quando
stella alia aspicit, aut coniungit, aut ad
☍ suum eius aspectum [illegible], et hoc parte
aspectus oppositus est ☍, scilicet □, △ et ✶,
plura sunt huius acceptionis exempla apud
Iul. Fir. li. 6 ca. cum q[illegible] sic scripsit,
nunc ubi quarta radiationis directa vocabo
, quae societas, forti [illegible] ac minari congruit
sidere, ex ista enim ☍ malivolarum stella
rum vires augent et benivolarum prosidia
in toto vitia sunt, minor enim radiatio, in
diametro ☍ in malis perficiendis paris se
potestate [illegible], haec ille, ex his accipies quod □
radiatio vel ☍, scilicet diametra i. opposita
Et idem ca. 3 et tripartiam radiationem, sic,
♄ si lunae fuerit △ radiatione coniunctus est
et infra, maxima enim ex ista quantitate
[illegible] decernuntur infortunia. In eo conjunctio stat
☍ capit pro recta habitudine aut positione
stellarum quam cardinum [illegible] et spatio magis proprie

Iul. Fir. scribit ad finem manifeste
Nove societatis
conscripsit omne
malum in [illegible]

z apparet Restricto aut vocabulo est duarum
vel plurium stellarum in vero signo zodiaci z
m. vnus vel ad eandem applicatio, z est
duplex s. fixa z applicatiua. sine alicuius
ex causa ex ephemeride ad naturam [illegible]
in hoc statu loquitur ptho. z ergo [illegible]
tor, leopoldus z [illegible] astrologorum [illegible], ptho-
[illegible] h. [illegible] aut centiloq. propo. 50, [illegible]
bit [illegible] esse 120 coniunctiones q sunt
in stellis erraticis, in illis enim est [illegible]
scientia rerum q fiunt in hoc mundo, [illegible]
enti incrementi z decrementi, z ergo [illegible]
tatore z sunt hec, binaria ternaria, quater-
naria quinaria, senaria z septenaria,
leopoldus 120 sunt coniunctiones planetarum [illegible]
maxime habet notitiam rerum q fiunt in
hoc mundo Est aut planetarum [illegible] triplex modo
vera z apparens sive visibilis de quibus in
superioribus abunde diximus vbi de [illegible]
effectibus. quod hic generaliter ad alios [illegible]
mas extendimus, Vera aut [illegible]
pore vna stellarum tempore [illegible] altera stella
tempore z [illegible] simul, coniunctio vera [illegible]

Omne inequale comparatum equale sit omne [illegible] comparatum [illegible]

Coniunctio

Coniunctio

longitudinis tantum est pertractum iuxta veros coniunctionis
motus in uno signo, gradu et minuto. Unde, ut cum ☉
et ☾ veniunt in uno signo, gradu et minuto secundum li-
neas verorum motuum differunt tamen latitudine, ita quod
sol lineam mediam zodiaci (quae ecliptica appellatur)
semper possidens omni latitudine proprie caret, luna autem
ab eadem linea distans latitudine vel aut aquilonia aut
austrina, et hoc fere usu venit in omni vera
☌ ☉ et ☾, porro exemplo pro explicanda Coniunctio
aut secundum longitudinem et latitudinem est cum astra ita co-
niungunt quod utraque caret latitudine, et (ut saepius dicimus)
cum hoc sunt in uno signo, gradu et minuto, tunc enim
lineae verorum motuum in unam coincidunt lineam, ita
quod linea ex centro mundi educta exit per centra
utrorumque corporum, puta ceteris exempli ☉ et ☾, et hoc
raro accidit. Und hie meminisse gehört, quod lumi-
narium coniunctio a diversis auctoribus valde varia
nomina, appellatur enim primo coniunctio aut coniunc-
tio luminarium, horum interpretatio neminem latet, ite
de coitu ☉ et ☾, quo saepius utitur plinius, primum
li. 18 ca. 32 de coitu (inquit) quem die alii interlu-
nium alii silentes lunae appellant, praeterea
vulgus vocat novilunium, germanice Den (newe
, non quod luna constat nova secundum substantiam
sed quod per novum lunae nobis apparere incipit,

Coniunctio
Connectio
Coitus
Novilunium

Incensio | ideo ad novilunium incensio quia usque nos incenditur
Primatio | lune emittendo primatio quia tunc exordit nume=
 | ratio dierum lune, quod dicimus luna prima, secunda
Neomenia | tertia vel Neomenia id est quod est quasi nova luna
 | invenit in sacris libris, primo esdre ca. 3, psalmo 80
 | primo machabeorum 10, esaye primo ubi legit ne-
 | omenia et sabbata et festivitates alias non secus vel
Nativitas lune | Nativitas lune, ea nomenclatura non raro utit
Beda composuit pulcherrimum librum de temporibus | beda primo ca. de nativitate lune, initio primi mensis
 | et paschate, et est decretum nicene sinodi ubi scribi-
 | bit Sancta sinodus ubi 318 pontifices, qui apud ni-
 | cea in civitate bithinie convenerunt illustrante spiritu
 | sancto, fecerunt sanxerunt quod sub 8 idus martii (l. 18 die martii)
 | usque in diem nonarum aprilis (l. in 5 die aprilis) quantumcumque die nata
 | fuerit luna, facere dixerunt primi mensis initium
 | quartadecimam (l. oppositionem) vero lunam a 12 kal. aprilis (l. a 21 die martii)
 | usque in 14 kal. maii (l. 18 die aprilis) solerter inquirendo ut ver ante
 | vernale equinoctium quod est 12 kal. aprilis usque in 14
 | kal. maii pascha celebret Coniunctio etiam exprimit
Luna sinodica | et id quod dicimus luna sinodica, de qua Iul. fir-
 | mi. 4 in constitutione, in hec verba, est itaque luna aut
 | sinodica, aut pleta, aut dichotomos, aut me-
Sinodus idest coniunctio | noides, aut amphicirtos, et per has mutatas for-
 | mas nescio mysterium luminis completur Accedit
 | firmicus loco de sacro busto in computo ecclesiastico

ra. de luna, ubi dicit, cum primi luminis
effigiem cornibus circulata monoides, quo ad nos
cum a sole distans nobis apparere incipit (a
monos .i. sola, quod ipsa solummodo nobis ex
una parte apparere incipit) Cum autem a sole di=
stans 90 partibus orbem eius dimidium radiis solaris
illuminat, dirothomos ~~tunc~~ appellat (dirothomos
apud nos est idem quod dimidiata vel dividua
aut semiplena, qualis luna septimo fere die
post coniunctionem visitur) Alijs vero 30 partibus iterum ad=
iectis amphicirtos vocat (.i. gibbosa et declinans un=
dique, ab amphi .i. undique, circum, utrimque et cirtos
gibbosa) Cum autem 180 partibus a sole discesserit, con=
trario posita, in parte inferiori nobis opposita uni=
versaliter illustrat, et quasi determinata, panse=
linos dicitur (a pan .i. totum, et selene luna,
quasi tota luna quare et oppositio luminarium
dicitur panselinos vel panselinum. Hebrei vocant
coniunctionem luminarium molath, dicentes mo=
lath nisan .i. aprilis, molath iiar .i. maij, mo=
lath sivan .i. iunij et sic de ceteris, aut mo=
lath primum quod est ipsius principium anni et vocant
rosch hoshana, molath secundum, molath tertium
etc, et sic aliorum mensium principia vocantes

Molath

costhodiste, Jul. Fir. li. 6 ca. 24 quartionem
Partilis radiatio — vocat partilem radiationem, et deinde a ca. 25
usque in 30 tractat de quartione omnium stellarum inter
se, eandem circumlocutus his verbis, saturnus in certis
partibus pariter iupiter in ceteris partibus pariter
etc. et rursus per hec verba, saturnus et iupiter pa-
riter constituti, iupiter et mars si pariter fuerint
collocati etc. ubique quartionem intelligit. Plin. in nat.
hist. saepius nominat quartionem stellis et lunae interlu-
Interlunium — nium, li. 2 ca. 42 in veteri sic habet
, minimumque animal formica sentire dicitur
sideris interlunio semper cessante. Idem li. 16 ca.
40 in veteri, inter omnes convenit utilissime
in coitu eius [siliquam] sterni quem diem alii interlunium
, alii silentis lunae appellant, Ruelius li. 18
ca. 30, sic, sed brevissima observatio quod
utilius caveat [colligere] velut interlunio legere, et
eodem li. ca. 32, humidis locis interlunio
serito, circa interlunium quadriduo, et post
plura addit, in coitu vero (quod interlunium
vocant) quam apparere desierit etc. et in aliis
pluribus locis, in hoc capite significatio inter-
lunium pro coniunctione aut coitu accipitur. Verum cum
circa alii interlunium pro maiori et extensiori tempore

arripiunt, de qua re Bede patris venerabilis sententiam adducere libuit, ipse sane de motu lune per zodiaci signa [illegible] docte disserens, conficit (inquit) cursum suum in 27 diebus et 8 horis, iste est cursus naturalis i. ad ipsum signum in quo prima fuit reuertitur, hinc tamen inuenit solem vbi eum dimiserat, quia sol interim promouetur ad aliud signum, hinc luna superaddit 2 dies et 4 horas antequam recurrendo et ille vocatur interlunium i. inter duas lunationes, hoc est inter nouam et veterem, et hinc non videtur luna, hucusque beda. Alij dicunt interlunium esse tempus inter deficientem lunam et nascentem, deficientem dico, hinc proprie luna dicitur

Luna deficiens — deficere quando post [illegible] soli appropinquans visui nostro occultatur, nascentem dico, nascitur hinc luna

Luna nascens — quando post coitum incipit nobis apparere, tempus igitur quod inter latentem et nascentem lunam interiacet quo omnino visui latet ab his interlunium dicitur, et continet modo 4 dies, modo 5, modo 6, de ea re consulito Georgium Peurbachium in theoricis planetarum. Vera autem lune debilitas, visibilitas ac robustio incipit in luna [illegible] solare

orbe utroque inceperit quod si huic toti mete cunctis
adhibueris, invenies iuxta medium cursum a con-
tactu orbium usque in horam coniunctionis .i. dum con-
tra coniunctionem, unum diem, et tres quasi horas ~~1 hora et 30 m.~~
ante coniunctionem et tantundem post hoc est a con-
tactu separationem usque in alium orbium contactum
Abrachis cum Azarchele, Albategni et aliis plu-
res, orbem solarem 15 graduum esse demonstrant
, lune vero 12, cum ergo orbis lune incipit
attingere orbem solarem, intercepto inter centrum
☉ et ☾ est 13 gr. 30 m., qui gradus et minuta (iu-
dicio lege) duplicati faciunt 27 horas hoc est
1 diem et 3 horas, exactior autem supputatio nu-
merat 1 diem, 2 horas et 28 min., ita tempus
duplicatum ad interlunium, facit iuxta con-
ditione modum 2 dies 6 horas, iuxta
exactiorem 2 dies, 4 horas et 56 quasi min.
Scito quod phi. sup. li. 16 ca. 40 et li.
18 ca. 31 diem coitus lune vocat, luna
sitiens luna — silente, sitiente luna interpretes .i. non appa-
rente, latente, non splendente autem mediate visui
non ... albumasare babilonico aliam sumo
interpretatione, ubi apotelesmatica tractat

De die cōiunctionis ☉ et ☾, sexe cum stabili di-
es mala et sequentes in omnibus operibus
, nisi in secretis rebus et absconditis. Septimo
loco considerandū, aliqui aspectus dicuntur boni, aliqui
mali, planetarum nonnulli stelle et eorum radii dicuntur
boni, aliquorum mali, oppositus enim et □ mali
et minores, △ et ✱ boni et felices dicuntur
, ♃ et ♀ bone fortune aut stelle, ♃ maior
, ♀ minor, ♄ et ♂ male fortune, aut stelle
aut infortune, ♄ maior, ♂ minor, ☉, ☾
et ☿ mediocres appellantur. Considerandū quod
quod stellarum aspectus (intelligendo quod ad operationem) non
solum a figura i. eorum distantia in circulo vel di-
stantia ex figura (aspectum accipiendo pro totali ortiua [illegible]
pendet (aspectum accipiendo pro aspectu ordinato
quod stelle se aspiciunt sine ad aspectum ordinata
quod stelle se aspiciunt sed etiam a radiis qualificatis [illegible]
tes operantur sed etiam a radiis qualificantibus non solum a
, ita bonitas et malitia aspectuum non solum a
natura figure est sed etiam a proportionabili possibi-
lium aut impossibilium radiorum. Ubi annotandū
quod figure aspectuum bonitate vel malitia habent
, ad maiorem bonitatem vel malitiam hac vel illa
, per naturam vel operationem diversorum radiorum

contrarietati, ex quo sequitur quod pro diversitate contra-
rietatis et qualitatum causarum mixtione bo-
nitatem vel malitiam alteram earum deprimi
contingit, adeo quod quedam magis adhereat
effectui unius generis cause, quedam alteri
, sicut lapidum quedam frigido quedam calido
magis adheret. Aspectus enim (ut plerique)
figure bone malaeque dicuntur, sunt enim eadem
boni malique ceperunt, que nonnulla pro-
stracta sunt ex parte figurarum, alia vero quidem
ex parte radiorum, et ex parte figurarum consi-
derandum est quod cause bonitatis et malitie
esse possunt, que in ea re loco, quod non 4
sint figurarum species s. ☍, □, △ et ✶ (con-
iunctio proprie non potest aspectus dici non quia) opus
est eorum proprietates inspicere, in primis de mala
loquendo, et primo de ☍, dicendum enim quod sic quod
recte ad figuram respexerit, minime mira-
bitur ipsam esse malignam, noxiam et inimica-
m, eadem enim linearum s. stelle sunt opposite
, sic quod una a polo in situm moveat, alter
a situ in polum, hi procul dubio motibus
contrariis moventur et ad terminos contrarios

vte extrema sup(er)ficie generat in albu(m) et nigru(m)
calidu(m) et frigidu(m), sic q(uo)d vndiq(ue) opposito
seu q(uod) se positi(one) sibi i(n)uice(m) aduersatur eo q(uo)d sic
circuli medietas cu(m) puncta extrema
maxime distat, quo tu(m) aspectu(m) [illegible]
fortissimu(m) (con)serit et partes inimicitie et (con)trarie-
tatis esse dicit, de hac etia(m) loq(ui)tur (com)mentator
ptolomei in eius (quadri)p(artito). tra(ctatus). 1 ca(pitulum). 14 dicens
i. [illegible] oppositum
, septimus autem non indicat p(er) aspectatione(m) ali-
i. f. * □ △ ☌ ☍
quam p(er) hac (con)trarietas, eo q(uo)d diuiditur diuidit
circulu(m) p(er) mediu(m) et p(er) linea(m) recta(m), et fit
vnu(m) punctu(m) linee recte oppositu(m) alteri, et
qu(an)do vnu(m) fuerit in ascende(n)te aliud erit
in occide(n)te, et ide(m) in alio (com)mentario sic
i. contrario
et signu(m) q(uo)d sunt diametru(m) (con)stituta sit (con)tra-
riu(m) (con)p(ar)is in vnu(m) eoru(m) (con)tra eius q(uo)d
facit in alio suo opposito, sicut q(uan)do vnu(m)
ascendit aliud vero descendit. Additio, sic aries
et ♎ opposito aspectu(m) se circu(m)dant et ♋ ca-
pricorno, ☉ in ♈ efficit tempus calidu(m) et hu-
midu(m), (con)tra in ♎ frigidu(m) et siccu(m) q(uod) (con)trariu(m)
, ita sol in ♈ ascendit, vero in ♎ descendit
, ☉ in signo oriente ascendit, in signo vero occi-
dente descendit, est q(ui)d [illegible] eo opposito

naturalis repugnantia aut fere inimicitia
aut simpliciter aut ex parte, videat ad
propositiones opposite quod minime pariter
possint esse simul vel vera vel falsa,
ut videmus in disputationibus ubi opponens
volens respondentem decipere, celat propositum suum, multa
concedit a respondente si quando male dixerit laudat eum
nimiumque respondente ad ea que probat fingit quodque
velle ab eo discere, non raro argumentationem
ad aliam materiam in qua plus abundat transferre
studet, hec omnia applica ad assertum oppo
situm et apparebit eius malitia, que a
veritateque vocat asserta contraria et manifeste
inimicitie contrariaque nihilque asserta etiam
malignus et minimus [illegible] qua signa hec asser
tum se multis inspiciencia ad numeros ex
pugnant in qualitatibus artinis quodque in
veritateque, primi exempla 8 et 12, 69 et [illegible]
, 10 et 17 [illegible] exempla ut V et 69, II
et 10, 12 et m, [illegible] et [illegible] discordant
etiam in eo quod si unum est masculinum
alterum erit femininum et quod ut V mascu
linus 69 femininus, II masculinum 10 fem-

Zij qui coniectator ptho. Ubi sup, que (inquit) discordata est, qd si unu fuerit masculinu aliud erit femininu et contra. Et de aspectu medie, imperfecte et latentis inimicitie. Imperfecte inimicitie (ut alij asserunt) ex eo qd signa sic se aspicientia quedam in qualitatibus passiuis conueniunt, ut ♉ et ♌ in siccitate, ♋ et ♎ in humiditate, ♍ et ♐ in siccitate. Alij sic loquunt Aspectus quartus medie inimicitie et repugnantie est, sit enim in puncto equidistante a predictis maxime repugnantibus terminis. Itaque utriusque nature sapit in quo puncto aliquid malicie ac repugnantie transmitti necesse est, et sic medium erit per equidistantia et per participatione malicie licet debiliori modo. Ad hoc adstipulatur coniectator ptholo. inquiens, quia radiatio quarta .i. mediata est oppositio media, dixerunt sapientes antiqui qd est media inimicitia. De his duobus malefficis aspectibus loquitur ptho. Ubi supra sz tract. 1 quadrip. ca. 14 sic ea (intellige signa) que sunt in diametro aut sup quarta non sunt concordantia (.i. conuenientia) sed potius discordata, qr non conueniuntur. In natura Zahel in li. de interrogationibus signorum concordatorum in natura. Zahel in li. de interrogationibus ca. de aspectibus, uult qd oppositio sit fortioris operis et inimicitatis, et stat inimicos parificatos, et participationes. Aspectus quartus est medius .i. non ex toto recipit inimicitias

Messahalach libro de revolutionibus annorum, dicit quod
aspectus oppositionis stat inimicitias et contentiones
et quartus similiter etc. Et Julius fir. li. 2 ca. 25
de radiatione diametra sic scribit, hec sexta ma-
ligna est radiatio ac minor, de quadrata sic.
hec minor est radiatio et malitiosa potestate
opposita, ac inimicitie livore plena. Aspectus con-
tra trinus aut trigonus est bonus, concors et felix
et perfecte amicitie etc., signa enim hoc modo
se aspicientia in qualitatibus activis et passivis
conveniunt, et similia sunt, conveniunt enim in eo quod
aut ~~ambo~~ ambo sunt mas. aut ambo femi.,
amicitia enim potissime consurgit ex similitu-
dine, quia similitudo rerum studium antiquorum causa
est amicitie earundem teste aristotele 8 ethico-
rum ca. 3 ubi ait, quod perfecta est bonorum amicitia
studium virtute similium Tullius li. de amicitia
virtus amicitiam et gignit et continet, et eccle-
13 legimus omne animal diligit simile sibi
sic omnis homo proximum sibi, omnis vero ad si-
mile coniungitur etc. quare pro meo opposito con-
cludit ex eo quod signa △ causativa radia-
tione omnino similia sunt, et similitudo (ut
iam diximus) causa est amicitie perfecte

facile inferet quod Burgundi radiatio sit omni
ratione perfecte et integre Accedit ad hoc, quod △
aspectus ratione scilicet a △ figura consurgens et no-
minationem numeralem a tribus sumens utrique
sacra et divina suppositione cum circulari figu-
ra triangularis oxygonia aut isopleuros
forma inscribitur inter omnes figuras rectilineas
simplicissima et propter angulorum et linearum
equalitatem melior nobilior et pulchrior. Ex una
enim linea recta nec duabus figura fieri haud
potest sed ex tribus inter se finibus incipit, ex his
namque rectis lineis equalibus fit figura tres per
angulos et nullus est alia gratior aut aptior
hec circulo inscribitur, alias etiam simpliciores
qua paucioribus lineis constituuntur scilicet tribus tantum
, figura tetragona scilicet 4 lineas, pentagona 5,
hexagona 6, heptagona 7 etc., preter hec figura
triangularis per angulos sic est divisa, quod
in nulla alia figura nisi in se ipsa potest
resolvi, intelligo de lineis et angulis re-
ctilineis Tetragona vero figura scilicet maxime
stabilis sit, resolvitur tamen in figuras et
figuras scilicet in triangulum et triangulos,

qa tot in se includit triangulos, quot
lineae ab angulis opposito in oppositum
protrahuntur, si una facit 2 triangulos, si
due 4 triangulos inequalium laterum, similiter
intellectum de aliis figuris omnibus, haec igitur
figura triangularis propter eius simplicitatem primo
enti simplicissimo deo opt. maximoque uni et
trino, ubi personarum pluralitas nihil in sub
stantia divinitatis minuit nec in aliud re-
solvit, pater quippe est deus, filius est deus
etc. assimilatur, quae congrue hec figura dicitur
bona et sacra, et inde asseritur Δ ab hac fi-
gura conficitur bonus et felix, ita huius fi-
gurae lineae et anguli propter equalitatem utrorumque
magnam habent similitudinem et quia ut memora-
mus oritur amicitia etiam perfecta igitur et ne
asseritur merito nominatur perfectae amicitiae [illegible]
confirmationem, item quod numerus solus ter
narius numerus deo attribuunt, unde veteri phi-
losophi quidam per hunc numerum deum venerabantur
, quae divinus plato de immortalitate animae
sic loquitur, per hunc numerum ternarium ipsi deo
[illegible] simul [illegible] celebrantur nos magni

facere unu deu sublime, placens, permanet
ortus creationis, idem li. de ordine uniuersi
, numeru qdē Ternariu oes antiq appositi sunt
, principiu & fine oib rei ta generabilib
q ingenerabilib ta corruptibilib q incorrup
tibilib [illegible] uniuersitate ordini & natura
hec ille Oib em reb (auctore anaximandro)
est numer triplicit' scitz, in oib em corpe
Trinitat qdā apparet vestigia in quatu oib
reb ut Ibm ostēt principia & triplex esse in
se includit & in quata in principiu et
consumat trinitate, quadrec oes sapientes co
nati sunt dicere ipsu numeru ternariu
esse principiu, mediu & finē oib rei,
sancta quippe trinitas est principiu oib rei
q ad creatione, mediu q ad conservation
tione, finis in que oib res ordinatur
, boetiq li. 3 metro 9, principiu, vector, dux
semita, terminus idm, ut his pulchre insi
nuit qd Ternarius numerus in omni re nunctu
bonus, nobilis & sacre predicatur, & ut consu
tione Ternus assertus ab hac numerali no
minatione bonus & perfectus predicandus est et
id intus Ternarius ubi supra de Δ loquens

radiatione dicit hec est composita scilicet radiatio
sextilis deinde aspectus bonus est et ut aiunt
amicitie sed non perfecte quod ex eo colligitur,
quia signa ✶ aspectu sese aspicientia sunt ambo
mas. aut ambo feminina, conveniunt etiam
in qualitate activa scilicet caliditate aut frigi-
ditate, ut ♈ et ♊ signa mas. convenientia
in activa qualitate scilicet caliditate; ♉ et ♋
ambo femi. conveniunt in frigiditate re-
rum unde similitudo ut consimilis causa est amicitie
mentis hic aspectus amicitie notatur, sed quia
in qualitate passiva discordant, si enim unum est siccum
reliquum est humidum et c., hic aspectus medie
et imperfecte amicitie dicitur, hoc est, debilioris vir-
tutis quam trinus, quod testatur vulgus carmine sic
dicens hexagona (nullique signa) hoc idem quod tri-
gona sed minoris potestatis. Nonnulli asserunt
hunc aspectum esse medie amicitie seu bonitatis,
quia sic se habet sextilis figura ad triangula-
rem sicut quadrata ad opposita, erit ergo terminus
sextilis medius inter utrosque terminos triangularis
figure et similiter per quadrationem utilis, nec non etc. equidistans
, declaratione similiter et quadrata de quibus sic

Concordat Hali: Aben. li. 5. §§ de asper. ✶

Ad idem facit dictum commentatoris ptholomei ubi super quia sextilis est medium tertii, dicebant sapientes antiqui quod est media fortuna et amicitia. Sunt quod * aspecti ex gemina causa bonum esse dicit, quorum una ex geometria altera ex arithmetica sumitur. Hic quippe aspectus ex hexagona figura, quod nec superflua est nec diminuta sed inter extremos perfectos scilicet medium locum continet in se partes suas mediam scilicet ternariam et tertiam id est binarium et sextam id est unitatem, et licet perfecta sit figura dissolvitur tamen in sex triangulos inequalium laterum. Utrisque aspectum amicitie medie causat

Secunda causa sumitur ex naturali dictus aspectus de nominatione a senario enim numero appellatur, quod sicut senarius numerus est primus numerus perfectus ut asserunt omnes arithmetici et etiam sancti patres precipue augustinus li. 4 de trinitate ca. 4 ubi sic scilicet, cuius scilicet senarii numeri perfectionem notio sancta scriptura commendat in eo maxime quod deus sex diebus perficit opera sua et sexta die factus est homo, et sexta etate generis humani filius dei venit et factus est filius hominis. Idem augustinus li. 11 de civi. dei ca. 30 loquens de sex diebus creationis et senarium numerum est opus [illegible] perfectionis et plura ibi de perfectione numeri senarii, et in fine capitis inquit Unde ratio numeri contempnenda non est quod in multis sacrarum scripturarum locis quam magni estimanda sit, illucet diligenter intuentibus de trino et sextili

Scribit almansor aphorismo 7, dicens aspectum trinum melior est trino & sextilis Et Hermes verbo 88 idem faciunt partes trino quod faciunt sextili Minus tamen infert aspectus quam trinus Hactenus de aspectibus bonis & malis quantum ad figuram Ratione vero radiorum aut stellarum assistentium est dicendum, est oppositorum ra- dios super natura & proprietate corporis transmitti habere & sicut habere sicut aspectus sui causae similitudinem gerit, quo si quis radius intense bonitatem habuerit, sicut ionis radii, plerumque generant in mala figura aspectum donat effectum bonum figurae malignitatem superantes, aliquan- do super tamen minuit effectus aut in quantitate aut modo adipiscendi retinendique Tribuit enim impetum oppositum ra- dium non totum bonum sicut trinum illud etiam quod tribuit non sine difficultate & labore proibit quis modo trinus aspectus radii malignitate minuet, malum enim tribuet minori molestia, & minus etiam semper imple- tur formata arripienda & limitanda sicut dicta al- bumasaris babilonii & dil. fr. in logo de aspectu opposito aut quarto ionis in luna dic quod ut voluntatem perficiendi sicut ... causae, figurae sed & radiorum emissio, horum quoque bonitas & malitia, quae omnia in generali fortuna a nobis cognosci possunt, ad particulare enim per- tinget notitia reor esse difficilimum

De aspectuum bonitate et malitia seu ratione
figurae seu radiorum stellarum inspiciatur
haec [?] satis disseruimus, superest ut quantitatis
naturam ac potestatem investigemus, et id sem-
per, quia in eo dicendum quantitatis naturam bo-
nam vel malam esse non ratione figurae, sed
ex identitate quadam quae in eo consistit, quam
quidem ab unitate et identitate quantitas declinat
tanto magis, contrarietas et oppositio sibi sub-
[illegible], sed eius bonitas aut malitia ob
alteram tantummodo aspectus causam, aspicientibus
stellis et radiis pendere necesse est, hic autem aspec-
tus duplici modo dependet uno quidem ex bonitate
vel malitia radiorum aut stellarum, sic dicimus
fortunatum ☉ bona, infortunatum vero
mala, fortunatum fortiorem in [?]
cum infortunatis debilioribus bona et si re-
misse, infortunatum fortiorem cum fortuna-
tis debilioribus mala, in exemplis, de ♃ et
♀ fortunis et contrariis quartis, scribit Firmi-
cus li. 6 ca. 16, sic, Jupiter et ♀ in eodem [?]
vel signo si pariter fuerint constituti, honores
insignia seu maxima decernunt cum gloria ve-
nustatis, bonorum etiam et magnorum virorum

fidelibus principibus seu associat ei Lepita, cum
bonitas gaudium fortunatum De infor-
tuniis ♄ et marte. ide(m) ferme, eodem ca. 25
, saturnus et mars si cum eis hospitium
acceperint ei morbi insulta tenacitas et ca-
doris impletas et inflammati caloris algor
impatiens, et alia contra ibi liber ... ...
esto ♃ fortuna in 15 ♉ et suo aspectu est
in suo dominio gaudio et triplicitate cum so-
infat ♄ retrogradus, in hac ☌ tamen bonitas
iouis aliqualiter tamen consistit ... ...
contra sit infortunia ♄ in 5 ♉ cum suo do-
minio, gaudio et triplicitate cum ... ...
ative, quod in eo loco debilis esse ... hec ☌
respectu mala propter saturni excellentiam maliti-
a magis hec quidem ... differunt a dictis femini
si certe pestilentia Alio vero modo ...
disproportionis aspectus grauiente ut in ☉ ☌ cum
omnibus aliis accidit, certe ... dicit ferme
li. 2 ca. 8, stellarum figurae quando ... et
quando narrat in libris posterioribus explicabi-
mus et post pauca, in prima aut. dici-
videt, quod omnibus stellis ... virtutes solis

Hec non est, quando vero dicitur marte ... radice cum
... solis radiis fuerit ..., naturale cum ...

tra satis fortiter amittit. Conversio recipit boni-
tate vel malitia suscipit non a figura sed
a stellis vel radiis ipsorum dispariter. Hic non
nulli consideranda hoc, utrum aspectus vel fi-
gura agat in hec inferiora. Responsio, di-
stinguendum est, si enim aspectus accipit coniun-
ctionem vel oppositionem nemo dubitat quin
eo modo aspectus agat in ista subce-
lestia. Si autem aspectus accipit pro sola fi-
gura i. distantia in circulo zodiaci, tenendum est
quod aspectus non est activa forma per se
sed coactiva, quemadmodum respondimus
cum queritur an motus celestium corporum agat in
hec inferiora. Si itaque per possibile aut im-
possibile lumen et influentia a celo circum-
cidatur aspectus nihil penitus in inferiora
causaret, sed coactiva forma est, per fi-
guram enim varia variant vim celorum et
stellarum, quare figura sicut et motus lumen
et influentiam modificat ac determinant
per se vel per accidens
Octavo vero advertendum, autores hic circa
aspectum materiam movent duas questiones

quarum una est virtus corporis celestis agens
in hec inferiora per stellas ipsius
inherentes. Alia autem solo lumine
agens in inferiora, et pluribus celestis
alterationibus et displadiationibus, potior
potentia est celum agere in hec inferiora
corporum per stellas, non solo lumine
sed etiam quibusdam qualitatibus omnibus puta in
fluentes sive radiis. Comprehendendum est quod
qualitatum alia est sensibilis, alia insensibilis
Sensibilis autem actualis est, que alicui sensui
corporis est, ut sunt qualitates tangibiles,
visibiles, audibiles itemque sensus Et hec
est gemina, celestis et subcelestis, ce-
lestis qualitas sensibilis est inherens corpori ce-
lesti, ut est lux solis. Sed subcelestis est
que inest corpori generabili et corruptibili
ut caliditas, frigiditas, color. Sed Et
hec subcelestis sensibilis est duplex prima
scilicet et secunda. Prima est qualitas sensibilis [illegible]
sibi similis non obviatione sui contrarii,
et sunt 4or, caliditas, frigiditas, humi-
di

dicos z siccitas. Secunda est qlitas q no est
productiva sibi similis p alterationem sui
generis ut albedo, nigredo, sonus etc. Insensibilis
vero qlitas est q nullo sensu potest percipi
z est duplex scz virtualis z fluxibilis
sive spiritualis. Insensibilis qlitas virtualis
est qlitas q dr primaria .i. a nulla alia
dependens inherens corpori celesti, aut consequens
proportionem 4 qlitatum primarum, generans
secunda actione celesti, productiva effectus sensibilis
lis et est etiam bipartita celestis scz z subce-
lestis. Celestis est qlitas virtualis primaria
inherens corpori celesti productiva effectus
sensibilis in istis inferioribus z assignantur
eiusmodi 7, calefactiva, frigefactiva
, humefactiva, desiccativa, secundum loco-
motiva, lumefactiva z conservativa sive
constrictiva. Subcelestis est qlitas virtualis
generabilis z corruptibilis consequens
proportiones qlitatum primarum vera sive
secunda actione celesti productiva effectus
sensibilis, que non apparet nisi per actionem

9 ut sunt herbarum et seminum virtutes
9 qualitates calefactiva vini et piperis
9 frigefactiva cucumeris sive qualitas mag-
netis propria attrahit ferrum et consimiles
huiusmodi qualitates ponere in mixtis
et si non in omnibus tamen in nonnullis
9 ut solvetur diversi mixtorum effectus,
cum sine virtuali qualitate non possint
salvari, quod vinum calefacit stomachum
et frigefacit manum, sicut quod piper ca-
lefacit linguam et non manum, et cum
tamen ibi sit eadem proportio et forma
substantialis. Sensibilis qualitas sive
[illegible] sive spiritualis [illegible] species mul-
tiplicata ab alia qualitate sive ista
sit sensibilis sive insensibilis, causativa
ut instrumentum effectus sensibilis, ut lu-
men, species emanantes a qualitatibus primis
qualitatibus et etiam sensibus in hiis inferioribus
ut 9 sunt species declinante a qualitatibus virtua-
libus vel quae usitato vocabulo vocantur in-
fluentie sive celi ut aut influentie

[illegible] ut fuga[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
flores [illegible] [illegible]

qlitas influxitas quedam qlite virtuali celo
incepte decimata productiva qlitatis
sitas in istis inferioribus sibi sitis quo
ad actionem, et sunt septe sedm 7 qlita
tes supra expositas p influentia calefac
tiva, frigefactiva etc et int has cale
factiva ut nonnullis placet caloris est
fortior et multiplicat usque in centrum terre
debilior sedm locum motiva q a primo
mobili emanans sublimitas speras ad
motum eiusdem mobilis movet, [?] et
superiorem [illegible] [?] tamefactiva
fuit sepius [illegible] tamen [illegible]
q Advertentes qd influentia non multipli
cat a substantia celi sed a qlitate virtu
ali q celo vel corpori celesti inest [illegible]
[illegible] opinionem que [illegible]
[illegible] distinctione 13 [illegible]
substantia non multiplicat [illegible] spectivo

Nam loco et ultimo circa quam postremo peculiare est
cognoscendum fuerit, quid in hoc quam manifestat
alia passio aut habitudo quae accidit quinque planetis
♄, ♃, ♂, ♀ et ☿ respectu solis et horizontis, quo fit
ut modo dicantur orientales et matutini, modo
occidentales et vespertini. De hac siue passione
astrologorum doctrina 23 tradidit 12 canones
satis tamen intricatos quos dicta ptholomei
dic. 8 almag. haud inepte accomodari
possunt, est autem ipsa quam satis apertus, cum tamen ut
apertior fieret hanc particulam adiungere decre-
uimus, et primo quidem canonem de his [illegible]
[illegible], et [illegible] hunc, ex experimentis ad dictam propositam
[illegible] in aliorum scribito motu ☉ in 8 et 9,
quae in [illegible] motum planetae [illegible] orientalitati et occi-
[illegible] motum planetae [illegible] desideras, [illegible] signorum
[illegible] siue [illegible] signorum caelestium
motuum eorundem in [illegible] signorum caelestium
[illegible] itaque motum planetae a vero loco solis subtracto
[illegible] accommodatus tamen 12 signis si duas sub-
tractio planetae [illegible], quod si huiusmodi facta sub-
tractione id quod remanserit minus fuerit 6
signis planeta [illegible] orientalis et matutinus
appellatur, orientalis quia prae sole oritur, ma-
tutinus quia mane ante solem exoritur, si manet
id quod remanserit 6 signa excesserit,

stra dicuntur orientalis et vespertinus, orientalis quidem
quoniam post solis ortum oritur, vespertinus quia tempore
vespertino solis occidente subsequitur [illegible] famili-
doribus, et primum de orientalitate, occurrit mihi
primus dies maii anni presentis 28, ad quem
volens cognoscere saturni passionem quoad orientalitatem
sive occidentalitatem, ex ephemeride ejusdem anni
ad diem oblatum, motum saturni offendo in ♉ ~~[illegible]~~ in
8 gradibus quem circa scribo, capio et motum ☉ in ♉
in 20 gradibus quem etiam circa noto, mediantibus in
utrisque motibus verso in numerum signorum et gra-
duum motus sic, saturni 1 s 8 g solis 1 s 20 g, demo
motum ♄ a motu ☉ et residuum 0 s 12 g, hic quoque
numerus minor est 6 signis, quare ad diem
propositum concludo ♄ esse orientalem et matutinum
[illegible] orientalitatis offertur mihi 24 dies no-
vembris anni superius notati, ad quem cupiens mi-
norare ♄ passionem vel orientalem vel occidentalem
ex ephemeride ad diem oblatum occurrit mihi
motus ♄ in ♉ 11 g, et ☉ in ♐ 12 gradibus, sub-
traho ♄ motum a motu ☉ et remanet mihi 7 s
1 g, cum iste numerus maior est 6 signis, pro-
nuncio ♄ esse occidentalem et vespertinum, haud dis-
similiter operaberis pro aliis erraticis stellarum verum ne-
mo in astrorum iudiciis admodum est commodo

[Margin: Oratio stelle vero gradi est diversa et grosse et subtilis — * stelle superiores]

aliud enim pollicentur stelle in orientali re-
gione fuerint, aliud in occidentali, quod sane
omnes fatentur astrologi, precipue tamen eorum om-
nium prestantissimus ptho. i. quadripartito. ca. 8 in quo inquit, stelle*
vero matutinales eius apparentie de sub radiis
solis usque ad suam stationem primam magis hu-
mectant, a statione sua prima usque ad ve-
spertinam* ascensionem magis calefaciunt, et inde
ad stationem secundam plus desiccant, a qua usque ad
suam occultationem magis infrigidat, har-
king ptho. De his plura lege apud Ju. fir.
, hali rodoan, hali abenragel, et alios com-
rit preterea hec passio pro notitia stellarum
in coniunctionum noticiam necessaria, quod fit, in matu-
tini ante solis ortum nobis apparent aut
vespertini post solis occiduum visui se offerunt
, harking de stellarum motibus et earundem passionibus
, superest 12 celestium domiciliorum tractatio

[Interlinear, above line 6: i. vero a sole incipiunt recedere]

[Margin: * Dum stella per oriatur solis ad hunc apparet]

De 12 celestibus domiciliis

Omnium **philosophorum** et **astronomorum iudicio**
verum est et concessum, **12** esse **celi domicilia**
, nec posse **astrologum** congrua conficere, qui su-
prema dominationum ad hora tempora
distinguendo non eruerit atque examinaverit

horarum cum scientia est una ex laudibus
et radicibus scientiae astrorum in genituris hu-
manis et earundem revolutionibus diiudicandis
, in medicinis praeparandis et dandis, in
diebus criticis et indicationibus earum cognoscendis
, in mundi revolutionibus examinandis, in
electionibus regum, principum et aliarum digni-
tatum, in fabricis multimodis de diversis
, lapidibus, auro, argento aut aliis metallis
, etc. in iactu seminum, plantatione arborum
, vinearum, irrigatione hortorum, et pratorum
et aliis electionibus componendis innumeris
usque adeo quod Alber. magnus totius germaniae
decus in suo speculo sic scriptum reliquit
ex electione horae laudabilis non tolli
libertatem arbitrii, sed potius in magnarum
rerum inceptionibus electionem spernere est prae-
cipitatio arbitrii non libertas. Sunt praecep-
tatores electionum dominicorum hii, ptolo-
maeus in suo centiloquio et almagesto, et eius
commentator hali heben rodan, et principes idem hali
super primo tractatu quadripartiti ca. 13. ptolomaeus
, ptolomaeus (ait) facit nos intelligere, quod [illegible]

contra quam superiores antiqui statuerant 12 domus
est eadem ratio qua statuerint 12 signa etc.
et alia similia ibidem sequuntur, Hali Aben-
ragel parte prima et aliis subsequentibus, Albu-
[illegible]. li. 2 ca. 16, 17, 18, 19, 20, 21
, 22, et 23, necnon Manilius li. 2 ca. 14
; et li. 3 ca. 1, Alcabitius in suo introducto-
rio differentia 1 et eius commen.; Guido Bonati
tract. 2 parte 3 ca. 1, 2, 3, etc., Leopoldus in
tract. de [illegible] suo introductorio parte prima, Abraham Avenaris,
Albumasar in suo introductorio, [illegible]
[illegible], Messahalla, [illegible], [illegible], Ioannes
[illegible], Ioannes [illegible] et alii multi, necnon
[illegible], Ioannes de Monte regio,
Expositor Geor. Purbachii, Ioannes [illegible],
Marsilius Ficinus Florentinus et reliqui.

Deinde ratio 12 dominiorum [illegible] sive [illegible]
[illegible] astrologos quadrinoviam statuerunt 12 [illegible]
zodiaci, ut docet Hali Haben eodem in ca. [illegible]
allegato etc. [illegible] et aliorum doctorum annotatione
quia circulus meridianus et horizon qui quolibet
momento dividunt caelum in 4 partes aequales
et dicuntur 4 anguli aut cardines [illegible] astro[illegible]
[illegible] [illegible], qui horoscopus appellatur, primum

	Cui dominij, & medium celi super terra sem-
	ripsi 10 domicilij, quidam principium 7 domus
	& imum celi aut medium celi sub terra principium
	4 domus, & hoc nonnulla [illegible] in quartas
	4 temporum anni quod principium naturale anni est
	principium partis V, in qua sol oriens adiacet, ubi annus
	& tempus primum incipit, hinc quoniam [illegible] orientis partis
	orientis [illegible] proprie [illegible] eius affirmatio quia de te-
Ob silbers frid	nebris ad lucem, de morte ad vitam aspectum,
were mit her	de non apparentia ad apparentiam & quodammodo
ist an [illegible]	de non esse ad esse procedit, ideo hinc haud
oder nit —	indigeo aliorum principiorum [illegible] tribuit in [illegible] quod
Der [illegible]	aristoteles quod primum motore habitare in oriente unde
frid quantitas	principium motus ratione posuit Cum philosophice ad
were [illegible] her	[illegible] veteres ille [illegible] li. [illegible]
ist [illegible]	[illegible] in [illegible], [illegible] virtute [illegible] in orien-
[illegible] sit	te, [illegible] in oriente incipit motus celi proprie omnis
Welcher ein weib	motus in oriente partibus oculum hz, Angulus autem oc-
mit zu tod	cidentis oppositus radium orientis quia contrarias hz di-
[illegible]	spositiones [illegible] finis [illegible], est enim septimum
[illegible] wolff	domicilium bellorum, nuptiarum, [illegible] & dissensionum
zu tod	ac [illegible], contra [illegible] in terra [illegible] pa-
	rifica [illegible] integri, [illegible] enim dixit [illegible].
	m. 25 [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible]

concubinatui leoni et draconi placebit quod non mu-
lieri neque mulier superiectam quam sua cura-
vero suo, et poeta ovidius li. 2 de arte amandi
Sed neque fulvus aper media tam sevus in ira
fulmineo rapidos dum rotat ore canes
et infra
Femina quae socii dextera pectora laesit
Angulis aut secundo medii celi super
terra Veneris dominus existit, ob sue prosperi-
tatis [illegible] assertum ad predictos angulos
magna sibi vendicat potestate. Sic angulis
medium noctis imum celi possidens non parva
quod [illegible], principium faciens quarte domus
de quo hali eadem sic scripsit, in [illegible]
sit angulum 4e domus situm [illegible] [illegible]
estimatis, eo quod ☿ fuerit [illegible], 4a domus
erit ♋, et quia [illegible] ☉ quando est in ♋ multi
apparet posuerunt eam pro domo patrum et
quia angulus 4e domus est [illegible] sub terra
posuerunt eam pro domo hereditatum [illegible]
et rerum secretarum per eadem. Nos dicimus quod
Opinio astronomi nostri — admodum terra est parens herbarum arborum et
quos e sub visceribus procreat et in sinu
suo [illegible] et profundissimis generat minera

annorum, aequalem quare non merito et condigne
quatuor angulis a cunctis fere omnium coeli appel-
lant, patribus et haereditatem datoribus attribuunt.
Et (ut pauca plura concludamus) hi 4 an-
guli primarii, principales et fortiores nomina
consequuntur cum 4 cum cardinibus situatione, et quemad-
modum post quaelibet signum cardinale sequuntur
alia duo sic condigne post 4 angulos prin-
cipales sequuntur anguli et domicilia minoris
nobilitatis aut fortitudinis habita tamen [illegible] quadam
contingentia et situatione cum angulis potioribus
Quod in genitura humana exemplariter declaramus
decernimus, primum cum angulis oriens iudi-
cat principium hominis et eius vitam esse na-
turae vitam, sed quia homo vivere nequit sine
nutrimento, cibo et potu et aliis necessariis, certe
primum domum sequitur secunda, quod substantiae, rebus
, lucris et divitiis assignatur, accidit etiam
homini habere fratres, sorores, propinquos vel
quae haurid nequit sequitur 3 domicilium quod ca-
diciis alligatur. Sequitur 4 domicilium primarium de quo
supra patribus dedicatum, ad patrem autem pertinet ut habeat

liberis, quare post 4am recte subsequitur 5a quae
liberis perpetuum tribuit Patrifamilias etiam est
ut habeat servos, ancillas, pecora et bestias
sed etiam timore morbi in se, in liberis, servis
, ancillis, pecoribus et bestiis quae optime sequitur 6a
domicilium quod his accommodatur eius septimum est
connubiorum domicilium est mulierum, inimi-
corum, oppositionum, contentionum et adversariorum vita
circa senectute, quod innuit 8a scilicet timorem,
mortem et hereditates mortuorum, quae omnia plerumque
sequuntur ad septimam stationem, homo etiam nonam
quod vita agit religioni aut fidei. Nonum sub-
ditur, ut peregrinationibus et itineribus afficit
quae etiam post mortem vita longissima abundet
et quae post 8am subsequitur 9a. Harum nonam
stationem decimum dimensus domicilium quod sum-
[illegible] [illegible] et Jul. Fir. li. 2 ca. 22
aliis omnibus his verbis superius, Hic locus [illegible]
est et omnium medium potestate sublimior, hic
locus a nobis medium caeli, a Graecis vero mesoura-
nima appellatur, est enim in medio [illegible] mundi
i. stationem vite quae ad honorem [illegible]
* i. vita spiritualis vel spiritualis — constitutus, in hoc loco, vita, spiritus actus etiam
[illegible], patriam, domicilium, totamque conversationem in-
[illegible], actum etiam et quod nobis actum [illegible]

gebet, ac hoc loco, amicum vitae facili ratione com-
parationis huius horoscopi, proprius cum horoscopo scriptum re-
gitur quoniam de 4° ab horoscopo videtur hactenus
fecimus. Alii vulgo hic fere explicant, hoc do-
micilium est exaltationis, sublimationis, magni,
regni, regum appellatum, actuum, magisterij, com-
muni cum rectissime succedit 11ᵐ, quod amicos et auxi-
liatores exhibit, quia accedit 8 ... optime dicitur
amicitia maxime est necessaria in vita quam si-
ne amicis nullus eligeret vivere habens reliqua bona
omnia, et ideo 3 topi. magis eligenda est ...
dentia amicitiae quam pecuniarum, et Tullius quaestio-
nibus Tusculanis, summum genus felicitatis est habere
amicos, et ideo li. de ami., si quis caelum
ascendisset naturamque [s. elegantiam] mundi, et pulchritudinem
siderum perspexisset, insuavem illam admirationem ei
fore, quae iucundissima ei fuisset, si aliquem cui
narraret habuisset [s. nisi forte]; sic natura solitarium ni-
hil amat, semperque ad aliquod tamquam adminiculum
nititur, quod in amicissimo quoque dulcissimum est.
sed quia homo quamque dignitate fulgens aut
officio constitutus habet etiam amicos, fautores
et auxiliatores, habet etiam inimicos, aemu-
los, invidos, proditores et fraudes

Honores mu-
tant mores.
Asperius nil
misero cum
surgit in altum.

Kein schwert
schwerer nit
würt gespürt
dan so ein
paur gewal-
tig würt.

Vulgus amici-
tias utilitate
probat, cura est,
quid ... auß ...
gang auß ...

rere subsequend 12m dominium quod his alliga-
tur velut. Habes igitur nunc optime lector coeli parti-
tionem eiusque 12 domicilia per humanam ge-
nituram exposita, in quibus varia accidentia per do-
micilia strata comparantur in his continentur nativitatis
1 Vita, 2 fe census, 3 fratres, 4 patres, 5 filij et 6 egrotudo
7 Uxor, 8 mors, 9 fides, 10 dominium, 11 socii, quoque 12 carcer

Deinceps continendum, 12 celestium domiciliorum
nominatio in communi hec est, vocantur enim do-
micilia, domus, habitacula, turres, [illegible]
, partes, hospitia, receptacula, loca, mansiones
, castra et anguli, communis consuetudo appellat do-
micilia sive domus. Et primo quod prima domus
vocatur id, cuius initium in horizonte orientali
incipit exoriri, et sese visui nostro per istum [illegible]
ostendere, quod sane initium appellatur ab omnibus
potissimum tamen a Jul. Fir. horoscopus autem
astrum, horoscopus propter stat ea coeli parte quae
hora qualibet id est quolibet momento surgit in oriente
ab inferiori hemisphaerio ad superius, ab hora et
horos et scopeo id est aspecto considero, animadverto,
astrum enim de tenebris ad nos emergit id est ab in-
feriori parte ad nos scandit et de nostro orientalis

Firmi[cus?]
ca. 1

, incipit . . . primum domicilium ut in diximus ni
oriente et finit se sub terra ad principium 2i domicilij
, quod quidem sub terra terminat se ad principium tertij, et tertij
ad quartum, et quarti ad quintum, et quinti ad sextum quae omnia
sunt subterranea Septimum autem primum super terram consti-
tutum i. super horizonte occidentali finit se ad octavum
super terram, 8um ad nonum, 9um ad 10um, 10um ad 11um,
11um ad 12um et tandem 12um ad horoscopum primum,
et sunt haec 6 domicilia scilicet 7um, 8um, 9um, 10um, 11um et 12um
super terram Sane et hic non est praetereundum domi-
ciliorum triplicem esse ordinem, nam alia dicuntur cardina-
lia, angularia et principalia, puta 1um 4um 7um et 10
de quibus supra diximus, aliqua succedentia quae imme-
diate sequuntur cardinalia ut 2um, 5um, 8um, et 11um
, et aliqua cadentia quasi longius a cardinalibus
ad quae referunt distantia ut sunt 3um, 6um, 9um et 12um
Premissimus duodecim domiciliorum generales
appellationes, sed est iterum specialibus ac magno
commodo nomenclaturas adnotare Primum sit
domicilium sive prima domus vocatur cardo aut an-
gulus orientalis, ortus, longa vita* (li. 2 pra. 22) in quo est horoscopus
, . . . , et est autore firmico ipso totius
cardo primus et totius genitura fundamentum, corpo-
ris atque substantia, quae reliquis aditum praebet

* Firmicus li. 2 ca. 18.

Secundam deinde domicilium sive sedem domus, ut
domus substantiae appellatur, a Firmico [li. 2 ca. 20] piger
[i. sine aspectu in prima domus]
locus et deiectus, ab horoscopo alienus, quod nulla
cum eo cognatione coniungitur nec aliquo mittit aspect-
u, sed etiam ad eodem inferna porta [li. 2 ca. 20 et li. 3 ca. 5 in s] ante ana-
[in 8o loco mors] [i. ex duodecim]
phora et vicesim epanaphora quasi coeli post con-
versura, est enim [ut] dicimus sedem domicilium
sub terra aut occasum latens, et post conversi plane
occasum nunc incipit ad nos ascendere quasi ab
inferis emergat, quapropter et scandens quasi instar
sed, eo quod subsequitur, hic loco tertio Firmico [li. 2 ca. 22]
spei et possessionis incrementa nostra Tertium do-
micilium aut tertia domus cadens in elatione
ad primum sed, de quo Firmicus [li. 2 ca. 19 et 22] sic, ec hoc
loco de fratribus et amicis [i. de tertium] puta dicimus, huic
loco dea nomen est, et a Graecis thea dicitur, est
aut [i. propinquus] laterum locus, hic primus cum horoscopo
[et aspectus] trini societate coniungitur, respicit eum horoscopum
de hexagono videt, usitato vocatur domus fratrum
, quod ea fere dea appellat, nec ob hanc causam
, quod multi astrologi asserunt lunam in tertia
domo gaudere, est autem luna, quae Diana, quae
asserimus, quia luna ab evangelio victore ma-
crobio li. 1 saturn. dea, deo ... sic

Quarta domus sive dominium unu(m) de 4 cardina=
libus, angularibus aut principalibus sub t(er)ra collocatu(m)
q(uo)d a latinis imu(m) celi a Ꝑs hypogeon certe dicit(ur)
est enim subterraneu(m) int(er) ortu(m) et occasu(m) mediu(m), quod
in diametro medij celi co(n)stituit(ur), de q(u)o lib. 2 ca. 22 Firmicus i(n)
hec fere v(er)ba, hic locus ostendit nobis p(ar)e(n)tes, patri=
moniu(m), substantia(m), fundamenta, mobilia et q(uae)cu(m)q(ue) [i. dignitates]
ad latentes vel repositas patrimonij p(er)tinent facul=
tates, hic locus cu(m) horoscopo maximam societate(m)
coniungit, q(uia) de certo horoscopu(m) respicit et p(er) t(ri)gonu(m) quadratu(m)
ab horoscopo videt(ur) aspectu(m), ut p(atet) in circumspiciati
, vulgo d(icitu)r domus patru(m). Quintu(m) dominiu(m)
vel filioru(m) nominat(ur), et est succedens quarti, a Fir=
micio lib. 2 ca. 19 bona fortuna nominat(ur) a Ꝑs agathe tyches, [bona fortuna]
de q(u)o lib. 2 ca. 22 ide(m), et hoc loco filioru(m) nu(m)eru(m) et genere(m)
q(ua)lites invenit(ur), appellat(ur) aut(em) bona fortuna, q(uia)
locus est Venereus. Sed et hic locus cu(m) horoscopo
maxima societate co(n)iungit(ur) et co(n)stituit(ur), q(uia) de
trigono ab horoscopo videt(ur) eiusq(ue) radios capit.
Sextu(m) dominiu(m), vel infirmitatis vocatu(m), cadens
in respectu ad 4(tu)m, iuxta Fir., lib. 2 ca. 22 In hoc signo cau(sae)
sunt vitij ac valetudinis inveniu(n)tur, q(uo)d locus mala
fortuna appellat(ur), a Ꝑs cacotyche, et hoc q(uia)
locus est Martis, est aut(em) et etia(m) hic locus p(ri)ore

Int(er) op(er)a na=
turae multu(m) est
op(us) naturalis
op(er)e venereo li=
cito tam(en) ÷

quod nulla cum horoscopo societate coniungitur, sed
nudum loci ipsius malitia sublevatur, si in eo
loco stella collocata, aliae stellae in 10 loco ab ho-
roscopo loco iunctae contra fuerit radiatione coniuncta
, quia illa iungit Septimum dominium, cardi-
nem est, angularem et primarium, in hoc
loco (ut lib. 3 Firmicus) aliquis est cardo geniturae,
appellatur autem occasus a nobis, a Graecis vero dysis
, quia cardo est contra horoscopi cardinem positus, ex
hoc loco qualitatem et quantitatem coniugiorum nuptiarum
, sed et hic locus nulla cum horoscopo societate
coniungitur, et de diametro ab horoscopo videtur,
Octavum dominium, succedens septimi, ut mortis
domus appellatur, et (ut lib. 2 cap. 20 et 27 Firmicus placet) superna
porta ~~vel~~ epicataphora appellatur quod stat pri-
posita loci caeli ianuae centrum aut occasum pe-
rfectum, post 7mum enim mox occidit 8um, est autem pigrum
locus; quia nec ipse aliquam cum horoscopo societate co-
iungitur, ex hoc loco mortis qualitas invenitur —
Nonum dominium a 7o decedens, itineris et
fidei nomina obtinet, vel. (lib. 2 cap. 27) Fir. hic locus deus
a Graecis theos dicitur, est autem (ut inquit) dius ac solis
locus, in hoc loco hominum sectas inveniemus
, est autem de religionibus et peregrinationibus

, et hic locus cum horoscopo maximam conditionem
coniungit de trigono tamen ab horoscopo videtur
, eiusque radios suscipit decimum dominatum, an=
gulare, trigonum, radiosque quartus ~~tertius~~ domus rursum et ho=
noris dicitur, de quo supra vitaliumque seminum
in §§ decimum decimo dominatum de quo etiam ptolo.
tetr. 4 quadrip. ca. 3, ministerium autem .i. officium et
opus nati sumitur per a duabus rebus, scilicet a sole
et luna et a signo in celi medio existenti,
et eius commutator his rebus, ptolo. dicit in hor
loco quod fortuna et ministerio statim, et duo
status ministerii nati et sui officii sumi per
a duabus rebus, sole et luna, et alia a sig=
no in celi medio existente, quia sol est potentior
et maioris dominii omnibus planetis, et decima
domus similiter in respectu aliarum domorum,
et ministerium ~~hominis~~ est res cum quo durat
fortuna sua, et cum quo potest habere res alias
et lucrari &c. et idem commutator de potestate
decime domus et aliorum tetr. 1 quadrip. ca. 13
, sic describit, cum partes in horizonte orientes
fuerint, visus ad eos procedens accedit ad omnia
, recta linea ad omnia que sunt in toto horizonte
, sicut de radiis solis qui lucere faciunt totum

[illegible]
horizonte in hora q[ua] sol ascendit ad astra
, de est de [illegible] anguli medii celi, q[ua]
[illegible] [illegible] sit ibi linee radiorum [illegible] q[ue]
veniunt ad punctum [orientalis] horizontis sit equalis
[illegible] illis q[ue] veniunt ad aliud punctum [illegible]
[illegible] oppositum, et ortus medius erunt sic [illegible] ad
[illegible] sicut ad oriente, et [illegible] hoc [illegible]
nit [illegible] 4[or] anguli habeat [illegible] magna
, quia sunt principia 4[or] temporum anni, et [illegible]
[illegible]) et q[ua] [illegible] sole et [illegible] est [illegible]
litudo magna q[ua] [illegible] est in medio celi
[illegible] eius ad omnem partem horizontis [illegible] equaliter
, posuerunt [illegible] [illegible] domo regnorum et mi-
nisteriorum q[ui]b[us] [illegible] homo [illegible] [illegible]
De 4[or] celestibus ordinibus [illegible] [illegible]
[illegible] manilius li. 2 ca. 13 et [illegible] de
[illegible] sic [illegible]
Sed [illegible] [illegible] q[ue] est in ordine [illegible]
Et [illegible] sorte loci variant, atq[ue] ordine distant
[illegible] [illegible] erit, summi q[ue] [illegible] [illegible] culmine celi
Et medium [imaginarie] [illegible] [illegible] limite mundi
[medium] [illegible] excelsa sublime gloria sedi
[illegible] hec [illegible] [illegible] vestigia [illegible]

Quicquid ut annuat sibi valeat, et deus omnia
Afferat, et varios tribuendo regnat honores
Huic favor et status et omnis gloria vulgi
Reddere munera volo grauere legibus orbe
Federibus suis aeternas ingerere partes
Et quod (i. effectione) sorte sua cuiusque extollere nomine in
Sua potestate, utrite sive forti ... habeat stelle,
quas hyberniacas appellat in decimo domicilio geni=
turarum sexta, abunde explicat hermes in libello
quem de iudiciis et stationibus stellarum hybernarum in=
scripsit Undecimum domicilium, sive decimo
, vulgo domus amicorum nuncupat, de quo (li. 2 m. 19 et 22) firmicus
, appellat autem hic locus a nobis bonus demon aut
bonus genius, a graecis vero agathos demon, est autem
locus iovis, et cum horoscopo in prima scriptum co=
niungit, de hexagono cum horoscopum videt,
et hexagono ab horoscopo videt, cuius radios
capit Duodecimum domicilium, a decimo radio
, inimicorum domus usitato dicit, (li. 2 m. 22) firmicus, hic locus
a graecis cacodaemon appellat, a nobis autem malus
demon, ex hoc loco inimicorum qualitas et
servorum substantia, facili nobis ratione mon=
strat, vitia etiam in hoc loco et egritudines in
veniuntur, sed et hic (li. 2 m. 20) piger locus est, quia nulla

rum horoscopo societate coniungit, est autem longe
satius Democrito admittendum, quod periti
astrologi et etiam veteriores in hoc conveniunt
quod imaginati sunt 6 circulos magnos
in duobus punctis oppositis sese secantes, quorum
unus diametraliter dirigit ab oriente in septentrio-
nem aut contra, et hos circulos tendere per
puncta celi in totidem divisi, unumquemque per
et puncta opposita, et totum celum nec tota
mundi machina in 12 partes distinguitur
et ita quicquid est in mundo in aliqua harum
duodecim partium aut dominationem esse putandum,
differentiam tamen in polis et in punctis oppo-
sitis diametri in quibus hi 6 circuli secant
et etiam in positione celi in his et aliis
partibus reperitur aut loco a regione mota terre
modos communiores, quorum prius est [illegible]
tori, inestimabile et unus aliquis [illegible] est ra-
tio, hos duos modos locos a
parvi et campani, hos duos modos locos a
[illegible] in [illegible] et [illegible]
no. ec. in [illegible] almagesti et li. di-
extriorum [illegible]. 14 tangit capitulos et subtiles
multis rationibus recepit et explodit, quae nos
in ipsa eadem [illegible] sermo [illegible]
modis quae [illegible]. a mo. ec. rationabiliter appellat,

eo quod multis validis rationibus sit fulcitus, quam
etiam hodie omnis astrologis est valde usitatus, huius
imaginatio in [illegible] ipso fuerit constitutio-
hec parte, dividat 4 quadrantes circulis meri=
diano et horizonte interpositi in tres eque partes
, et per puncta harum ducat 4 circulos magnos, in
meridiano et horizonte convenientes, in duodecim
eorum sectionibus, tales igitur 6 circuli, puta
4 iam nominati et meridianus ac horizon-
tota spera in 12 intervalla partiuntur que nominantur
domicilia, adiutorio huius imaginationis attol-
le in celum vultum et contemplare in eo meri=
dianum, horizontem et 4 circulos hic utrinque in-
tersecantes, et in cognitionem 12 celestium dom=
iciliorum utiliter deduceris quorum principia (cuspi-
des vocant lectores) fuerunt in zodiaco circulo, tamquam
nobiliori qui circulus est vite, principaliori et
potiori propter maiorem stellarum et planetarum sub
eo motorum influentiam, notiorem [illegible] cum omnes
circuli alii celi sint imaginarii, hic vero
stellarum eius longitudine et latitudine, per stellas in eo
collocatas notificatur. Cum autem zodiacus ad mo-
tum primi mobilis omni die naturali circumfera-

accidit quod in omni puncto aut momento
temporis celum variat, consequens igitur est, in omni
habitatione ubi dies naturalis non exce-
dit se in 24 horas aut ultra, quod continue
alii et alii ecliptice puncti oriantur, et alii
et alii occidant, et alii sint in medio celo
et alii in celo sub terra, quod
supra terram, et alii in [illegible] sub terra, quod
circa de ecliptica 4 circulis concludit, quos sic
etiam (ut diximus) pro omni puncto temporis
quod zodiacus in 12 partes distribuant, a quibus domiciliorum
initia sumuntur. Ad hoc notandum, quod partes
verumque 12 domiciliorum iuncta modo ratio
nobile in plano sint computandi, non est in
consideratione nostra presentie; quod si forsan quispiam
harum rerum notitiam habere cupierit, [illegible]
[illegible] 7 [illegible] constructionis astrolabii
[illegible] quia longe tabule initiorum 12 domorum
ad diversos vel latitudines sint supputandi [illegible]
libro [illegible] 10m li. directorii [illegible] a monte
regio. Ad postremum, ne novitios ad astro-
logica rerum [illegible] aditum [illegible]
latent, depictionem figurarum, formam [illegible] theorica-
12 celestium domiciliorum subiungimus [illegible] quam per

Tabula celestium domiciliorum —

♈

Tempus a meridie		10	11	12	1	2	3
		♈	♉	♊	♋	♌	♍
H	m	g	g	g	g	g	g
0	0	0	0	0	0	0	0
0	4	1	12	26	25	15	5
0	7	2	13	27	25	16	5
0	11	3	14	28	26	16	6
0	15	4	16	29	27	17	7
0	18	5	17	29	27	18	8
0	22	6	18	♋	28	18	9
0	26	7	19	1	29	19	9
0	29	8	20	2	29	20	10
0	33	9	21	3	♌	20	11
0	37	10	22	4	1	21	12
0	40	11	23	4	1	22	13
0	44	12	24	5	2	23	13
0	48	13	25	6	3	23	14
0	51	14	26	7	4	24	15
0	55	15	27	8	4	25	16
0	59	16	29	8	5	25	17
1	3	17	♊	9	6	26	17
1	6	18	1	10	6	27	18
1	10	19	2	11	7	28	19
1	14	20	3	12	8	28	20
1	18	21	4	12	8	29	21
1	21	22	5	13	9	♍	21
1	25	23	6	14	10	0	22
1	29	24	7	15	10	1	23
1	33	25	8	16	11	2	24
1	36	26	9	16	12	3	25
1	40	27	10	17	13	3	26
1	44	28	11	18	13	4	26
1	48	29	12	19	14	5	27
1	52	30	13	19	15	5	28

domus

♉

Tempus a meridie		10	11	12	1	2	3
		♉	♊	♋	♌	♍	♍
H	m	g	g	g	g	g	g
1	52	0	13	19	15	5	28
1	55	1	14	20	15	6	29
1	59	2	14	21	16	7	♎
2	3	3	15	22	17	8	1
2	7	4	16	22	17	8	2
2	11	5	17	23	18	9	2
2	15	6	18	24	19	10	3
2	19	7	19	25	20	11	4
2	22	8	20	26	20	11	5
2	26	9	21	26	21	12	6
2	30	10	22	27	22	13	7
2	34	11	23	28	22	14	8
2	38	12	24	29	23	14	8
2	42	13	25	29	24	15	9
2	46	14	26	♌	25	16	10
2	50	15	27	1	25	17	11
2	54	16	28	2	26	17	12
2	58	17	29	2	27	18	13
3	2	18	29	3	27	19	14
3	6	19	♋	4	28	20	14
3	10	20	1	5	29	20	15
3	14	21	2	6	♍	21	16
3	18	22	3	6	0	22	17
3	22	23	4	7	1	22	18
3	27	24	5	8	2	23	19
3	31	25	5	9	3	24	20
3	35	26	6	9	3	25	21
3	39	27	7	10	4	26	22
3	43	28	8	11	4	27	23
3	47	29	9	12	5	28	23
3	51	30	10	13	6	28	24

domus

Tempus 6 horis [illegible]
[illegible] [illegible]
addi unum minutum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

ad 48 gradus latitudinis

♊

Tepꝰ a		10	11	12	1	2	3 domꝰ
meridie		♊	♋	♌	♍	♍	♎
H	m	g	g	g	g	g	g
3	51	0	11	13	6	28	24
3	55	1	11	13	7	29	25
4	0	2	12	14	8	♎	26
4	4	3	13	15	9	1	27
4	8	4	14	16	9	2	28
4	12	5	15	17	10	2	29
4	16	6	16	17	11	3	♏
4	21	7	17	18	12	4	1
4	25	8	19	19	13	5	2
4	29	9	19	20	13	5	2
4	33	10	20	21	14	6	3
4	38	11	21	21	15	7	4
4	42	12	22	22	16	8	5
4	46	13	22	23	16	9	6
4	51	14	23	24	17	10	7
4	55	15	24	25	18	10	8
4	59	16	25	25	19	11	9
5	3	17	26	26	20	12	10
5	8	18	27	27	20	13	11
5	12	19	28	28	21	14	12
5	16	20	29	29	22	15	13
5	21	21	♌	♍	23	15	14
5	25	22	1	0	24	16	14
5	29	23	2	1	24	17	15
5	34	24	3	2	25	18	16
5	38	25	3	3	26	19	17
5	43	26	4	4	27	20	18
5	47	27	5	5	28	20	19
5	51	28	6	5	28	21	20
5	56	29	7	6	29	22	21
6	0	30	8	7	♎	23	22

♋

Tepꝰ a		10	11	12	1	2	3 domꝰ
meridie		♋	♌	♍	♎	♎	♏
H	m	g	g	g	g	g	g
6	0	0	8	7	0	23	22
6	4	1	9	8	1	24	23
6	9	2	10	9	2	25	24
6	13	3	11	9	2	25	25
6	17	4	12	10	3	26	26
6	22	5	13	11	4	27	27
6	26	6	14	12	5	28	27
6	30	7	15	13	6	29	28
6	35	8	16	14	6	♏	29
6	39	9	16	14	7	0	♐
6	44	10	17	15	8	1	1
6	48	11	18	16	9	2	2
6	52	12	19	17	10	3	3
6	57	13	20	18	10	4	4
7	1	14	21	19	11	5	5
7	5	15	22	19	12	5	6
7	9	16	23	20	13	6	7
7	14	17	24	21	14	7	8
7	18	18	25	22	14	8	8
7	22	19	26	23	15	9	9
7	27	20	27	24	16	9	10
7	31	21	27	24	17	10	11
7	35	22	28	25	17	11	12
7	39	23	29	26	18	12	13
7	44	24	♍	27	19	13	14
7	48	25	1	28	20	13	15
7	52	26	2	28	21	14	16
7	56	27	3	29	21	15	17
8	0	28	4	♎	22	16	18
8	5	29	5	1	23	17	19
8	9	30	6	2	24	18	19

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

♌

Tepꝰ a meridie		10	11	12	1	2	3 domꝰ
		♌	♍	♎	♎	♏	♐
H	m	g	g	g	g	g	g
8	9	0	6	2	24	18	19
8	13	1	7	2	24	18	20
8	17	2	7	3	25	19	21
8	21	3	8	4	26	20	22
8	25	4	9	5	27	21	23
8	29	5	10	6	27	21	24
8	33	6	11	6	28	22	25
8	38	7	12	7	29	23	26
8	42	8	13	8	♏	24	27
8	46	9	14	9	0	24	28
8	50	10	15	10	1	25	29
8	54	11	15	10	2	26	♑
8	58	12	16	11	3	27	0
9	2	13	17	12	3	27	1
9	6	14	18	13	4	28	2
9	10	15	19	13	5	29	3
9	14	16	20	14	5	♐	4
9	18	17	21	15	6	1	5
9	22	18	22	16	7	1	6
9	26	19	22	16	8	2	7
9	30	20	23	17	8	3	8
9	34	21	24	18	9	4	9
9	38	22	25	19	10	5	10
9	42	23	26	19	10	5	11
9	45	24	27	20	11	6	12
9	49	25	28	21	12	7	13
9	53	26	28	22	13	8	14
9	57	27	29	22	13	8	15
10	1	28	♎	23	14	9	16
10	5	29	1	24	15	10	16
10	8	30	2	25	15	11	17

♍

Tepꝰ a meridie		10	11	12	1	2	3 domꝰ
		♍	♎	♎	♏	♐	♑
H	m	g	g	g	g	g	g
10	8	0	2	25	15	11	17
10	12	1	3	25	16	12	18
10	16	2	4	26	17	12	19
10	20	3	4	27	17	13	20
10	24	4	5	27	18	14	21
10	27	5	6	28	19	14	22
10	31	6	7	29	20	15	23
10	35	7	8	29	20	16	24
10	39	8	9	♏	21	17	25
10	42	9	9	1	22	18	26
10	46	10	10	1	22	18	27
10	50	11	11	2	23	19	28
10	54	12	12	3	24	20	29
10	57	13	13	4	24	21	♒
11	1	14	13	5	25	22	1
11	5	15	14	5	26	22	2
11	9	16	15	6	26	23	4
11	12	17	16	7	27	24	5
11	16	18	17	7	28	25	6
11	20	19	17	8	28	26	7
11	23	20	18	9	29	26	8
11	27	21	19	9	♐	27	9
11	31	22	20	10	1	28	10
11	34	23	21	11	1	29	11
11	38	24	21	12	2	♑	12
11	42	25	22	12	3	1	13
11	45	26	23	13	3	1	14
11	49	27	24	14	4	2	15
11	52	28	25	14	5	3	17
11	56	29	25	15	5	4	18
12	0	30	26	16	6	5	19

ad 48 gradꝰ latitudinis

♎

Tēpꝰ a		10	11	12	1	2	3 domꝰ
meridie		♎	♎	♏	♐	♑	♒
H	m	g	g	g	g	g	g
12	0	0	26	16	6	5	19
12	4	1	27	16	7	6	20
12	7	2	28	17	8	7	21
12	11	3	29	18	8	7	22
12	15	4	29	19	9	8	24
12	18	5	♏	19	10	9	25
12	22	6	1	20	10	10	26
12	26	7	2	21	11	11	27
12	29	8	3	21	12	12	28
12	33	9	3	22	13	13	♓
12	37	10	4	23	13	14	1
12	40	11	5	23	14	15	2
12	44	12	6	24	15	16	3
12	48	13	7	25	15	17	5
12	51	14	7	26	16	18	6
12	55	15	8	26	17	19	7
12	59	16	9	27	18	20	8
13	3	17	10	28	19	21	10
13	6	18	10	28	19	22	11
13	10	19	11	29	20	23	12
13	14	20	12	♐	21	24	13
13	18	21	13	1	22	26	15
13	21	22	14	1	22	27	16
13	25	23	14	2	23	28	17
13	29	24	15	3	24	29	19
13	33	25	16	4	25	♒	20
13	36	26	17	4	26	1	22
13	40	27	18	5	27	3	23
13	44	28	18	6	27	4	24
13	48	29	19	7	28	5	26
13	52	30	20	7	29	6	27

♏

Tēpꝰ a		10	11	12	1	2	3 domꝰ
meridie		♏	♏	♐	♐	♒	♓
H	m	g	g	g	g	g	g
13	52	0	20	7	29	6	27
13	55	1	21	8	♑	8	28
13	59	2	22	9	1	9	♈
14	3	3	23	10	2	10	1
14	7	4	23	10	3	12	2
14	11	5	24	11	3	13	4
14	15	6	25	12	4	15	5
14	19	7	26	13	5	16	7
14	22	8	27	13	6	17	8
14	26	9	27	14	7	19	9
14	30	10	28	15	8	21	11
14	34	11	29	16	9	22	12
14	38	12	♐	17	10	24	14
14	42	13	1	18	11	25	15
14	47	14	2	18	12	27	16
14	50	15	3	19	13	28	18
14	54	16	3	20	14	♓	19
14	58	17	4	21	15	2	21
15	2	18	5	22	16	4	22
15	6	19	6	23	17	5	23
15	10	20	7	23	19	7	24
15	14	21	8	24	20	9	26
15	18	22	9	25	21	11	28
15	22	23	9	26	22	13	29
15	27	24	10	27	23	14	♉
15	31	25	11	28	25	16	2
15	35	26	12	29	26	18	3
15	39	27	13	♑	27	20	5
15	43	28	14	1	29	22	6
15	47	29	15	2	♒	24	7
15	51	30	16	3	2	26	8

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

♐								
Tēpꝰ a		10	11	12	1	2	3	domꝰ
meridie		♐	♐	♑	♒	♓	♉	
H	m	g	g	g	g	g	g	
15	51	0	16	3	2	26	8	
15	55	1	17	4	3	28	10	
16	0	2	17	5	5	♈	11	
16	4	3	18	6	6	2	12	
16	8	4	19	7	8	4	13	
16	12	5	20	8	10	6	15	
16	16	6	21	9	11	8	16	
16	21	7	22	10	13	10	17	
16	25	8	23	11	15	12	19	
16	29	9	24	12	16	13	20	
16	35	10	25	13	18	15	22	
16	38	11	26	14	20	17	23	
16	42	12	27	15	22	19	24	
16	46	13	28	17	23	21	25	
16	51	14	29	18	25	23	26	
16	55	15	♑	19	27	25	27	
16	58	16	1	20	29	27	29	
17	3	17	2	21	♓	29	♊	
17	8	18	3	23	3	♉	1	
17	12	19	4	24	5	2	2	
17	16	20	5	25	8	4	3	
17	21	21	6	27	10	6	5	
17	25	22	7	28	12	8	6	
17	29	23	8	29	14	9	7	
17	34	24	9	♒	16	11	8	
17	38	25	10	2	18	13	9	
17	42	26	11	3	21	14	10	
17	47	27	12	5	23	16	11	
17	51	28	13	6	25	18	12	
17	56	29	14	8	28	19	13	
18	0	30	15	9	♈	21	14	

♑								
Tēpꝰ a		10	11	12	1	2	3	domꝰ
meridie		♑	♑	♒	♈	♉	♊	
H	m	g	g	g	g	g	g	
18	0	0	15	9	0	21	15	
18	4	1	16	11	2	22	16	
18	9	2	18	12	5	24	17	
18	13	3	19	14	7	25	18	
18	17	4	20	16	9	27	19	
18	21	5	21	17	11	28	20	
18	25	6	22	19	14	29	21	
18	31	7	23	21	16	♊	22	
18	35	8	24	22	18	2	23	
18	39	9	25	24	20	3	24	
18	44	10	27	26	22	5	25	
18	48	11	28	28	25	6	26	
18	52	12	29	29	27	7	27	
18	57	13	♒	♓	29	9	28	
19	1	14	1	3	♉	10	29	
19	5	15	3	5	3	11	♋	
19	9	16	4	7	5	12	1	
19	14	17	5	9	7	13	2	
19	18	18	6	11	8	15	3	
19	22	19	[illegible]	13	10	16	4	
19	27	20	9	14	12	17	5	
19	31	21	10	16	14	18	6	
19	35	22	11	18	15	19	7	
19	39	23	13	20	17	20	8	
19	44	24	14	22	19	21	9	
19	48	25	15	24	20	22	10	
19	52	26	16	26	22	23	11	
19	56	27	18	28	23	24	12	
20	0	28	19	♈	25	25	13	
20	5	29	20	2	27	26	13	
20	9	30	22	4	28	27	14	

ad 48 gradus latitudinis

♒

Tēpꝰ a		10	11	12	1	2	3	domꝰ
meridie		♒	♒	♈	♉	♊	♋	
H	m	G	G	G	G	G	G	
20	9	0	22	4	28	27	14	
20	13	1	23	6	29	28	15	
20	17	2	24	8	♊	29	16	
20	21	3	26	10	2	♋	17	
20	25	4	27	12	3	1	18	
20	29	5	28	14	5	2	19	
20	33	6	♓	16	6	3	20	
20	38	7	1	17	7	4	21	
20	42	8	2	19	8	5	21	
20	46	9	4	21	10	6	22	
20	50	10	5	23	11	7	23	
20	54	11	7	25	12	7	24	
20	58	12	8	26	13	8	25	
21	2	13	9	28	14	9	26	
21	6	14	11	♉	15	10	27	
21	10	15	12	2	16	11	27	
21	14	16	14	3	18	12	28	
21	18	17	15	5	19	12	29	
21	22	18	16	6	20	13	♌	
24	26	19	18	8	21	14	1	
21	30	20	19	10	22	15	2	
21	34	21	21	11	23	16	3	
21	38	22	22	13	24	17	3	
21	41	23	23	14	25	17	4	
21	45	24	25	15	25	18	5	
21	49	25	26	17	26	19	6	
21	53	26	27	18	27	20	7	
21	57	27	29	20	28	21	7	
22	1	28	♈	21	29	21	8	
22	5	29	1	22	♋	22	9	
22	8	30	3	24	1	23	9	

♓

Tēpꝰ a		10	11	12	1	2	3	domꝰ
meridie		♓	♈	♉	♋	♋	♌	
H	m	G	G	G	G	G	G	
22	8	0	3	24	1	23	10	
22	12	1	4	25	2	23	11	
22	16	2	6	26	3	24	11	
22	20	3	7	27	3	25	12	
22	24	4	8	29	4	26	13	
22	27	5	10	♊	5	26	14	
22	31	6	11	1	6	27	15	
22	35	7	13	2	7	28	15	
22	39	8	14	3	8	29	16	
22	42	9	15	4	8	29	17	
22	46	10	16	6	9	♌	18	
22	50	11	18	7	10	1	19	
22	54	12	19	8	11	2	19	
22	57	13	20	9	11	2	20	
23	1	14	22	10	12	3	21	
23	5	15	23	11	13	4	22	
23	9	16	24	12	14	4	23	
23	12	17	25	13	14	5	23	
23	16	18	27	14	15	6	24	
23	20	19	28	15	16	7	25	
23	23	20	29	16	17	7	26	
23	27	21	♉	17	17	8	27	
23	31	22	2	18	18	9	27	
23	34	23	3	19	19	9	28	
23	38	24	4	20	20	10	29	
23	41	25	5	21	20	11	♍	
23	45	26	6	22	21	11	1	
23	49	27	8	22	22	12	1	
23	53	28	9	23	22	13	2	
23	58	29	10	24	23	14	3	
24	0	30	11	25	24	14	4	

describit duas circumferentias circulares continuas et distantes, dividitque exteriorem in 12 partes equales, et ducit lineas a puncto in oppositum a circumferentia exteriori ad interiorem, et fiant 12 intra perpendiculares lineis ita distincte, 12 domibus existentes, ut in hac figura

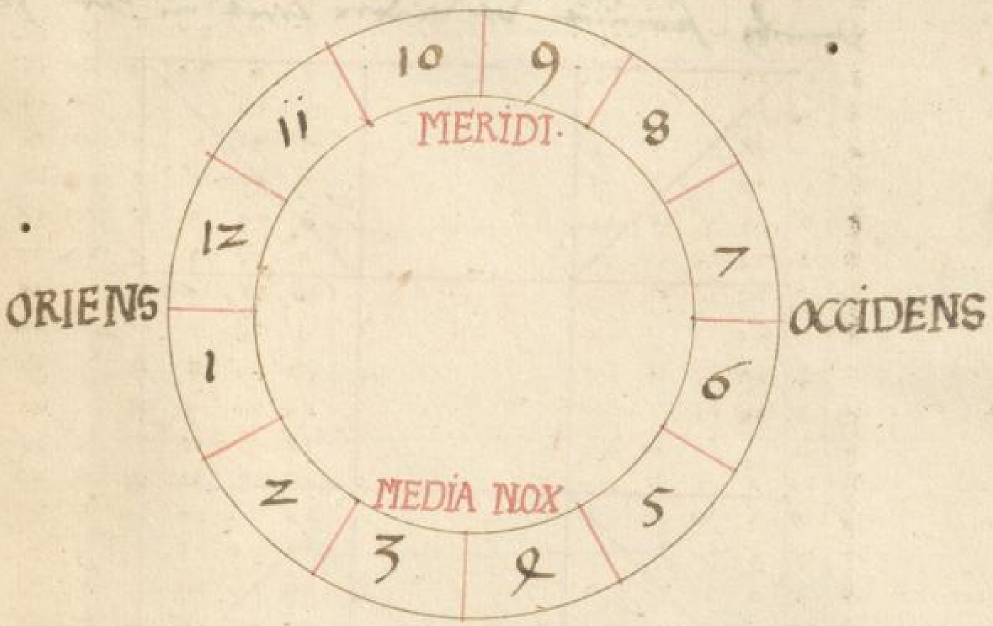

Area huius centri quadratum est sub circumferentiis ... circumdantes ... lineas ... [illegible]

Data, descripto quadrato et cuius latere in tres equales partes distributo, ductisque lineis rectis a punctis lateribus quadrati equidistantibus, tota quadrati area in 9 quadrata apparebit partita, et id quod inter omnia medium continet locum, tercii circumscribendo circumdabitur. Deinde 4 quadrata angulis primi quadrati

Linea diagonalis est diameter quadrati.

Dividet 4 lineas diagonaliter ductas ab angulis ferme quadrati oppositis et erit quodlibet ex his 4 quadratis resolutum in 2 triangulos, et apparebunt 12 intersecciones circumstantes quadratum medium, 12 domiciliis aptande, quarum quidem quadrata quatuor cardinibus alligantur, 8 autem triangula 4 reliquis domibus serviunt ut videre licet in hac formatione.

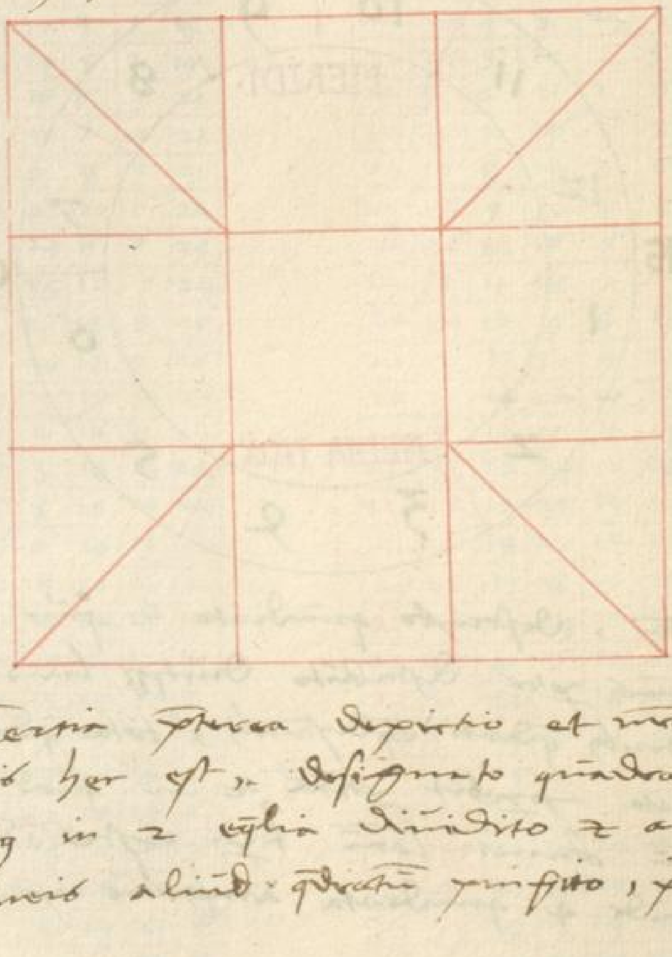

Tercia figura depicta est more tali: communis hec est, designato quadrato quodlibet eius latus in 2 equalia dividito et a recto ductis lineis aliud quadratum perficito, punctis angularibus

oppositis termini quadrati inque recepta et trahe
lineas ab angulis usque ad latera dicti qua-
drati, et a quolibet harum linearum in lateribus
dicti quadrati duc lineas, et subtilius dictum
quadratum videbis 12 triangulos, 12 domi-
ciliis servientes, ut thema —— ——

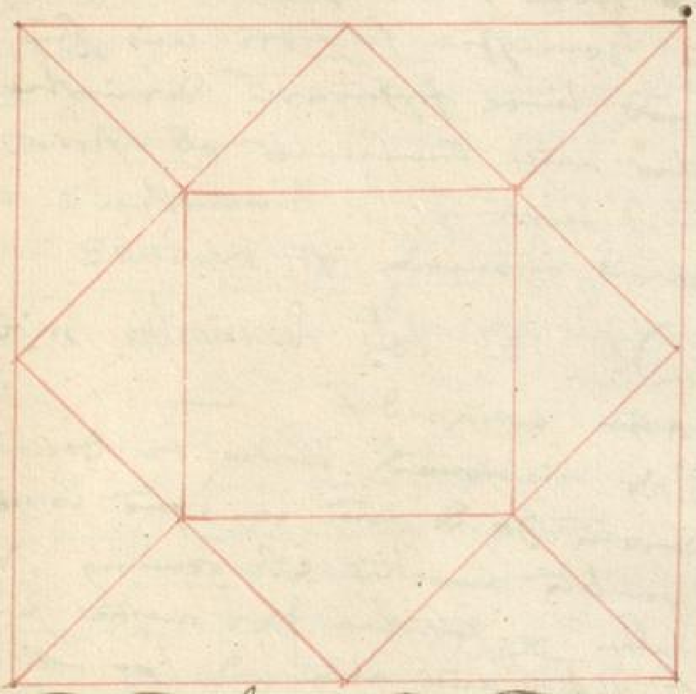

Harum tamen figurarum quartam omnes practici
quam dominus statuit a parte sinistra, verumque
aut parte sinistra figure in oculos incurrentes
meridie dirigimus et figura vero visui

obliquus hic utrique circulus per quos incipit una regio
[illegible] erit sinistra utrisque, erit autem initium 2ᵉ
domicilij in his binis figurationibus in parte
aut linea inferiori fronte et utrique in subse-
quenti et sic de reliquis per ordinem ordine, et sic
domicilia a primo usque in 7ᵐ intelligenda esse
sub terra, alia vero a 7º usque in finem 12ᵉ
in hemisphaerio superiori aut supra terram dicto;
quod linee figurarum domiciliorum aut initia
alia aut terminalia ab astris nuncupata di-
cuntur. Hactenus de domiciliorum celi ipsa figura
haud incommode est tractatum.

De 12 celi domicilijs erigendis fabricandis aut equandis

Modus inveniendi initium 12 domiciliorum iuxta
doctrinam Jo. de mo. re., quem commodiorem aut ra-
tionabiliter appellat est geminus, unus per instru-
mentum, alter per tabulas. Per instrumentum sane, puta, per
astrolabium aut alia ad hoc apta instrumenta
in facie cum astrolabii pingunt circa [illegible]
arcus transeuntes per communem sectionem diametri
et horizontis obliqui reliquis domicilijs inscribuntur,
de quibus inscribendis et eorum usu abunde scripsimus
in nostro [illegible] astrolabii [illegible]

Zabel fuit
[illegible]
[illegible] ante
christum circa
2000 annos

Monachis et
[illegible] sunt
in [illegible]
diametro

Qui bonus a-
strologus est
bonus [illegible]
quia astrologia
[illegible]
aut philosophia

xtii fide
37 ad eas propositiones lectorem remitto. Alter
modus nec seruiens tractatui est tabularis;
, modum autem componendi tabulas (ut pedibus) ad di-
versas coeli latitudines conferant, locos de re. merc
h. suo directionum capitulo. 14, nos autem in collecta
nec circos explanavimus columnas, pedibus 5 tabulas in-
ventas pro dominiis respectibus erigendis ad pedes in
tegras commodissimas prima pro latitudine 1. clim. scilicet
arctici 42 pedum, secunda pro latitudine 45 pedum, tertia
deinde pro latitudine 48 p. Quarta pro latitudine 51 p. Et
demum quinta pro latitudine 54 pedum, quaequae sufficien-
tes toti commodum europae, et propriis nationibus,
quae cum septentrionem versus vestibulum sunt ingressi, fecimus
in his nostris 5 tabulis saltum per 3 pedes, ita quod
per binis pedibus latitudinum variorum viciniorum praesens ta-
bulas nec pedibus, sufficit tamen uti tabula quae
proxima fuerit et propinqua pro latitudine non assribitur,
, deinde et sine nota sensibili erroris pro dualibus
latitudinibus collateralibus, quarum una minor est
unitate; alia unitate maior, respectu latitudinis
proprie tabula habentis et sic tabula latitudini 42 pedum
addita, duabus etiam latitudinibus scilicet 41 et 43 pedum non
inepte accomodabitur, denique tabula 54 pedibus ascripta
53 et 55 pedibus deputatur haud aliter de tribus aliis
latitudinibus his intermediis sentiendum est. Pro lucidiore
harum 5 tabularum dispositione ostendendum, quod tabula

in capite positum titulum quod cum Latinis subiecta ta=
bula sit signorum deserviendo manifestat. Distribu=
itur deinde tabula in 12 tabellas particulares,
quarum prima ♈, secunda ♉, tertia ♊ et sic de reliquis
accommodatur, characteribus id signorum commonstrantibus,
cuiusvis tabellae primi duo versus sinistrorsum a capite
tabellae versus pedem descendentes complectuntur tempus in horis
et minutis aut minutis duplicat, versus in 24
horas, cum titulis refert tempus a meridie, suc=
cedunt deinceps ad dextram 6 versus characteres signorum
et gradus cuspides continentes, quorum primus cum deci=
vix inscribitur initio 10 domus serviens sub se habet
caractere signi huius tabellae principale, cum sub=
scribuntur gradus huius signi ab uno exposito usque
in 30 gradus, contra versus signis in capite distans
titulum 11, undecimas domicilio deputatus, quorum etiam
subduntur caracter et gradus signi, quemadmodum de 10
domo est dictum, huius tamen gradus nonnumquam fallat
, nonnumquam repetuntur. Quartus tertius versus 12° servit do=
micilio, quartus primo, quintus secundo, et sextus tertio
iuxta formulam de 11° expositam. Has tabulas cum
fabrica celestium dominiorum astronomicae disciplinae co=
gnitis certis canonibus facultatis exprimunt Petrus ...
meridiano vulgari inservit, ut, Ad meridianum dicti
pro libito assumpti ex ephemeride aut aliunde sumit
per

verum solis motum in signo et gradu, aut gradum vi=
ciniori, signum quesito in fronte tabule sub latitudine pola=
ri arctica tue habitationi alligata aut propinqui=
ore, quibus inventis e directo gradus solis descendendo
initia 5 domorum celi offendes in quibus tamen in=
cipio, videlicet scilicet 12e, 1e, 2e et 3e, ipse autem
gradus solis initium regii domicilii quod 10m appella=
mus manifestat; hoc porro invento initia 6 domi=
ciliorum a 10mo aut medio celi incipientium, reliquorum
autem domorum principia per diametrum quidem opposita
, quare ipse haud quaquam latebunt. Huic canoni ex=
emplare lucubratiuncula addere decrevimus, hac,
sit genitura cuiuspiam filii anno reparate salutis
1528 nascente ad meridiem 5 die mensis martii
, iubeor ad id temporis supputare 12 celi domicilia,
ingredior igitur ephemeride huius anni puta 1528
et ad meridiem 5 diei martii invenio motum solis
in 25 gradu ♓, quem etiam in albo scribo, exinde hinc
situm cuiusdam sub latitudine aflonari 48 graduum, qua
tabula habet latitudine inscripta reperio, et investigando
in eius capite signum motus solis scilicet ♓, in ultima
huius latitudinis tabella, id etiam signum offendo in dextra
, decimo domicilio alligato, in eo igitur dextrum descendendo
usque ad 25 gradum motus solis, et mox e regione
dextra apparent 5 gradu ♉ initium 11mi domicilii
, et sequente 21 gradu ♊ principium 12mi domicilii

, et iterum sequitur 20 gradus ♋ initio primi do-
micilij, et rursus subsequente 11 gradus ♌ principio
2i domicilij, et tandem in ultimo [illegible] apparet ♍
in 0 gradus ♎ tertio domicilio, signum vero et gradus
ascendentis initium dat 10mo domicilio, hec omnia recto or-
dine pingo in abaco Reliquorum domiciliorum fi-
guram per oppositionem diametralem stelle elicies,
10mo enim domicilio .i. 25 gradus ♓ opponit 25
gradus ♍ initium 4i domicilij, Undecimo .i. 5 gradus ♉
obijcit 5 gradus ♏ principium 5i domicilij, 12mo, 21 gradus
♐ initium 6i domicilij, primo, 20 gradus ♑ principium
7mi domicilij, secundo opponit 11 gradus ♒ initium 8ui
domicilij, et tertio, 0 gradus ♓ principium noni domicilij
Horum omnium initia inscribito schemati celesti, et ha-
bebis fabricam 12 celestium domiciliorum ad tempus ani-
tura filij commemorati quod fuit optatum, fabrica fa-
ne erronea per astrologico iuditio instruendo
Memento quod si gradui stelle ex ephemeride eruto
minuta 4ta (ut rectius usu venit) adheserint
si 30 excesserint (utrumque noviciis) gradibus addito
veritate, si pauciora fuerint ea abijcito, sequitur

Schema huius geniture
Tamen subduo, ad tempus
quartum pomeridianum initia
12 domorum hac lege susci-
tabis, cum signo et gradu stelle

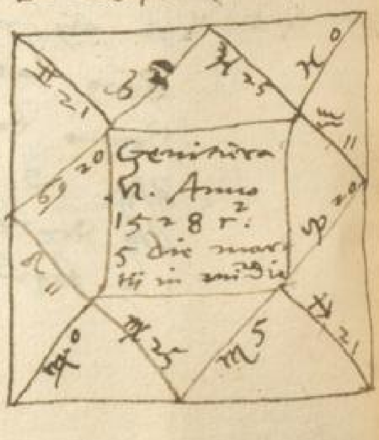

ad diem oblatum (vt supra monuimus) ex epheme=
ride accepto, intra tabulam tuae habitationis, et e di=
recto columnae stellaris ad sinistram tempus in horis et
minutis reperies quem notabis cui adde tempus tuum po=
meridianum, minuta scilicet minutis et si in 60 aut vltra
creuerint pro 60 ablatis vna hora ad horas predictas
imposito, horas deinde horis addito, et si in 24 aut
plures excreuerint reijce 24 reliquis seruatis, adiunges
etiam pro quibuslibet 6 horis tui temporis pomeridiani
minutum vnum temporis in super pro additione collecto
et constabis tempus rectum introitui tuo cum quo tabulam
domorum habitationis ingredere et in illis lateralibus linearum
horas et minuta aut viciniora apprehendes, illius lateralis
directe a directo eunde sex dominicia ascendes
inuenta formulam in figura, coeli exposita figura
coeli. Obiicit mihi tempus introitus solis in primum
punctum ♈ anni Christi 1528 viz. quod in=
cidit 10 die martij, hora 1, minutis 21 fere, pro lon=
gitudine tubingensi, propior pro tempore obiecto cui
respondent 12 coeli dominicia ad latitudinem 48 graduum poli
arcu 12 coeli, intro tabulam in 0 gradu ♈ et linea sinistra
arcum, introeo tabulam in 0 gradu ♈, ger
de tempore 0 offerendo quare tempus introitus ☉ in ♈, ger
est, vna hora et 21 minutis in lateralibus temporis
pro tempore a directo decem coeli offerendo initium 6 do=
morum, 10 ♈ 22 gradum, 11 ♊ 5 gradu, 12 ♋ 13

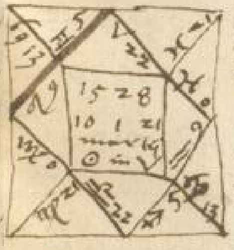

, semi ♌ 9, 2 ♍ 0, 3 ♍ 21, reliqua sic
ut predictum per diametrum alias. Aliud exemplum
maximilianus serenissimi et illustrissimi principis et dni,
dni ferdinandi hungarie et bohemie regis etc., ar=
chiducis austrie, ducis burgundie etc. comitis tiro=
lis etc. filius primogenitus fertur natus esse in
vienna austrie anno nostre salutis 1527, ultima
die iulii, hora 12a pomeridiana, minuto
40, ad cuius diei meridiem invenio locum solis in
16 ♌, ad quod sequens investigo in tab. lati
longitudinis 48 graduum, tempus diurnum, et solem
in cuspide 10 mi domicilii, sed hic querimus tempus
sic horas circa 12, ad finistram cuspidis solis versus
sic a meridie sic 9 horas et 14 mi, sic tempus
tempus ~~extra notata~~ addo tempus iam memoratum 12 horas
40 mi, et colligo 21 horas 54 mi., hora autem
generales continent duas semiores quare tempus in ...
hoc incipio 2 mi, et pono 21 horas et 56 mi
hoc tempus quod inquiro in tempore tabule, et offendo numerus 21,
quod inquiro in tempore tabule, et ... principia, 10
57, et ex adverso 6 domorum apparent principia, 10
sic ♒ 27, 11 ♓ 29, 12 ♉ 20, primi ♊
28, 2 ♋ 21, 3 ♌ 7, alia sic per opposito=
ne quam non addisco, quia in numerum posui, quia
filius genitura 12 domicilia manifestat. Certius
ratio, ad tempus antemeridianum habet 12 domus

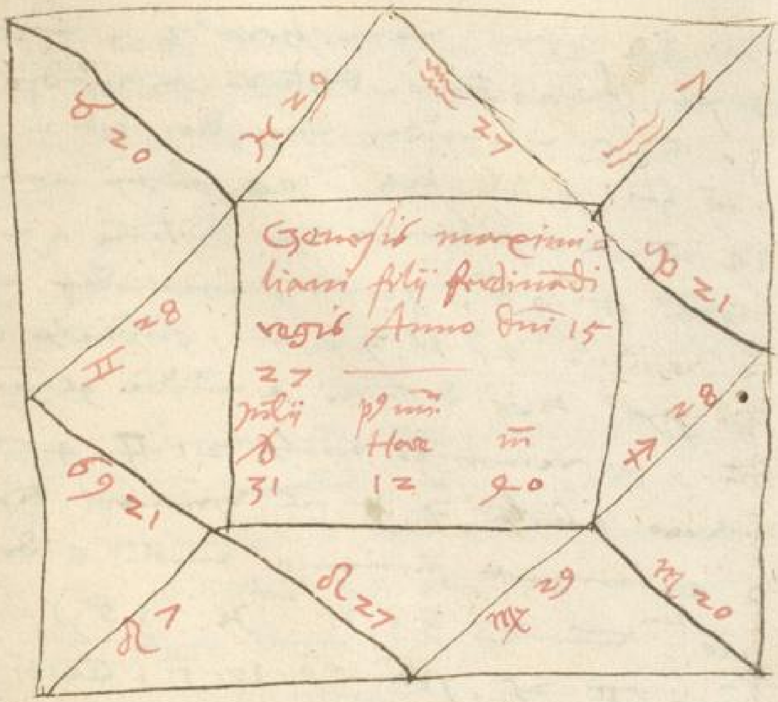

exiges hor parte, in signo et gradu ☉ ad ve-
ridem oblati dici genituræ, ingredere tabulam latitudinis
habitationi convenientem, et tempus receptum in album sub-
dito, a quo deme tempus hinc ante meridianum
accommodatum ex 24 horis si aliud dispositio fieri ne-
gat, dispta etiam totius unitatis quod tempus hinc an-
temeridianum [illegible] ante [illegible], et in re-
spectu intra tabulam latitudinis, et operare quemadmo-
dum de tempore pomeridiano superius praecepimus, et in-
venies domicilium notitiam deducere. Huius ra-
tionis exemplum libeat animadvertere Joves ex no-
bilis familia de vot genitus est anno Christi 1527

die 30 iunij mane hora 2, minuto 30 ait
prope, huius temporis distantia a meridie est 9 hor.
30 m, ☉ in meridie huius diei est in 17 ḡ 59 fere
; m qualis ⁊ tab. latitudinis 48 graduum ascensio temporis 7 hor.
14 m, a 9 subtraho temporis distantiae a meridie sup[er]
notatum scilicet 9 h, 30 m, accommodatum tunc 24 h
z residuo 21 h, 44 m, subtraho etiam 2 m
z residuo distantiae a meridie gemino 9 h z 30
quasi praedicti temporis
m, z remanet mihi 21 h, 42 m, in qualis
m, z remanet in communi tempore scilicet 21
utroque tabula, z m in communi tempore scilicet 21
z 41 minuto invenio initia 6 domiciliorum
10 mi ♒ 23 ḡ, 11 mi ♓ 23 ḡ, 12 mi ♉ 14 ḡ,
primi ♊ 25, secundi ♋ 17 ḡ, tertij ♌ 4 ḡ,
reliqua (ut semper proximum) ⁊ oppositione fiunt
nota quod si cum praedictorum emissionem hora
calculum habere volueris, ac magis concise
qua utitur omnia ad unguem consti deveneris
fac tibi tabulam habitationi tuae propriae, in
instituto domorum initia in ḡ ⁊ minutis, har
tum de domiciliorum fabrica

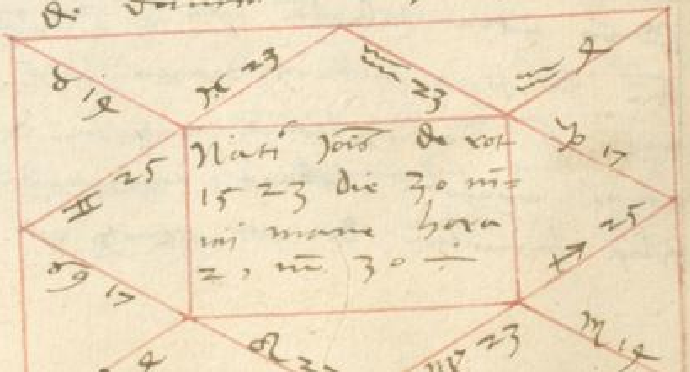

Sed cum invideamus in tab. celestium dominationum
, et earundem usum per celi domibus erigendis abunde
doceamus, nec tamen erit inconveniens, aliud
earum usus exemplo primum proponere. In primis tempus ortus
Primus usus — solis per omni die quo sol [illegible] finito dispositus
per latitudinem tabule nostre serviat, hac lege, ad diem computatum
motum solis in signo et gradu addiscas, signum in
capite tabelle et gradum sub usu 10 dextro explorabis,
tempus e directo gradus usus sinistra versum cum notabis
atque primum vocabis, deinde ipsum signum et gradum ☉
aut vicinorem in usu primi domicilii investigabis,
et tempus sinistra usus etiam cum pinges, notabisque et min
, quo secundum demum tempus primum a secundo, accommodatis
24 horis (si necessitas impulerit) et residuum est
diei tabule tempus ortus ☉. In exemplo exhibetur mihi dies 26
martii anni domini 1528, ad quem iuvat numerare
tempus ortus solis, existendo ☉ in ♈ 16 gradu fere, quo signo
et gradum solis in tab. latitudinis 48 graduum alligata
, et in tab. ♈ ad gradum ☉ reperio tempus 0 H, 59 m
, quod in tab. secundo vocatur primum, deinde signum et
gradum ☉ oppositum sub primo domicilio, que occurrunt mihi
in decima tabella, et ad gradum ☉ [illegible]
reperio tempus 18 H, 31 m, quod etiam in tab. inferiori
et voco 2m, subtraho primum tempus a secundo et residuo
17 horas, 32 m, quas a meridie supputatas dedicaverim
in tempus ortus solis quod fuit inquisitum —

Secundus usus — Secundus usus est iste, quod solis in meridianum
circulum super ~~terram~~ adventus semper facit initium
10mo dominicis ac hora 12 meridiei, hic
propter facilitatem non est opus exemplo. Tertius: si

Tertius usus — tempus ortus cuiusvis stellae scire desideraveris,
in signo et gradu solis dicti propositi, inquire
tabulam 10ae domus et tempus ad gradum solis respondens cum no-

tempus solis semper vocat primum — tabilis appellabisque primum, deinde in signo et gradu
stellae ad diem propositum cum ascendentis correspondentem
primum dominicum notabis et (ut in secundo tempus no-
minimus) iuxta gradum stellae tempus [illegible]
natum etiam cum notabis ac nominabis secundum,
subtracto tempore primo a secundo et id quod relinquitur
ostendit tibi tempus ortus huius stellae in horis et
minutis a meridie semper computandum. Verum exem-
plo si stellae acciderit latitudo 4 septentrionalis ut an-
[illegible] notatam dispensa nonnulla tempus [illegible] stellae
[illegible], quam tamen notitiis nulla sensibus [illegible]
nis vestigia probet hic exemplo certior eius Obiicit
mihi 16 dies aprilis anni 28, ad quem [illegible]
[illegible], quod tempus 27 [illegible] domus
possideat, ad medium obiecti dici motus solis
tenet 6 gradus ♉, huius adiumento invenies tempus
a medie 2 h, 15 m, quod cum [illegible], vero
primum, [illegible] aut motus ad memoratum diem est

in 17 ♐ 09 et quae quo in Vsibus 10mi domicilij
, et ad secundum gradus occurrit mihi tempus 23 H, 23
m quo cum scripto vero secundum, demo primum tempus
a secundo, et remanent mihi 21 H et 8 m, tempus
a meridie numerandum aut si abiecero 12 ho-
ras relinquuntur mihi 9 H et 8 m tempus a me-
dia nocte orienti diei computandum, pro lapsu
(recte lector) quod tenebit cuspide primi domicilij,
quod fuit desideratum <u>Quartus</u> vero [illegible]

Quartus Vsus

tempus quo pars 10mi domicilium obtinet, hac for-
mula, cum signo et gradu ☉ ad meridiem di-
[illegible] oblati intrabis in tab. explorando signum
in fronte tabellae et gradum in Vsu 10mi domicilij
, quemadmodum in primo Vsu supra praecepimus) et
tempus correspondens nota primum, postea signum et gradum
parte ad diem oblatam addictas, cum [illegible] 10mi domici-
lium intrabis et tempus ad gradum parte [illegible]
animadversum cum scribes, notatione facta, tempus
primum a secundo detrahes, et relictum indicabit tibi
tempus quo pars 10mi cardinis initium possidet,
In exemplo Repetat 16 dies aprilis anni 1528
superioris exempli, in quo quidem motum solis in 6 gradu
♉ correspondens tempus a meridie et primum 2 H 15 m
, iterum aut motum in 17 ♐ 09, investigo in
Vsibus 10mi domicilij, et quod gradum 17mi offendo tempus

a meridie 7 H, 12 m, temporis 2m subtractio primi
a secundo, et residuo 4 H 59 m, quae a me
ridie versus sitis, et faciet astrum tunc et guber-
nat principium 10 mi domicilii. Hoc loco admo-
nendi sumus, quod luna post [illegible] sui ve-
locitate non semper gradeat in expositis [illegible]
, proportione gradus temporis et subtractione primi
a secundo respectu et a meridie semper numerandi
plures [illegible] horas, quoniam si luna
in principium 10 domicilii statuere decre-
vis, supputatione et 4 [illegible] relabente,
vide quot horas habeat tempus a meridie nu-
merandum et [illegible] quaelibet diurnis horis (reductis [illegible])
in spatio motui lunari ex ephemeridi ad
meridiem respecto verum [illegible], quo facto respecte
operatione recte [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible]
[illegible] absolues, quod si [illegible] [illegible] [illegible]
, [illegible] motum lunae verum horarium, quem-
modum superioribus lectionibus docuimus. Gratia ex-
empli, ad primum diem aprilis anni 28 [illegible], loco
☉ est in 21 gradu ♈ fere, lunae autem in 14 gradu ♍ 'ni
[illegible] (et 4 m [illegible]) lunam ordinare in cuspide 10
domicilii, oportet sic, et loco ☉ officio tabulae [illegible]
1 H, 13 m, temporis primi, et lunae vero loco [illegible]
11 H, 1 m temporis 2m, dempto primo a secundo et residuo

9 H, 43 m temporis a meridie numerandum, quod si luna
eo venisset circulum meridianum scilicet 14 m ♍, lapso tempore
m residuo scilicet 9 H, 43 m, ipsa indubitate cum suo
circulo scilicet 14 ♍ occupasset initium 10mi domicilij, sed quia
ob motus sui velocitatem in dictis horis iuxta vul-
gatam computationem superaddit 5 gradus quasi, quos addo circulo
meridiano, et colligo 19 gradus scilicet ♍ cum quibus demum
incideret initium 10mi domicilij, et offendo 11 horas, 20 m
post tempore 2°, a quo principio temporis primum supra inventum
scilicet 1 H, 18 m. et remanent mihi 10 H, 2 m, quibus
a meridie transitis, luna cum 19 gradu ♍ 10m tenet
domicilium. Eodem aliter operaberis, si lunam necnon incerta
[illegible] vera in [illegible] [illegible] statuere dece-
neris —

Planetas et stellas fixas 12 domicilijs inserere

Postquam ex memoratis didicimus coelestia erigere
domicilia, nunc paucis subiungere libuit, quo pac-
to planete et stelle fixe potissimum vero que zodiaco
circulo sunt vicine illis impositis sunt [illegible]
12 spacio diximus de planetis, [illegible] de stellis fixis
Ad tempus propositum scilicet diem et horam ad quod celi figu-
ra construxisti ex ephemeride aut aliunde
loca planetarum ac ☉ et [illegible] lune addiscito, in [illegible]
, [illegible] et m., vide in qua [illegible], [illegible]
[illegible] planeta [illegible] cum suis [illegible], [illegible] et m

incidat, quo confecto in ea intercapedine stellas in-
scribas, sedibus tributo verum numerus vsu venit, quod
stella in cuspide quopiam incidit, quare eandem cuspi-
de inscribas, possidet enim principium huius domicilij
, et iuncta harum formula operatoris cum omnibus
stellis, ac etiam capite et cauda draconis lune.
Preterea sidera in exposita doctrina stellas fixas
officio tabule nostre, cuius titulus est Tabula stel-
larum fixarum insigniorum, imposito, Vt sunt oculus
tauri, pleyades, capita ♊, cor ♌, cauda, ve-
nie, dorsum ♌, spica ♍, luminosior ♎
, cor, cauda ♏, cauda ♑, [illegible] ♒ in
ecclipticis, reperitur thema ingressus ☉ in ♈,
anni christi 1528 currentis, quod accidit die 10
martij, hora 1, minuto 21 post meridiem, pro
longitudine oppidi tubingensis, ex ephemeride huius
anni excerpto loca planetarum, et officio sole in
ariete 0 gradu, 0 minuto, luna in ♏ 18 gradu, 20
minutis, saturnum in ♈ 1 gradu 18 minutis dir., iovem
in ♋ 14 gradu, 18 minutis dir., martem in ♉ 6 gradu
51 minutis dir., Venerem in ♒ 13 gradu, 59 mi-
dir., Mercurium in ♓ 10 gradu 56 minutis dir., caput
draconis lune in ♐ 9 gradu, 52 minutis, caudam
eiusdem in ♊ 9 gradu, 52 minutis, iuncta computer

data doctrina inscribo sole et ♄ in 9 domicilium
, ♂ in decimo, cauda draconis in undeci-
mo, luna in quarto, caput draconis in quinto
, venere in septimum et mercurium in octavum
, etc. Aliud exemplum, Resumamus thema ge-
neseos nobilis viri De etc., qui natus est anno
Christi 1523 inc. die 30 Junii, hora 2, mi-
nuto 30 post meridiem; ex ephemeri-
dibus huius anni collectis planetarum loca, haec, sol
in ♋ 16 gr, 55 m., ☾ in ♒ 17 gr, 0 m.,
♄ in ♓ 9 gr 14 m. R, ♃ in ♓ 2 gr 8 m.
R, ♂ in ♎ 0 gr 40 m dir., ♀ in ♊ 5 gr
23 m. dir., ☿ in ♋ 23 gr 39 m., dir.,
☊ in ♓ 10 gr 40 m., ☋ in ♍ 10 gr 40 m.
quare secundum oblatam propositionem impingo solem
in cuspide septimi domicilii, lunam in nono
, saturnum in decimum, iovem in 10m, martem
in 5m, venerem in 11m, mercurium in septimum
, ☊ in 10m, ☋ in 4m. Porro hic notandum
est, quod astrologi solis et ☾ motus ad tempus
erectionis figurae celestis exactissime et praecise cal-
culo in scedis vestris minutias observant, inducti
sententia Albumasaris inquirunt, quod sole et luna post
deum vitam cunctis infundit, nulla per consequens ve-

volutio annua singulis vero certis [?]
[?] nisi ♃ ☉ motu [commensuratu?] Luna
[tenera?] vocat regina celesti militie, quia
nobis vicina est plus influit super inferiora
quam alia celestia corpora applicans se omnibus
in spatio mensis, ipsa etiam observatur in electionibus
quotidianis rebus fiendis, fortunata prosperitatem
prestat, infortunata improsperitatem, quare di-
cunt viri medici corporis [cautissima?] esse via
concludit nihil nos sine lune beneficio facere
, quandoque celestia citius et frequentius atque facile
ad inferiora demittit M

Alber. mag. li. 7 de vegetabilibus

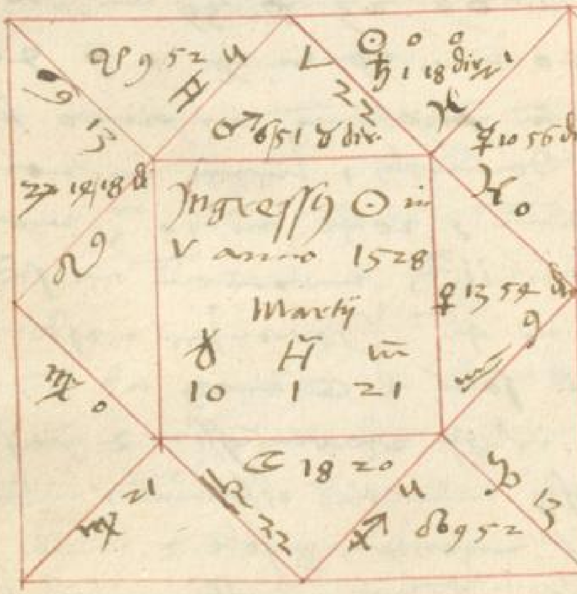

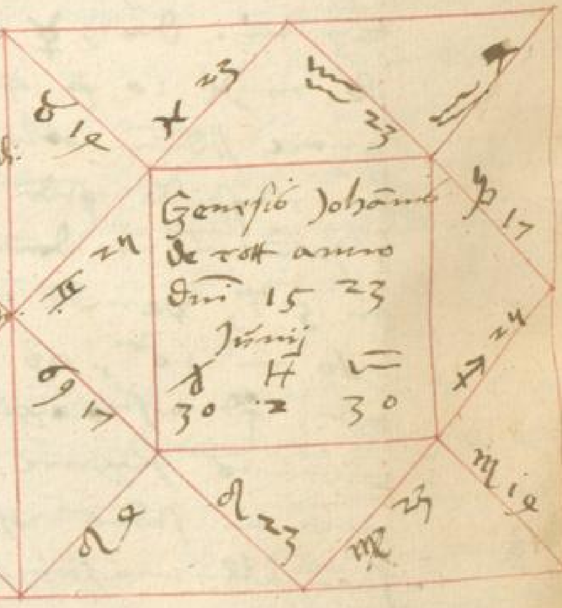

De planetarum dignitatibus

De planetarum dignitatibus aut potestatibus scribunt Ptolemaeus [illegible] in quadripartito ca. 18, 19, 20 et 21. Alchabitius in libello suo [illegible] dicta prima [illegible]. Firmicus li. 2 mathes[eos] ca. 2, 3, 4 et 11. Albumazar in introductorio suo. Zahel [illegible] de principiis iudiciorum ca. 1 § de fortitudine planetarum. Guido bonati forliviensis parte 2a tractatu suo [illegible] bellantius senensis li. de astrologica veritate quaestione 5 articulo 4, et quaestione 18 articulo 1 et 2 et alii plures periti et veteres. Primo [illegible] loco [illegible] quod planetarum dignitates aut sublimitates nihil aliud sint, quam planetarum potestates, vires aut fortitudines, quas veluti rex in regno, dux in domo, in magisterio artifex [illegible], ob naturalem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut [illegible] in primo mobili [illegible] debet [illegible] quod primum mobile [illegible] et [illegible] planetarum dominium est quam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] stellae [illegible] [illegible] [illegible] planetarum, [illegible] vel impedimenta [illegible] [illegible]

PRIMO

Denique cum sit primi mobilis motu
uniformem et cum quia loca stellarum ad zo-
diacum primi mobilis referuntur, diversitatem
secundum maiorem et minorem stellarum cum partibus
primi mobilis similitudinem, varias resul-
tare potestates quas essentiales appellant, ob
eam scilicet causam, quia in his stellae locis poti-
ores esse sentiuntur, nec mirum si velut domina-
rum predictis potestatibus existat, cum quia omnes
vires stellarum (ut in nos influunt) considera-
mus, cum solum in homine vel affectionum corporis
quodammodo sentiuntur. Secundo loco annotandum

DIGNITATES ESSENTIALES

est astrologorum verba stellis quasdam digni-
tates tribuunt quas essentiales nuncupant,
de quibus Alchabitius dicens sic scribit,
sunt quaedam stellae in signis potestates, quaedam
per naturam, quaedam per accidens. Quae sunt
per naturam sunt hae, domus, exaltatio,
terminus, triplicitas, facies. De illis autem
quae per accidens sunt loco convenienti tractabimus
Accedit Zahel ca. primo [illegible] de fortitudine

comparatum, quod (ut inquit) fit undecim modis, dico
, secundo est ut sit stella in aliqua quinque suarum
dignitatum, hoc est, in domo sua, aut ex-
altatione, aut triplicitate, aut termino, seu
facie sua, ut asserit ptolo. primo var. quad.
in co. halleyaly, et iul. firmicus li. 2 mathe-
TERTIO seos. Tertio loco considerandum, quomodo astrolo-
gi 12 zodiaci signa non sine ratione assig-
naverunt 7 planetis pro domibus, iuxta hoc formu-
la quam tradit alchabitius ubi supra, domus (inquit)
sunt hae, aries et ♏ domus martis, ♉ et ♎ domus
veneris, ♊ et ♍ domus mercurii, ♋ domus
lunae, ♌ domus solis, ♐ et ♓ domus iovis
, ♑ et ♒ domus saturni De quibus similiter
scribit iul. fir. li. 2 ca. 2 De stellarum do-
minatus luminibus et planetis in signis, in
hec verba, Ex his 12 signis, sol quidem et
luna singula sibi signa sortiti, reliqui vero quinque
stellae, hoc est, ♄, ♃, ♂, ♀ et ☿, bina, in
quibus singuli, unusquisque tenet ac dominatum possi-
dentes Sed has stellas, non eodem nomine

quem nos autem Egyptii nominant, una quae a
nobis Saturnus dicitur ab Egyptiis Phaenon appella=
tur, quem nos Iovem vocamus Egyptii Phae
tontes vocant, qui a nobis Mars ab illis Pyrois
dicitur, quae a nobis Venus ab illis Phosphoros
vocatur, quem nos Mercurium dicimus illi
Stilbonta vocant. Est itaque Solis Leo et in hoc
signo eius dominium et potestatem, Lunae Cancer, vi=
demus quam apte quam abstruse et masculini generis
signi potestatem dominium esse, femininum vero Luna
ut pro qualitate generis sui sortita sibi signum
utraque sui dominio vindicaret. Ceteri vero stellae
potestate, bina, sicut supra diximus signa sibi in
quibus unum sui exercent potestas, sed et ex ipsis
duobus quae singuli possident unum masculi=
num est, aliud femininum, quod (ut manifestius
intelligi possit) omnia specialiter explicamus, Sa=
turnus sibi dominium in ♒ et ♑, ex quibus ♒
masculinum est, ♑ femininum, Iupiter in ♐ et ♓
sibi dominium, sed ex his masculinum est ♐, femi=
ninum vero ♓, Mars in ♈ et ♏ dominium collocavit
, ex quibus masculinum est ♈, femininum vero ♏,
Veneris vero sunt ♉ et ♎, ex quibus ♎ est signum

grendat Tullius li. 2 de natura deorum, et Aristo li. 1 metheo.

masculi., feminini. Vero & Mercurij domicilium
♄ in ♊ & ♍ ex quibus ♊ masculinum signum est,
QVARTO ♍ vero femininum. Hactenus feminini. Quarto loco
cognoscendum, quod super diximus planetarum dignitates
sive sublimitates penes domum, exaltationem, triplici-
tatem, faciem et terminum quandam praeferre similitu-
dinem aut comparationem quam rex ♄ in suo regno
, duo in domo X, nec (ut superius diximus) hor-
minum referri quod si rebus humanis [illegible] dig-
nitates et potestates assimilentur, quod (ut clarius am-
plias (auribus avidis) ad regem principem pertinet
regnum et ad imperatorem imperium, nec quod rex
aut imperator dimittere solum regni aut imperij
, sed id ob nomen dignitatis et officij regen-
di., sed id ob nomen dignitatis et officij regen-
re et gubernare, defendere et manu tenere
, per iustitiam per prudentiam, per potentiam et forti-
tudinem, per clementiam, per sapientiam etc., est enim regnum aut
imperium ipsius regis aut imperatoris domus [illegible]
domicilium, unde et per quandam similitudinem
quod planetis domus et domicilia assignamus, quae
nempe plures regna aut imperia appellitant,
pertinet praeterea ad regem sive imperatorem

exaltatio aut altitudo, a veteribus didicimus
quondam regum sive imperium habere locum quendam
quem caput regni aut imperii vocant, in quo
rex exaltatur et coronatur, et ex quo duces, et
nobiles et ceteri regi aut imperatori conve-
stanti conveniunt, ut exemplo sancti Stephani, unga-
rie regem in alba regali vel Stul weissenburg
prima regali metropoli Bohemie regem in praga
Romanum regem in aquisgrano etc., sunt enim
hec urbes insignes, auguste, metropoles
et aliarum capita, que propria nomenclatura dicuntur
sedes, sedes enim ut eruditi interpretantur talium
sedes, equitum aut estativa castra stat,
urbs propter sedem augusti quod (ut dicimus)
duces et ceteri regi aut imperatori conveniunt
perse sede coronant, hinc in vita hester legitur
de assuero rege qui regnabat ab india usque
ethiopiam super 127 provincias, quando sedit
in solio regni sui susa civitas regni eius
exordium fuit, ad hanc similitudinem et
signa sunt exaltationis, quibus fr-
alii nos nuncupat Altaret usque ad regem aut

imperatore, propria quedam reciprocitas, hec, quod habeat
pro regni aut imperii sui conservatione milites,
iudices, et servos, hanc pro quadam similitudine
assumunt sibi partem pro omni 12 signa Zodiaci ad
regem aut imperatorem spectant facies, ex quo sicut
misericordia et veritas custodire debet, eius sunt fa-
ces malis esse debet facies leonis, bonis vero et
iustis hilaris, iucunda et leta, hanc partem per
comparatione pro signa passim sibi vendicat. Eadem
ad regem aut imperatorem spectat termini, ut sui
regni aut imperii terminos, fines et limites
diligenter custodiat ac tueatur, legimus enim Ro-
manos olim in Pannonia, Rhetia, Thraciaque,
et alibi frequenter limites imperii statuisse, cum legio-
num exercitibus adversum liberas gentes et imperii pro-
vincias, quorum milites postea limitanei dicti sunt
, fines et duces limitanei vocati quod limitibus tu-
endis preessent. ♏ Sic parte pro signa diversos
valde assumunt sibi terminos. Quinto loco
domorum rationes tractabimus, de ea re Ptolo-
meus. Pro quadrip. ca. 18 sic scriptum reliquit,
QVINTO Domorum quedam natura est ut subiungam, que

ejus ex 12 signis duo sunt magis septe-
trionalia illa scilicet que in zenit nostrorum capitum
viciniora, que de re calore generat, que sunt
♋ et ♌, duobus maximis dignioribus
luminaribus sunt attributa, et ♌ signum quod
est masculinum solis domum posuere, cancri vero
signum quod est femininum lune domum constitue-
runt, inquit tamen. habet eadem, duo signa que
vere sunt in capite septentrionis scilicet ♊ et ♋,
sed quia gemini calefacit et humectat, et est
finis signorum veris, et natura posuit duo
luminaria duorum aliarum stellarum, et gemi-
ni non concordat cum aliquo eorum, quia cum sole
non concordat, quia sol desiccat et ♊ humectat
, nec cum luna, quia ☾ est feminina et noc-
turna, et ♊ sunt signum masculinum et diurnum,
et calefaciens ♏ non fuit conveniens ut signum
♊ ~~♏~~ esset domus alicuius duorum luminarium,
sed conveniens ut esset ♋ et ♌, et quod ♌ esset do-
mus ☉, eo quod secum concordat, quia calidus est et
[illegible] est quia ad ~~augmentum vel decrementum sui luminis quo ad nos~~
siccus, et quia ☾ recipit lumen a ☉ conveniens fuit ut

cuius domus est circa domum ☉, quia signa que
sunt circa domum ☉ sunt ♋ et ♍ et quia signum ♍ est siccum non generat ☾ que est humi-
da et propterea hoc posuerunt ♋ quod est humidus
domum lune. Zaudy autem dicit quod sit ma-
gis circa humiditatem nostram receptam et propter
hoc faciunt calore. Vult dicere, quod quarta
terre populatam (i. habitatam) est septentrion, quoniam signa
que sunt in hac parte sunt generativa ad
studium populativa pro aliquid aliorem, propter
caliditatem quam faciunt maturare. Unde restat
nos ergo, humiditatem convertere Saturni domi-
cilia sunt ♑ et ♒, propterea ubi sunt in opposito est natura-
liter frigidus caloris contrarius, sed eius celum altius et remotius
est a luminaribus, et duo signa ♑ et ♒ que sunt
in oppositione ♋ et ♌ assignantur, ob hoc sunt quod hec
duo ♑ sunt et ♒ frigida sunt et hiemalia, et quia
contra figurarum effectus (i. frigus aspectus) quod fit ex oppositione non
est generatur et infortuna hoc propterea. Pro luminari
X libram propterea intellectum aduitadem, quadrandum sunt
☾ sunt receptam splendidiora, lucidiora et lumi-
nosiora cum celestibus corporibus et eorum lumen

Septentrio est quarta terra que habitatur

Domus ♄

X quia ♋ et ♌ ♑ et ♒ opposita et ea est malignus aspectus

magis et manifestius percipitur quam lumine alio-
rum aliorum planetarum sunt fortunae augmentatae, ita
quod obscuritas et tenebrositas huius percipitur prae ceteris
aliis obscuritatibus aliorum corporum caelestium, et ipse
est dictus ob id infortunius ac destructor, unde
cum lumine et splendore sint omnino contrarii obscu-
ritati et tenebrositati, et ♄, et luminaria sunt
plena splendore, lumine et claritate, Saturnus vero
obscuritate et tenebrositate, ob hoc sunt domus
ipsius oppositae domibus luminarium per diametrum, et ideo
ei pro domibus assignata sunt duo signa ♑ et ♒,
alia quod hoc signa sunt domus tenebrosae, ita quod
cum sol per ea decurrit tunc aer est magis tene-
brosus, obscurus et a puritate remotus, specialiter cum
sol per aquarium transit quia tunc magis viget tene-
brositas et asperitas frigoris hiemalis. Ex quo
diligens lector facile colliget has causas quare
Saturno ♑ et ♒ pro domibus sint data, quoniam
est propter maximam eius remotionem ab his ins[illegible]
[illegible]; quare merito eius domus, longissime a do-
mibus luminarium distare debent, secundo propter
petitam contrarietatem huius cum sole et ☾, tertio propter
similitudinem rationem aspectus, ipse enim et cum

opposito aspectu maligno inspiciunt domus luminarium, quae haec domus satelles per ejus malitia gdinquare asseriantur, qua sitae gpaudet simili Jovis dominatu sunt ♐ et ♓, propter at quod importune gpelveroid est typatis, et sub satellitii ista facit, sunt duo signa quae ♈ se

Domus ♃

* sunt vicina ♈ et aquari

quuntur et ♒ et sunt ♐ et ♓ ei sunt attributa
quin ♐ est sinus aetunn et ♓ sinus hiemis et alterius tertia
, eo quod veteres praecerat, et res vici gpellunt
, suntque a domibus luminarium in longitudine vicina, quae est quaevis et fortunii, haec gthes. Secto primo, quod ♃ succedit ♄ in ordine caelestium orbium, sed natura ordinavit salutarium et forte sub ♄, ut eius vitia frangeret et minueret malitiam et nocumentum vitiis ♄, quapropter eius domus hinc et hinc satellitii domibus adiungunt. Tertio, quia haec signa ♐ et ♓ aspiciunt domum luminarium △ aspectu, qui (ut praediximus) est felix nitens et forte amicitiae, quemadmodum oppositus est ultimae inimicitiae, quia vicina quod ♃ est fortuna praeteris fortunis, sicque ~~fortuna~~ natura bene ordinavit, ut eius domus essent in trino signorum loris designata, ut luminarium domus aspiceret

radiatione felicissima per radiis radiationibus
omnibus fixis qua aspiciunt ♋, quae est domus
luminaris nocturni i. ☾ △ aspectu, et sunt
de opposito ♋ triplicitate, quod non parum augetur
benivolentia aspectus, similiter ♃ aspicit ♌ domum lu-
minaris diurni i. ☉ △ aspectu, et est de opposito
triplicitate, si quam recta ratio ptolomei videtur
subobscura consulito quaestiatore tali verbo at
domus ♂ erunt tibi aperta Martis domus sunt ♈ et ♏
, de quibus ptolomei hic verbis, postquam autem quia
♂ naturaliter desiccat et eius sphaera sub aliis sphaera
voluitur, duo signa quae post iovis hospitia
locantur ei dederunt, ut sunt ♈ et ♏, quorum tropi-
a luminarium domibus est □ sic ut validitati
destructoriae et gustatoriae conveniunt, quae naturae ♂
assimilantur, haec ptolomeus., Hic paucis sic conuenit,
in primis quod ♂ iovi in ordine coelestium sphaerarum
succedit, secundo quod est malignus et infortuna et eius
malitia et infortunium est sub infra infortunium et
malitiam saturni Tertio quod eius domus ♈ et ♏ aspi-
ciunt domus luminarium aspectu 4°, quae est (ut dici-
mus) medii inimicitiae, et ideo quia malignus

& inter saturnum qui extrema malitia stat, oppositum
quod eius domus assent in talismandi de loris ordinat
, ut aspiceret domus luminarium aspectu medio mi-
nimo Aries cum aspicit domum luminaris nocturi-
ni aspectu □, & est etiam grata domui lune, quae
calidus & siccus Scorpio ita aspicit de domum lumi=
naris diurni aspectu 4, & est humidus & frigidus
, quae grata domui ☉, et propter hoc dicit doctorus
quod ♂ magis gaudet in ♏ quam in ♈, quae est noc=
turnus sicut ipse, eius natura tenet in eo, quia
eius frigiditas & humiditas minuit damnum sic=
Domus ♀ tatis martis Veneris domicilia sunt ♉ & ♎, propter-
ea quod venus temperata est, & eius stella sub stella martis
dederunt ei duo signa contraria se cum signis ♂
, & sunt temperata, quae sunt ♎ & ♉, quae sunt a duo-
bus signis luminarium elongata elongatione ✶
quae est grandis & minima, & ideo venus impedito-
gaud a stella ubi ductum spatium magis duobus sig=
nis hoc pro. Hic annotabis lector, quomodo Veneri
dirate sunt duae domus iuxta domus martis, eo quod
ipsa sequitur marti & soli in ordine orbium celestium
, soli autem domus sua est assignata, quae ♀ domus

ne inquinentur damnis martis sicuti dicunt.
Secundo quamquam veneris natura est frigida et humida
, est tamen adeo temperata, ut matutino tempore
exortu rore infundat mortalibus genitalem, quod non
animantia solum, ad multimoda accommodat gene=
rationem, sed etiam quae in variis corporibus disse=
minat, testes sunt Pli. hi. li. 2 ca. 10, et venus
, ptho. li. 2 ca. 8, et veneris, alcabitius dif. 2, et
venus fortuna, et ptho. hic et supra tetr. j ca.
4, et de virtute veneris Tertio venus est bona for=
tuna martis saevitiam et malitiam impediens, haud
tamen fortitudine eius contraria, quia contracta forti=
na sua fortiore malorum malitia potentia frangit
ac destruit, quod vidit tamen felix ♀ astrum ma=
litiam minuit et contra se bonum fluit et multi=
plicia largitur gratia ♀ dominia ♂ et [illegible]
assistunt duorum luminarium aspectu ✶, quia (ut sup=
ra posuimus) est medie amicitie et gaudii, quem=
admodum cum ♀ est bona fortuna respectu
tamen contra media existit et infra eundem quia confor=
ta et plena bonitate et amicitia stat,

ut domus veneris in talibus locis sit a natura
ordinata ut aspiceret domus luminarium aspectu
medie amicitie, lunae vero domus ut fortioris
luminarium domus aspectu trino, fortiori
aspiceret, et tali eodem genere. de venere sic
est, quia venus temperata est convenit ut domus ha-
beat cum domibus duorum luminarium providentes,
scilicet quia ♌ est signum in quo duo equantur cum
morte, cum animalibus, vegetabilibus et omni gene-
ratione providens, scilicet quia ♋ est signum in quo corpus
variis formatur. conveniens est ideo quod dicimus, et
hac ratione convenit ut due domus veneris ♉ et
et ♎ propter providentiam quod est inter ea et duo
luminaria, convenit etiam quod ♌ sit calida et ma-
sculina et diurna sicut ad solem pertinet, et quod
♋ sit feminina, nocturna sicut pertinet ad
☾, et non sine ratione natura fecit,
quod quia mercurius elongatur a sole circa id quod est
inter domus solis et domus luminarium hac de cau-
sa, et quia ad faciendum totum, admiscet siccitati
solis, propter humiditatem suam quia minuit de siccitate

solis, unde dicit Dorotheus, quod ♀ gaudet in ♉
magis quam in ♎, propter gradationem suam quam
habet in natura lune. Circulus commutator —
Mercurii domus sunt ♊ et ♍, Ptolemeus. Et quando
quam ex erraticis stellis mercurius demonstrat
quod cum numquam distantiam suam a sole unquam,
plus quam ♐ unius signi spatium elongat, et sub
aliis stellis vehitur, date sunt ei duo signa
residua que post luminarium loca locantur et
sunt ♊ et ♍ hec Ptolemeus. Attende Naturam huius
tunc facta mercurii quando fuerit quod non elon-
garetur a sole magis uno signo uno in-
quam ♐ signum integrum a sole recedit, sed
tantummodo in 27 aut 28 gradus, ut virtus
eius sese conjungeret cum virtute solis, et possit
sphera sua sub spheris aliorum stellarum, ut eius
natura comportatur ad naturam cuiuslibet stelle
cui applicat, mutando virtutem solis secundum
virtutem illius stelle ad quam applicat, quapropter con-
vertibilis natura et communis ab astrologis
appellatur, et propter hoc quinta ut domus ☿
[illegible]

medio quodam modo se habeat videlicet fortuna et
infortuna et videlicet concordantia et discordantia
Quia signum ♊ non gaudet in tauro quia sese non aspi-
ciunt sed gaudet in ♌ aspectu ✶, et ♍ signum
non ♄ gaudet in ♌ quia se non aspiciunt, gaudet
tamen in tauro quem de ✶ aspicit, et propter hoc ♍
naturae ☉ est contraria, et ♊ naturae lunae, quare dicit
Dorotheus quod ☿ gaudet in ♍ magis quam in ♊,
propter contrarietatem ♍ in natura ☉, quia ☉ est firmus
, mercurius vero minime Domorum causis ab-
lutis non est id praetereundum, quod planetis nonnunquam accidunt
detrimenta sive exilia, septimum enim signum (au-
tore alcabitio) a domo cuiusque planetae dicitur eius
detrimentum scilicet eius oppositum, ut patet exempli, ut do-
mus ♂, cui opponitur ♎ quae est ♂ detrimentum
sive exilium, Veneris domus ♉ cui opponitur ♏ eiusdem
♀ detrimentum, ♊ est signum oppositum ♐ et est de-
trimentum ♃, Cancer oppositus ♑ et est detrimentum ♄
, ♌ est exprime [illegible] et detrimentum saturni Virgo opponitur
piscibus et est detrimentum ♃, Scorpio est diame-
tre ♉ et est detrimentum ♀, ♑ est oppositus ♋
ideo lunae detrimentum, ♒ opponitur leoni et est

determinatum ☉, et dixerunt Virgini et sunt qui determi=
natum. Ad postremum hoc etiam sciri convenit
quod quaedam signa (ut diximus) duas habere domus
unam diurnam, aliam nocturnam. Sunt autem
omnia signa imparia masculina et diurna,
ut sunt haec scilicet ♈, ♊, ♌, ♎, ♐ et ♒,
Omnia vero paria sunt feminina et nocturna, ut
haec scilicet ♉, ♋, ♍, ♏, ♑, et ♓ Causa autem
huius secundum Albo. quem ponit tractatu quadripartito ca. 13 sic scribit
dicens posuerunt scilicet horum signorum de natura
masculina et diurna, et alia scilicet de natura
femi. et nocturna, et ordinaverunt unum post
aliud, eo quod nox sequitur diem post diem et quia
femina semper vadit cum masculo et circa eum, Huius
autem rei principium ab ♈ posuerunt praedictis
superstes, et quia etiam masculi dignitate et [illegible]
esse convenientes ut sunt praedictis et femininis
honorabiliora ob hoc igitur a masculino
fecerunt initium, ♈ et etiam libere signa mascu=
lina sunt, eo quod circulis aequinoctialis sunt ex quo
[illegible], a primo [illegible] motus firmamenti

motus de simili origine. Ordo autem signorum hic duo
sequitur est velut predicimus, femininum scilicet post mascu-
linum, et post femininum masculinum. Hinc usque ergo. Quis
autore [illegible] Car. ca. 6 de masculinitate et femini-
tate planetarum loquens, asserit ☉, ♄, ♃ ac ♂ esse mascu-
linos, lunam et ♀ femininos, ☿ autem in utroque genere
participare. Dicit enim, principia nature sunt duo et hec sunt
masculinum et femininum, et virtus in femina propter [illegible]
virtutem quam diximus est substantie humide, quia hec qua-
litas nimia est generaliter in omnibus femininis, et alia
qualitas que retinuit propter in masculis est inventa. Et
propterea hec ita est quam recte dixere sapientes antiqui cum
dixerunt, ☽ et ♀ sunt femine propter multam humiditatem
(i. frigiditatem humiditatis in eorum)
que est in eis, ac quod Sol, Mars, ♄ et ♃. Et sequenti
capite 7° de planetis diurnis et nocturnis sic habet, quoniam
autem duo sunt spatia ac quibus tempus efficitur, quorum alterum
dies est, quia propterea masculinizat propter calorem eius
vim efficere atque movendam, alterum vero nox est quia
femininizat propter illius humiditatem atque quietem, lunam et ♀
nocturnos, solem autem et ♃ diurnos esse dixere, mercuri-
um vero velut predicimus utrisque statui fecere, et eum in
oriente diurnum, in occidente vero nocturnum esse retulere.

[Margin note, left:] * Haly rodoan dicunt ut in [illegible] de non natura quod [illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] et [illegible]

, infortuna autem utraque sunt hos modos diuisere,
propter quod hec non naturaliter sed per accidens fecerunt
i. e. post plura, dicitur hec ergo saturnum qui infrigi=
dat calori diei, marte vero qui desiccat humori
nocti assimilarunt, ideo quod utraque istorum nisi
eius ~~equalit~~ contrario qualitati temporis complexionis
assimilabitur, hec ptolo. Ex his infertur quod ☉,
♃ et ♄ sunt planete diurni, ♀ vero, ☾ et ♂ noc=
turni, ☿ communibus. Et more sequitur quod si domus
planete est signum diurnum appellatur domus planete
diurna, ut ♈ signum diurnum est domus ♂ diurna,
♊ diurnum sunt domus ☿ diurna, ♎ diurnum do=
mus nominatur ♀ diurna, ♐ diurnus dominium
est iouis diurnum, aquarius signum diurnum
domus est saturni diurna, quod si domus planete
est signum nocturnum, nominatur domus planete
nocturna, ut taurus signum nocturnum Veneris nocturna
cancer domus nocturna, Virgo nocturna, domus est
mercurij nocturna, scorpio nocturnus vocatur domus
martis nocturna, ♑ nocturnus domus est satur=
ni nocturna, et ♓ nocturni domus iouis diurna
nocturna Luna unica ♄ domum scilicet cancrum quia cum

domus diei et noctis respectu huius scilicet dominium loco diei ac nocti alligatur —

EXALTA·
SEXTO

Secunda planetarum differentia est exaltatio, quam Jul. Fir. alii vero, Albumazar principatum vocat. Sexto convenit loco studium quod planetis in 12 signis assignant exaltationes et casus, assimilatur autem exaltatio planetae homini qui respectu in honoribus ac ad eos ascendit, eosdem auget, et in ipsis occupat, quemadmodum supra in ♋ quarto loco de casu oppositionis, de quo enim signo planeta habet suam exaltationem, in opposito patitur casum, deiectionem, depressionem et depositionem. Quod bene indicat Jul. Fir. li. 2 ca. 3, sic ea (inquit) debemus, quod sit stellarum alicuius singularium, in quo naturali quadam sublimitatis magnitudine extollitur, quae sunt earum deiectiones in quibus constituti oppositae auctoritatis suae potestatem minuunt, in aliis vero utique sunt (s. sine impedimento) constituti, maximae felicitatis insignia decernunt, quos in hominis genitura maxima stellarum pars (s. sine impedimento) constituti alii vero suarum signa possederit. Tunc vero homo infelicitatem infortunijs opprimunt, quos stellarum pars maxima, in his partibus constituta fuerit, in quibus humili deiectione multum de sua potestate dimittitur. Alii vero autem dicti sunt ob hoc, quod in ipsa parte

* diverse dominia dominat —

stelle fuerint in quibus exaltantur in oppositionibus seu geni-
ture locis homines facient beatos, directionibus earum
facient miseros, pauperes, ignobiles et inopes
et in quos se infelicitas assiduis confirmationibus
conferat. Hec ferme Authores astrologie de stellarum
exaltationibus, verum se dissentiunt, ptolo. capite hac. prima
quadripartiti ca. 20, ponit etiam testatur Alkabitius dicta
prima, qui de altitudinibus stellarum, et albumasar in
suo introductorio ca. 6, ponit ariete totam exal-
tationem solis, et ♉ totam exaltatione ☾, et cetera
sic, sunt et alii qui asserunt stellarum altitudines esse eos
gradus in quibus in prima celi ac siderum creatione stel-
las posite conditor omnium deus primo locaverit, hoc ac-
cipit albumazare, docendo homines imprudentes ante-
, errore suo pro nostra constantes stultum auditorum
ferunt [illegible] sunt rursus alii qui stellarum vires [illegible]
exaltationes aut principaliter generaliter in medijs
ponunt signis constantes se [illegible] nam ubique
, res omnes quarum aliquid initium est in principio quid
crescunt et recrescunt, medio statum vigent, in fine
decrescunt et recedunt, sicut in animi animatum fieri
constatum est, sic omnis stella in principio signi ar-

redit et confortat, in medio vigent in fine diminuta recedit. Sunt praeterea alii qui hodie cum astrologorum turba sentiunt, qui non in medio signorum planetarum exaltationes locant aut inchoant, sed passim in diversis signorum partibus, ut sunt alkabitius de iis et de exal. planetarum, Albumazar li. introductorio 5 ca. 5, et vid. . . li. 2 ca. 3 bene reviso, cuius tota summaria hic inserere voluerunt. Nos aut scire debemus hac in constitutione fornuti, eos stellas melius devenire in altitudinibus, quam in domiciliis. Sol exaltatur in ♈ parte 19 exaltatur, in ♎ vero parte 19 deiicitur. Luna exaltatur in ♉ parte 3a, in ♏ parte 3a deiicitur, Saturnus exaltatur in ♎ parte 21, in ♈ rursus parte 21 deiicitur. Iupiter exaltatur in parte 15 ♋, deiicitur vero in ♑ parte 15, Mars exaltatur in ♑ parte 28, deiicitur vero in ♋ parte 28, Venus exaltatur in ♓ parte 27, deiicitur vero in ♍ parte 27, Mercurius exaltatur in ♍ parte 15, deiicitur vero in ♓ parte 15, haec fere iuxta alkabitium et albumazare reperit draconis lunae exaltatur in 3 ♊ II, et ♐ in 3 gradu ♐, et in oppositis signis deiiciuntur. Nunc restituendo cursus praedictorum auctore planetas . narrabimus

Sol exaltatur in ♈, quia tunc eunte ipso ibidem incipit
dies excedere noctem, ~~erit~~ cum sol exaltat diem super
noctem incipitque calor naturalis augmentari et ma-
gis apparere, quod proprie accidit ad eius eiusdem
gradum, et quia sol ascendit XIX ♈ tunc, que ora
solis exaltationem indicat, certe compotus dicit Ptolomeus
sol etenim cum in ♈ signo fuerit ad alteram
circuli medietatem septentrionalem mutabitur, cumque libre
signum ingreditur ad inferiorem circuli medietatem
meridionalem proprium iter adinvenit, quapropter ♈
signum in quo longior dierum, eorumque caloris nat-
uralis augmentum incipiat solis exaltationem posu-
erunt, libram vero propter .i. tristitiam occasionum contrarietate per eius-
dem casum fore dixerunt, hec Ptolomeus. Solis vero casus
est in libra propter causas dictas in memoratis
gravius. Lune exaltatio est in ♉, ideo quia trinum
lune septimo respicit solis, et eius domus locatur in do-
mo solis, que etiam convenit quod eius exaltatio termi-
no solis, ad tertium exaltationem solis, item quando luna soli
coniuncta fuerit in ♈ exaltatione ☉, incipit lu-
men ☾ et eius lumen apparere in ♉ in quo augmentum
sui luminis accidit, et principium apparitionis sui

huius est quando nascitur, addi quod ♉ est signum signum

triplicitatis ☾ et eius dextris vigit hec in [illegible] dextris

et eius cornu. Casus vero lune est in ♏ signo

directe opposito Saturni exaltatio est in ♎ non

[illegible]. Ratio vero [illegible] hec, primo propter oppositionem

♎ cum ♈ sicut superdictum est de domibus Saturni

, quia hec [illegible] oppositionalis est [illegible]

mis et gravitatis [illegible] optime [illegible] Saturno,

cum naturaliter propter frigiditatem [illegible]

et [illegible], [illegible] sole [illegible] ♎ incipit ca-

lor minui et remitti et ac [illegible] frigoris

intendi et [illegible] bene [illegible] Saturno [illegible] (ut dici-

mus) causat frigiditatem. Cadit vero Saturnus

in ♈ propter [illegible] causas [illegible] memoratas. Iovis

exaltatio est in 69 Veteres philosophi longo

experimento [illegible], quod Iovis [illegible] cum est in

cancro magis apparet, et debilitas cum est in

♑ quia ♋ est [illegible] nature generationis et

habitationis admodum [illegible] Veteres

[illegible] habitationes, quoniam cum ♋ 69

[illegible] veri [illegible] temporis, [illegible] et

p̄stitit nutrimentū vegetabilibꝫ, faciens ea crescere
et calescere, ideo cōdignē ♋ et nullum aliud
signum est eius exaltatio ♃ non enim ♊ in quo
(ut supra diximus) directe afferit nūqꝫ Δ contrar
caloris excellentia q̄ humid q̄ est causa in=
crementi et crescentie, cuius vero ♄ est in ♑
signo opposito in quo debilitatur in eius expo=
sito Martis exaltatio est in ♑, hali rodoan,
quia meridiei q̄ est calida multum convenit nature
martis que est comburens, natura quidem in hoc loco
voluit temperare naturam ♂, quia hoc ꝓ depri=
mata est, et quia natura ♂ contraria est nature
♄, unde his duabus rationibus convenit quod exal
tatio ♂ sit ♑ quod est signum meridiei, et eius
casus sit ♋ ut eius natura sit nature ♄ omnibus
modis contraria, deiicitur vero ♂ in ♋, sic dictum est
signo diametro exaltationi eiusdem Veneris exal
tatio est in ♓, ptolomeus, venus naturaliter humec=
tat maxime autem in signo ♓ in quo veri
humiditas eiusque vis naturalis incipit crescere

, ibi commentator addit, quod Venus concordat cum
♓ quae est feminina et nocturna quemadmodum
♓, concordat etiam cum ♎ quia signum ♓ est domus
Iovis et ♎ exaltatio est domus ♉ scilicet ♀, quae
duo signa cum ♀ natura concordant. Casus autem
♀ est in ♍ quae piscibus est contraria quia terra est na-
turaliter. Mercurii exaltatio est in ♍, quamquam
☿ est convertibilis naturae, ☿ se tamen magis
operatur desiccando quam humectando et magis cum
Saturno quam Iove concordat, et cum ♊ ☉ magis
quam cum ♉, quia duae domus ☿ sunt bonae aspe-
ctu concordes cum duabus domibus ♄, et contra Iovis
♎, signa quae autumnus scilicet incipit in ♍ et est
siccus ~~quandoque~~, et quandoque frigidus quandoque calidus
secundum naturam ☿, et quia cum fortificatur ☿ eius
corpus tempore apparet in ♍, et cum sol fuerit
domo sua apparet in vespere in ♍ quae est eius
domus, his rationibus quoniam ut ♍ sit domus ☿
exaltatio, ♓ vero propter oppositionem eius casus
Caput et lunae naturae alkabitio est in ♊,

ex eo quod est primum signum bicorporeum et communi post ariete in signorum ordine, et reperit sibi dixit bicorporeum quia est propositum ex duabus naturis ♃ ♄ et ♀ que sunt due fortune. Casus ♂ est in ♋ propter oppositionem Cancri ♂ cuius exaltatio est in ♑, quia ♑ est signum oppositum ♋ quemadmodum ♂ est opposita de hortus de exaltatione. Tertia planetarum

TRIPLICITATE SEPTIMO

dignitas est triplicitas, de qua 7 loco considerandum. Triplicitas est trium signorum in una natura unitas, quia fortius verum eorum demonstrat maxime commoda, Hali Rodoan. commentatur super 1 Quadripartiti capitulo 19, potentia (inquit) planete in triplicitate sua, similis est potentie hominis inter propinquos et amicitiam suos, quemadmodum super § 4 de eorum expositionibus Ptolomei Quadripartiti capitulo 19, Iulius Firmicus libro 2 capitulo 11, Albumasar libro 2 introductorii capitulo 7, Alcabitius differentia 1 § de triplicitatibus, Hermes et alii multi astrologi erudite et utiliter scribunt de triplicitatibus aut trigonis 12 signorum zodiaco, ex quibus

est passim exemplum quomodo tria signa
que in una natura et complexione concordant consti-
tuunt unam triplicitatem et eodem nomine vocantur, hec
est triplicitas quadruplex sunt signa 4 naturas
representat, ita quod tria signa eiusdem in una na-
tura convenire necesse est descriptus aut zodiaco
4 trianguli i. figure triangulares equilatere et equi-
angulare, et dicuntur hec tria signa per una figu-
ra triangulare designata, triplicitas, et cadit
quilibet angulus huius figure in signum talis na-
ture cuiusmodi sunt illud in quod suus angulus
cecidit, et sic concordant illa tria signa in naturis
suis qualitatibus, ut in masculinitate et femini-
tate, diurnitate et nocturnitate, si enim primum
fuerit calidum, masculinum et diurnum, reliqua
duo erunt similiter calida masculina et diurna,
si primum fuerit frigidum, femin. et nocturnum
alia duo erunt eiusdem forme ut Aries [illegible]
et [illegible] prima faciunt triplicitatem, quia unumquodque isto-
rum signorum est igneum, masculinum, diurnum ca-
lidum siccum et [illegible], cholericum, sapore amarum
orientale quarte et hec triplicitas est orientalis
, cuius dominus in die Sol, et in nocte Iupiter, et com-

Ista triplicitas incipiet anno 1783 et finiet anno 1982

participes in die ac nocte est ♄, Triplicitas secunda est ex tauro, ♍ et ♑, quae unumquodque istorum signorum est terreum frigidum et siccum, femininum, nocturnum, melancolicum, superat arce [?] siue arctosum [?], meridianum, quoniam hec triplicitas vocatur meridiana, huius dominus est in die ♀ et in nocte luna, quarum participes in die ac nocte est mars Tertia triplicitas est ex ♊, ♎ et ♒, quae unumquodque eorum est aereum, calidum scilicet et humidum, masculinum, diurnum, sanguineum, superat [?] dulce [?], occidentale, et ideo appellatur triplicitas occidentalis cuius quidem triplicitatis dominus est in die saturnus, in nocte ☿, eorum quoque participes in die ac nocte est ♃ Quarta vero triplicitas facit ♋, ♏ et ♓, unumquodque eorum istorum est aquaticum frigidum scilicet et humidum, femininum, nocturnum, flegmaticum, superat septentrionem (ut aliqui dicunt) meridionalem [?] septentrionale unde hec triplicitas septentrionalis vocatur cuius dominus est in die ♀, in nocte ♂, quorum participes in die ac nocte est luna,

Ista triplicitas incipiet anno 1983 finietur anno 2181

Ex his iam concluditur, quod de quibus 4 figuris
triangularibus supra memoratis unaquaeque vendicat
sibi per tres eius angulos tria signa zodiaci
a quibus tres limites se terminat, habet autem
quia triplicitas tres (ut diximus) stellas, unaquaeque
tres angulos figurae triangularis quibus per
naturam signorum gradatim aut cognationem
aliqua accidit dignitas ac potestas quo sit
ut tribus stellis unius triplicitati additis nomen
triplicitatis tribuatur et eiusdem domini nominentur
, et ita dicimus, sol, iupiter et saturnus fuerint triplicitati
et presunt trigono igneo, suntque eiusdem domina-
tores Preterea et ipsos infert ex decreto fir-
mici, quod si quispiam harum stellarum unius triplici-
tatis statum et vicem bene consideraverit,
invicemque comparaverit, potest ipse non obscura
divinatione reperire in unaquaque genitura ge-
nito quid accidere decreverint, de quo re inveni-
mus fere apud hali capitulo ostendes
Et tertio haud obscure infert, quodlibet signum in tres
aequas distribui partes, quarum singulae continet 10 gradus
et quaelibet huius distributionis 10 graduum unius partis unus

de illa triplicitate gratia exempli, primorum 10 graduum ♈ sol
est dominus triplicitatis, secundorum 10 graduum i. ab 11 in 20 usque
27 est dominus triplicitatis, reliquorum 10 i. a 21 usque in 30 sa-
turnus est dominus triplicitatis et sic de reliquis signis dispositio
Accedit quarto hec illatio triplicitati signorum diurnorum
planete diurni competunt, nocturnorum vero triplicitati nocturni
planete signa diurna et masculina supra auctore ptolomeo.
in § ad posteriorum hoc etiam scire queris) satis videri-
mus ista planetas diurnos et nocturnos eodem § in tri-
vilio et sequenti capite, et expositione In exemplis triplicitati
masculine diurne (ut predicimus) arietis, leonis et sagittarii
competunt planete diurni, puta, sol, ♃, saturnus ♉, ♍ et ♑
competunt triplicitate feminina et nocturne, cui alli-
gantur planete nocturni s. luna, venus et mars, Mercurius
autem quia vero est et diversarum naturarum, in signo ma-
sculino vocatur masculinus, in feminino femininus, est etiam
diurnus et nocturnus, de quo legito ptolomeum et eius comment-
tatorem. 1 quadrip. ca. 6 et 7 et in pluribus aliis locis Quinto
si que supra dictum vero didicisti facile excludes, quod ad
triplicitate iuxta communem astrologorum sententiam duo requi-
runtur primum quod planeta et signum concordent in diurnitate
aut nocturnitate, hoc indicat nos tabulas harum rerum,
ptolomeus et eius comment. distribuit, ut videre poteris ca.
19 tract. 1 quadrip. secundum habita concordantia in dicta
* planete et signi, si signum est domus planete cuius concordancie,
planeta in eo signo sua triplicitate hoc est 10 gradus quos prest
, et vocatur dominus triplicitatis eius signi In exemplis Veneris
est domum in ♉ et concordat ergo ♀ sua ibi triplicitate

Tractat cum 10 primis gradibus Lunae scilicet domicilium
in tauro, et sunt gradus, continet in eo scilicet triplicitatis
, scilicet propter dominium in 10 ultimis gradibus Assignato
hic mercurium communem s. diurnum et nocturnum, qui
sunt scilicet triplicitate in 2a parte terminorum in domo
sua diurna et tamen in ♍ ubi alias habeat scilicet dig-
nitates, partem, domum, exaltationem et gaudium —
Astrologi ad posteriorum rerum triplicitatum rationes
quo ad signa et planetas assignare, ac quod hoc sum...
vergensium, et primo a triplicitate ignea masculina
et diurna conditione incipiamus quae tribus paribus signis,
ariete scilicet leone et sagittario, quae tres diurnum habent
sol, ♃ et ♄ constituit ut in superius diximus Adsit igitur
recepti causa huius triplicitatis primum signum scilicet ♈, cuius
tres partes (ut in memoravimus) secundum, et huic tres partes
in memorati capitis continuis per ceteros authores
ptolomeum et alios, quod principium 12 signorum zodiaci
ab ♈ sumendum est, quare sol in 10 primis eius gradibus
scilicet triplicitate deo habi eadem ... dignitas (inquit)
quomodo ptolo. primo incipit a sole secundum ordinatio-
nem quam per stationem solis super ... continent ...
continet et hanc sine ratione arietis triplicitas est digna
incipit autem a sole et tamen a marte, qui mas est
nocturnus et non gaudeat cum ♈ qui diurnus ...natur,
A sole conditione quia ♈ est eius exaltatio. Secundum in huius
signi triplicitate iupiter, eo quod diurnus est et arieti

coreo atque felix fortuna quare merito saturnum
infortuna ~~[illegible]~~ prodere dz Quilibet subsequitur h[?] in utraque
coniugatione uero in natura sed in diuernitate aut noc=
turnitate de eisdem planetarum ordo seruatur in alijs duabus
signis huius triplicitatis leone scilicet et sagittario Secunda
triplicitas terrea, feminina et nocturna obtinet, taurum,
virginem et capricornum, quibus assignant hij tres, venus, luna
et mars quia sunt nocturni Veniat in locum exempli huius
triplicitatis primum signum scilicet taurus quod in tres scilicet partes,
triplicitatis primus planetas alligat, veneri post dominium noctur=
nis, et pulchra gratificatio, luna quia in eo signo
exaltatur, marti coniugatione ob multa alia causas, quia
(ut ptho. docet) quia nocturnus est et hec parte
alia duo huius triplicitatis signa, virgo scilicet et capricornus
hunc planetarum ordinem custodiunt Triplicitas tertia
que aeria masculina et diurna, hic vero ornant signis
, geminis, libra et aquario, quibus hij tres saturnus, mer=
curius et iupiter conferunt, a gratia ~~[illegible]~~ diuernitatis et
masculinitatis ptho. ca. 19 vbi sunt de hac triplici=
tate non dissentit ab alijs astrologis in planetarum posi=
tione et in colligenda ratione nisi tertii per triplici=
tas quod et solis signis masculinis, geminis scilicet et libra
et aquario colligit, saturno et mercurio attribuitur,
eo quod in illa domus iouem habent Comunitatem quaque
venus habeat in hac triplicitate domum, non quaerunt quod
habeat in ea gubernationem, quia est feminina et nocturna

Et dicit commentator de mercurio sic scilicet Quia mercurius
est diversarum naturarum et saturnus diurnus, convenit quod
de die iniungatur a saturno qui primus diurnus est
et alia quia est stultus debilioris saturno Convenit etiam
quod mercurius gubernet hanc triplicitatem de nocte, quia noc-
turnus est. qui vero est tertius comparticeps est Iupiter, ob id
quia masculinus est et diurnus, quare convenit in hac tripli-
citate Luna ut iam dictum est Venere in hac triplicitate
non habere dominium triplicitatis Et mercurius admittitur
propter complexionem mixtam Et non remansit ex planetis ma-
sculinis et diurnis nisi iupiter, convenit igitur ei ut
in gubernatione huius triplicitatis sit comparticeps saturni
et mercurii ut iam diximus Et quia sol non habet nisi uni-
cam triplicitatem sicut non habet nisi unam domum et unicum
motum ab ecliptica unicum declinationem, ob hoc in tripli-
citate hanc sol non fuit receptus ex planetarum socie-
tatibus pro omnia huius triplicitatis signa – Quarta tri-
plicitas aquea, feminina et nocturna, constatur
ex cancro, scorpione et piscibus, quam gubernant
venus, mars et luna Venus scilicet exaltatur in piscibus
et fit receptio a venere in hac triplicitate quod dici-
tur plus apud quam mars Quia mars specialiter datus
est nocti ut eius temperet humiditatem, sicut testatur
ptolomeus in quadripartito capitulo 7 et eius commentator circa finem.
Igitur mars ut esset nocti posuit praefatum ad diem in
secundo ordine Sed nocturnum tenet primum ordinem et venus secundum

Sol est planeta unitatis –

3.

Mars cadiscum acceptat in hac triplicitate, Scorpio est eius domicilium in quo etiam gaudet. Accedit huic triplicitati, luna consortium gubernandi ob cancrum eius domum et situm eius in exposito non curavit. Haec est tertia triplicitatis signa, ternarius de triplicitate ___

FACIES OCTAVO

QUARTA planetarum dignitas vocatur facies. Pro quo loco octavo attendendum, et primo authore albumasare li. 5 ca. 2 sui introductorii Arabes hanc dignitatem lingua sua facies vocat. Alii parte Iul. Fir. Decana pro vocabulo appellat. Decana enim sunt decem partes. cum omne signum trinis aspectionibus diuisum, singulis partes denorum graduum, quibus assignant quaedam decem potestates in his denis occurrere gradibus. Dein itaque cuiuslibet signi in ternas aequales partes diuisi dicitur una facies. De qua scribit Guido Bonatus in sua compositione ca. 19 primi tract. quaedam de triplicitatibus sic, potentia planetae in sua facie est similis potentiae hominis in magisterio vel officio vel artificio. Quorum nonnulli (ut infra dicetur) planetas in suis faciebus ministri-res appellant. Ministros hoc est, operatores suorum officiorum. In operatione operae officiorum rei in ferro elaborata vera, conformis et congruens forma ac dispositio a ministrie aut artifice imponitur. Propterea enim ipse ferro dicitur quod rei quam facit in operatione dicitur quandam faciem et speciem inducit ac imponit ut vascularius vasi tandem faciem inficit ut oleolarius calices etc. His multi volunt planetarum facies sic dici debere, quod planetae suarum facierum administratio ulterius rebus speciem et formam inducunt

Verum nos sequimur cum tractatum de planetarum dignitatibus in-
cipimus in ¶ Quarto loco cognoscendum dignitates aut sublimi-
tates planetarum comparamus homini regi aut imperatori in suo
regno aut imperio dominium aut gubernamentum exercenti
Ubi de faciebus sic scripsimus, ad regem aut imperatorem spectat
facies, ac quia semper misericordia et veritas radiare debet
eius sane facies malis esse ut facies leonis, bonis vero
et iustis, hylaris, iucunda et leta, hec comparatio planetis per
omnes suarum facierum ambitus optime convenit In nonnullis
enim signis inventi, decernunt homini multa felicitatis or-
namenta, vite victus et auctoritatis potestate preeminentiam,
cum facies hylaris et iucunda In aliis nonnullis signis
repti, decernunt infelicitatis discrimina, miseriarum gemina-
tione, paupertate, ac potentioribus semper servientes, cum
ferox leonis facies Testis huius comparationis est Iul. Fir.
li. 4 mathe. ca. 16 Secundo loco quadam auctore albu-
masare li. 5, ca. 12 et 13 de decanis et eorum dominis
parit de planetarum ordine in ipsis decanis duas auctorum
sententias Unam indorum quam misse facit Aliam persarum, ba-
bilonicorum et egiptiorum, quorum distributio a plurimis
usitata et celebrata observatur etiam a recentioribus astrologis
nostre tempestatis, cum quibus concordat albumasar Ubi supra
, hali abenragel parte prima de iudiciis astrorum ca. 3
, alkabitius differentia prima ¶ de faciebus signorum et in pla-
netarum attribuuntur, et Iul. Fir. li. 2 ca. 5 de signorum
decanis eorumque dominis Una scilicet indorum, quam firmicus
libuit hic prout potestatem ministrare singula (nicht) signa

Facies planetarum vel [illegible] vale

in tres partes dividitur, singula autem partes singulos sunt decanos, ut sint in singulis signis treni decani, quorum singuli ex 30 partibus denas possident, et dominium suum ac potestatem in 10 partes exercent, sunt autem infinite potestatis et licentie, et qui fata hominum potestate sua auctoritate destinent, sed et ipsi decani singulis stellis deputantur, et cum in ipsis decanis stella fuerit, licet sit in alieno domicilio, sic tamen est habenda, quasi in suo sit domicilio constituta. Stella enim in decano posita, hoc eadem efficit, quod in signo suo constituta decreverit. Sic igitur arietis primus decanus martis est, secundus solis, tertius veneris. Tauri primus decanus ☿ est, secundus ☽, tertius ♄. Geminorum primus decanus est ♃, secundus ♂, tertius ☉. Cancri primus decanus est ♀, secundus ☿, tertius ☽. Leonis primus decanus ♄ est, secundus ♃, tertius ♂. Virginis primus decanus est ☉, secundus ♀, tertius ☿. Librae primus decanus est ☽, secundus ♄, tertius ♃. Scorpii primus decanus est ♂, secundus ☉, tertius ♀. Sagittarii primus decanus est ☿, secundus ☽, tertius ♄. Capricorni primus decanus est ♃, secundus ♂, tertius sol. Aquarii primus decanus est ♀, secundus ☿, tertius ☽. Piscium primus decanus est saturni, secundus iovis, tertius martis. Quidam (Chaldei) vero volentes hunc locum subtilius explicare, terna numina decanis singulis adscripserunt, quos munifices appellandos esse voluerunt, hoc est (i. conservatores) synergos, ita quod et singula

Tul. de re pub. infra lunam nihil est nisi mortale et caducum, praeter animos munere deorum hominum generi datos, supra lunam sunt aeterna omnia, [illegible] Macro. li. 1 de so. Scip. sed omnia haec quae de summo usque ad nos pervenit sacra, incorrupta et divina sunt.

signa non possent manifeste recipi, ut tamen manifestius dicam singuli efficerent Rursus non manifestas, quas in sideralibus signis dicit esse constitutas, et infinitas dividunt animi potestates, ab his enim dicit repentinos casus, dolores, exitiales, frigora febresque decerni. Et quod illud est quod solet nec sperantibus, nec scientibus evenire per hos etiam voluit monstrosos ab hominibus edi partus sed haec nos post in isto institutionis libro necessario [illegible], nam et quia secreta istius [illegible] sunt disputationis attingere, in primis vestigiis constitutionis istud tractatum quadam dissimulationis fastidio reliquimus Hactenus Firmicus Tertio loco, si lector apotelesmata i. astrologica iudicia [illegible] et ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ dominorum scire optaveris consulito Hali abenragele [illegible] iudiciorum astrologicorum ca. 3 Iul. Fir. li. 4 ca. 16 et alios. Quarto loco ostendam, sculptores imaginum (quas nonnulli sigilla aut caracteres vocant) sub celesti constellatione, afflatum aut influxum elaborantes, primum indi, egyptii et caldei, quae celi figuras [illegible] imprimere solebant sunt enim in celo formae quaedam valde conspicuae et notae, quales sunt quas descripsit ut aries, taurus similesque figurae zodiaci et quae sunt extra zodiacum manifestae, ut sunt ursa maior Cepheus, cygnus, serpentarius, aquila et reliquae septentrionales atque meridionales, quae in quovis lapide, auro aut alia materia sculptae propter virtutem figurae puta arietis tauri etc retinent, quae universales* appellantur sunt et particulares imagines, ut stellarum et constellationum certarum celi, quarum virtutes ad particulare quid sunt determinatum

* quae cuiusvis materiae insculpi possunt

effectum reddit. Imagines vero sculptas lapidum virtutes quibus
sint sculpte superius diximus. Cum aliqui nobis totam virtutem
lapidis denotent ex quadam figuratione. Aliquas vero sunt de=
notantes virtute lapidum et celestes influentiam a celo per constella=
tione per quam lapidum virtutes adiuvat, auget et corroborat
et magnitudinem virtute constellationis in virtute lapidis devenimus
Iste Thetel fabricavit titulos aureos apud filios israhel in egipto
Ut Thetel sanctus et vetustissimus doctor in libello de na-
tura rerum testatur. Nemo in dubium vertit, quod sculptum vir-
tutes commarum ab antiquis imagines sint sculpte in ipsis
lapidibus ut earum virtutes efficaciores essent, et ut per ima=
gines lapidum virtutes innotescat et ut id cognoscatur,
unum de multis superiori exemplum accedat: quod Achates lapis
diversum colorum cuius species sint plures, similis, s. Indicus,
creticus, ciprius, Persicus, egipciacus et arabicus, et in qualibet
specie virtus specifica alias accredit. Ideo in qualibet specie ipsius
achatis diverse sculpture reperiuntur denotantes virtutem specificam
illius speciei. Unde cum virtus specifica similis achatis (alias in confe-
cta ptereo) sit veneno viperarum obstare, ut denotetur sua vir-
tus effectus in ipsis sculptura cernis unicornis imagine vipe-
ram in manu tenentis, ut ex sculptura virtus lapidis innotescat
Si vero in ipsis similis achate per ex celi constellationibus ei=
sit serpentarius sculptus esset cui virtus est veneno resistere
ex nota constellatione virtute lapidis agnoscimus, et sic ex consti=
latione virtutis achatis augetur. Et sicut in achate (attende op=
time lector) exemplum deducimus, ita intelligere possumus
de omni lapide cuiuscumque sit speciei. Post digressionem factis
longam, non tamen inutilem, ad Iudeos, egiptios et chaldeos
atque sarracenorum potestates revertor, qui certas formas celi manifestas

de quibus dicitur plurimas alias formas non tamen visibiles sed
imaginabiles, puta signorum facies confecerunt vel saltem
excogitaverunt Velut in prima facie virginis, Virgo pulchra
sedens, geminas in manu spicas habens, puerumque nutriens
In secunda vero facie constituit mulier tympanum pulsans sistrum
et calamo manens In tertia collocat (iuxta Indos) mulier
nuda, casta, candida, magna crinis linteo toto nudum cir=
cata vestita Et reliqua qualiter scribit albumasar li. 6 ca. 2
introductorii. Velut igitur imaginibus ornatur hec in stellis Ut quo
exempli Si quis expetit consequi a mercurio beneficium
collocare eum in virgine quia, vel saltem ibi lunam cum aspectu
felici mercurii Et imaginem fac ex stanno vel argento
in qua totum sit virginis signum et character eius, mercuriique ☿
At si prima virginis facie sibi usui adderes etiam figura
qua in prima facie dicitur observata esse quo similitate
hora martis imagines fabricabat prima scorpionis facie ...
esse, quibus martis armatum et coronatum sculpserunt Ad morbos
curandos componebat solis imaginem in auro hora solis,
prima facie leonis ascendente cum sole, regem in throno, corona
veste et crocum solisque formam Ad letitiam roburque corporis
Veneris imaginem puellarem poma floresque manutenentem
croceis et albis indutam, hora veneris, prima facie libre
vel piscium vel tauri ascendente cum venere Imaginem mer=
curii ad ingenium et memoriam prima facie geminorum
Ita quoque febres sculpebat mercurius. Homo tela manu tenens
in hora ☿ eo surgente, sculpebat hec in marmore,
Subinde materie uxoria imponebat languentibus assumende
Sive omne genus febrium curari dicebat Ad curandum

vel ulcera genitaliumque dolores et ad sanguinem restringendum, imaginem Herculis pestiferi, singulis et formis — in sculpturis fabricabat. Prolixum esset dictu quas pro quibuslibet signum facies antiqui et quas hinc stationes tanquam necessarias in exprimendis imaginibus observabant, hactenus de faciebus —

TERMINUS DECIMO

QVINTA et ultima planetarum dignitas est terminus aut (ut quidam placet) finis pro quo dicimus considerandum, et primo de nominis appellatione dicto quod 5 planetae per singula 12 signa possident nonnullos gradus, modo duos, modo 3, modo 4, modo 5, 6, 7, 8, 9, 10, qui eorundem termini appellantur aut fines Termini, quia quemadmodum termini insigniunt agris, pratis, vineis, regionibus, civitatibus et aliis districtibus impositos sunt et termini dividentque agrum ab agro, pratum a prato, regionem a regione, ita hi gradus planetis pro terminis aut finibus assignati, imponunt finem virtuti istius, et incipiunt virtute unius planetae a virtute alterius, de hac etiam diximus supra de planetarum dignitatibus quarto loco cognoscendum. Terminant etiam hi gradus et finiunt tempora directionum. Alkabitius sic scriptum reliquit: Quidam autem comparant triplicitates terminis, eo quod domini triplicitatum sint fortiores in nutritione, quia spectant nutritionem, et quod nulla discordia est in triplicitate sicut est in terminis non comparant. Et quidam comparant terminos triplicitatibus, eo quod domini terminorum sint fortiores in directione, hec Alkabitius. Attende non dicit domini terminorum sint fortiores in directione, bene dicit, quia dominus directionis gradus ascendens alicuius geniture, dirigit recte ad terminos

divisor aut dispositor est algebuthar

fortunatum aut infortunatum, et dus termini illius vocatur algebutar .i. divisor aut dispositor quia dum durat directio in illo termino, et quando directio pervenit ad (.i. aspectum) radios vel corpus infortune veniet nato infirmitas, impedimentum aut gravamen in corpore suo secundum naturam huius infortune, nisi fortune aspexerint ipsum locum contra malum venient. Hos terminos aut fines qui horia vocat vide. Sic. authore li. 2 ca. 6 ubi sic habet. Licet ipsum signum totiens unicuique sit perfectum, et alicuius stelle proprium habet dominium, partes tamen eius quasi per stellis singulis dividuntur, quas partes stellarum fines nominant, hos qui horia vocant, sed hoc debemus subtili inquisitione colligere. Una enim in finibus suis stella fuerit inventa, sic est tamquam in suo domicilio constituta, quod totum ut manifestius intelligi possit, debemus specialiter explicare, ut ex istis finibus peritiorum secreta noscantur, hec Sic. Et postea cuilibet signo assignat 5 partes deputando numerum graduum Hermete notandum, quod inter authores diversitas est in modis terminorum quod plane indicat albumasar li. 5 sui introductorii ca. 5, his (inquit) habitis terminorum diversitas distinguenda est, quam quinque partes invenimus. Alii namque sunt egyptiorum termini, alii caldeorum, alii ptolomei, alii aristotelis, alii indorum, quorum si recta ratio haberetur, nec ipsi incerti essent, propter quod tempore experimenta studii distribuerunt. Inter ea vero que experimentum quod sepissime verum invenimus id dicere constat. Lumen de causa inter omnes diversorum fere nationum astrologos frequentiores usus egyptiorum termini reperiuntur, hec albu-

Ptho. trac. 1 quadrip. ca. 21 recitat dubitat de predictis
duas diversitates, dicit enim, terminorum quot modi sunt duo
, quorum alter egiptius, alter vero chaldaicus, at quod egiptius
dicitur magis a communi usu accipit, chaldaicus autem a
duo [illegible] affirmit volumus hic enodare has quoque
a [illegible] diversitates, sed vide ptho. trac. 1 qdrip. ca. 21
, et eius commentatore et aliis de quibus infra dicemus qui
magis approbat terminos egiptiorum stabilis, inquit enim
ptho. At istorum duorum quod ab egiptiis dictum est ma-
gis veritati credatur, eo quod egiptiorum librorum conser-
vat ex hoc quod nativitatibus invenerunt, esse conve-
mentatum eos collegerunt et in suis libris conscripserunt
, quod [illegible] terminorum ordinaverunt
, in his in quibus opus haberet, ubi comment. sic habet,
invenimus quod termini egiptianorum quamvis sine regula
sint accepti per experientiam quod sunt veri, et idem ptho. sub-
iungit, nos autem in quodam libro vetustissimo, cuius
pars maior per nimia vetustate corrupta fuerat et
[illegible] terminos invenimus in quo id quod ex ordi-
ne et quantitate terminorum naturaliter rationabiliterque
fuerint ordinata [illegible] in eo predictarum nativitatum
[illegible], et quod autem haberet [illegible] formam
, concordabatque cum hoc quod in libris [illegible] inveniuntur,
ubi comment. dicit, id quod in libro isto invenit,
erat secundum regula de re naturale, et quod hoc [illegible]
antiquum [illegible] erat, et [illegible] huius [illegible] verificando et

experiendo, et posuerunt eos quos experti fuerunt, amplius
quoad gradabat in terminis egiptianorum secundum ordi-
nem singulis planete in annis maioribus illius planete. Unde mihi ver-
tur quod egiptii dederunt tot gradus pro suis terminis sin-
gulis ex 5 planetis, quot annos maiores planeta dat nato pro
vite spatio, ita quod omnes zodiaci gradus 360 precise nu-
merant et complectuntur [planete termini], hoc indicat ptolomeus. ubi supra in § sed
egiptiis ad finem, licet ptolomeus ibi in sententia velit
quod in hoc numero annorum maiorum planetarum
non sit ratio nec demonstratio naturalis, quam scire possit
quod tempus vite nati sit totum, propter tamen nume-
rat inepte mete egiptiorum quot gradus finis ex planetis
scilicet videret et latet inveniet quot annos planete dum
vite datores pro annis maioribus et spatio vite nato
tribuunt, dicit enim quod aut ex predictis gradibus terminis
egiptiorum planetarum colligitur est hoc, saturni 57, Jovis 79, martis
66, veneris 82, mercurio 76, omnes isti faciunt 360 gradus,
Quod prius confirmat dicens. sic. li. 2 ca. 28 de vite
quantitate datore, ubi planetam vite datorem biocrato-
Biocratore
rem nominat, tribuens planetis vite datoribus tot annos ma-
iores quot ptolomeus ipsis assignat gradus. Quod etiam ptolomeus
egiptiorum opinionem confirmat pro argumento ob anti-
quitate, pro inventione singularum libri de terminis egiptio-
rum vetustissimum, vetustate nimia pro maiori parte
corruptum aut fractum, bene facit, et confirmat etiam
albumasare ubi supra ca. 9 loquens de egiptiorum terminis

, sic enim ait, quemadmodum ipse. , et ipse cum [illegible] plures
veteris authoritatis viri antiquas seculi historias me-
moriae traditas narrant ab universali diluvio quod
universam terram operuit omni fere prioris seculi memo-
ria deleta, paucas admodum animas superstites relictas
, ex omnibus mundi nationibus in Chaldaea fuisse, sideri-
busque atque virtutibus [illegible] studio sapientiae nota, deinde
successu temporis adolescente paulatim in orbe terrarum [illegible]
, narrant ipsae transacto diluvio quamprimum undis
ad priores alveos reversis arida patuit, Noe cum
filiis superstite, cum ex Armenia [illegible] [illegible]
[illegible] usque quo postea Babilonia [illegible] pervenisse
, deinde renascente mundo nepotes eius ad [illegible] medi-
tandi usque, penes Tigrim usque Euphratem, ad [illegible]
usque [illegible] temporis successu diffusos, unde quos fuisse
(ut aiunt) virum ex filiis suis Sem [illegible] memoria
instructum rerum divinae ingenii proprii dono illustratus
siderum usque (s. observando) sequens effectus mirari coepit, a quo secundis
aetatis studium in totum usque [illegible], quo ad ex omni ele-
[illegible] signifero circulo [illegible] stellarum [illegible] distinctum, [illegible]
sua usque virtute formata, deinde communione quadam [illegible]
ministerio, ut veteres stellarum dignitates ita hominis a
generatione initio [illegible] et [illegible] [illegible], stellarum
effectus [illegible] [illegible] [illegible], a quo postea reliquo
humano genere, reliquae postea mundi nationes cum [illegible]
multitudine, adhibito studio et ingenii facultate nonnihil [illegible]
darunt, et plurimum adauxerunt, unde quod [illegible] et [illegible]

subtilitas non parum accomodavit, quorumque Albumasar
Tertio attendendum, quod Egiptiorum terminos non solum approbat
Ptolomeus et eius comentator, sed etiam hi viri eruditissimi Alkabitius
et eius comentator Albumasar, dicit frater Arnaldus de villa nova
Marsilius ficinus li. 3 de vita celitus comparanda ca. 9, et hodie
communis astrologorum turba quae ad manum habet tabulam vulga-
tam, qua Egiptiorum termini sunt inserti, auctoritatem quorum
contra aliquid scribendum est, quod vero constat Tullius li.
tusculanarum questionum questione prima, ubi dicit, ut cum ratio-
nem nullam Plato afferret, vide quid homini tribuam, ipsa au-
ctoritate me frangeret, ex his patet fit, quod tota ratio
de terminis quantum ad ordinem et numerum stat in doctrina
et longeva experientia, ut habet Ptolomeus et eius comentator et plures
alii astrologi. Quinto non hoc pretereundum est, solem et lunam
duo haec magna luminaria non habere terminos, sed solum
quinque stellas, cuius omnes et fere alia diversarum nationum de
terminis preter ista duo luminaria terminos prescribunt,
quod aperte docet Ptolomeus commemorato capite, ubi dicit, quinque
vero duas haberet in signo potestates, haberi unam potestatem
in ordine proponebat, preter quod in leone et cancro, quae sunt
solis et lunae domicilia quibus termini non assignantur. Cuius rei
a diversis diversae dantur rationes, nonnulli asserunt ex eo hoc
esse, quod sol et luna sunt rectores totius celi, habentes
communem potestatem ac principatum quare etc. Alii dicunt quod
sol et luna alia ratione fines suos habent, nam sol quidem signa
sibi possidet [illegible], ♌, ♍, ♎, ♏, ♐ et ♑, luna vero reliqua
sex, ♒, ♓, ♈, ♉, ♊ et ♋, sole igitur atque luna in his signis

cum coniugatum effectus quam reliqui planetae in terminis suis habere
arbitratur Albumasar alias adducit rationes, alii (inquit)
planetae in omnibus signis masculinis, luna in omnibus signis
femininis cum dum sint planetae habere utrumque rationem, quapropter
his contra, luminibus terminos superfederunt, quae ratio confirmatur
sufficiens visa est, cum alii quidam alios et alias commu-
tantes aiunt, ut ideo lumina propriis careant terminis, cum
ceteri quinque stellas ob naturae diversitatem (sol et luna) recepta fuerit
, de positis cum est calida et sicca, frigida sicca, ut marti
et saturno, de eisdem calida et humida ut Jovi, frigida
veneri, commixta mercurio, tum itaque planetis martis na-
turae, lumina vero terminis eorum suis quadam remanserunt
Quinto cognoscendum est id de aegyptiorum terminis sc.
de ordine terminorum planetarum et quantitate aut numero
graduum aegyptios et eorundem terminos seu plures (ut iam
saepe diximus) substituisse, quos etiam dicunt esse termini gra-
vissimi authoris Hermetis, de quibus ob tenuitatem Albubater au-
dire decrevimus, sunt quoque (inquit) planetarum in signis termini
ut fines, quia in unoquoque signo sunt 5 planetae termini
per diversos gradus dispositos, Nam ab initio ♈ ad 6 gradum
eius ♈ (inclusive) est terminus Jovis, sequentes 6 gradus (inclusive) sunt termini ♀,
et alii 8 sequentes ☿, et alii 5 sequentes martis, et tandem reliqui 5
saturni. Tauri primi 8 gradus sunt ♀, sequentes 6 ☿, sequentes 8
Jovis, quinque sequentes ♄, et ultimi 3 martis. Geminorum
6 ☿, 6 ♃, 5 ♀, 7 ♂, 6 ♄ Cancri 7 ♂, 6 ♀,
6 ☿, 7 ♃, 4 ♄ Leonis 6 ♃, 5 ♀, 7 ♄, 6 ☿, 6 ♂,
Virginis 7 ☿, 10 ♀, 4 ♃, 7 ♂, 2 ♄ Librae 6 ♄, 8 ☿,

7 ♃, 7 ♀, 2 ♂ Scorpij 7 ♂, 4 ♀, 8 ☿, 5 ♃,
6 ♄ Sagittarij 12 ♃, 5 ♀, 4 ☿, 5 ♄, 4 ♂ Capricorni
7 ☿, 7 ♃, 8 ♀, 4 ♄, 4 ♂ Aquarij 7 ☿, 6 ♀, 7 ♃
, 5 ♂, 5 ♄ piscium 12 ♀, 4 ♃, 3 ☿, 9 ♂, ~~♃~~, 2 ♄,
et iuxta ~~hanc~~ formulam habes lector terminos et ordinem
omnium planetarum ~~Sexto~~ Sexto et Ultimo expedit nosse apotelesmata
terminorum, quae licet hic nolumus inserere, hoc solo duntaxat
digitulo indicare, legito igitur Hali abenragele parte prima
ca. 2 de terminis, et parte 6 de conditionibus annorum
nati, et possem in alijs plerisque Iul. Fir. li. 2 primum capite
et alios. Id verum in omnino scio pede absque annotandum, et duos medicos expertum commemoratione, si quando
usum in medicinis conficiendis aut dandis, effectu lune,
veneris atque iovis fuerint, accidit me in finibus
saturni et martis existere, nisi forte vel ... quod solum
cohibere dissolutionem, constringere, ut quod marte frigidissima relaxarent potentia sustitere, alioquin fines
♃ et ♀ eligere debes, mercurij fines mercurialibus
in primis hominibus competit, neque latere quemquam debet, homines
valde mercuriales, quales sunt qui ingenio, artificio,
eloquio pollent, tum mediocriter esse solares, mercurius enim
semper est apollinis plenus Hactenus de planetarum dignitatibus
essentialibus, nunc de earundem fortitudinibus accidentalibus adiungere
conabimur De quibus attamen duo hic sic perstrinxit, et
quod in animum dedo tractatione de planetis in signis quae sunt
domus, exaltatio, triplicitas, termini et facies, nunc igitur

(

tantum de virtutibus seu fortitudinibus eorum in ipsis Nam
dat domus sibi 5 fortitudines, et dat exaltationis 4, et dat
triplicitas 3, et dat termini duas, et dat faciei unam
(quod indicat hic versiculus —
Domus virtutes plene quinque
Ut exaltatio virtutes bis duas donatur
Triplicitas tres dat, simplam tibi facies prestat
Bis simplam donat virtus in terminis astat)
Intellige igitur ex hoc numero fortitudinum planetarum, quod cum
magis abundat in numero magis abundat in fortitudine
, et quidam exponunt terminum triplicitati .i. dicunt quod dat terminus
sit fortior triplicitate, sed in expositione sequimur in quo
valet unus (et nos sequemur expositionem in quinta et
ultima planetarum dignitas) quidam etiam de hac talem
dedere comparationem, dicentes quod cum planeta fuerit in domo
sua est similis viro in domo et in dominatione sua,
et cum fuerit in exaltatione sua est similis viro in regno
suo et gloria, et cum fuerit in termino suo est sicut vir
inter parentes et cognatos suos atque [illegible], et cum fuerit in
triplicitate sua erit sicut vir in honore suo et inter
auxiliatores et ministros suos, et cum fuerit in facie sua
erit sicut vir in magisterio suo, hec alkabitius, sed de ea re
nos plenius sequemur differentiam his omnibus addunt viri astrologi
non videri, quod si quis sit planetarum in domo aut exalt-
tatione videri in magnum quoddam infortunium, hoc nigro
tendere nomen [illegible] atque detrimentum, idcirco cum luminaria in

propter eclipses dominis aut exaltationibus, in subcelesti hoc mundo inferiori aut multa grandia mala, puta aeris corruptione, pestilentia animalium, postea in ea regione qua eclipsis praedominabatur subsequuntur.

Expositis dignitatibus planetarum essentialibus ac accidentalibus, nunc de accidentalibus pauca sunt scribenda, dominiis, collectionibus aut eius dignitates, possint ex uno sed diversis authoribus, [illegible] communiter quae propter de hic cumulative differentia. Quare videtur adeundum est et primo una est dignitas planetarum accidentalis quae appellatur haiz, quam fere semper utuntur planetae in suo gaudio, eandem tamen [illegible] gaudio. cc. 23 distinctione notificat, dicens, hoc autem scilicet alchimara quae fit cum fuerit in suo haiz, et in eius simili ex locis quemcumque, ubi commentator planior est, haiz (inquit) est quod planeta masculinus in die sit super terram in signo masculino, et de nocte sub terra, et planeta femininus in signo feminino de nocte super terram et de die sub terra, et id quod est haiz simile est, quod sit planeta masculinus in signo masculino, et planeta femininus in signo feminino, et quod planeta diurnus in die sit super terram, et nocturnus de nocte super terram, hoc enim est in quo astrologorum communitas

Haiz
Haiz idem est quod similitudo

Althimara
Similitudo seu amore et affectio

i

gredabit de fca sa^{tis} 33 altabitis dicam 1^{a}, sed ultimo

de pertibus accidentalibus ptorum, hic dicit, ea pte

ribus quas ptarum accidentaliis est haiz i. similitu-

do, hoc est cum fuerit ptes diurnus in die sup

terram et in nocte sub terra, et ptes nocturnus

in nocte sup tram et in die sub terra, et cum

hoc fuerit ptes masculinus in signo mascu-

lino, et ptes femininus in signo feminino

, dicitur esse in sua similitudine i. in suo haiz

, et erit fortitudo eius ut viri fortis in loco eius

perfecto, i. appositionis atque fortunae, hoc albubi-

tius bonatus hic dicit, diurna gaudet diur-

nitate, nocturna nocturnitate, masculina

masculinitate et feminina femininitate, unde

cum ptes fuerit status alicuius rei, et fuerit

in sua similitudine, melius et perfectius proficie-

re potest, quam cum non fuerit in sua

similitudine. Secundo est alia ptarum dignitas

et potestas, quam habent ratione celestium domorum

, et sic veteres delegerunt 4 cardina domi-

ciliorum, scilicet sa^{tis}, 10^{m}, 7^{m} et 4^{m} quas maiorem

dederunt statum, deinde posuere 4^{or} succedentia

, scilicet 2^{m}, 5^{m}, 8^{m} et 11^{m}, videri in gradu

Albaiz } Haiz } idem similitudo

contrarium, quod medium signum caput nostrum in celo
succedit, ac bonus demon (id est signum de dominibus ex-
positionis) repraesentat, et ascendente ab oriente zodi-
acum aspicit ex ✶, et quintum quod antipodum more se habet
appellatur (scilicet iudicium) bona fortuna, et ascen-
dente zodiacum continet ex △, optabat etiam ipsi Ptolo[maeus]
bonum aliquid a cadentibus dominibus, nonam enim ap-
pellabat deum ob △ radiationem cum zodiaco ascenden-
te, tertiam autem deam quia ascendente ex ✶ aspicit
Cadentia vero reliqua domicilia duodecimum et 6um
reiiciebat. De quibus alternatis dicta prima de fortu-
angulorum sit scriptum, et id in statione domo-
rum, quod anguli statu fortunae et perfectionem, ca-
dentes vero ab angulis debilitatem et defectum, nisi
quod nona et 3tia sunt ex opposito et dextro cum
fama, duodecima et sexta sunt [illegible]tatione
et retentione et vilitate rerum, anguli autem et domi
angulorum statuit magis in honorem [illegible] et fortu-
nae, fortunae et [illegible] et [illegible] a [illegible]
, [illegible] rerum in cadentibus [illegible] fortunae i. dedecus
et [illegible], de succedentibus vero angulorum domus quae succe-
dit decimae i. undecima sunt fortunae et fortuna
media amicorum, et ex ea parte qua erat fiducia,
et illa quae sequitur 4am i. quinta sunt fortuna media

& donatores & conservatores & multe filiorum in
venatione, leticia & gaudio, quod autem succedit
septimo quod est stella, stat sic fortuna media
de multa filiastra & ministeriorum, quod vero suc-
cedit septime i. octava stat sic fortuna media
Almanacrith de almanacris i. de substantia quod hereditas a
iure ditor & eis omnibus, huiusmodi alkalitig, Dorbe (que
q prodignus) accidit Zuhel Amutelita m. j nitro=
ductorum sunt in ss de divisione circuli & disjunctio-
bus sive fortunis domorum, dignitas (nicht) orbis
circuli hora & baudabiliare, sunt quod unum in
fortior succedentia, sic distinguunt, quod circulus di-
vidit in 12 (i. domicilia) signa, de quibus 4 nominant (cardines) anguli
, primum ascendens, quartum, 7^{m} & 10^{m}, hec signa
sunt velut anguli celi, ~~...~~ quod statim
omne quod posse fuerit de celo i. potestate virtus
& fortis in omni re, de eis 4^{or} vocant suc-
cedentia aut sequentia i. (imitantia) ascendentia post eos i. secundum,
, 5^{m}, 8^{m} & 11^{m}, hec stant omne quod fi-
turum est, & quod fit & succedit de celis,
& reliquos 4^{or} dicunt cadentia ab angulis, quia
recesserunt & ceciderunt ab angulis, quod sunt, 3^{m}
, 6^{m}, 9^{m} & 12^{m}, & hec stant quod recessit &
abiit virtute dei de celis, fortior omnibus hora

orienti est ascendens, et hoc signum est dignius omnibus signis, et stella que in eo fuerit, erit fortior stellis, et maxime si fuerit ipsa stella in domo sua, vel exaltatione, vel triplicitate vel termino vel facie sua, inde succedit in fortitudine angulus celi, deinde succedit angulus occidentalis i. 7m ab ascendente, deinde succedit angulus terre i. quartum ab ascendente, post hec sequuntur hec domus in fortitudine, domus 11ma ab ascendente, et hec domus quinta, deinde nona, hec 7 loca sunt laudabiliora et fortiora, quorum locus est melior ~~alio~~, quod melior ... hactenus Zahel. Declarauit hic ratione stellarum que sunt fortiores. Item Ptolomeus loquitur de orientalibus et occidentalibus planetarum dignitatibus et fortitudinibus, et ex proximis, hec tamen eius verba hic inserenda decreuimus, tertio eius libri, c. 13 de qualitatibus anime nati sic loquitur: si stella sola fuerit in statu anime gubernator, et dico loci mercurii et lune in bono statu in operatione mundi et in operatione angulorum faciet natum qui erit amator terrarum magni et sciens consiliorum, laboriosus, scrutatorem rerum, ~~in~~quisitor earum, et divinatorum, magnarum, amator regum, vigilator ...

superius et inferiorum locatus, Concitatur, bonus status
quem habet stella in generatione [in celo] mundi est, ut stella
sit in sua domo vel exaltatione vel triplicitate
termino vel facie aut sic congruente, et ~~post~~ [gradu] status
stellarum sit talis, ut stella sit potentior, sicut quando
gradu est naturalis, directus in suo cursu
et motu suo, bonus autem status quem habet in gene-
ratione angulorum est, ut stella sit in angulo
et in suo habitu, vel in succedentibus angulorum
, et de hoc ordinari secundum ordinationem virium
12 domorum Ⅲ Ad idem legito probo. et omnes
~~commutationes~~ tract. 4, ca. 1 de proprietate nati
et substantia, sic est, Tertio alia adest sta-
torum dignitas autem potestas accidentalis
gaudium per planetarum dicito genuinum esse pla-
netarum gaudium, verum essentiale vel ♄ gaudet
in ♒, ♃ gaudet in ♐ Ⅲ Alkabitius dicit [illegible]
quod habet quaelibet stella, de ea re sic scripsit [illegible]
signa autem in quibus stellae dicuntur gaudere
similari in celo, et domus eorum secundum dorothe-
um sunt hae, ♄ dicitur gaudere in ♒, ♃ in
♐, ♂ in ♏, ♀ in ♉, et ☿ in ♍ Alterum est
gaudium accidentale secundum meo proposito

Cum Alkabitio gaudeat almansor propositione

ex albubatro, albumasare & aliis hoc summarie
compositum, asserunt ☉ gaudere in 3° domicilio
cui dea nomen est, stat ipse pro brevium iti=
nera & festina, quod cito mutatur & retrahatur
et quod statis lune congruit, quod volores & pere=
nos mutationes de uno proposito in aliud
de via et in aliam designant, sed hoc eam
in hoc domicilio gaudere affirmant, quod nullum
aliud domicilium sit hoc sorte, adstipulatur
et quod hoc domicilium primum est quod primum sive
horoscopum hexagonia societate respicit Veneram
in quinto gaudere affirmant, quod bona appellat
fortuna, hoc enim domicilium gaudii, delecta=
tioni & tributio alligatur, quod veneri sunt convenien=
tia, ideo in eo gaudet pro ceteris, adde, quod hoc
domicilium in primo a sit gradum ascendente maxi=
ma societate radiatione, qua de ✱ △ eius radios re=
spicit Solem in nono gaudere dicunt, quod dei
vocat, ut aliis stationibus mixtis sortis, religio=
nibusque adstrictis, scilicet animi convenientibus, accedit
quod hoc domicilium felicissima radiatione cum
primo aut horoscopo iungit, de trigono cum ob
horoscopo videt et eius radios suscipit Iovem in
11° gaudere aiunt, quod a nobis bonus daemon aut s

l

fiduciæ loci nativi, quod initio rerum stat lucrum, confert
et utilitatem, confert autem et naturaliter generijs, hi=
nis et parare merito Jovis domicilio adaptat, ali=
quod non ostenderit, solis cadatione, parte * Sacri
Mercurium nonnulli in primo asserunt gaudere domi=
cilio, facit inducti mediocritate Ptolemæi har. 39 dig=
re. 13 quod statum animi nati quo ad intellectum et ratio=
nem per mercurium asserit cognoscendum, primum autem
dominatum gerit animum et corpus nati) Al. Firmicus
li. 6 ca. no tribuit ei gaudium in 12, nisi enim et
illud meminisse nos generit, quod stella mercurii
stella in 12° ab horoscopo loco constituta gaudet,
accedit Hali Abenragel par 5, ca. 14. sic, et dicit
generaliter, quod omnis stella ... in 12a domo stat pe=
rcursus, quod ... et hereditate in quibus sunt dispositio mercurio quia
☿ per scientiam suam stat ibi utilitate, honore, sci=
entiam et geometriam Marte in 6a gaudere volunt
, quia nulla cum horoscopo societate gaudet
i. non aspicit ipsum aliquo aspectu, et est dominium
(ut Zahel et alij asserunt) infirmitatum, ...ionum et
omnium morborum separatium et inseparatium, deceptio=
num et servorum, in quo mars ... gaudet
, quod stat pravos, falsidicos, dolosos et ... sua
affliction per omnem contaminatione et maleficium —

Saturno 12^am domum gaudii assignant, quod est locus
inimicorum, captivitatis, laboris, moeroris, planctus atque
lamentationis, locus quoque piger nulla radiatione cum
horoscopo iunctus, recte satis dicitur, quod gaudet in
lamentatione, planctu ac tribulatione. Quarto a
Zahel alia planetis accidentalis tribuitur dignitas, haec,
cum planetae altiores masculini quod sunt ♄ ♃ et ♂
sunt orientales .i. de subradiis solis exeuntes mane ap=
parent, planetae feminini ♀ scilicet et ☾, occidentales ve=
speri apparent, his Zahel addit mercurium. Et ideo quinto
loco, subiungit aliam planetarum accidentalem potentiam,
quam vocat gaudium, dicens, Saturnus, ♃ et ♂, gau-
dent cum fuerint in parte circuli masculina, quae est
[quae in masculino signo est virtus et magisterium — quia gaudet a quarta]
a medio coeli usque ad ascendentem, et a signo quarto
[domus quae est domus patrum et pater est masculus]
.i. a cardine noctis dominatio quarte in 7^am, luna
vero, et ♀ gaudent cum fuerint in parte feminina
[a 7 domo quae est domus uxorum et mulierum — quia mulier semper]
, a 7 scilicet usque in medium coeli, quod ab ascendente in
[adheret viro]
angulum terrae, quod est signum quartum, ☿ autem
gaudet in utraque parte .i. cum fuerit cum planetis mas-
culinis gaudet in parte masculina, et cum fuerit
cum femininis gaudet in parte feminina. Sexto
deinceps loco asserit planetae aliam dignitatem accide=
talem, scilicet cum non est combustus nec cadens sive alium

[Left margin: Altenzeitig Dia 3 in principio — ratio est quia hec sunt di= versi —.]

, z contingit id multis modis. Elevatur enim planeta
super alium cum in radiatione aut aspectu dextro
latius expressimus, de qua elevatione superius loquitur Hali
parte 5 de aspectibus, z Introd. sec. li. 6 ca. 11, 12,
13 z 15, z nos supra de aspectibus explanavimus
, Elevatur deinde planeta super alium, cum in orbe suo
eccentrico maxime recedit a terrae centro, z de consti-
tibus auge sua, ut nunc ♄ in ♄ 13 gradu ♐
adierit, ♃ 23 ♍, Mars 15 ♌, ☉ z ♀ 1 ♋
, ☿ 1 fere ♏, z addiscitur hec elevatio supputa-
tionis calculo astronomico per cursum verum planetae,
Elevatur etiam planeta super alium cum fuerit in
superiori parte sui epicicli, id palam facit cogi-
tanti. parte 2ᵃ duo astronomi asserunt, quod planeta
qui fuerit propinquior summitatibus suorum circulorum
vel orbium dicitur elevari super alium qui fuerit remo-
tior ab his summitatibus, z ceteris paribus planetam
potentiorem cum in suis summitatibus sive augibus
tum eccentricorum tum epiciclorum verus fuerit, lar-
gius de planetarum dignitatibus accidentalibus in-

Postremo z duodecimo cognoscendum, Albumasar
lib. 5 introductorii ca. 16, 17 z 18 Alchabitius differentia prima
ff de qualitatibus signorum masculinis z femininis, z 4 ff

scripsit Hali rodoan in commentario 22 capitis primi quadripartit., et alij. Ultra praedictas dignitates assignantur et debilitates quas habent in 12 signis, nonnullas particulares earundem proprietates quas affirmant in diversis gradibus eorundem signorum, et sunt quinque, sunt enim gradus signorum quidam masculini, quidam feminini, quidam lucidi, tenebrosi, fumosi et vacui, quidam puteales, quidam azemena, et quidam augmentantes fortunam. Sunt igitur in unoquoque signo gradus qui dicuntur masculini atque feminini, ob eam (ut aiunt) rationem, quod stellae praesertim masculinae in masculinis gradibus iunctae fortiores, in femininis debiliores existunt. Verum ab initio Arietis usque in 8 gradum dicunt esse masculinos, ab octavo in nonum femininos, a nono in 15 masculinos. Verum dicta haec formula —

In ariete 8 mas., 1 fe., 6 ma., 7 fe., 8 mas.;
In tauro 5 fe., 6 mas., 6 fe., 4 mas., 3 fe. 6 mas.
In geminis 5 fe., 11 mas., 6 fe., 4 mas., 5 fe.,
In cancro 2 mas., 6 fe.; 2 mas., 2 fe., 11 mas., 4 fe., 3 mas.
In leone 5 mas., 3 fe., 7 mas., 8 fe., 7 mas.,
In virgine 8 fe., 4 mas., 8 fe., 10 mas.,
In libra 5 mas., 10 fe., 5 mas., 7 fe., 3 mas.
In scorpione 4 mas., 10 fe.; 3 mas. 8 fe., 5 mas.
In sagittario 2 mas., 3 fe., 7 mas., 12 fe., 6 mas.
In capricorno 11 mas. 8 fe., 11 mas.
In Aquario 5 mas., 10 fe., 6 mas. 4 fe., 2 mas., 3 fe.
In piscibus 10 mas., 10 fe., 3 mas., 5 fem., 2 mas.

Et in unoquoque istorum signorum sunt gradus qui dicuntur lu-
cidi et gradus qui dicuntur tenebrosi, et qui nominantur fumosi
et qui vocantur vacui. Lucidi in genituris (ut asserunt) sign[illegible]
pulchritudinem, prosperitatem, et si gradus ascendentis alias por-
tendit pulchritudinem erit natus propter gradum lucidum
pulchrior Albumasar, lucidi quoque gradus dignitati ven-
dendit. Tenebrosi aut obscuri quod portendit nato pul-
*turpitudinem deformitatem duritiam et tarditatem, quod
si gradus ascendentis praefert deformitatem, erit aliquando de-
formior. Si unquam fortune residerint in hoc gradu debi-
litari putat fortunam ipsius nati. Si vero infortunia
in eo vel [illegible] fuerint malitia eorum [illegible] Fumosi
, fusci, obscuri ut tenebrosi tenent ferme medium.
(ut testatur albumasar) inter lucidos et tenebrosos, ita
quod natus [illegible] erit admodum pulcher aut turpis
Vacui gradus in genitura (ut autumant) designant penu-
riam, stultitiam et imbecillitatem, et pauciores quantitate, erit [illegible] et [illegible], et paucitas qu[illegible]
tate, erit penuria [illegible] et [illegible], et [illegible] [illegible]
videat, [illegible] [illegible], sed [illegible] [illegible]
Unde primi tres gradus V dicuntur tenebrosi, deinde sequentes gradus
octo dicuntur lucidi, et alii 8 sequentes tenebrosi etc. Et
quod hec accipito tabella ——

Arietis 3 tene., 5 lu., 8 tene., 4 lu., 4 va., 5 lu., 1 va.
Tauri 3 te., 4 lu., 5 va., 3 lu., 5 va., 8 lu., 2 te.
Geminorum 4 lu., 3 te., 5 lu., 4 va., 6 lu., 5 te., 3 va.
Cancri 12 lu., 2 te., 4 va., 2 fu., 8 lu., 2 va.

*istud non solum ad formam nati se extendit sed ad omnia deinde(?) [illegible] se extendit

Leonis 10 ve, 10 fu, 5 va, 5 lu.
Virginis 5 ve, 3 lu, 2 va, 6 lu, 6 fu, 5 lu, 3 tene,
Libra 5 lu, 5 tene, 8 lu, 3 ve, 6 lu, 3 va.
Scorpij 3 tene, 5 lu, 6 va, 6 lu, 2 fu, 5 va, 3 tene,
Sagittarij 9 lu, 3 tene, 7 lu, 4 fu, 7 lu.
Capricornij 7 ve, 3 lu, 5 fu, 4 lu, 3 ve, 3 va, 5 tene,
Aquarij 4 fu, 5 lu, 4 ve, 8 lu, 4 va, 5 lu,
Piscium 6 ve, 6 lu, 6 ve, 4 lu, 3 va, 3 lu, 2 tene,
Sunt preterea in signis gradus quos arabica lingua
putei stellarum vocant, quos nos propositio dicere
possumus Putei aut puteales gradus dicuntur quia planeta in eis
inventi debilitatem in statione, ut patria accedit Si ta-
lis gradus esset status alicuius rei, puta, lucri, itineris
aut honoris, et planeta in eo dicitur esse in gradu putei
id est in quadam debilitate, minoris quam ratio esset esse for-
titudinis in his gradibus quam in aliis, nam quod promittit
tardat et difficiliter obtinet Quemadmodum ubi qui
tenet iter ad locum quempiam constitutum, si ex insperato
in puteum aut foveam ceciderit, ita quod non libere
et celerius iter perficere potest, sicut alter qui
puteum aut foveam devitaverit Ita planete effectus
impeditur et retardatur, ne id quod pollicetur cuiusque preterea

possit, sed potius cum difficultate & cum maiori
involutione quam alij qui non sunt impediti per impe-
dimenta Ut est de gradu V, 11 eiusdem 16 Ut in
hac tabella ostendit

Arietis, 6, 11, 16, 23, 29,
Tauri, 5, 12, 24, 25,
Geminorum, 2, 12, 17, 26, 30,
Cancri, 12, 17, 23, 26, 30.
Leonis, 6, 13, 15, 22, 23, 28.
Virginis, 8, 13, 16, 21, 25.
Librae, 1, 7, 20, 30.
Scorpij, 9, 10, 22, 23, 27.
Sagittarij, 7, 12, 15, 24, 27, 30.
Capricorni, 2, 7, 17, 22, 24, 28.
Aquarij, 1, 12, 17, 22, 24, 29.
Piscium, 4, 9, 24, 27, 28.

Et sunt in signis zodiaci quidam gradus
qui dicuntur Azemena i. gradus debilitatis corporis,
Est autem azemena quaedam debilitas aut infirmitas
inseparabilis a corpore, quae ut in plurimum accidit in ventre
vel materno, Ut surditas naturalis, caecitas naturalis

Hali. per sectam
a principio.
Gummius (?) vel
cum [illegible]

gibbositas, claudicatio, amissio oculi et cetera ta-
lia, quod quamdiu vixerit natus secum habebit, nisi mi-
raculose sanetur. Est quibus scripta est hec formula:

In Ariete 0 0 0 0 0. 0 0

In Tauro, 6, 7, 8, 9, 10,

In geminis 0 0 0 0 0 0 0 0

In cancro, 9, 10, 11, 12, 13, 14

In Leone, 18, 27, 28,

In Virgine 0 0 0 0 0 0 0

In Libra 0 0 0 0 0 0.

In Scorpione, 19, 29.

In Sagittario, 1, 7, 8, 18, 19,

In Capricorno, 26, 27, 28, 29,

In Aquario, 18, 19,

In piscibus 0 0 0 0 0

Ad postremum sunt in circulo signorum gra-
dus qui dicuntur augmentantes fortunam,
Gradus enim qui fuerint addentes fortune ex
ea nomen traxere. Ut dicit albumasar Asserunt
astrologi, si in humana genitura essent ex
his gradibus fuerit horoscopus aut significator

ac Luna in vno inventa, nato portendere foveam, azemationem et sublimitatem, Sunt autem authores in numeratione horum graduum differti Alkabitius hos tabellae inscripsit,

In Ariete, 19,

In Tauro, 3, 15, 27,

In Geminis, 11,

In Cancro, 1, 2, 3, 4, 15,

In Leone, 2, 5, 7, 19,

In Virgine, 3, 14, 20,

In Libra, 3, 5, 21,

In Scorpione, 7, 18, 20,

In Sagittario, 13, 20,

In Capricorno, 12, 13, 14, 20,

In Aquario, 7, 16, 17, 20,

In Piscibus, 13, 20,

De accessi de planetarum dignitatibus essentialibus, Gaudijs eorundem in Signis,

Gradibus Masculinis, Femininis, Lucidis,
Tenebrosis, Fumosis, Vacuis, Putealibus,
Azemena, et Fortunam augmentantibus,
discurrimus, omnia digesta sunt in tabu=
lam iuxta Quadrum, signorum seriam com=
positam anno christi domini Millesimo, qua=
dringentesimo, nonagesimo nono, per to=
tam Europam disseminatam — — 30

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST